

НЕ ДУМАЙ ПРО ЧЕРВОНЕ

РОМАН

НЕ ДЛЯ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Світлана Пиркало

“ТІЛЬКИ ЧОТИРИ ПЛЯШКИ ГОРІЛКИ – І ТАК БОЛИТЬ ГОЛОВА”

Прокинувшись вранці однієї неділі наприкінці літа 2001 року, у себе в квартирі на вулиці Гоголівській у місті Київ, я одразу ж зрозуміла, що мені треба зробити. Треба було піти на кухню і негайно поставити чайник. Чашка міцного, гарячого і в міру солодкого чаю могла якщо не врятувати мене, то бодай полегшити моє становище.

Я вибралася з ліжка, на якому продовжував спати Олександр Петрович, шанована людина, журналіст ділової газети і мій однокурсник. Мені пригадалося - вчора я цілком щиро переконувала його, що зранку ми підемо в церкву. Встанемо раненько і таки підемо. На згадку про це мені стало соромно. Було зрозуміло, що в нашому стані про жодну церкву не може бути й мови. Мені було погано; боліла голова, в роті утворилася помийниця, і на довершення я погано пам'ятала, як саме опинилася в ліжку.

Пригадувалося лише одне: що кульмінація настала несподівано і що перед тим, як піти спати, я крізь туман проявляла рештки свідомості і намагалася пити аспірин. На доказ цього біля ліжка мною було виявлено склянку з водою – очевидно, тією самою, якою я цей аспірин запивала.

Вибратися з ліжка виявилось непросто. Посередині кімнати стояв перевернутий велосипед без одного колеса, схожий на новорічну ялинку. На ньому висів мій светр, а також синьо-червона хустинка (що символізувала прапор Радянської України), червоно-чорна плахта та сорочка, вишита миргородською гладдю білим по білому. У такому вбранні я вчора цілий вечір слухала українських пісень. Ми пили горілку, їли сало, солоні огірки та квашені помідори, а зі стіни на нас, молодих українських письменників та журналістів, з надією й жахом дивився вишитий Тарас Шевченко.

По дорозі на кухню я зауважила, що в коридорі стоять чийсь черевики. А отже, хтось лишився ночувати в тій кімнаті, де ми вчора бухали. Я поставила чайник і пішла дізнатися, хто це; крім того, однаково всі чашки залишилися там.

На ліжку, що належало українській поетесі пані К., на якому до нашого поселення у цю квартиру спали працівниці фонду "Відродження" та інші українські поетеси, продирав очі Рома, син народного депутата, журналіст і мій земляк. З усього було видно, що йому гірше, ніж мені.

- У мене голова болить, - повідомив він. Біля нього на ліжку лежало мачете, яке належало одному з моїх учорашніх гостей, закоханих у латиноамериканські революції. Як з'ясувалося дещо пізніше, він ліг спати з ним в обнімку, до того воно йому сподобалося. Піхви від мачете виявилися пристібнутими до його джинсів.

- Якби Крапіву не забрала жінка додому, то ми ще й до кіоску б сходили, - зітхнув він. – Подумать тільки, всього чотири пляшки горілки, і так болить голова.

Мені здавалося, немає нічого дивного в тому, що Ромі недобре.

Щойно я перенесла брудний посуд на кухню і приготувала чаю, до вітальні зайшов Сашко. Виглядав він досить радісно, заявив, що чаю не хоче, забрав у мене чашку і почав його відсьорбувати. З-за хмари вийшло сонце і позолотило стертий паркет у квартирі, що належала пані Кононенко.

Похмілля дарувало нам відчуття легкості й відсутності будь-яких проблем і серйозних думок, стояло літо, яке, здавалося, буде завжди, і поспішати нікуди не треба, чай був міцним і свіжим, пригадувалися моменти вчорашньої гулянки, і я навіть забула, чому ми вчора всі напилися.

Ми напилися тому, що я їду. Я їду з України. Залишаю все. Залишаю свою подругу, яка незабаром народить дитину, свою родину, яка однаково мене не бачить, Сашу, який у день мого від'їзду нап'ється, свого кота, якого доведеться комусь віддати, свого друга на прізвище Васильєв, який знає різницю між добром і злом, від чого спілкування з ним просвітлює, свою квартиру на вулиці Гоголівській, яка належить пані К., і яку вона здасть наступній українській поетесі, свою колекцію старовинних пляшок та пивних підставок, свої дешеві картини, які висять на стінах квартири, що належить пані К., свою етажерку, яку я купила на Сінному ринку, свої телефони, свої фотографії, свої парфуми, ножі, келихи, кулінарні рецепти, ліки, дзеркала, книги і радіо. Усе це я залишаю – беріть, мені не шкода. Нате, їжте.

Але дещо я візьму з собою. Наприклад, коньяк і флягу, які мені вчора подарував Радік. Він щось, здається, говорив про те, що я його найкращий друг? Чи, може, це мені сп'яну приснилося.

Я беру також вишиту прабабину сорочку. Я в ній сплю. Зубну щітку. Паспорт і дозвіл на роботу. Написаний і не відправлений лист на англійську адресу саксофоніста із Сан-Франциско, з яким я була знайома сім років тому. Про це я розповім далі. Власне, саме про це я далі й розповім.

Набір червоних футболок, білих блузок та чорних спідниць, кілька пар взуття на підборах - "шпильках". Турку для кави, яку мені подарувала мама Макса, прозваного Собакевичем за любов до філософів-кініків. Ручку та записник. Квиток на літак.

Ось майже все. За кілька годин приїде таксі, і з цим нехитрим набором речей я сяду в крісло економ-класу компанії "Британські авіалінії" і через чотири години опинюся в аеропорту Хітроу. У Лондоні в цей час буде шоста вечора і дощ. У Києві – восьма, і, можливо, також дощ – цього я вже не знатиму.

РУССКИЙ ЧЕЛОВЕК

Це буде післязавтра, а зараз ми п'ємо чай, намагаючись поправити цим своє розхитане здоров'я, і говоримо як завжди українські люди в таких випадках – про те, хто скільки випив і які фокуси витворяв.

Ми згадуємо, як Крапіва вчора розповідав про побачене по телевізору.

- Такі німецькі ветерани, діди сивочолі, військовополонені, які працювали в Союзі після війни. І одного з них питають: а ви по-російськи ще пам'ятаєте що-небудь? І він тут же відповідає: пам'ятаю! Работать, блядь, быстро!

Ми регочемо.

Раптом дзвонить телефон. Я страшенно не люблю, коли з перепою дзвонить телефон. Як правило, на іншому кінці дроту знаходяться люди, які щось від

мене хочуть, - або втягнути мене в якусь діяльність, або змусити виконати вирвані хитрістю обіцянки. Або апелюють до моєї совісті. Чи пропонують увечері випити. Усе це слухати однаково нестерпно. Я не пішла брати слухавку. Взяв Сашко.

- Яка дискусія? Ти що, Крапіва, охренів? У мене болить голова. Мені погано! ПОГАНО! Тобі що, позакладало? Анархістська? Не знаю. Я щойно встав, у мене бодун. Не знаю, я нікуди не йду.

Сашко поклав слухавку.

- Бешений Крапіва хоче йти на дискусію з питання, що важливіше: внутрішньоукраїнські проблеми чи антиглобалізм. Ніби ж учора бухав, як усі, його насилу жінка додому забрала. А зранку дзвонить і пропонує піти на анархічну дискусію.

- Русскій человек, - з повагою сказав Рома. Ми всі троє заржали. Незважаючи на твердження, що він нікуди не йде, Сашко почав збиратися. Ходячи по хаті з різними предметами свого туалету, він агітував мене також сходити на анархічну дискусію.

- Там буде Задирака, - спокушав він.

- Я не піду, а від мого імені урочисто прошу переказати Задираці, щоб він ішов, - тут я вжила барвистий вираз.

Я не дуже люблю Задираку, як ви вже зрозуміли. Він відповідає мені взаємністю. Оскільки цей персонаж надалі в романі не з'являється, не стану пояснювати, хто він. Так само, в принципі, надалі не з'являтимуться і Саша з Ромою. Життя, частиною якого вони були, я саме збиралася покинути у пошуках... але про це, як уже говорилося, пізніше.

Саша зібрався й пішов. Ми з Ромою ще довго пили чай, від чого нас зрештою розвезло, говорили про китайську середньовічну філософію так, ніби ми про неї щось знаємо, цитували поетів і алкоголіків Лі Бо і Ду Фу. Я висловлювала своє бачення проблеми народів-завойовників.

- Подивитися на російські казки і народні пісні – суцільні камарікі і разлюлі. Те саме з англійським фольклором. Сюжет розмазаний, дитячі віршики - нерозберищо, і все, що там є путнього, взято з кельтських джерел, починаючи з короля Артура, а всі кельти зате тепер говорять по-англійськи. Те саме з арабами. Вони зжерли всіх, включно з персами, їхнім фольклором та епосом, а потім намагалися писати як перси, тільки хрін що вийшло. Затє вони всі загребли те, що на них дивилося, і оком не змигнули.

- Якщо у тебе немає фантазії, ти не можеш уявити собі, що тебе хтось переможе, - погоджувався Рома.

Зрештою я лишилася наодинці зі своїми думками.

О ЗЕМЛЕ РІДНА

О земле рідна, що без тебе я, чи якось дуже схоже говорилося в курсі української літератури. Саме це мені й належало з'ясувати. Мені запропонували роботу – найкращу роботу, яку тільки собі можна уявити: найкращій у світі, принаймні, як на мене, телерадіокорпорації потрібен був журналіст-фахівець із різних пострадянських питань.

Пострадянську мову я знаю, думала я, навіть не одну; досвіду роботи в новинах у мене не було, проте я його собі вигадала. Я - людина розумна, дотепна і талановита, тому ні в кого під час співбесіди при прийомі на роботу не виникло жодних сумнівів у тому, що я найпрофесійніший новинний журналіст, якого тільки можна знайти. Це буде чудово – жити і працювати в Лондоні, де тобі

можна дозволити розкіш говорити про ті новини, які насправді трапилися, а не ті, про які наказано говорити згори. Але мені, звісно, в Лондоні було потрібно зовсім інше.

Знайти те, що мені снилося сім довгих років.

ГУД БАЙ

Поки ми їхали до аеропорту, говорити мені не хотілося. Я мовчки дивилася у вікно, за яким проплив Дніпро, Харківський масив, сосновий ліс. Важко вірилося в те, що я покидаю це місто надовго. Навіщо я покидаю Київ, який так люблю, що у мене, стріха з*їхала?

У машині було прохолодно. Ми доїхали до Борисполя і повернули до аеропорту.

Хтось приніс пляшку коньяку. Ми випили по ковтку, хтось у руках поламав плитку шоколаду. Я поклала до рота шматочок; він довго не хотів танути.

Зрештою я пройшла паспортний контроль і здала сумку в багаж. Усі ще довго стояли за жовтою лінією, за яку було можна тільки із квитками, махали мені руками. Я також махала. Нарешті народ пішов. Я піднялася сходами в зал чекання.

Оголосили посадку на літак, і я на нього сіла. Усередині я мовчки дивилася у вікно, щоб мій сусіда не надумав почати зі мною знайомитися. Мені не хотілося говорити.

Внизу від мене віддалявся Київ. Київ у тремтливих вечірніх вогнях, жовтих, червоних, зелених, синіх. Чорне провалля Дніпра, прикрашене коштовними браслетами із вогнів автомашин на мостах, повільно проплило піді мною.

Нічний Київ – це не місто. Це купа розсипаних чиєюсь щедрою рукою самоцвітів, які проявляються, стають видимі, самозабутньо сяють тільки тоді, коли надходить ніч. Це кубло золотистих змій...

Сама того не сподіваючись, я заснула.

-Гей, мені здається, вам треба заповнити це, - мій патлатий сусіда, що говорив із американським акцентом, обережно торкнув мене за плече і простягнув бланк митної декларації.

Очевидно, він її взяв спеціально для мене і віддав, аж тільки коли ми почали підлітати до Лондона, аби дати мені можливість поспати подовше. Добра душа, а я ще не хотіла з ним говорити.

-Дякую.

Я почала заповнювати декларацію, вписуючи красивим почерком, що я їду працювати легально, грошей у мене з собою дуже мало, а не з собою так іще менше, громадянство маю українське...

Нічний Лондон не виглядає як купа діамантів. Якщо бути поетично послідовною, подумала я, то його можна порівняти з величезним кущем, оплетеним діамантовою павутиною – а діамантова вона тому, що на неї випала дрібна роса перед світанком, і яку освітило... освітила... освітив ліхтарик особи жіночої статі, народженої 18 липня 1976 року в Україні, місто Полтава, паспорт номер такий-то, яка встала посеред ночі і вийшла надвір кинути палицею у собаку, аби той не гавкав. Я позіхнула. Ну, привіт, місто-герой Лондон. Нам доведеться звикати одне до одного.

ПРІСНІСЬ ЖЕНИХ НЄВЄСТЄ

У свою першу ніч у готелі через надмір речей, які треба було досягнути, я отупіла й абсолютно нічого не відчувала. Перед сном я спробувала пригадати, що зі мною відбулося за сьогоднішній день, аби якось умістити в голові, що я переїхала з однієї країни в іншу. Проте це все одно в голові не вкладалося, і я подумала, що краще йти спати.

-На новому місці приснісь жених невесті, - сказала я сама собі вголос. Це пролунало дико.

Прокинувшись, я деякий час не могла збагнути, де я. Над головою туманно виднілася тріщина на стелі. Потягнувши носом, я здогадалася, що вікно відчинене і що надворі дощ. Іще мені спало на думку, що я тепер зовсім одна, абсолютно і повністю. Усі телефонні номери у моєму блокноті – це номери моїх київських друзів та колег. У цьому місті мені подзвонити абсолютно нікому. Тут ніхто не знає, що я існую і що мене треба любити. Ця думка мене дещо злякала.

ЧОГО Я ПРИЇХАЛА

Я полізла до сумки по свій Жетан. Пачка виявилася порожньою. Я зітхнула, встала і підійшла до столу, на якому лежав блок цигарок, привезених з України. На тому ж столі білів написаний і не відправлений лист, на якому значилося: Джим Барлі, вулиця така-то, Лондон.

Ну, що ж ти, сказала я собі. Бери цей лист, клади його в сумку, іди на вулицю і вкидай у поштову скриньку. Чого ти сюди взагалі приїхала? Дивитися на тріщину в стелі готелю на Бейзвотері? Ти приїхала, бо хотіла знайти одного чоловіка. Кинула все к бісу і прилетіла за дві тисячі миль. Ти навіть уже листа написала, тобі вже не треба нічого робити, тільки вкинути його до поштової скриньки.

Я заплющила очі. Перед ними одразу виник образ людини, відомої світові як Джим Барлі, саксофоніст, вродливий чоловік десь, я прикинула, вже років сорока. Думка про його вік мене вразила. Коли ми зустрілися, йому було тридцять три, і з першого ж погляду я збагнула, що нічого прекраснішого, ніж цей чоловік, у житті не бачила. Один Бог знає, як він виглядає зараз, якщо він узагалі живий. Я знову розплющила очі. Перед ними далі білів лист. Я засунула його в сумку і почала вдягатися.

ЗАГРОЗА ГОЛОДНОЇ СМЕРТІ

На сніданок у готелі давали вівсяні пластівці з молоком і тости з маслом. Для британця це – смачний сніданок, після якого треба надягнути костюм у смужечку і поїхати на потязі в Сіті стежити за ринком цінних паперів. Для молодої відносно здорової української людини це загрозливий симптом. Проживуючи жорсткі готельні тости, я дійшла висновку, що перед тим, як кинутися з головою у вир нового життя, треба розібратися з простими речами, а саме - вирушати на пошуки їжі, інакше тут я довго не протягну. Мені раптом захотілося смаженої свинини із цибулею. Доки я шукала плащ, запакований на дно сумки, думка про смажену свинину розрослася до катастрофічних, свинських масштабів.

Я спробувала переконати себе, що тости – це також їжа. Самовмовляння дало несподіваний ефект. Мені перехотілося свинини, зате з'явилося якесь інше неясне відчуття. Скоро воно оформилося в думку про величезну миску

пельменів зі сметаною. Відчуття посилювалося і зрештою також набуло хворобливої гостроти.

Відсутність старих радянських гастрономів у Лондоні я почала сприймати як надзвичайну підлість, вчинену кимось спеціально.

Зрештою я вийшла на вулицю і почала гуляти районом, про який я знала тільки те, що він називається Бейзвотер і що в ньому нібито гарно, хоча мені поки що всі будинки в Лондоні здавалися однаковими. Розгадка до моєї задачі знайшлася навдивовижу швидко. Китайці! Пельмені - це ж китайська страва, радісно думала я. Ноги самі понесли мене швидше в напрямку китайського ресторану, у вітрині якого до того ж висіли апетитні, рум'яні, шалено привабливі і стопроцентно неймовірно смачні смажені качки. Я постояла перед дверима, у яких було вивішено меню. Мене все влаштовувало, незважаючи на те, що всі страви були написані по-китайськи, ієрогліфами.

З радістю й ентузіазмом я переступила поріг ресторану.

-Скільки вас? - запитав мене суворий китаєць, подивившись якимось крізь мене. Я озирнулася. Ззаду нікого не було.

-Та я ніби сама, - здивувалася я.

-Тоді, мем, ми вас не можемо посадити. У нас мінімум - це столик на двох.

Вибачте, - додав він, затуляючи мені вхід.

О'кей, подумала я, чорт із вами. Мені навіть перехотілося пельменів. Козел, подумала я.

Залишалося тільки йти кудись шукати інше місце, де людей не дискримінують за ознакою парності. Що я, не людина, якщо мене не двоє? А потім, що мені, це доставляє задоволення? Мені самій би хотілося, аби мене було двоє. Не в плані роздвоєння особистості, а бути з кимось.

Оце вона і є, самотність. Самотність – це коли тебе не пускають у китайський ресторан, бо навіть там столики тільки на двох. А якщо ти один у цілій країні, сиди вдома і приховуй цей факт від оточуючих. Якщо ти самотній, значить, ти невдаха, і ніхто не схоче з тобою знайомитися. А то ти ще пристанеш, як риба-прилипала, почнеш дзвонити, вимагати дружби і тепла.

Моросило. Парасольку я забула в Києві.

Мене кудись несло без певної мети, просто тому, що я не знала, що робити. Дощ почав заливати мені обличчя, я перестала будь-що бачити. Відпльовуючись, я застрибнула в якийсь арабський магазинчик, де продавалося все - від прального порошку до вина і книжок про бен Ладена. Пригладивши мокре волосся і протерши окуляри светром, я почала дивитися, що там є такого, що не викликало б у мене кулінарного шоку.

Зрештою після певних роздумів моя сумка поповнилася франкфуртськими сосисками, французькою булкою та польським пивом. Я раптом усвідомила, що солоних огірків та кефіру в цій країні також, мабуть, нема, і вже мовчу про сало. На які ж жертви доводиться йти, коли в гру вступає пристрасть і коли ти робиш крок у невідоме із зав'язаними очима.

Поки я скуплялася, дощ перестав.

За допомогою карти я якимось знайшла дорогу назад до готелю. Витерши голову рушником і ввімкнувши телевізор, я почала вмочати сосиски в кетчуп і наминати їх, запиваючи славнозвісним і милозвучним пивом ЕВ.

Дивовижним чином суміш продуктів різних народів дала певне враження гастронома на Володимирській, того, що прямо навпроти СБУ і де завжди продавалися дуже дешеві пузаті сардельки, на які продавщиці ляпали ложку томатного соусу "Краснодарський".

ТЕЛЕВІЗОР

Телевізор тут цікавий, можна побачити те, чого в Україні нема. Ось, наприклад, мужик протестує проти порушення його природного права ходити голим по Лондону.

-Знімай труси! Будь собою! – кричить він, залізаючи на лондонський чавунний ліхтарний стовп і тут же демонструє, як саме це треба зробити, під крики та улюлюкання захопленої юрми. Знімати труси йому незручно, бо треба триматися за стовп, проте він не здається.

Долізши догори, він усідається на якусь залізну прикрасу і починає розмахувати трусами над головою. Загальне захоплення сягає апогею, але тут його лізе знімати пожежник. Голий намагається відлізти від нього подалі. Попутно, не витримавши, чухає свою волохату дупу.

Я помила і почистила манго і всілася дивитися далі, відрізаючи по шматочку і кладучи собі до рота. Солодкий сік почав стікати мені по пальцях.

На екрані з'являлися і зникали зображення ватаг голих людей, які грали у волейбол чи просто бігали одне за одним по пляжу. Час від часу хтось черговий виступав проти одягу і взагалі усього, що придумала цивілізація. Назад до природи, вимагали нудисти. Половина з них до того ж була в окулярах.

Це мене обурило: труси, значить, не можна, а окуляри можна. Так ніби окуляри ростуть на деревах, і їх можна зірвати хвостом. Ось ще один голий мужик, о, ооо! Це самошедча країна.

Я дивилася і дивилася телевізор, чекаючи, що настане ніч і можна буде лягати спати. Проте час не хотів минати і повільно повз. Зрештою я забралася в ліжко о дев'ятій, пред'явивши собі аргумента, що програма „На добраніч, діти” вже пройшла.

СУП

Наступний ранок почався знову із вівсяних пластівців із молоком. Я почала відчувати, що мені потрібно якомога скоріше знайти квартиру, де можна буде смажити сало.

Робота починалася наступного дня. Пошвидше б уже, подумала я, там хоч "добридень" можна буде комусь сказати, а може, люди порадять, як у цьому місті взагалі можна вижити. Вийшовши із готелю, я пішла навмання шукати їжу. Проминувши кілька китайських ресторанів, із якими у мене вже був сумний досвід, я нарешті набрела на японський і зраділа.

- Мені місо-суп і суші, - швидко і навіть не заглядаючи до меню сказала я те, що мені перше спало на думку із японської кухні, маленькій симпатичній офіціанточці, щойно всілася за столик. На моє щастя, вона не почала зазирати мені за спину, питати, "скільки вас", і таке інше, а просто посміхнулася і пішла по суп.

Мені полегшало.

ЯК НЕРОМАТИЧНО ШУКАТИ КОХАННЯ У СВІТІ СУЧАСНОЇ БЮРОКРАТІЇ

У понеділок почалася робота. Власне, почалося радше вирішення проблем. Аби ти знав, Джим Барлі, думала я, скільки мороки треба пережити і скільки паперів заповнити і кудись вислати, аби могли отак приїхати тебе шукати.

Це раніше, в романтичні часи, в які я не вірю, було просто: хочеш шукати своє величезне кохання – сідаєш на корабель і летиш, тьху, пливеш його шукати, і бажано ще аби це було із Англії в Індію або ще в яку-небудь колонію, де ти шукатимеш своє кохання, яке буде білим мужчиною благородного походження, серед диких і жорстоких тубільців.

Не треба було заповнювати ста бланків, і щеплень теж було не треба, можна було приплисти і спокійно собі і дуже романтично померти від малярії за одну мить до того, як Він постукає в твої двері.

А якщо ти хочеш приїхати шукати своє кохання до Лондона з Києва, то будь готова терпіти. Треба, по-перше, мати якусь причину, більш зрозумілу в посольстві, де тобі мають видати візу. Треба мати роботу і дозвіл на неї. Потім, коли ти сюди приїжджаєш, треба відкрити банківський рахунок. Для цього банківському менеджеру треба довести, що ти не верблюд і т.п. Принести папери з роботи, що ти там працюєш, із готелю, що ти там живеш, від господи Бога, що він справді тебе створив за своїм образом і подобою, і все одно банківський менеджер буде думати, що ти його дуриш і насправді не працюєш журналісткою, а миєш нелегально посуд у гей-барі у Сохо.

Потім треба зареєструватися в поліції, аби в разі чого вона могла від тебе захистити британських громадян. Узагалі-то в мене не було особливих проблем із цим усім, але хотілося вже почати працювати, а натомість доводилося вистоявати черги поміж африканців і латиноамериканців, яким так само, як і мені, потрібен був поліцейний штамп у паспорті, і яких так само все це дратувало.

НІ ОТВЕТА НІ ПРИВІТА

Минуло кілька днів, сповнених жорстокої боротьби за існування. Джим не відповідав. Тоді я написала йому другого листа.

Коли минув другий тиждень відтоді, як я його послала, стало зрозуміло, що відповіді не буде. Варіантів було кілька: писати третього листа, який, вочевидь, спіткала б доля перших двох, напиться з горя, шукати далі якимось іншим способом.

Інформації про Джима у мене було небагато. Правда, ми якийсь час листувалися, і в тих листах він розповідав про своє життя, але, по-перше, то було сім років тому, а по-друге, я викинула його листи, коли черговий раз присягалася собі забути про нього і жити нормальним життям. Його адреса у мене збереглася майже випадково – на шматку серветки з ресторану, засунутому у старий блокнот. Проте, як виглядало, він або більше там не жив, або не хотів відповідати. У друге мені вірити не хотілося.

ARBEIT MACHT FREI

Зрештою я познайомилася з людьми, з якими мені належало працювати.

Колектив виявився саме таким, яким я собі його уявляла. Люди дуже ввічливі, усі запропонували свою допомогу. Словом, нікому не було до мене діла.

Основна зміна закінчувалася о шостій, і всі одразу йшли додому. Пізніше я з'ясувала, що іноді співробітники виходять на пиво, і до них цілком можна приєднатися. Правда, темою розмови неодмінно будуть офісні плітки.

Мене принічувало відчуття, що ніхто не зацікавлений зі мною знатися. Мною ніхто не хотів захоплюватися і обожнювати.

Робота ж мені сподобалася. У ній не було майже нічого творчого, і це було чудово. Я не люблю творчих робіт, бо тоді немає натхнення і сили писати вірші

ночами. В основному наші обов'язки полягали у стеженні за повідомленнями інформагенцій, переважно українських або російських, а якщо траплялося щось цікаве – перекладі та перевірці повідомлень.

СПЕЦИФІКА НАШИХ НОВИН

А які повідомлення з України цікавлять західні мас-медія? Що уряд учергове украв у народу гроші? Не смішіть мене. Це проблеми вашого мудрого народу, що ви обрали такий кльовий уряд.

Новини, які ідуть в роботу, це переважно завалені шахти та літаки, які падають людям на голову. Можна ще бомби, які випускають на житлові будинки. Коли гине достатньо багато шахтарів або глядачів на авіашоу, робота оживляється, ми стаємо комусь потрібні.

Якби в Україні не гинули шахтарі, подумала я якогось чергового разу, нас би всіх розігнали, і діти моїх колег більше не змогли б ходити до приватних шкіл. Більшість людей у тому відділі, який мене найняв, тобто у відділі колишніх радянських та східноєвропейських країн, саме з цих країн і походили, мали постійні контракти і не мали жодного уявлення ні про те, що відбувалося навколо, тобто в Лондоні, ані про те, що – по кількох роках після того, як вони звідти виїхали – відбувалося у їхніх власних країнах. Повертатися додому, до нестабільності і низьких зарплат, дурних не було. Перші кілька днів я вчилася розрізняти своїх співробітників. Вони мені всі здавалися схожими одне на одного.

ОЛЛІ

Окрім Оллі. Оллі був схожий на Джима. Мені одразу захотілося взяти його за руку і кудись разом піти. Я вирішила, що Оллі повинен обов'язково стати моїм приятелем. Ми з ним будемо ходити на пиво. Ну і, зрештою, треба ж людині з кимось ходити на пиво.

Це було нескладне бажання. Такі бажання сповнюються легко. Коли ти чогось хочеш, як дитина - гратися, легко і радісно, - коли твоє бажання не обтяжене таємною злобою, страшенною нуждою або шаленою пристрастю, тоді воно виконується саме по собі. Коли ж ти чогось – чи когось - хочеш так, що бажання тобі застилає очі, тремтять руки і пересихає в горлі, хрін що ти отримаєш. Я вже давно збагнула цей секрет. Лишилося тільки вивчити інший секрет: як перетворювати болісну жагу на просто радісне "хочу". Але – хто це знає? Якщо хтось знає, напишіть – pavlina_stopudiv@yahoo.co.uk.

Отже, в ту саму мить, як я побачила Оллі, мені захотілося з ним подружитися. Через кілька днів ми зіткнулися в їдальні. Я саме йшла до столика із тацею їжі. Раптом з-за мого плеча хтось зазирнув до моєї тарілки і сказав:

-Ага, лосось...

Я обернулася. Позаду стояв Оллі.

-Мені просто більше нічого не сподобалося, - сказала я.

-Та взагалі наша їдальня перетворюється на чорт знає що.

Пізніше він підсів за мій столик, і ми продовжили розмову про те, як останнім часом зіпсувалася їдальня. Я, зі свого боку, брала участь у цій розмові тим, що з усім погоджувалася, хоча не мала жодного уявлення, якою та їдальня була ще тиждень тому.

Зрештою Оллі сказав:

-Давай у п'ятницю вийдемо на пиво.

-Супер, - відповіла я. Перспектива вийти на пиво з живою людиною дуже мене порадувала.

І ми вийшли на пиво.

Розмова того вечора точилася в основному на теми, хто, коли, де і як їв і пив.

-Коли будеш у Марселі, Полю, я тобі просто раджу. Це називається буйябез. Це такий суп. Це просто потрібно в цьому житті зробити. Мені коштувало вісімнадцять фунтів, але це необхідний інвестмент. Вони приносять усе і перед тобою розкладають, а ти тицяєш пальцями і кажеш, що тобі в той суп покласти: лобстер і так далі.

На це я відповідала:

-А от у нас в Полтаві є місце, де так готують карася з медом, що ти втрачаєш свідомість від одного вигляду і аромату. Я намагалася купити у них рецепт, але вони не продали.

Оллі казав:

-А в Угорщині – ти ж знаєш, що таке палінка? Так от, там є така штука, називається „черешня”, причому, як не парадоксально, це угорською мовою. Це така черешнівка, що з неї просто злізти не можна. Взагалі Угорщина – це країна для душі. Там усе таке мальовниче! Але не такий лубок, від якого ригати хочеться, як у Швейцарії, а справжня тобі Австро-Угорщина, де під яким-небудь мостом заходиш у двері – і там тобі вся традиційна циганщина із вином і таке інше.

Я відповідала:

-А у нас в Полтаві роблять таку медовуху, що від тридцяти грамів віднімаються ноги. Причому ти цього не знаєш, бо далі сидиш собі за столом, тільки дуже голосно говориш, а коли пробуєш встати, то не можеш. Її закопують у землю, щоб вона там визріла. До семидесяти градусів досягає ця шалена штука.

Після чого Оллі продовжував:

-А в Аргентині – чим взагалі ця країна знаменита? Коровами. І дівчата там їдять по пів-корови на обід. Але, як не парадоксально, не товстіють при цьому, бо їдять тільки м'ясо і салатик. Жодної картоплі, жодного оцього так званого гарніру.

На що я відповідала:

-А от у нас в Полтаві роблять таку кров'янку, що просто всі інші страви світу перед нею курять на балконі. Це єдина правдива кров'янка у світі. Це не ваш оцей так званий чорний пудинг, який ви тут їсте. Як можна взагалі кров'янку пудингом назвати, я не знаю, а що туди напхано, боюсь подумати. Натомість до нашої полтавської кров'янки не входить жодна домішка, жодна крупа, жодна гречка, - тільки кров і сало. Це так смачно! За кільце такої кров'янки можна півжиття віддати.

-Та ти що, - дивувався Оллі.

Я пригадала новину з Інтернету.

Бельгія побила французів у рекорді з довжини кров'янки

Бельгія запевняє, що побила рекорд з найдовшої у світі ковбаси-кров'янки, яку виготовили в місті Бомаль-Сюр-Урт.

Ковбаса завдовжки в чотири кілометри є вдвічі довшою, ніж попередня рекордсменка, виготовлена у Франції.

На гігантську бельгійську кров'янку пішло чотири тонни м'яса, одна тонна цибулі і тисяча літрів крові.

Її розпродують по чотири євро за півметра. Всі виручені гроші підуть на благодійництво.

Я швидко зрозуміла, в чому різниця між Оллі та Джимом. Оллі навряд чи коли-небудь зміг би сказати: "Я ніколи не повірив би, що таке буває, якби не зустрів тебе", або "Я ніколи не забуду, яка ти прекрасна". Проте мені цього було й не треба.

Коли вже стало пізно, і час було йти додому, мене обурило ця несправедливість. Я не хотіла йти нікуди, мені подобалося так, як було. Чому, коли мені так добре, треба кудись йти.

Але це, на жаль, був Лондон, який диктував свої закони. А закони полягали в тому, що треба встигнути на потяг. У Києві все було не так. Якщо ти хочеш сидіти десь, пити і говорити, ти сидиш до ранку, а потім на таксі доїжджаєш додому. Тут, щоб доїхати додому на таксі, треба бути не журналістом, а нафтовим магнатом, та і майже все зачинається в одинадцятій, а там, де відчинено, все одно поговорити не можна, бо дуже гамірно.

МЕТЕЛИК

Я дуже стомлювалася на роботі. Рутинна, яка, здавалося, не складала жодних труднощів для моїх колег, висмоктувала з мене всі соки. Проте треба було ж ще думати, як знайти Джима.

Як мені здавалося, хтось із наших спільних знайомих міг знати, де він знаходиться. Зокрема, я пригадала, це міг би бути Олег Метелик, який і запросив Джима до України сім років тому.

Де шукати Олега Метелика, було також неясно. Отож я написала усім своїм знайомим по листу приблизно такого змісту: здрастуйте, шановний чи шановна. Як ваші справи, звісно, але я пишу не за цим. Мені дуже потрібен телефон або адреса Олега Метелика, прошу вашої допомоги. Декому з адресатів за телефон чи адресу я пообіцяла пиво.

Втім, виставити його так нікому й не вдалося. Відповіді мені приходили такі: вибач, Полю, я не знаю. Дехто обіцяв попитати інших своїх знайомих і знайомих знайомих. Я взялася за телефон і обдзвонила тих знайомих, які не мали електронної пошти. Залишалося чекати, але чекати було важко.

Саме коли я почала шукати Олега Метелика, мені випали нічні зміни. На нічних змінах робити треба було те ж саме, що і вдень, тільки над головою не висить начальство. Вночі в офісі тихо, ти сидиш собі за комп'ютером, тобі хочеться спати, але спати, звісно, ти не можеш, бо ніде.

Коли нічого не трапляється, тобто в Луганській області не завалює шахти, і є трошки вільного часу, можна полазити в інтернеті, прочитати там багато цікавого. Я кілька разів передивилася свою пошту, зробила висновок, що вибух горя серед моїх друзів, пов'язаний із моїм від'їздом, дещо стих і писати мені стали менше, розклала пасьянс. Усі ці дії мали на меті одне – якимось чином убити час до того моменту, коли я зустрінуся з Джимом.

НАСТУПНЕ ЖИТТЯ

Я чудово пам'ятала той стан цілковитого запаморочення, який мене охопив, коли я вперше побачила Джима. Ми були знайомі з ним три дні, і коли через три

дні ми розлучалися на брудному, залитому ранковим жовтневим дощем залізничному вокзалі в Києві, я думала, що просто знепритомнію. Але, звісно, не знепритомніла, бо ніколи цього не роблю.

Натомість я змусила себе розтиснути пальці, якими я тримала його за руку. Холодна мжичка одразу обпекла мої пальці і вивітрила все тепло від Джимової долоні. Ми обнялися, і я швидко, не озираючись, пішла. Висловлюючись зворотом із української народної пісні, світ мені був немилий. Від думок про те, що я щойно залишила, у мене стискало горло і темніло перед очима.

-Можливо, побачимося в наступному житті, - сказала я Джиму, перед тим як відпустити його руку.

-Так, у наступному житті – обов'язково, - погодився він.

Я дісталась додому, впала в ліжко і заснула, без снів. Мое тіло, про яке я зовсім забула, потребувало відпочинку. Три дні я майже не спала, бо серце моє билось, як скажене, безперестанку, і практично нічого не їла, бо шмат не ліз мені в горло, і взагалі не могла думати ні про що інше, окрім Джима. Тепер Джима не було, і я, провалившись у сон, прокинулася тільки через п'ятнадцять годин.

Останню нашу ніч разом я не спала зовсім. Згідно з совковими правилами, Джима поселили з кимось у подвійному номері. Ми засиділися допізна у моєму номері, говорячи щось про те, як дивно нас звела доля і як дивно, що післязавтра ми зникнемо з життя одне одного назавжди. Ми говорили, я пам'ятаю, про це спокійно, розмірковуючи, що це удар долі і що дуже дивно, що ми так сильно одне до одного прив'язалися за три дні. Мені тоді було вісімнадцять років. Я хотіла, щоб він залишився, але не знала, що для цього треба зробити.

В якусь мить він таки пішов, але тут-таки повернувся. Українські готелі на світанку незалежності не передбачали великої кількості номерів на одну людину, і сусід із його здвоєного номера, сказав Джим, спав дуже міцно і не озивався на стукіт у двері. Я підозрюю, що він не надто і старався. Тому йому нічого не залишалось, як повернутися до мене.

Ну так залишайся тоді зі мною, сказала я. Якщо хочеш прийняти душ, я дам тобі рушник.

Я ні в кого не бачив таких прекрасних очей, як у тебе, сказав він.

Звісно, що тієї ночі я зовсім не спала. Навіть під ранок, коли ми вже втомилися і я лежала, прикидаючись, що сплю, я все одно бачила його обличчя і чула його сміх, голос, у мене в вухах бриніли якісь англійські вислови, сказані ним, які я до цього тільки читала на папері і ніколи не чула вживу. Наприклад, I love your eyes. It feels so good.

Наступного дня Джим сказав мені, що також не міг заснути.

-Я прикидався, що сплю, думав, може, ти тоді заснеш.

Але знаєте що? Сидячи вночі в офісі, дивлячись із вікна у чорне лондонське зимове небо, з якого лив безперервний темний дощ, я подумала: якщо я хочу його знайти, немає такої сили, яка мене може зупинити. Правда ж? Просто треба добре шукати.

ВСІ ДОРОГИ ВЕДУТЬ ІЗ СОХО

Наступного ж дня я пішла в Сохо, в джаз-клуб Ронні Скотс, і запитала в чорного сивого білетера на вході, чи збираються в них виступати будь-які музиканти із Сан-Франциско або взагалі з Америки.

-Так, міс, збираються. Цієї п'ятниці – із Сіетла, і наступного ж дня – із Лос-Анджелеса. Зараз я подивлюся стосовно Сан-Франциско... Я переконаний, що у нас буде бенд, але якби ви, міс, зайшли після Нового року.

-Я зайду і в п'ятницю, і в суботу, і на наступному тижні, і після Нового року, - сказала я. – Я шукаю одну людину, він живе у Сан-Франциско. Я знаю тільки його ім'я, більше нічого.

Білетер співчутливо подивився на мене.

-Сподіваюся, хлопці тобі щось порадять у п'ятницю. Вони гарні хлопці, колись уже приїжджали до нас. Мали великий успіх.

Отож у моєму житті з'явилася тактична мета – п'ятниця.

Я

На всякий випадок представляюся. Мене звуть – ну, скажімо, Павліна Стопудів. Я, якщо хтось іще не зрозумів, з України. У своєму житті займалася різними видами діяльності, від написання бардівських пісень до гри на бас-гітарі у панківській групі "Міхайл Комар".

Міхайл Комар був київським хроном, відомим у своєму мікрорайоні на Ширмі завдяки своїй алкоголічній народній мудрості. Він здавав чужі пляшки, бухав під гастрономами і помер від цирозу печінки задовго до того, як я закінчила середню школу, проте пам'ять про нього досі живе.

Потім я покинула панків і почала заробляти написанням рекламних статей. Я вигадала кількох персонажів, від імені яких писала статті, розміщуючи їх завдяки своїм друзям у різних виданнях, і кожен із цих персонажів непогано заробляв.

Прославилася я тим, що написала і видала збірку віршів. Мої друзі пишалися нею. Вона у всіх була з розлогими автографами. Вони її не читали - але не тому, що у мене погані вірші. Я все (майже все) роблю дуже гарно, і вірші в мене також дуже талановиті. Просто зараз ніхто не читає віршів.

Мене запрошували на вечірки, і до мене у мою квартиру на Гоголівській – ту саму, якою володіла пані К. - приходили відомі люди, ми пили чай і коньяк, говорили про мистецтво, повітря в тій частині Києва завжди було свіже, у мене були високі стелі, навесні під вікнами цвіла величезна стара черемха, коли приходила осінь, у мою кухню залітали її жовті листя, загалом життя було, як я зараз розумію, прекрасне.

За одним тільки винятком – у ньому не було Джима Барлі, і цього виявилось достатньо, щоб усе кинути і поїхати в Лондон фігнью страдать.

Але Лондон – це непогано. В Лондон можна було поїхати і без ніякого Джима. Лондон – це симфонія, у якій іноді надто багато нот, і всі вони складають чудернацьку, але прекрасну мелодію.

ЛОНДОНСЬКА СИМФОНІЯ

Ось наприклад, неподалік від того готелю, де я жила по приїзді в Лондон, був магазинчик газет і журналів. Він належав арабу. Магазинчик був вузький і довгий; зліва в довжину простягалися полиці з арабськими книжками про бен Ладена, і більшість із них цього самого бен Ладена мала на обкладинці, а справа в довжину розставлені порножурнали. Бен Ладени суворими очима роздивлялися картинки з цицьками і курвами, які облизують банани. Ось вам, будь ласка, демократія і ринкові відносини. Тепер, правда, бен Ладенів там більше не шукайте, бо з розгортанням усесвітньої боротьби з тероризмом їх познімали, і залишилися одні цицьки.

Проте в Лондоні повно і правильних мусульманських хлопців. Наприклад, кілька пенджабських мусульман викупили індійський ресторан Хан, і там не стало пива.

Або, наприклад, мені подобалося лондонське метро. Так, так, я знаю, що ви, дорогі мешканці міста-героя Лондон, усі його ненавидите, особливо Сентрал лайн. Я сама на ньому давно не їжджу, бо у вас навчилася його не любити, і взагалі я скрізь тепер ходжу пішки. Але тоді мені подобався запах вагонів метро і повітря, яке обвіває вам обличчя, коли наближається потяг. Мені подобалося, як на табло блимають хвилини, які залишилися до відходу потягу.

Часто мені подобалися також пасажирі, особливо чорні молоді жінки, які увечері в п'ятницю їдуть до Вест-енду, щоб десь у барі зустрітися там із друзями чи піти в нічний клуб. Вони тоді гарно вдягнені і нафарбовані, деякі з них дуже вродливі. В Україні чорних майже немає, і я б їм не радила там заводитися. В Україні не люблять імігрантів. Ми самі нація імігрантів, нам самим жерти нічого. Чорним я б радила заводитися саме в Лондоні, тут куди більше політкоректності.

Але іноді пасажирі мені не подобалися.

Одного дня я їхала з роботи дуже стомлена і хотіла двох речей: спати і супу. Очі злипалися. Був важкий день. Я розплющила очі, аби подивитися, яка зупинка. Вікно мені застував мужчина похилого віку, який противно облизував пальці, запихаючи в рот цілий палець. В іншій руці у нього була газета Гардіан і пакетик із чіпсами. Ось він знову запустив туди руку, витягнув чіпс і широко роззявив рота... Ой, я не можу. Я знову заплющила очі, вирішивши, що ось цей пасажир мені точно не подобається.

У лондонському метро скрізь увечері валяються газети. Різні, які хочеш. Доки я дрімала, мужчина навпроти, який уже доїв свої чіпси, нагрів їх цілу купу. Тут тобі й Sun, і Financial Times, і, мені здається, навіть строгий і елегантний шрифт передовиці International Herald Tribune. І ось він дістає із широкої штанини бляшанку з кока-колою. Я знову заплющила очі. Почувся клац, як буває, коли відкривають бляшанку, зашипіла кока-кола, яку дядько почав голосно сьорбати і облизуватися. Ой, я зараз умру. Як можна облизуватися так, щоб тебе усі чули?

По гучномовцю механічний жіночий голос нагадав, що ми їдемо на Вест Райсліп. Вест Райсліп мені крізь напівсон здався якимось чудернацьким тюльпаном.

БОЛЛІВУД

(для примітки: Боллівуд – це індійська відповідь Голлівуду, місце, де знімаються індійські фільми, а також загальна назва таких фільмів)

Зрештою я добралася до готелю. У ньому жили всі новоприбулі, що приїхали з різних куточків світу працювати на Корпорацію і робити те ж, що і я, - чекати, доки у твоїй країні станеться якась велика катастрофа, а потім перекладати це все на англійську мову.

В холі нашого готелю сиділи індуси і дивилися індійське кіно. Було накурено. Кіно вони дивилися таким чином: перемотували все, де була якась розмова, і дивилися тільки те, де співали й танцювали.

-Ось він гарно співає, - сказав мені один із індусів, показуючи на іншого. – Ми маємо як-небудь влаштувати вечір співів, і кожен буде співати народних пісень. Я погодилася.

-У вас в Україні є народні пісні?
-О, мільйон. Всі про любов або про національне визволення, вам сподобається.
-Ну то давай зробимо паті. Втім, у нас тут щодня паті.
-А ви були знайомі між собою в Індії?
-Та ні, тиждень тому вперше побачилися.
-Ну, принаймні ви однією мовою говорите.
-Ми? Та ми навіть не з однієї країни. Я з Індії, а ось він – з Пакистану. Ми воюємо з сорок сьомого року і одне одного ненавидимо.
Всі засміялися. Я також. Кожен день наближав мене до Джима, або, принаймні, так мені хотілося думати.

РОННІ СКОТС

Нарешті настала п'ятниця, і я прийшла до джаз-клубу Ронні Скоттс, на виступ гурту із Сіетла. Перед ними грав якийсь місцевий досить непоганий джаз-бенд. Я почала читати меню напоїв і зрозуміла, що абсолютно не орієнтуюся у місцевих алкогольних тенденціях.

Між тим на сцену вийшов гурт, який мені був потрібен. Хлопці почали грати джаз. Мені дуже подобалося, як вони грають, особливо барабанщик. Зрештою концерт закінчився, і я, скориставшись своїм журналістським посвідченням, пішла до хлопців за сцену.

-Я хочу вас попросити про допомогу. Я шукаю Джима Барлі, саксофоніста із Сан-Франциско. Може, ви його знаєте чи підкажете мені, як шукати?

-Джим Барлі. Ні, я його не знаю, - казав рудий патлатий барабанщик. – Наш басист колись грав із кимось у Сан-Франциско.

Басисти і барабанщики завжди більш-менш тусуються разом. Це ритм-секція, на якій тримається вся композиція. У глибині душі басисти і барабанщики вважають, що саме вони і є найголовнішими.

Басист виявився більш говірким. Він одразу представився як Метт, запропонував купити мені щось випити, відвів мене за бар і завів розмову:

-Джима Барлі як такого я не знаю. Я про нього чув і знаю кількох людей у СФ, які можуть бути з ним знайомі. А що? Звідки ти його знаєш? З України? Боже мій, що ж можна робити в Україні. Невже його запросили там грати? А, Британська рада організувала. І що, ти його хочеш знайти? Навіщо – може, я згоджуся на його місце? Ні? Ти його любиш? Тобто мене вже не полюбиш? Шкода. Але принаймні можеш зі мною випити чого-небудь. Ми взагалі зараз збираємося іти пити в один бар тут поблизу. Ходімо з нами. Ти взагалі ж цієї, як її, України, я так розумію. Давно тут? Два тижні? І за два тижні так добре навчилася говорити англійською?

Добродушна балачка Метта мені сподобалася. Я сказала, що піду з ними. Інші хлопці так само виявилися доброзичливими. Кілька з них дало мені свої телефони, кажучи подзвонити хто через тиждень, хто через два, коли вони знову будуть у Сіетлі і зможуть спробувати знайти мені Джима.

-Якщо він живий, то знайдемо, сестричко, - плескав мене по плечу Джеррі. – А якщо не знайдемо, то я завжди до твоїх послуг. Може, хоч у чомусь я зможу його замінити, га?

Він підморгував, решта голосно реготала. Я також сміялася.

Я написала Джиму листа на вирваних із блокнота сторінках і запакувала його в конверт, кілька з яких я поцупила на роботі, і ось вони мені придалися.

Лист був дуже коротким: "Привіт, Джим. Я – Пола, з якою ти познайомився сім років тому в Україні. Я тепер живу в Лондоні, але, наскільки я розумію, ти

вийхав звідси. Мені хотілося б зустрітися з тобою або хоча б отримати від тебе якусь звістку. Я дуже часто про тебе згадую. Сподіваюся, цей лист до тебе дійде". Я дописала свою адресу і телефон.

Метт забрав листа. Домовилися ми на тому, що усі мені допоможуть знайти Джима Барлі, а я за це мушу відвідати Сіетл і прийти там на їхній концерт. Я пообіцяла, що обов'язково так і зроблю.

Ми розлучилися найкращими друзями з усіма учасниками гурту. Вони називали мене сестрою і обіцяли знайти мого Джима що б там не було.

-Так, ви, будь ласка, знайдіть мого Джима, - просила я.

ГАРЯЧКА

Наступного дня, прокинувшись, я зрозуміла, що захворіла. Очевидно, упродовж учорашнього дня до мене десь причепилася простуда. У мене була висока температура, перед очима плавали кольорові кільця. Я хотіла піти ще раз до Ронні Скоттс, поговорити з хлопцями з Лос-Анджелесу, який усе-таки ближче до Сан-Франциско, проте, подивившись у дзеркало на своє мертвенно-бліде обличчя, зрозуміла, що цього зробити я не зможу. Люди подумали б, що я якась страшна маньячина із величезними запалими очима і палаючими щокми. Я лишилася в готелі у ліжку і цілий день, закутавшись у ковдру та шарф і напившись ліків від простуди, дивилася телевизор.

У мене була гарячка, мені по черзі вживався Джим і шахтарі в Луганській області.

Я прохворіла кілька днів, і поки валялася в готелі, вирішила, поки хлопці в Сіетлі шукають сліди Джима, сходити за тією його адресою, на яку я писала листи, і точно з'ясувати, чи він ще там і не відповідає, - тоді це було б дуже погано, але принаймні не треба було б далі мучитися, - або він вийхав геть. А може, теперішні мешканці щось про нього знають? Адреса була в районі, що називався Марілебон. Мені сподобалася ця назва. Район виявився в центрі міста.

СТАРИЙ ХРИЧ

Я знайшла потрібні мені двері – вони були зеленими і належали невеличкому будинку в провулку біля Вігмор-стріт, поруч із музичним холлом. За дверима грала оперна музика, і хтось голосно говорив по телефону, обурюючись ірландськими будівельниками. Голос був не Джима. Я дочекалася, поки всередині договорять, і постукала у двері мідною стукачкою.

За хвилину двері загуділи. Мене впускали всередину. Я штовхнула їх і пройшла.

За ними були сходи, які підіймалися нагору, а нагорі стояв старий, лисий, товстий і плюгавий – я пошукала подумки іменника, яким можна було б назвати цю людину. На думку спадало лише "хрич".

Він був із палицею і мені посміхався.

-Проходьте, проходьте... Дуже приємно, - сказав мені хрич. Його акцент та інтонації нагадали мені касети з оксфордського аудіокурсу англійської мови. – Я дуже радий, що на моє оголошення відгукнулася така приємна молода леді... я, щоправда, не певен, чи ця кімната досить велика для того, аби в ній жити постійно, бо мій попередній мешканець тільки ночував там протягом тижня, а на вихідні їздив у свій маєток за Лондоном. Проходьте до вітальні. Як вас звуть?

-Пола, - сказала я. Я вирішила, що це сама доля, що кімната, де колись – очевидно – жив Джим, здається внайми. Мені ж потрібна квартира? От її я і зніму.

-Мене звуть Девід. Дуже приємно. Дуже приємно. А де ви прочитали моє оголошення про кімнату – у Таймс? Більшість людей, яка дзвонить, посилається на Таймс. Я помістив оголошення також у Лут, але, по-моєму, це даремна трата грошей.

-Так, я теж у Таймс, - сказала я.

-Ви тут що робите – навчаєтеся чи?..

-Ні, я працюю, - сказала я, - я журналіст.

- А ви скільки в Лондоні? Два тижні? І вже так добре говорите англійською? Я дуже приємно вражений тим, що ви так добре знаєте іноземні мови. У цій країні більше ніхто не вчить мови, нікому нічого не треба, всі тільки й знають, що сидіти в пабах і напиватися як свиня – ха! Я казав зразу моєму другу Тоні, як тільки обрали його тезку Блера: він зажене цю країну в гріб. Звідкіля ви? З України? Мабуть, це єдина країна в світі, де лишилися інтелігентні люди, які говорять іноземними мовами. Британія вже зовсім зійшла нанівець. Сідайте. Хочете що-небудь випити? Соку?

Хрич пошкунтильгав на кухню і приніс дві склянки соку.

Ми трохи поговорили. Девід жив у цій хаті вже три роки. Попереднього мешканця він не знав. Будинок належав комусь іншому, хто здавав його через агентство. Девід, як виглядало, після розлучення із дружиною продав будинок і після цього почав наймати квартиру. Раніше це було порівняно дешево, враховуючи те, що його пенсія судді була більша, ніж моя платня, проте зараз ціни піднялися, і він змушений одну кімнату з цієї квартири здавати квартиранту.

Старий хрич показав мені хату. Жодного сліду від Джима у ній не було, проте від старого слідів було багато. Скрізь валялися його листи, речі, старий мотлох, який було шкода викинути, гори "Таймс" та "Дейлі Телеграф", якісь оперні проспекти. Всі стіни у квартирі були забудовані полицями з книжками. Я подивилася кімнату, яку він здавав, кухню і ванну. Ванна була велика. Кухня... що й казати. На кухні стояла найбільша колекція різного роду алкогольних напоїв, яку я бачила в будь-чиєму житлі. Я була вражена.

Під час екскурсії старий хрич кректав і стогнав. Бідолашний, подумала я.

-Отож іще раз: скільки на місяць ви просите за кімнату? – спитала я.

-П'ятсот п'ятдесят фунтів.

-Це, чесно кажучи, дещо більше, ніж я збиралася витратити на житло... – почала я, хоча, звісно, жити там, де колись жив Джим, коштувало куди більше, і взагалі було неймовірно те, що це можливо.

-А якщо п'ятсот? – швидко сказав старий хрич. Йому вочевидь хотілося, аби я погодилася. Мабуть, усі інші потенційні мешканці не були надто зваблені перспективою бачити його у вітальні щовечора.

-П'ятсот я платити зможу.

-Чудово, - втішився старий. – Просто чудово! То зразу й переїжджай. – Якось стало зрозуміло, що ми перейшли на "ти" в українському сенсі слова. – Так, може, все-таки налити випити чогось нормального, аби відсвяткувати нашу згоду?

-Ее... тоді я буду бурбон з льодом.

-Чудово, - знову втішився Девід і пішов на кухню.

Я швидко стала навпочіпки і вигребла із-під його крісла купу невідкритих листів. Згори лежали якісь рекламні проспекти, листи з банку, конверти офіційного вигляду. Одним вухом слухаючи кашель старого на кухні, я почала

поспіхом перебирати купу. Два мої листи до Джима знайшлися дуже швидко. Я засунула їх у свою сумку і почала роздивлятися книжки, аби трохи вгамувати серцебиття і перевести подих.

Книжки були про оперу, про музику взагалі, про історію Європи, досить багато – про євреїв та всі їхні страждання. Безумовно, подумала я, сам старий хрич – також єврей. На конвертах, адресованих йому, було написано: Розенблум.

МОЯ ЄВРЕЙСЬКА КРОВ

-Ти єврей? – запитала я, коли старий повернувся із віскі.

-Так, і мої предки, до речі, десь із-під Мінська. Це ж не в Україні, правда? Це, здається, в Білорусі.

-Здається, так.

-А ти єврейка?

-Наскільки я знаю, ні.

-Що, зовсім? У твоїй матері немає жодної краплі єврейської крові?

-Е... ну, я точно не знаю. – Я була дещо заскочена такою вибагливістю. – Можливо, і є.

-Напевно що є, - переконано сказав старий хрич. – Ти така молода і така розумна, ти мусиш бути єврейської крові.

-Не знаю, - ще раз сказала я. – Наскільки я знаю, в моєму роду – тільки українці. Хоча в Україні це важко сказати. У нас євреїв завжди було стільки, що ручатися ні за що не можна.

-В Україні багато євреїв загинуло під час війни. Ваші люди їх убивали. Я обурилася.

-Наші люди? Та ні фіга ж собі. Скільки українців ризикувало своїм життям, рятуючи єврейські сім'ї під час окупації, і от, будь ласка. Ось так і роби людям добро.

Від цієї невеличкої перепалки Девід, здавалося, ожив. Він став енергійніше відпівати від своєї склянки із віскі і зрештою сказав:

-Як щодо того, аби сходити до ресторану? Тут, на Марілебон хай стріт, є дуже гарний італійський ресторан. Я пригосаю. Маємо ж ми відсвяткувати те, що вирішили жити разом.

Ми пішли в ресторан. За їжею старий постійно впускав спагетті собі на штани та на сорочку. Випивши келих к'янті, він вочевидь упав у стан ступору, мало говорив і ще більше впускав на себе їжі. Мені стало його ще більше шкода. Мабуть, він страшенно самотній, подумала я. Справді, він має бути дуже радий, що хтось із ним житиме.

Я переїхала наступного ж дня. Кілька днів у мене пішло на те, аби витягнути коробки чогось дуже потрібного, як, наприклад, старі поламані праски та погнуті настільні лампи, зі своєї кімнати і присобачити їх на інші ящики в коридорі. Звісно, це були не хороми, але я жила у студентському гуртожитку в Києві і знаю, почому фунт лиха.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО СПІВЖИТТЯ

Зі старим хричем ми швидко знайшли спільну мову. Вечорами, коли я не ходила гуляти, ми сиділи у вітальні і дивилися телевізор. Девід дуже любив коментувати побачене. Його коментарі були досить своєрідні. По-перше, Девід реагував на все, як мала дитина, наприклад, вірив у те, що показували по телевізору, хоча і твердив, що усвідомлює, що це все вигадка. Якщо у

телесеріалі хтось щось крав, то цілий вечір Девід обурювався, що його не посадили в тюрму, бо це нечесно.

По-друге, дуже сильні емоції у нього викликала гола жіноча натура. Йому також дуже подобалася Кайлі Міноуг, хоча він не мав жодного уявлення, що вона співає.

По-третє, швидко з'ясувалося, що окрім того, що він просто буркитливий старий хрич, який вважає, що тільки він один на світі має рацію, він ще й расист, нацист, антисеміт, жінконенависник, а також Девід не любив дітей і жодного з британських політиків – хіба що за винятком, якщо цей політик учився із Девідом в Оксфорді. Коли він бачив британського прем'єра, на всю хату розлягалось жакливе ревище:

-Смерть шкіднику! Жаба! Фу! Рептилія!

Те, як чорно він зі мною говорив, коли я щойно вперше прийшла до цього будинку, здавалось, мені приснилося.

Також йому чомусь дуже не подобалися шотландські футбольні команди.

-Прокляті злочинці, їх треба всіх посадити в тюрму. Ось оцей колись напав на якогось чорнозадого і привселюдно назвав його чорнозадим! Расистська свиня. Девід не зауважував суперечливості свого власного висловлювання. Він за кожної нагоди лаяв чорних, при цьому у нього самого була чорношкіра приятелька, яку він страшенно любив.

Із боксерів старому хричу подобався Льюїс і не подобався Тайсон.

-Тайсон – жаклива людина. Гвалтівник. От Льюїс – гарна людина. Я за те, аби Льюїс йому дав коліном по яйцях і повибивав усі зуби. Тобі подобається Льюїс? Чи тобі подобається ця тварина Тайсон?

Старий робив ковток віскі.

-Якби ти вирішила битися зі Льюїсом, ти б і хвилини на рингу не простояла, - проголошував старий очевидну істину.

-Ти б і секунди не простояв, - казала я.

Старий хрич погоджувався.

З кожним переглядом телепередач мій словниковий запас англійських лайок поповнювався. Я, звісно, підозрювала, що ці лайки були у вжитку в Оксфорді п'ятдесят років тому, і від них відгонило нафталіном, проте старанно їх запам'ятовувала все одно.

Старий же дуже радів, що нарешті йому є з ким подивитися телевізор, хоча незабаром звук до цього і почав вимагати моєї компанії постійно. Поступово він дійшов переконання, що досить тільки трошки поскиглити, і я буду ходити йому за продуктами і готувати обід.

Натомість старий іноді запрошував мене в оперу, де треба було стежити, аби він не хропів, а коли він починав хропіти, треба було тицяти його в бік. Я робила це з задоволенням.

НОВИНА, ЯКОЇ Я НЕ СПОДІВАЛАСЯ

Як тільки, за моїми підрахунками, хлопці з джаз-бенду повернулися до Сіетлу, я почала їм дзвонити. Першому я подзвонила, звісно, Метту. Той не брав слухавки. Тоді я набрала барабанщика Алекса.

-Привіт, це Пола з Лондона.

-Привіт, - сказав мені убитий сонний голос. У них там мала бути година дванадцята, отож, за моїми підрахунками, можна вже було і встати. Проте, вочевидь, Алекс вважав інакше.

-Якщо хочеш, я передзвоню пізніше.

-Давай.

Я передзвонила через кілька годин. Алекс більш-менш прийшов до тями.

-Послухай, ми поговорили тоді ще з Меттом, і він сказав, що поговорить зі своїми друзями із СФ.

-Так, він мені також це сказав. Просто його телефон не відповідає.

-Ну, мабуть, у цього казла, як завжди, закінчилися гроші на карточці. Подзвони йому через пару днів. Як там у Лондоні, дощ?

-Іще нема, але скоро буде.

Я ще раз сказала, як кайфово хлопці грали в Лондоні і що я до них обов'язково приїду в Сіетл на концерт. Це Алексу сподобалося, його голос залунав жвавіше. Ну звісно ж – хто хоче, щоб його будили після вчорашнього вимогами дотриматися якихось дивних обіцянок, даних після кількох гарних коктейлів і цигарки з анашею. Проте жоден музикант не відмовиться вислухати тираду про те, як він чудово грав. По собі знаю.

За два дні нарешті відповів Метт. Голос його лунав бадьоро, він сказав, що чудово мене пам'ятає, і знову зауважив, що краще було б, якби я розлюбила Джима і натомість полюбила його.

-Ти мені краще зразу скажи, чи ти загубив мого листа, а якщо ні – чи він має шанс потрапити за призначенням, - сказала я, посміхаючись.

-Ну, звичайно, якщо цей твій Джим живий і якщо він справді у Сан-Франциско, то він твого листа отримає. А я думаю, що так і є, бо я його прізвище не так давно чув. Мають же джазмени робити якісь певні речі одне для одного, тим більше, якщо твого колегу шукає така гарна дівчина. Післязавтра один із людей, з якими я грав, їде туди грати з іншими людьми, яких я не знаю. Я сподіваюся, що хтось із них підтримує із ним зв'язок.

Я передзвонила ще раз, через кілька днів.

-Поїхав твій лист, - радісно повідомив Метт. – Мій приятель, з яким я грав, Грег Нейтан, дуже гарний хлопець, сказав, що постарається зробити все можливе.

Він, здається, знає дружину твого Джима. Ти знала взагалі, що він одружений?

-Так, - збрехала я.

ЖИТТЯ ПІСЛЯ ТОГО, ЯК Я ДІЗНАЛАСЯ, ЩО ДЖИМ ОДРУЖЕНИЙ

Життя після того, як я дізналася, що Джим одружений, спочатку майже не відрізнялося радикально від життя до того. Ну, звісно, це відбирає у мене можливість коли-небудь бути із Джимом усерйоз, тобто назавжди, проте все одно його нема, думала я. Тобто його нема у мене.

Згодом все-таки я почала розуміти, що насправді це дуже погано. Адже насправді рано чи пізно я його знайду. І що тоді? Якщо він одружений, то, очевидно, любить свою дружину. В наш час ніхто не залишається одруженим, якщо не любить свою дружину.

Навколо мільйони жінок, можна якусь іншу полюбити, і то дуже просто. Якщо вони разом, значить, на те є причина. І де тоді я опиняюся зі своїми почуттями? Не хочеться казати "в дупі", бо це не романтично, але де ж тоді?

Я злилася. Чому я не можу просто забути про цю всю маячню, піти в бар і підчепити собі гарного хлопця. На фіг мені цей Джим, хай собі живе спокійно зі своєю дружиною.

Я злилася на все кілька днів, проте зрештою думка про дружину Джима перестала бути новою і спокійно собі утряслася серед інших думок. Джима все

одно треба було знайти – можна ж просто погуляти по парку і поговорити, це буде навіть краще. Хай собі він буде з дружиною, чорт із ним. Навіть краще, переконувала я себе, хоча пристойної причини, чому саме це краще, так і не вигадала.

Через кілька днів я нарешті прокинулася у гарному настрої. Я дала собі слово не думати про Джима і нібито справді дещо перестала про нього думати. Голова майже не боліла - а після цитрамону так і зовсім не боліла. Мені хотілося робити новини, встигати все найшвидше, переглядати всі стрічки новинних агенцій і взагалі відчувати свою потрібність.

Але що таке робити новини? Це безкінечне заняття. Сидиш переписуєш. Під кінець дня набирається до десятка варіантів однієї історії.

МЕТУШНЯ

Отак у безперервних трудах допрацювала я до моменту, коли захотілося їсти. В цей час із дверей визирнув Оллі і сказав:

- Ну що, пішли на ланч?

Що за приємна людина, подумала я.

- Ага, я якраз про це подумала. Зараз, закрию файл.

- О'кей, - сказав він і пішов назад на своє місце. Я з задоволенням провела його поглядом. От би закохатися в Оллі і жити з ним собі щасливо і померти в один день.

Під час обіду, чи то ланчу, ми говорили про різні дурниці. Наприклад, про переваги Вейтроуза над іншими супермаркетами. Я учергове дійшла висновку, що Оллі дуже симпатичний. Дуже приємно, коли твої колеги виявляються красивими чоловіками. Це великий стимул.

Працювалося мені непогано, новини писалися вдало, і здавалося, що врешті в мене починає виходити. Я вивчила деякі потрібні англійські фрази, мене почали впізнавати по голосу журналісти в різних місцях світу, яким я дзвонила за підтвердженням інформації, я вже знала напам'ять, коли скільки загинуло шахтарів і з якої причини в попередні роки, і таке інше.

Проте як тільки закінчився робочий день, енергійний і бадьорий настрій почав десь діватися. Треба було дзвонити Метту в Сіетл, питати, чи знайшов його приятель Джима. Робити цього мені не хотілося.

Я боялася почути, що мого листа справді передали його дружині, а це робило б факт існування дружини остаточною і безповоротною, і не можна було б більше собі розповідати, що це, можливо, просто помилка.

Я ходила по офісу, сходила в кафе, прочитала газету, проте все-таки дзвонити було треба, і врешті решт набрала Метта.

-А, привіт, сестричко. Ти все ніяк не заспокоїшся. Мій приятель Грег повернувся із Сан-Франциско, він каже, що твій коханець поїхав на гастролі. Він залишив листа своїй приятельці, вона обіцяла передати, коли твій Джим повернеться, так що я тобі більше нічим допомогти не можу, хіба що ти передумаєш і полюбиш мене замість нього. Слухай, а все-таки – чому ти його шукаєш?

-Як тобі сказати. Пригостила його колись кавою, тепер його черга.

Я поклала слухавку і знову вирішила забути про Джима хоч на якийсь час.

До офісу забіг один зі співробітників.

-А ти не йдеш на паті?

-Яке паті?

-Ой, я навіть не знаю, з якого приводу. Але на восьмому поверсі роздають напої. По-моєму, приїхали якісь наші партнери звідкись. Та яка різниця.

-Іду, звичайно.

ЖАБА І ПРИНЦ

Наступного дня, коли я відірвала очі від комп'ютера, більшість моїх співробітників уже поспішили на свої поїзди куди-небудь до графства Кент, де живе більшість із них. Я змусила себе встати, одягла куртку і вийшла з офісу. Надворі, очевидно, щойно перестало моросити. Зазвичай я доходила до Холборна і там повертала на захід, щоб іти додому – на Мерілебон. Але того дня мене потягнуло на схід. Я витягла карту і проклала собі маршрут, який можна було б пройти, у кінці його знайти якийсь гарний паб, випити там пінту елю і звідти поїхати додому на лондонському громадському транспорті. Отож я пішла.

Швидко стемніло, сіре небо стало ще сірішим, стіни будинків набули того винятково лондонського, похмурого і впертого вигляду, якими вони мені запам'яталися у мій перший приїзд до цього міста. Я йшла вулицями, які швидко порожніли.

Зрештою будинки й офіси Сіті поступилися місцем якимось високим неживим будівлям, на перших поверхах яких не було нічого – ні магазинів, ні пабів. Я пройшла і цю мертву зону і дійшла до чогось більш-менш жвавого. Знову почало моросити. Стало зрозуміло, що моя прогулянка наближається до кінця. Я зайшла у перший-ліпший паб, який називався "Жаба і принц", і сіла на високий стілець біля бару.

У барі дивилися футбол, причому публіка уболівала одразу за обидві команди. Столики були порожні – усі стояли з пивом під телевізором, причепленим до стелі, і люто кричали хто за кого. Я замовила пінту елю Семюел Сміт.

Поки бармен – маленький рудий кругловидий чоловічок, схожий на хоббіта, – мені її наливав, я встигла йому сподобатися. Ми розговорилися, вірніше, він розговорився, бо я майже нічого не розуміла, тільки посміхалася. Йому це подобалося. Вочевидь, йому здавалося, що його дуже уважно слухають, коли він дивився на мій наморщений від натуги лоб. Про що він говорив, для наступних поколінь залишилося загадкою.

-Ти часом не шотландець? – запитала я його. Поза всяким сумнівом, він виявився шотландцем, і звати його виявилось Дональд, а був він із якогось містечка з-під Единбурга.

Я пила свій ель, Дональд час від часу відходив наливати пиво іншим спраглим. Потім він повертався і продовжував спроби зі мною спілкуватися. Я ніколи раніше не мала справу із шотландським акцентом, але підозрювала, що це був його найекстремальніший вияв.

Через певний час мені таки вдалося розібрати одне запитання, - звідки я приїхала. Радіючи, що нарешті розумію, про що мова, і можу відповісти щось по суті, я сказала:

-З України, з Києва.

-О, у нас працює дівчина з України, тільки вона на другому поверсі, де у нас ресторан, - зрадів Дональд. – О, як добре, пізніше я її покличу.

От блін, подумала я, доведеться знайомитися з якоюсь дівчиною з України.

УКРАЇНЦІ ЗА КОРДОНОМ

Українці не люблять інших українців за кордоном. Ми наганяємо одне на одного депресію. Коли за кордоном зустрічається двоє поляків чи бразилійців, вони радіють одне одному. А коли зустрічається двоє українців, вони обоє тільки кажуть: о, і ти теж з України, потім буде розгублена мовчанка, а потім вони намагатимуться якомога швидше розбігтися.

Можливо, це тому, що більшість із українців за кордоном – нелегальні імігранти і мають купу проблем на додаток до ваших власних. Може, ми нагадуємо одне одному про часи, коли не було чого жерти. Може, ми боїмося, що зараз розверзеться склепіння чийогось рота, і доведеться слухати довгі розповіді про те, як погано жити, як нічого їсти, як немає роботи і ніде жити, і незчуєшся, як хтось уже тобі пояснює, що тільки трошки в тебе поживе.

А можливо, ми не знаємо, якою мовою говорити – російською чи українською, чи нам не хочеться визнавати, що ми покинули Україну, коли всі її покидають, і ніхто з тих, хто може виїхати, не хоче залишатися на батьківщині, аби вичищати авгієві конюшні по чайній ложечці і отримувати ще за це в табло.

Ми з якихось, тих чи інших причин, виїхали і почали жити тим, що нам здається простим нормальним життям, слова "ресторан" чи "закордон" більше не викликають змішаних емоцій, і нам, напевно, соромно одне перед одним, що в нас недосить героїчного патріотизму. Може, сам цей патріотизм є чимось нездоровим, і ми це і розуміємо, проте все одно підозрюємо кожного, хто живе не в Україні, у зраді батьківщини, в тому числі й самих себе. Може, ми думаємо, що лише ми маємо право на свободу пересування, право на увесь світ, а всі решта мають сидіти собі в Фастові і тихо нам заздрити. Можливо, нам подобається бути унікальними представниками незнаної країни, розповідати людям, де знаходиться Київ і що він далеко від Сибіру, казати, що Україна – це така невідкрита Європа, а коли ми бачимо інших українців, ми розуміємо, що половина Галичини вже сидить на Заході, і всі працедавці прекрасно знають, що таке Україна, і перша реакція на заяву "я з України" – часто уже не питати, де це, а казати, що в цьому барі роботи немає. Не знаю.

Словом, українці хоча й пишаються тим, що вони українці, нащадки славних козаків, проте знайомство із іншими українцями їх часто не радує.

Якось несподівано я виявила, що мене знайомлять із завсідниками бару. Усі вони страшенно чомусь раділи, що я з України. Так ніби вони знають, де це, подумала я.

Поступово навколо мене виявилася купа народу, і ми всі дуже мило спілкувалися, і підтоптаний дядя вже купував мені пиво зі своєї власної ініціативи, і сухенька стара пані із пінтою в руці і сигаревою в другій шепотіла мені на вухо із іншим страшним акцентом, який виявився північно-східним, що цей дядя – мільйонер, у нього є жінка і три коханки, хоча я б дала йому років сімдесят, коли, як на мене, вже можна й заспокоїтися.

Потім підходили якісь інші люди, з якими мене знайомили вже ті, хто познайомилися зі мною три хвилини тому і навряд чи розібрали моє ім'я. Я, звичайно, одразу в них усіх заплуталася.

Тьотю із цигаркою звали Крістін. Їй, очевидно, сподобалося різати мені правду-матку про всіх завсідників пабу.

-Ми тут усе про всіх знаємо, - підтвердила вона те, про що я й так здогадалася. – Ось ці – чоловік і жінка, розлучилися сім років тому, але ходять сюди разом, бо ніхто з них не може ні з ким іншим одружитися. Може, вони одразу думали, що знайдуть собі когось кращого, ха-ха-ха. Ти тільки подивися на них.

Середніх років парочка, справді досить нудна, він товстий і червонопикий, вона худа і з виступаючими передніми зубами, пила, він пиво, вона біле вино, в дальньому кінці стійки бару. Чомусь вони всі не хотіли сідати за столики – втім, це така англійська мода.

-А це наш бармен Дональд, - уже на повний голос говорила тьотя, досить піддата. – Ми називаємо його між собою хоббітом.

А я ж казала!

Дональд обернувся – на руці висіла серветка, він саме доливав пиво доверху пінти, - з підозрою спитав:

-Чим це ви мене обзиваєте?

Очевидно, він не читав творів Дж.Р.Р.Толкієна.

-Ми тебе не обзиваємо, - пояснила я, - а кажемо, що ти схожий на одне казкове створіння, яке дуже добре і любить гарно поїсти.

Дональд розплився у посмішці.

-Так, я люблю поїсти. А це створіння любить грати у гольф? Я люблю.

Поки він посміхався, я зауважила, що у нього ікла довші за інші зуби.

Це нагадало мені новину з інформаційної агенції.

ГРАФ ДРАКУЛА ЗАНЕПОКОЄНИЙ ТИМ, ЩО ЙОГО ЛЕГЕНДАРНИЙ РІД МОЖЕ ПРИПИНИТИ ІСНУВАННЯ

61-річний граф Оттомар Рудольф Влад ДРАКУЛА, князь КРЕТЦУЛЕСКУ, закликає провідні дворянські сім'ї Європи взяти участь у конкурсі на успадкування знаменитого графського титулу.

Він занепокоєний тим, що легендарний рід може припинити існування, оскільки останній його представник не має дітей.

Заявки приймаються лише поштою з обов'язковим вкладенням фотографії кандидата. "Мене б влаштувало, якби відгукнувся будь-який князь або княжна, тільки справжній, - заявив останній граф Дракула. - Я не можу взяти людину з вулиці".

Донедавна нащадок знаменитого вампіра жив у Німеччині, однак півтора роки тому був вимушений поїхати до Англії через переслідування неонацистів, повідомляють агентства.

Останні 10 років граф займається пропагандою здачі донорської крові на відміну від свого далекого пращура Влада Дракули, який, за легендою, пив кров своїх жертв.

-Приходь ще, - я здригнулася від несподіванки і розплюскала пиво на джинси. – Приходь, бачиш, у нас весело, - майже кричав Дональд, перекикуючи футбольний шум. – Зараз я покличу нашу дівчину з України!

Майбутня зустріч двох землячок дуже схвилювала вже добряче піддату пабну публіку. Я почувалася, як у голлівудському фільмі.

Ззаду мене нарастив шум, і раптом почалося взагалі якесь стовпотворіння.

Хтось комусь кричав: Вони знайомі! Вони знайомі!

Тьотя Крістін задушила мене в обіймах. Ці крики явно мене якось стосувалися.

Нарешті, коли вона відпустила мою шию, я змогла оглянутися назад, на всю цю катавасію, і побачила свою однокласницю Оксану у білому фартусі, що пробиралася до мене через зграю щасливих бухариків, кожен з яких намагався поплескати її по плечу.

Я аж оніміла.

-Драсті! Це ти дівчушка з України, яка працює на другому поверсі?

-Привет, Поля, оце так да.

-Я не знала, що ти в Лондоні. Ти давно тут?

-Скоро рік.

Ми дивилися одне на одного, як барани на нові ворота. Тьотя Крістін, дядя мільйонер, ще купка старих хричів переглядалися, явно чогось чекаючи.

Ну справді, а чого я не обнімаю стару подругу, якої не бачила вже вісім років?

Ми кинулися одна одній в обійми, і радісне ревіння нашої купки біля бару на мить заглушило крики футбольних фанатів.

Оксана змінилася. Мабуть, і я змінилася, все-таки скільки років пройшло. Я ніяк не могла прийти до тями. Вийти після роботи погуляти, потрапити під дощ, зайти в перший-ліпший паб і зустріти свою подругу Оксану у фартусі, бозна де, за дві тисячі миль від дому, у задрипаному пабі в лондонському Іст-енді.

Шизонутсь!

Вона змоталася до бару, взяла нам кока-коли, і ми сіли в куточку – Дональд дав нам пару хвилин поспілкуватися.

І я, і вона дістали свої цигарки – коли ми бачилися востаннє, ні вона, ні я не курили, то були часи, коли ми вперше пробували шампанське і ділилися враженнями від того, що воно "як ситро".

-Поняття не мала, що ти в Лондоні, - знову повторила я. – Як ти тут?

-Так собі, ось, працюю тут уже давно. Я знала, що ти тут...

-Чого не дзвонила?

-Не знаю... Я бачила в Україні твою збірку віршів. Я подумала, що ти мене, мабуть, не пам'ятаєш.

-Що за бред, як це я можу тебе не пам'ятати. Як тобі тут, подобається?

-Нормально... більш-менш.

-Повертатися не хочеш?

-Ні, ні. Що там? У мене там нікого нема, тільки мама. Тут досить важко... А там узагалі нічого робити, з моєю спеціальністю.

-А нагадай мені, що ти закінчувала...

-Російську філологію у Харкові.

-Да, справді, перспектив мало. Хіба в ту саму школу...

-А ти як? Як сюди потрапила?

Я стисло переповіла свій шлях до Лондона.

-Подобається? Робота, Англія?

Я не знала, що їй сказати. Подобається, звичайно. Якби я її зустріла, скажімо, в опері, я б захоплено розповіла, як цікаво працювати журналістом, знати все першою, яка в цьому є особлива магія, як це захоплює.

А може, я поскаржилася б на те, скільки доводиться працювати, як у мене увечорі іноді мерехтить перед очима новина за новиною, нескінченні ряди літер, комп'ютерний екран і шахтарі в завалах. Але ми сиділи в пабі, де їй зараз треба було бігти нагору і прибирати брудний посуд зі столів, отож я сказала просто:

-Ну, мені, можна сказати, пощастило. Не можу поки що поскаржитися.

-А перед цим чим ти займалася?

На це я також не могла поскаржитися. Звісно, на життя я заробляла не поезією, а написанням статей про парфуми і жіночу психологію, проте мені і там було непогано. Якось незручно розповідати про свій життєвий успіх старій подрузі, якій життя не залишило іншого вибору, крім як наливати пиво.

А в Україні ми сиділи б зараз на річці, раптом подумала я. Може, смажили б шашлики і раділи, що тепло і не зима. А коли настала б зима, випав би сніг, і

були б глибокі кучугури, які двірники лопатами відгрібають із вулиць, накидаючи величезні купи навколо дерев.

Коли ми вчилися в школі, ми іноді ходили додому великою компанією – півкласу жило в одному районі, - і по дорозі штовхали одне одного в кучугури, намагалися насипати одне одному снігу за комір, кричали і билися, потім нарешті, всі мокрі, розходилися по хатах, і я вішала рукавиці і шапку на батарею сушитися.

Я глянула у вікно. Періщив дощ, по барвистих вітражах вікон пабу стікали сірі патьоки. Футбол закінчився, натовп фанатів якось швидко розвіявся, Оксані час було йти нагору прибирати брудний посуд.

Ми обмінялися телефонами та імейлами, я загасила бичок у вже повній попільничці, ми допили зі своїх склянок, ще раз обнялися, я дістала парасольку із сумки і пішла додому.

Я йшла додому і думала: треба шукати далі. Якщо шукати і шукати, то зрештою щось знайдеш. Так, це проста і затерта фраза. Ну то й що? Просто не зупинятися. Можливостей – мільйон, головне – наполегливість. Лицарям Круглого столу не заважало у їхніх пошуках те, що не було ні телефону, ані інтернету, ані взагалі достеменних відомостей щодо того, чи існує на світі така річ, як Грааль. У мене це все є. Може, мені бракує віри в те, що я знайду свій Грааль? Та, мабуть, ні. Тоді в чому справа? В тому, що я не знатиму, що з ним робити після цього? А яке це має значення? Побачити б його хоч раз, а там – хоч потоп.

Потоп, щоправда, наставляв, як виглядало, незалежно від моїх особистих обставин. Дощ сильнішав і сильнішав, і зрештою мої джинси виявилися забрюхані вже по коліна. Приємної прогулянки не вийшло, збагнула я, вибираючись із чергової калюжі і роззираючись у пошуках метро.

Яка все-таки мука – щодня і щоночі бачити внутрішнім зором те, чого ти найбільше, відчайдушно прагнеш і не знати, чи це коли-небудь станеться і чи це взагалі можливо, а ще – не знати, чого ти саме хочеш. Адже я зовсім не знала Джима, ми були знайомі тільки три дні.

АБСЕНТ

Була субота, і я блукала по Сохо, шукаючи чеський абсент. Не те що я збиралася саме того дня його купувати, але мені треба було знати, де він у цьому місті є. Яюсь спокійніше себе почуваєш, коли можеш купити пляшку абсенту, хоча пити його після цього не варто – краще поїти друзів, а потім сміятися із того, які вони п*яні.

Сохо – місце, яке можна обійти сто разів, а на сто перший у якомусь несподіваному брудному провулку із парочкою бомжів у спальних мішках, поруч із гумовими бабами знайти магазин скарбів, задурно, яких хочеш. Тут можна за копійки купити який-небудь музичний журнал шістдесятих років, вінілові платівки бозна-якої давності, перуки, дешеві прикраси, маріхуану, швидко і знову ж таки недорого любов і таке інше.

Отож я почала ходити за такою схемою: піднялася по Черінг-крос роуд, потім перейшла на паралельну вулицю і нею дісталася майже до Оксфорд-стріт, потім знову перейшла на паралельну вулицю. По дорозі я зазірала в різні цікаві місця, зайшла в якийсь порно-шоп, повитріщалася там на штучні пеніси та різні інші прибамбаси, похіхікала і пішла далі, думаючи, що життя – штука сувора,

можливо, я доживуся колись до такої старості, що доведеться іти в Сохо і купувати собі штучний член, щоб просто не забути, як він виглядає.

Зайшла у якийсь дивний магазин і приміряла зелену перуку, потім рожеву, вийшло дуже гарно.

Зайшла в інший магазин і купила собі футболку кольору хакі із величезною червоною зіркою на ній, тут же її одягнула і стала сама собі схожа на китайську маоїстку, особливо якщо стояти перед дзеркалом і розтягувати пальцями очі.

Заходила також у різні інші магазини для лохів - інакше як назвати величезне приміщення, де продаються дешеві копієчні пластмасові прикраси, якісь резинки для волосся, купи пластикових поліцейських шоломів, копілок у вигляді телефонних лондонських будок, майок із написом "Бекхем" та шарфів із написом "Арсенал", а також парасольок по три фунти, які, очевидно, розраховані на дурних туристів, що потрапили під дощ і згодні купити будь-який непотріб, щоб від нього сховатися, а ці парасольки тільки один дощ і витримують – я знаю, що кажу, у мене одна така валяється.

Отак із величезною користю проводячи час, я зрештою добралася до геніальної вулиці Олд Комптон, де у вітрині магазину лікєро-горілочних виробів, - напівпідпільного, я підозрюю, - чарівно зеленіла пляшка чудового, неперевершеного чеського абсенту.

Звісно, я сумно зітхнула, коли подивилася на ціну, ну та, зрештою, хто ж чого чекав від цього міста. Сорок п'ять фунтів. Більше, ніж середня місячна зарплата в Україні, а тут – мій заробіток за цілих півдня. Щоправда, в Україні я купувала його за тридцять доларів. Але і тридцять доларів – це вам не жарти.

Стоячи перед вітриною магазину, який одразу став моїм улюбленим, я згадала, як робила оптову закупку абсенту в Одесі. Тоді я ще не знала, що їду до Лондона, проте шість пляшок абсенту випити не так просто, і коли до мене по черзі заходили друзі прощатися, ми ще допивали дві останні пляшки із тих шести.

Тепер у цьому ж Лондоні я стояла перед вітриною магазину на Олд Комптон стріт, дивилася на зелену квадратну пляшку і відчувала, що все-таки це непогане місто. Зрештою я збагнула, що стою перед вітриною вже непристойно довго. Я зайшла в магазин і купила ту пляшку.

Наявність абсенту одразу покращила мій настрій. Я радісно, підстрибуючи, пройшла ще кілька вулиць і зайшла в інтернет-кафе, випити кави і почитати пошту. Серед інших листів був один від шотландського бармена Дональда. У листі питалося, як мої справи, і запрошувалося мене на паті з приводу дня народження однієї з офіціанток наступного дня, у неділю.

Я зраділа запрошенню. Однаково мені не було чого робити, окрім як іти в Національну галерею роздивлятися Ренуара. Я відписала, що буду.

ХЕПІ БЬОРЗДЕЙ

Наступного дня о шостій вечора, купивши коробку шоколаду для невідомої офіціантки із пабу "Жаба і принц", я прямувала тим самим шляхом, що практично навіпамацки привів мене до моєї подруги і однокласниці, а також до рудого бармена Дональда і несподіваного листа із запрошенням на паті.

Зайшовши до пабу, я перш за все знайшла Оксану і спробувала з'ясувати у неї, хто ж іменинниця. Нею виявилася полька Стася, яку я, здається, бачила минулого разу, коли тут була. Я сказала їй, що я Поліна, подруга Оксани, що мене запросив Дональд, і що я її вітаю з днем народження, і щось навіть сказала по-польськи, віддала їй коробку шоколаду і поцілувала в обидві щоки.

Вона виглядала дещо збентеженою цією несподіваною появою нової гості, проте швидко справилася зі здивуванням.

Ми почали говорити, і з'ясувалося, що вона вивчає якусь економіку в університеті Північного Лондона, працює на півставки, що сьогодні їй виповнювалося двадцять років, що вона гуляє із одним хлопцем, який скоро має прийти, але не впевнена, чи він серйозно до неї ставиться.

Стася була милою дівчиною з довгим білявим волоссям і ямочками на щоках. Мене вона на якусь мить зачарувала, - її дитячі переживання з приводу хлопця, її блакитні джинси, її двадцять років. Мені захотілося навіть на хвилину стати нею, турбуватися, чи до мене серйозно ставиться хлопець, відкидати на спину довге волосся, словом, кілька років, які мене від неї відділяли, якось видимо постали перед моїм внутрішнім поглядом. Я спробувала пригадати, як я святкувала свої двадцять років, і не змогла.

Мені налили пива, Оксана вирвалася зі свого другого поверху, де був, як мені сказали, якийсь масонський ресторан, у якому збиралися таємничі знайомі власника пабу. Ми з нею відсіли за столик біля вікна і почали переповідати одне одному, що ми знали із життя наших спільних однокласників.

-Вітя, що я останнє про нього чула, вчився в Києві в наргоспі.

-Я бачила Андрія в Харкові, він проїжджав повз мене у трамваї.

-Тетяну я бачила в Києві, вона одружилася з військовим, живе на Харківському, я навіть була у неї в гостях. Вона досі слухає Шуфутінського.

-У нашої класухи народилася друга внучка.

-Та ти що?

-Назвали Мартою.

-Нашому директору дали якусь державну нагороду. Тіпа щось за найкраще управління навчальним закладом.

Ми зареготали. Наш директор був унікальним управлінцем, на Заході, я думаю, його б дуже цінували. Він був просто шаленим. Він викладав фізику і твердив, що закон Ома ми маємо знати, навіть якщо серед ночі підемо в погріб по солоні огірки (чому ми мали це робити серед ночі – нікому було невідомо), а хтось злякає нас із-за діжки криком: "А нумо мені закона Ома!" І ми мали, на його думку, одразу це відтарабанити.

-Не знаєш закона Ома – сиди вдома! – гримів наш директор на уроках.

ЛЕНІН - ДУРАК

У нас був фізико-математичний клас, два дні на тиждень ми мали по чотири уроки фізики. Часом, особливо навесні, коли за вікном класу починали розпускатися верби і хотілося змитися на шкільний спортмайданчик і пограти у настільний теніс, одна думка про чотири уроки фізики викликала внутрішній спротив.

Тоді, коли здавалося, що цього ми просто витримати не зможемо, я брала ініціативу до своїх рук. Я підходила до дошки і писала на ній крейдою кривими літерами: Ленін – дурак.

Після дзвінка до класу заходив директор, вітався, читав написане на дошці, безнадійно питав, чиїх рук справа, і починав свою промову про Леніна, яка була, безумовно, куди цікавіша, ніж оптичні закони та поверхневий натяг.

-Не знаю, хто це написав, але Ленін був не такий дурак, як ви думаєте.

Клас завмирав в очікуванні.

-Це була велика людина, вона хотіла справедливого суспільства. Ви читали його твори? Не читали ви його творів.

Я вставала і казала:

-Я читала його статтю "Партийная организация и литература".

-І що ти зрозуміла з цього твору?

-Що треба писати так, як партія накаже.

-Не нада утрівувать. Ленін був великий ум.

І так ми тішилися цілий урок, а якщо пощастить, то і два. Я підозрюю, ця дискусія приносила нашому директору таке ж задоволення, як і нам.

Згодом з'явився Рух, я почала ходити на рухівські збори, виступати на рухівських концертах, навіть їздити з цими концертами по області, агітувати за незалежність. Мій щоденник був розмальований у синьо-жовті кольори, на передній обкладинці було написано "Рух" і намальовано тризуб.

Щоразу, коли наш директор проходив повз мою парту, він зупинявся і кидав промовистий погляд на мій щоденник, що гордо красувався на парті, але жодного разу так нічого і не сказав. За це я його поважала ще більше.

Потім у нас з'явилася вчителька російської літератури, яка одразу завела собі дурну звичку ставитися до нас як до нижчого класу, думаючи, що це їй зійде з рук. Проте вона помилялася. То були часи свободи.

Певний час вона просто на нас гавкала, а ми її не любили. А коли одного разу вона обізвала двох моїх друзів, які бісилися на задній парті, ідіотами, я вирішила, що з нас досить, і скликала класні збори, на яких усі підписали листа про те, що ми хочемо іншого учителя. Здійнявся скандал.

Наступного ж уроку фізики директор зайшов до класу, як завжди, своїм стрибучим кроком, поклав журнал на стіл, але не став підходити до дошки чи ставати за кафедру, а став прямо перед класом і промовив таке:

-В одному місті була церква, і в ній був священик. Він прожив довге життя, знав усіх у місті, його всі шанували, доки одного разу з церковної каси не пропала велика сума грошей. Розслідування показало, що їх украв сам священик. Настав день суду, розпочався сам суд, але його адвокат не ставив жодних питань свідкам, і взагалі нічого не говорив, аж поки йому не дали останнє слово. І тоді адвокат старого священика сказав суду присяжних: панове, ця людина прощала вам гріхи усе своє життя. Простіть і ви йому один раз. І журі присяжних священика виправдало. Так і я вам скажу – панове, простіть і ви.

Я слухала з відкритим ротом і вже готова була пошкодувати про те, що затіяла все це, коли моя подруга Оксана, з якою я сиділа за одною партою, сказала єхидно:

-Як міло, як трогательно, я майже розплакалась.

І я знову насупилася, згадуючи, якою гидотною мені здавалася вчителька великої російської літератури, коли обзивала моїх друзів ідіотами – якими вони, безперечно, були. Але все одно, після цієї промови нашого директора ніхто б уже не став ні на чому наполягати, коли абсолютно несподівано та викладачка звільнилася сама. Мене це спочатку дещо присоромило, але потім ми вирішили, що вона одразу нам не подобалася.

Це мало несподівані наслідки. Директор одного дня сказав нам, що сам вирішив викладати у нас російську літературу. Ми спочатку похихотіли, але потім з'ясувалося, що він не жартує. І, відверто кажучи, чи читали б ми стільки Замятіна, Булгакова, Пастернака, якби у нас викладав хтось інший? Чорта з два.

-Во всем мне хочется дойти

до самой сути,

в работе, в поисках пути,

в сердечной смуты, -

гримів директор, ходячи семимильними кроками по класу.
Ось що ми пригадували, сидячи у пабі "Жаба і принц" із моєю подругою Оксаною.

ВІЙНА У БІЛЬЯРД

У самий розпал наших шкільних ремінісценцій до нас підійшов симпатичненький молодий чоловік – є таке гарне російське слово – смазливий - і зажадав від Оксани, щоб вона нас познайомила.

-Джеррі, Поліна, - сказала вона, показуючи для певності рукою, хто є хто.

-Поліна, правильно? А звідки ти? З України? Учишся чи шукаєш роботу?

-Ні, я письменниця. Приїхала сюди писати, для натхнення, - з виглядом людини, якій, окрім натхнення, нічого не потрібно, сказала я.

Це його належним чином вразило.

-О!.. А я тут менеджер в одній фірмі.

Я не знаю, що у цій країні означає менеджер, але однозначно не те, що у нас.

Джеррі вів себе похабно, зазирає мені в очі з виглядом сексуального чоловіка, яким він, очевидно, багато для кого був, і навіть офіціантки з пабу, проходячи повз нас, часто кидали йому красномовні погляди. Він робив мені якісь компліменти з приводу моїх зелених очей і моєї англійської мови, яка, безумовно, особливих компліментів не заслуговує, хіба що хтось хоче сказати цим щось інше.

-Може, пограємо в більярд? – врешті запропонував він.

Я була на той момент приблизно вже в тій категорії, коли можна грати в більярд. Я не великий гравець, проте коли ти дещо під мухою, у тебе є вибачення. Я тоді кажу, що у мене двоїться в очах, і я просто не бачу, де та куля. Ля. Ля.

Ми пересунулися в сусідню кімнату, де стояв більярдний стіл, безумовно, американський, Джеррі десь дістав жетон, і ми розбили трикутник. Мені випало грати смугастими.

Я одразу оголосила, що грати не вмію. Тут же забила дві кулі і сказала, що це просто випадково. Джеррі забив три. Я забила ще три і сказала, що це також випадково. Зрештою мені набридло забивати, у мене саме трапилася досить складна позиція, і я вирішила позабавлятися.

До більярдної саме зазирнув Дональд. Я вирішила, що ситуація складається якнайкраще для того, щоб розіграти гарну сцену, тим більше що на мені були джинси в обліпку, і я знала, що досить мені стати в певну позицію біля більярдного столу з києм, як давати мені поради збіжаться не тільки присутні, а ще й багато тих, хто зараз, здавалося, навіть не дивився в сторону більярдної.

ПОЗА, В ЯКІЙ НАЙКРАЩЕ ОТРИМУВАТИ ПОРАДИ

-Ой, я навіть не знаю, що мені тут робити, - побідкалася я, схилившись над більярдним столом у позі. Як я і передбачала, рудий маленький Дональд одразу опинився ззаду і почав ставити мене в позицію, з якої я напевно мала забити кулю.

Джеррі одразу зауважив небезпеку, але йому не вірилося, що присадкуватий шотландець може скласти конкуренцію такому красеню, як він. Проте його занепокоєння було очевидним. Він підійшов до мене також, проте оскільки йому було ніяк відсунути Дональда, він просто переминався з ноги на ногу, намагаючись усім своїм виглядом показати, що він би дав мені кращу раду.

От казліна, подумалось мені. Ну, стривайте, хлопці.

Я з тріском загатила кулю в лузу. Це дало мені додаткову перевагу, проте моя позиція на столі, чого я й чекала, виявилася ще складнішою. Я зробила розгублений вигляд, розвела руками, ніби не чекала сама, що так у мене вийде. Цього разу Джеррі не став втрачати часу, а сам почав показувати мені, як бити, говорячи при цьому оксамитовим голосом мені прямо в вухо.

Дональд, який і до цього мав червоне обличчя, побуряковів ще більше і, як ніби це все його не стосувалося, недбало сказав, що він бив би оцією кулею через увесь стіл і цілив в оцю лузу, після чого із заклопотаним виглядом вийшов із більярдної кімнати.

Джеррі, своєю чергою, гаряче рекомендував мені якусь іншу кулю. Я, щоб продовжити період невизначеності, який обіцяв ще багато цікавого, прикинулася дурочкою і побігла до якоїсь третьої кулі, яку спробувала якимось диким способом забити, при цьому перехиляючись, сідаючи на стіл і витворяючи подібні чудеса, і, звісно, не забила.

Якби хтось, як це зробила я, подивився боковим зором на вхід до більярдної, то побачив би, що там туди-сюди маячив Дональд, прикидаючись, ніби він носить комусь пиво.

Джеррі перейняв гру і забив решту, що в нього залишалася, а потім чорну кулю. Гру було скінчено. Ми потисли одне одному руки, він саяв, як нова копійка, посміхався на всі зуби, вихилявся і усім своїм виглядом показував, що він луччий хлопець на селі, а також говорив мені, що я граю дуже гарно, і сказав, що в мене чудова фігура, а особливо та, що нижче спини, що, як на мене, взагалі не потребує жодних підтверджень.

БОРОТЬБА ЗА СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Я запалила чергову цигарку. До більярдної зазирнув Дональд, окинув її хазяйським оком, ніби перевіряв, чи нікому нічого не треба. Джеррі схопився за кий, проте Дональд вийшов.

-Він, - раптом змовницьки підморгнув Джеррі в ту сторону, куди зник Дональд, і махнув рукою для певності, - мене ненавидить, - і посміхнувся противною посмішкою, яка конкретизувала це твердження: оцей маленький рудий шотландський недомірок заздрить мені, класному, високому і гарному пацану. Ох ти ж сука, подумала я, але нічого не сказала.

Знову зайшов Дональд, цього разу із пляшкою текілі.

-Зараз усі п'ють текілу, - голосно, безапеляційним тоном заявив він. – Я пригощаю. Стася, іди сюди, в тебе день народження чи що? Чого ти сидиш у кутку? Давай, ось тобі шматок лимона...

Ми всі тягнули по текілі. Джеррі тяпнув текілу з молодецьким виглядом, ніби він міг би так само тягнути ще десять текіл. Агавова самогонка потекла по горлу, в голові негайно пивний настрій змінився зовсім іншим – злим і веселим. Я підкинула вгору шматок лимона і спіймала його ротом.

-А тепер давайте влаштуємо більярдний турнір, ось, наприклад, почнемо з вас, хлопці, - сказала я, переводячи погляд з одного на іншого.

Це була саме та пропозиція, від якої не можна було відмовитися, навіть якби дуже хотілося. На обох героїв дивилися дівчата-офіціантки, я, парочка пабних завсідників-любителів поспостерігати за тим, як хтось програє чи виграє.

Дональд отямився першим, дістав із кишені ключі і по-хазяйськи відпер ними більярд. Чути було, як покотилися кулі.

-Став, розбивай, - сказав він Джеррі, - я зараз прийду. – Він віддав мені кий, таким чином біля столу залишилися Джеррі і я з києм Дональда. Джеррі

виставив кулі, покрутився біля них і зрештою розбив. Дві кулі одразу закотилися в лунку – одна смугаста, одна суцільна. Він вибрав собі суцільні і загнав іще одну. Наступного разу його спіткала невдача. Хід перейшов до Дональда, але того не було.

НАШІ СМУГАСТІ

-Ну, давай я зіграю один раз, поки немає Дональда, - сказала я. Джеррі нервувався. Я, як виходило, виступала на стороні Дональда, тобто знову проти нього. Я вдарила по білій кулі, смугаста відскочила від борту і вдарила іншу смугасту, яка повільно, - я аж подумала, що зараз вона зупиниться, - закотилася в лузу.

Зайшов Дональд.

-Я тут за тебе трошки пограла, - повідомила я йому, віддаючи кия. – Наші смугасті.

Мені хотілося подивитися, як Джеррі реагує на це "наші смугасті", але не хотілося себе зраджувати. В будь-якому разі це не додало йому радості.

Дональд гахнув по кулі, не забив, нібито байдуже зиркнув на більярдний стіл, віддав мені кий і пішов за бар.

Джеррі вдарив і забив аж дві кулі, але разом із ними – також білу. Хід перейшов до мене. Я покликала Дональда.

Дональд підійшов, забив одну кулю, другу, третю промазав, віддав мені кий і пішов за стійку бару.

Виходило так, що Джеррі змагався із приви́дом і боровся не за мене, а проти мене. Його мрії про те, щоб я визирала у нього з-за плеча і ахала з приводу того, як він добре грає, здійснитися не судилося.

Зрештою Дональд прийшов із-за бару і швидко програв партію. Джеррі переможно поглядав навколо, але, на його здивування, ніхто не кинувся його вітати, дівчата-польки знову почали говорити між собою польською, Дональд підійшов до мене із пляшкою текіли і долив мою склянку. Джеррі сьогодні був не в моді.

МОДА НА ДЖЕРРІ

Мода на людей – дуже хитра і мінлива штука; до того ж, її можна встановлювати за власним бажанням, якщо ти можеш промовляти більш-менш із позиції сили. Якраз у мене така позиція була; по-перше, саме за мене і йшла боротьба між ними двома.

По-друге, я була шанована людина, і, безумовно, якщо мені вдалося в житті досягти успіху (а з точки зору мешканців цього бару це, безумовно, так і було), значить, моя точка зору автоматично починала впливати на точку зору інших.

Отже, висновок: якщо мені більше подобається Дональд, аніж Джеррі, значить, Джеррі більше не в моді.

Дональд долив собі текіли, відніс пляшку і повернувся до мене.

-Ну що, ти веселишся?

-А як же.

-До речі, що ти робиш у п'ятницю? Ми могли б разом сходити поїсти чи випити.

-А давай. Без проблем, - голосно сказала я. – Ти мені подзвониш чи мені тобі подзвонити?

-Я подзвоню. О, а я ж не знаю твого номера.

-Так я тобі дам.

Ми почали обмінюватися телефонами. Записавши його номер, я попрощалася з усіма, смачно розцілувалася з Дональдом, махнула ручкою Джеррі і поїхала додому.

ПОЗОЛОТИ РУЧКУ

У п'ятницю Дональд мені подзвонив. Я не дуже знала, що з ним робити, а про зустріч домовилася тільки з однією метою – показати Джеррі, що добро перемагає зло. Мети цієї я досягла, але жодних інших планів у мене не було, отож ми домовилися зустрітися в одному з ковент-гарденських пабів. Спочатку я думала, що нам не буде про що говорити. Проте дуже швидко з'ясувалося, що це зовсім не проблема. Дональд говорив за двох. По мірі того, як він поглинав віскі, його акцент ставав усе більш незрозумілий. Я запитала його, звідки він. Дональд знову сказав, що він із якогось містечка під Единбургом. Назву містечка я знову не розібрала. Довго і переконливо він розповідав мені, що приїхав до Лондона п'ятнадцять років тому і про це нітрохи не шкодує, що любить насолоджуватися життям і ставиться до клієнтів як до людей.

-А ти говориш по-шотландськи?

-Ця мова називається "гелік". Ні, не говорю.

-А ти як – за шотландську незалежність чи проти?

-Я вважаю, що це все – гівно собаче. Я взагалі британець. Так, я шотландець, але я і британець. Адже немає такої штуки, як шотландський паспорт, правильно? Коли ти їдеш за кордон, то береш із собою британський. До мене в бар недавно один заходив. Замовив пива, я кажу – два шістдесят. Він питає: а ти звідки? От чорт, думаю. Ну, кажу, з Шотландії. А він тоді починає про шотландську незалежність, про проклятий Лондон і проклятих англійців. Кажу, слухай, якщо тобі тут не подобається, то й чеши звідси назад у Шотландію. А мені тут подобається, я тут насолоджуюсь життям. Взагалі зараз двадцять перше століття.

А на вигляд він страшенно схожий на різника, подумала я.

-А чим ти займався до того, як почав працювати в барі? Ну, коли ти жив у Шотландії?

-Я був різником.

Я подумки додала собі очко.

-Але я вже п'ятнадцять років у барі. До мене приходять, бо знають, що я ставлюся до клієнтів, як до людей. Я знаю від дверей: він тільки заходить, а я вже знаю, що він буде. Я їх так і запам'ятовую. У мене дуже погана пам'ять на імена, і я, коли думаю про когось, я їх називаю за тим, хто що п'є. Наприклад, оце – джин-тонік, оце – Каридж біттер, оце – Бекс, оце – подвійний бурбон із льодом. А так у мене дуже погана пам'ять на імена.

-Ну але мене ж ти пам'ятаєш, як звать?

-Ну, твоє ім'я я запам'ятав. Та, власне, ти ж п'єш усе. Хоча ти дуже любиш ель.

-Так, це правда, - задоволено сказала я і допила рештки елю зі склянки. – Це те, що мені подобається у цій країні.

-Тобі ще взяти чогось, чи підемо в інше місце?

-Пішли в інше місце.

-Ідемо тоді в Сохо, в О'Нілз. Там гарна музика і багато різного пива.

-Пішли. Я знаю це місце, там дають на розлив Старопрамен.

-Дають що?

-Таке пиво. Пішли.

Ми прийшли до О'Нілз. Ідея його була така ж сама, як і всіх О'Нілзів у всьому світі, - за винятком України, де його роль виконує О*Браєнс, - проте він займав куди більше місця, і грала в ньому набагато радикальніша музика. В пабі стояло, сиділо, танцювало і взагалі було повно напхано розмаїтих голодранців із Сохо.

-Тут немає місця, - винуватим голосом прокричав мені у вухо Дональд.

-Є, точно є. Зараз ми його знайдено, - сказала я і махнула рукою у напрямку вікна.

Ми продиралися крізь юрму напівп'яних п'ятничних відпочивальників, дехто з яких уже просто себе не тямив, проте вперто стояв зі склянкою пива в руках, скляними очима і підтанцьовував.

Щоб ніхто й не сумнівався, біля самого вікна щойно звільнилися два шикарні шкіряні крісла коло столика.

Я рішучо, як гарячий ніж крізь масло, пройшла через зграйку розмальованих голубих, з розмаху всілася на одне крісло і кинула курточку на інше. Ми були на третьому поверсі, отож перед нами відкривався вид на Чайна-таун – не бозна-що, але також непогано. Туди-сюди сновигали парочки і компанії, заходячи в різні заклади і їх покидаючи.

До стіни одного з ресторанів притулився чорний поліцейський, якому явно було холодно і сумно. За хвилину, пробившись крізь п'яну юрму, із хмари цигаркового диму виринув Дональд.

-Супер, ну й місця. Мені так ніколи не щастило. Це ти везуча! Що ти будеш, що тобі взяти?

-Такого самого, будь ласка, - сказала я і показала на абсолютно хмільну дівчину, що тихенько дрімала, сидячи на підлозі біля стіни.

-Ні, справді, що ти будеш?

-Я буду Старопрамен.

-Що? Я не почув.

-Старопрамен.

-Що це за фігня?

-Словом, попроси у них чеський лагер. Це і є Старопрамен.

Дональд повернувся із двома пинтами пива.

-Я й собі таке взяв. І що, воно гарне?

-Дуже.

Певний час ми пили пиво мовчки. Музика гриміла шалено. Проте Дональд, як з'ясувалося, довго мовчки сидіти не міг. Поступово ми перекинулися кількома словами про те, як тут набито народу, і що якщо зараз вибухне бомба, підкладена кимось із відвідувачів, то нам усім хана.

Звісно, після цього розмова зійшла на міжнародну політику, післявоєнний Афганістан та про те, що наступним, напевно, буде Ірак, як би там не старалися інспектори ООН, і про те, що від цього в Лондоні безпечніше не стане, якраз навпаки.

У Дональда, як з'ясувалося, було що сказати з цього приводу.

-Я не розумію, навіщо їм війна. Ні, я розумію, але все одно. Про все можна домовитися, зовсім не обов'язково одне одного убивати. Я не хочу, щоб мене убивали. Чому мене може убити якийсь терорист тільки тому, що я білий, або що я британець, або що я шотландець, або ще чомусь? Що він про мене знає? Він же не знає, що я Дональд, що я працюю в пабі "Жаба і принц", що я люблю насолоджуватися життям. Він не знає про мене зовсім нічого, але все одно хоче мене вбити. Чому? Я не розумію. А з іншого боку, ось, наприклад, Джордж Буш

і Тоні Блер не можуть домовитися із Саддамом Хусейном. Чому б їм не прийти до мене в паб, не випити по кілька віскі і не поговорити? Сіли б за стійкою, ніхто б їм не заважав, і домовилися б про усе, про що їм треба. Про все в житті можна домовитися. Ось у мене була одна клієнтка. Адвокат, біле вино. Вона приходила через день більше року, бо в неї контора навпроти. Прийде, візьме свій дрінк і сидить, робить вигляд, що мене нема. Набурмоситься і сидить. Я ж, навпаки, завжди до неї дуже ввічливо. І добрий день, і як поживаєте, і гарна погода. Вона далі мене ігнорувала. Зрештою, вона якось прийшла і одразу сіла в свій куток зі своїм вином. Я підійшов до неї і кажу: в чому справа? Я завжди до тебе був дуже добрий і чемний. Чому ти до мене не говориш? Що, важко перекинутися кількома словами? Життя коротке, ним треба насолоджуватися. Вона почала мені відповідати, і знаєш що? Ми проговорили дві години. Тепер вона – мій друг. Завжди приходять, ми говоримо, сміємося. Нещодавно я заходив до неї в контору, налагоджував комп'ютер, бо я добре розуміюся на комп'ютерах. Отож, про що я говорив? Ага, про все в житті можна домовитися. Пиво закінчилося, я сходила по ще дві пинти. Коли я повернулася, Дональд дивився на свої долоні.

-Що таке, намагаєшся прочитати долю?

-Та ні, десь вимазав руки, схоже, що в томатний соус, - сказав він і витер руки об штани. - А ти вмієш ворожити по руці?

Я взяла обидві його долоні.

-Так... Бачу важке дитинство... важке дитинство в Шотландії...

Дональд зареготав.

-Брутально кинув жінку і дітей і переїхав до Лондона...

-А звідки ти знаєш, що у мене була жінка і двоє дітей?

-На долоні написано. Так от, переїхав до Лондона і став... барменом. Пиячив як свиня, дивом тебе не задавила жодна машина на дорозі...

Дональд дивився на мене з відкритим ротом.

-А потім відкриєш власний бізнес і будеш заробляти непогані гроші, яких тобі цілком вистачить на те, щоб насолоджуватися життям. І оженишся вдруге.

-Ну ти даєш. Але я все одно в це все не вірю. А що, правда ти там бачиш, що я буду заробляти гарні гроші?

-Будеш, будеш.

-Це добре.

Похитуючись, до нас підійшла досить піддата дівчина років двадцяти, із довгим чорним волоссям, що пасмами спадало їй на обличчя і на груди. Вона була в довгому різнобарвному мішкуватому светрі і короткій чорній спідниці. Очі її були наведені олівцем, рука з обдертим червоним лаком на нігтях тримала недопалок. Я подумала, що цікаво було б її добре вимити і подивитися, яка вона насправді.

-Ти вмієш ворожити по руці, - сказала вона, - а мені можеш поворожити?

-За п'ять пенсів – можу, - сказала я. – Безкоштовно не можу, профспілка забороняє.

Дівчина витягла п'ять пенсів і дала мені.

-Що ти хочеш знати, красуне?

-Ну, взагалі про життя.

-Добре, не хочеш – не кажи. Просто думай про щось конкретне, що тебе турбує, чого ти до мене підійшла. Ну як? Не виходить? Бачиш, твоя проблема в тому,

що ти не знаєш, чого хочеш. Тобі нецікаво жити. Якщо тебе це влаштовує, знайди другого такого ж, вийди за нього заміж і дивися телевизор. Дівчина повернулася у свій куток і щось на вухо наговорила своїй приятельці, перед якою стояла склянка ром-коли. Приятелька піднялася і таким самим непевним кроком підійшла до мене.

-А мені можеш поворожити? Про любов.

-Можу. Покажи руки.

Вона простягнула мені свої худі руки. На лівій я помітила кілька слідів від уколів.

-Мда... – сказала я, уважно вдивляючись в її долоні і нібито роздивляючись форму пальців. – На жаль, я тобі можу сказати тільки одне: любов – це зараз не твоя найбільша проблема. Якщо ти не перестанеш...

Я промовисто подивилася їй в очі і похитала головою, над якою, як мені здавалося, повільно починав виростати німб. Я була ангелом-обвинувачем.

-Не перестану що? – фальшиво здивувалася вона.

-Ти сама знаєш. Він тобі зараз дає героїн, а через місяць продаватиме, і на цьому закінчиться ваша любов. Чи, може, вже бере гроші? Ти забула про свою матір, яка тебе породила в муках!

Її нижня губа затремтіла. З кутика лівого ока, густо нафарбованого чорним (чомусь усі починаючи героїністки люблять сильний макіяж), потекла сльоза. Дівчина вирвала у мене руки, розмазала сльозу по щоці, від чого на всьому обличчі залишилися чорні смуги, різко розвернулася і побігла кудись – мабуть, до туалету.

-Як ти це робиш? – спитав Дональд.

-Що?

-Ти по руці прочитала, що вона вживає героїн? І про її хлопця?

-Та що ти, звичайно, ні. Героїнішки всі схожі одне на одного, й історії у них у всіх дуже подібні. Я просто вгадала.

-А як ти вгадала, що мене збила машина три роки тому?

-Ну, я не знаю, - сказала я і непевно махнула рукою. – Просто вгадала.

Я й справді не знала, чому іноді мені вдавалося чітко бачити минуле чи навіть майбутнє інших людей – так чітко, ніби воно було написано у них на лобі, - а іноді, особливо, коли мені було треба, ця здатність бачити поза межами даного конкретного моменту просто зникала. Моя прабаба ворожила по руці і намагалася навчити мене, але була вже стара, сліпа і глуха, отож навчання не вийшло. Але я й так уміла ворожити по руці: береш просто долоню, дивишся на неї і несеш, що тільки спадає тобі на думку, а люди вірять.

Коли ми вийшли із бару, було вже по другій ночі. Ще одна важлива перевага О'Нілз у Сохо – він робить до третьої.

Наступного ж дня Дональд подзвонив мені подякувати за чудовий вечір і запропонував зустрітися, коли у нього вихідний. Я сказала, що зайнята. Мені не хотілося перетворювати це на звичку. Заходь тоді в паб, сказав Дональд.

Заразом побачишся зі своєю подругою. Якщо раптом звільнюся, то зайду, сказала я. Але найближчим часом ні, бо до мене приїжджає мій голубий друг.

МІЙ ГОЛУБИЙ ДРУГ

У мене був друг, який у певний момент свого життя вирішив, що час міняти орієнтацію, бо всі творчі люди зараз геї. Його звали Дмитрик, він був українець із Києва.

Дмитрик був із цих нових молодих українців, які знали по кілька мов, заробляли багато грошей у комерційних фірмах та банках, подорожували по всій Європі і прекрасно себе почували зі своїми зарплатами в Україні, де, на відміну від Європи, досі можна дешево і дуже смачно поїсти і випити.

Дмитрик був дуже радий, коли дізнався, що я переїжджаю до Лондона. Гей-життя в Лондоні – дуже бурхливе, і я знала, що в нього тут є романтичне захоплення на ім'я Олег, який працював барменом в одному з гей-барів у Сохо. Правда, я не знала, на якому етапі їхні стосунки були на той час. Проте Дмитрик часто їздив до Лондона і добре знав, де який бар у Сохо.

Якось старий хрич сказав мені, що їде на півтора тижні на південь Іспанії гріти кості. Я подзвонила Дмитрику і сказала, що хата є, можна їхати. Дмитрик одразу ж пішов за квитками.

День від'їзду старого хрича і приїзду молодого підараса видався сонячним. Як тільки старий зі своїми валізами, крячучи, забрався в таксі, я заперла хату і поїхала зустрічати Дмитрика до аеропорту.

-Гей-гей! Стопудів! Розтовстіла, корова, пику собі наїла на буржуйських харчах!

-На чорта я тебе запросила, я вже шкодую. Іди назад у ті ворота і згинь з моїх очей, - сердилася я, забираючи у Дмитрика меншу сумку.

-Ну не сердься, пикатенька, я тебе вилікую. Кілька днів у нічних клубах із підарасами – і одразу схуднеш.

Це, як виявилось, був не жарт. Дмитрик зробив кілька телефонних дзвінків, і на вечір одразу назбиралася компанія із семи голубих. Один був італієць, один російський князь в екзилі, один москвич, решта українці.

-Білосніжка і сім гомів! – радів Дмитрик, одягаючись увечері.

Збираючись гуляти, я подумала, що ніщо мені не заважає одягнутися якомога викличніше. Усе одно йду гуляти з голубими. І я вчинила відповідно. Дмитрик критично оглянув мене на високих підборах і в червоних панчохах-сіточках, але нічого не сказав. Проте коли я навела очі чорним, а губи намалювала рожевою помадою, він все-таки не витримав.

-Стопудів, ти виглядаєш як трансвестит.

Я не відповіла і натомість намазала щоки рум'янами.

-І як дешева блядь до того ж. Мені з тобою соромно йти по вулиці.

-І правильно, - сказала я, - бо мене ніхто не впізнає в такому вбранні, а тебе всі впізнають. І взагалі мовчи. А то розповім твоїй родині в Хмельницькій області, що ти приїхав до Лондона і замість картинної галереї зібрав табун підарасів і збираєшся у підарський клуб.

Я підняла волосся вгору і заколола. Вийшло дуже гарно.

-А тепер, - сказала я, - перед виходом давай по абсенту. Я недавно купила в Сохо пляшечку.

-Почому?

-Краще не питай.

Я налила дві скляночки абсенту, опустила туди по грудці цукру на ложечці і підпалила зелену рідину за допомогою зубочистки, припаленої від запальнички. Почекавши якусь мить, ми одночасно ляпнули долонями по склянках, від чого вогонь погас, і залпом, як русську водку, випили абсент.

В очах на якусь мить потемніло, а потім якось просвітліло. Подивившись на Дмитрика, я зрозуміла, що йому теж просвітліло.

-Ну, а тепер можна йти.

Ми зустрілися з хихотливою зграйкою підарасів. Вони теж уже десь бухнули, але нам було краще, ніж їм. Ми знали правду життя.

-Підараси всіх країн! Єднайтеся! – ще здалеку закричала я.

-Замовкни, Стопудів, вони образяться.

-Чого це вони образяться? Я ж маю на увазі в гарному сенсі слова.

Як тільки ми підійшли до купки голубих, я одразу ж сказала їм:

-Я дуже часто кажу слово "підараси". Може, комусь це здається неполіткоректним, але прошу пам'ятати, що я завжди кажу це з великою любов'ю і теплом. Окей?

-Окей, - погодилися вони.

-Ну що, підараси, - сказала я, - пішли гулять.

Ми пішли у нічний клуб, який називається Гетто. Цей заклад повністю відповідав своїй назві. Затиснений між кількома маленькими провулками, цей нічний клуб був напханий пасивними гоміками, трансвеститами, транссексуалами, бородатими мужиками у шкірянках. Де-не-де траплялися молоді стильні хлопці – про себе я їх прозвала новим поколінням підарасів. Вочевидь, вдень вони працювали в Сіті, увечері йшли до спортзалу качатися, а вночі шукати пригод на свою задницю.

Ми сіли за столик у кутку, хтось пішов до бару по коктейлі. Зав'язалася невимушена розмова. Розмова була настільки невимушена, що в мене час від часу від здивування відкривався рот.

Наприклад, один із хлопців, італієць, який сидів поруч зі мною, несподівано запитав мене:

-Як ти думаєш, мені переспати з Володею?

-А хто такий Володя?

-Той, хто пішов по коктейлі.

-Ну, звідки я знаю. Він тобі подобається?

-Ти розумієш, він непоганий. У нього гарний зад, і його коханець казав мені, що також гарний член. Але він несерйозний. Він дуже молодий, і йому тільки хочеться барів, клубів, виходити аут. Він більше мене збуджує, ніж хлопець, із яким я зараз живу, але якщо я залишу того і буду з цим, то я не знаю, чи він захоче бути зі мною, чи буде далі ходити по клубах. Але ж він симпатичний.

-А ти коли-небудь закохувався? По-справжньому? – спитала я.

-Я так. Я закохувався у школі, ще в Італії. Там був один дуже гарний хлопець. Коли ми були разом у роздягалці, у мене вставав член. У нього було таке гарне тіло. Я думаю, я йому теж подобався, але ми так і не переспали одне з одним. Я думаю, то була справжня любов.

Тим часом повернувся Володя з тацею напоїв. Ми всі почали пити текілу. А коли люди починають пити текілу, з ними починають відбуватися різні речі.

Наприклад, вони хочуть пригод.

Через якийсь час ми всі погубилися серед натовпу. Я танцювала ча-ча-ча з голубим російським князем в екзилі. На ньому було картате пальто шістдесятих років, куплене на антикварному ринку на Портобелло. Він розповів мені, що пише одночасно три книжки (одну з них – про духовну історію Росії), а також чотири кіносценарії для документальних фільмів.

Його мрією було проїхатися Сибіром, особливо тими місцями, де колись у засланні жили його предки-декабристи. Князь виглядав як пасивний гей за версту. Мені здавалося, що їхати в Сибір йому не варто.

-А ти не боїшся, що місцеві мужики будуть створювати тобі проблеми?

Князь томно удівілся.

-Ну які ж проблеми, ми будемо говорити про Росію.
-А пити горілку?
-О ні, я не можу пити горілку, у мене хворий шлунок.
-А як же ти їстимеш пельмені без горілки.
-Пельмені я їсти не можу, я вегетаріанець.
-То тоді взагалі краще в Росію не їздити, бо тільки накличеш собі проблем.
Князь ніколи не був на батьківщині своїх предків. Йому здавалося, що це країна повна монастирів і духовного очищення, а також бородатих босих мужиків із косами, що пишуть романи про війну і мир. Говорив він з усіма англійською мовою. Мені здавалося, що я дала йому добру пораду не їздити в Росію, а якщо їздити, то в Санкт-Петербург і там сидіти тихо.
Дмитрик танцював на подіумі. Шельма мала струнку фігуру і гарне обличчя. Навколо нього товклося кілька голубих.
Ми дотанцювали із князем. Я вирішила відпочити і сіла в крісло в кутку, якимось раптом відчувши, що стомилася.
Проте просиділа в самотині я недовго.
Похитуючи стегнами, до мене підійшла білява дівчина в яскраво-рожевому светрі. Вона сіла мені на коліна, вийняла цигарку в себе з рота і застромила її мені між зуби.
Я не дуже знала, що робити, тому просто сиділа собі далі і курила її цигарку. Дівчина була, мабуть, незадоволена моєю реакцією. Вона витягла рожеву помаду і почала нею мазати мені губи.
Знову ж таки, я не дуже знала, що робити. Не хотілося ображати дівчину. Зрештою вона припинила і спитала мене:
-Я гарна?
Я не почула – занадто голосно грала музика.
-Я гарна? – знову спитала вона.
-Дорога, ти просто чудова, - сказала я.
-Хочеш, я тебе повеселю?
-Що?
-Хочеш, я тебе повеселю?
-Ну валяй.
Дівчина почала танцювати переді мною якийсь дивний танець, підспівуючи словам пісні, що саме грала, і явно ілюструючи своїми рухами те, про що у цій пісні йшлося. Мені хотілося їй сказати, щоб вона не витрачала на мене свій час. Очевидно, їй самій набридло намагатися мене розважити, і вона десь затесалася в юрмі. Я одразу викинула її цигарку. Уявити собі тільки, що вона могла облизувати перед тим, як її закурити. Мені захотілося піти десь на чисте повітря.

СТІГОВЕ РОЗЧАРУВАННЯ

До мене підсів симпатичний чорнявий хлопець.
-Привіт, - сказав він із посмішкою. У його погляді відчувалося, що він хоче зі мною познайомитися.
-Привіт, - радісно відповіла я. Мені не вірилося, що у цьому кублі може бути хтось нормальної орієнтації.
Ми розговорилися. Виявилось, що він із Норвегії і звати його Сід чи Стіг чи якось так, а працює він у банку.
До нас підійшов Дмитрик, і я його познайомила із Стігом. Тут же стало зрозуміло, що саме на Дмитрика той і полював. Мені стало прикро: я думала,

що він просто випадково сюди забрів, і йому сподобалась я. Мені хотілося вірити, що у цьому злочинному місці хтось роздивився мою безсмертну душу і полюбив її. Але, як виглядало, мене спіткало чергове розчарування.

Я пішла до бару, взяла собі Маргариту і знову подалася в куток. Переді мною танцювали все неймовірніші і неймовірніші люди. Пройшло досить багато часу, але мені більше не хотілося танцювати. Я думала про те, чого у мене не було. За якийсь час до мене підійшов Дмитрик із дивним виразом на обличчі і сказав: -Хочеш пошвидше піти звідси?

-Хочу, - відповіла я. – А що таке?

-Пішли, розкажу.

Ми піднялися і пішли у напрямку виходу. Дмитрик озирнувся, вочевидь побачив щось, чого боявся, схопив мене за руку і потягнув у коридор. Я також подивилася назад – за нами пробиравася чиясь фігура.

Ми побігли по довгому петлистому коридору до роздягалки, де лишили свої речі.

-Блядь! – кричав Дмитрик. – Грьобаний клуб, кончені підараси! Бігом, давай бігом, - заволав він на бідолашного гардеробника. – Бігом, твою мать, воружи жопою!

Хлопчик-гардеробник був явно шокований. З його тремтячих рук на столик випала книжка, на паперовій обкладинці якої кривими українськими літерами було написано: "Англійська мова".

-Ти звідки? – спитала я.

-З Луцька... – ошелешено відповів гардеробник.

-Тоді давай бігом, де у тебе задній прохід? - гаркнув Дмитрик.

-Я не можу, я не цей... не той... я тут тільки працюю, я не той во... не люблю у задній прохід...

-Задній вихід нам треба, - сказала я, - ми тікаємо від злодіїв. Дякую за співпрацю.

Хлопчик відкрив нам якісь двері і випустив геть, залишившись стояти з роззявленим ротом.

Ми вийшли на вулицю і трохи не потруїлися киснем після спертого прокуреного повітря клубу Гетто. Понюхавши одяг одне одного, ми зрозуміли, що він страшенно смердить тютюном і публічним домом.

-То що? – спитала я.

Як з'ясувалося, Стіг страшенно покохав Дмитрика. Він говорив йому компліменти, казав, що той дуже гарний і свіжий (ще б пак, після українського борщу і котлет, зауважила я), що йому з ним страшенно цікаво і що ми всі повинні зараз до нього їхати в Докландс, у нього там велика квартира, і ми там ще вип'ємо і зможемо послухати музику, а потім переночувати. Дмитрик уже майже погодився на це, сказавши, що тільки сходить в туалет.

Проте Стіг не хотів лишати Дмитрика ні на секунду. Він пішов за ним у туалет, зайшов у кабінку, розстібнув Дмитрику штани, сказав, що його почуття хоча й раптові, але дуже серйозні, і почав робити тому мінет.

Як з'ясувалося, Дмитрик, хоча й міг годинами говорити про подібні речі, був страшенно шокований, що це може відбуватися із ним самим. Видовище чоловіка, що стояв перед ним на колінах у туалеті нічного клубу і на доказ свого кохання робив йому мінет, посунуло Дмитрику стріху. Він вибачився, сказав, що не дуже добре себе почуває, аби пояснити відсутність ентузіазму зі свого боку, і швидко пішов забирати мене і валити звідти.

Тут у Дмитрика задзвонив телефон.

-Це Стіг, - сказав він, глянувши на номер. – Я йому дав свій телефон. Він тепер дзвонитиме щохвилини.

Справді, поки ми дійшли додому, Стіг дзвонив разів із вісім. Дмитрик не відповідав, і Стіг залишав повідомлення на автовідповідачі.

-Він пропонує мені залишитися в Лондоні назавжди і жити з ним, - сказав Дмитрик, прослухавши третє повідомлення.

-Це муділо плаче, - сказав він на восьмому. – Псих.

-А що тобі так не сподобалося? – поцікавилася я. – Жив би собі не тужив.

Симпатичний стрункий чорнявий хлопець, - до речі, дивно, враховуючи, що він норвежець. Високі вилиці.

-Мені такий тип не подобається, - сказав Дмитрик. – Я люблю наші широкі слов'янські пики.

КАРЛОС ТРЕТІЙ

У ніч перед тим, як Дмитрик мав їхати додому, ми пішли пити на коня в черговий підарський бар. Я вже звикла до того, що на Дмитрика всі озиралися і намагалися присунутися поближче – то просили підпалити, то питали, що він п'є, і таке інше. Дмитрик був стомлений, до того ж на завтра йому було рано їхати, і знайомитися з кимось не було сенсу.

-Ти бачиш, як підарси навколо мене крутяться, - махнув він рукою навколо. – Тільки я їм не дамся.

Ми помовчали.

-Ну шо, приїжджайте ще, дуже приємно було.

-А скільки завгодно. Лондон мені дуже подобається. Хоча, що ти мені не кажи, київські підарси кращі.

-Та не треба, тут теж непогані. Тут які хочеш є, і різного кольору, і зі своїми заскоками теж, звісно, але є з чого вибрати.

-Та добре, що ти їх захищаєш. Мені київські все одно більше подобаються. Але тут гей-сцена, звичайно, величезна. Кажи, коли твій старий хрич не вдома, я зразу і приїду. Віза в мене багаторазова.

-Приїжджай, кицю. Я буду без тебе скучати.

-Правда? А скажи, я ще не поїхав, а тобі вже сумно.

-А тобі не сумно, гадість?

Ми обійнялися і смачно поцілувалися. У хлопця, який стояв поруч і вилуплявся на Дмитрика, перекосилася пінта, і з неї тонесенькою цівочкою на підлогу текло пиво.

-Ну, ну, відчепись від мене, - сказала я. – Гомота ревнує.

-Хай ревнує, я все одно йому не дам би.

-Тут надто накурено. Пішли куди-небудь, де тихіше і менше накурено.

Ми встали і почали пробиратися до виходу. Було вже за північ, паби зачинилися, лишилися тільки клуби, в яких однозначно було б так само гамірно і стояв би тютюновий дим.

-Пішли тут в одне місце, я знаю винний бар, він досить специфічний, але працює до ранку.

-Куди скажеш.

Ми зайшли до бару, на який я якось натрапила під час своїх блукань по Сохо.

Люди, які в ньому сиділи, - а він виявився майже повний, незважаючи на пізній час, - говорили найрізноманітнішими мовами. Я вловила французьку, іспанську, як мені здалося, португальську, сиділи також зовсім чорні люди, які більше чомусь мовчали. Єдиний, хто виглядав на англійця, сидів сам, перед ним стояло

кілька пляшок пива. Я мимохідь відзначила, що він косить на одне око і має бути дуже високий. Ми сіли за сусідній столик.

-Ну що, по коньяку?

-Давай.

Ми взяли по коньяку.

-Так розкажи мені нарешті, чим закінчився твій роман із Олегом. – Я витягла з пачки цигарку, хоча щойно шукала бар, де було б не накурено.

-Та нічим він не закінчився. Спочатку він мені подобався. Я хотів з ним переспати. Він якраз такий тип, як я люблю, білявий, міцна задниця. Але він тоді спав із Георгієм, це такий грузин-підар, каже, що князь. Не знаю, що він тут у Лондоні робить, але, по-моєму, торгує кокаїном. Словом, його трахав Георгій, трахав, а потім послав на хер. Сказав, що тепер любить там одного шведа. Ну, Олег тоді до мене – тралі-валі, сюсі-пусі. Але я вже не хочу. Ні, він мені і зараз подобається, - гарне тіло і все таке, але чого це я буду спати з людиною, яка хоче зі мною спати тільки тому, що її послали на хер. Я ж теж маю знати собі ціну, правильно? У мене є своя гідність. У мене також гарне тіло, ти бачила, як навколо мене гомота крутиться. Я, зрештою, зробив собі кар'єру, а він хто – бармен, хай і в крутому лондонському клубі. Чого ти посміхаєшся?

Я взяла у руки келих із коньяком і почала його крутити.

-У вас, голубих, якось усе по-іншому. Без особливих реверансів. Хто кому подобається, той того і має. Між чоловіком і жінкою зазвичай це все триває набагато довше і прихованіше.

-Та ну, яка різниця між такою парою і такою?

-Не знаю... чоловік і жінка можуть мати дітей. Їм сама природа каже краще одне до одного приглядатися – адже від цього може залежати потомство.

Дмитрик подумав хвилику.

-Може, ти й маєш рацію. Ми не надто довго церемонимося. Якщо двоє подобаються одне одному – в чому проблема? Вони можуть зайнятися сексом одразу після знайомства. Ми часто спимо з ким попало, якщо пара подобається одне одному. Але так само буває і з різностатевими парами. Особливо, я думаю, тут. Я б не здивувався, якби ти підчепила собі, скажімо, хоча б оцього придурка, який сидить зліва від тебе.

Я автоматично сіпнулася подивитися наліво, проте стримала себе, подумавши, що в такому разі наш сусіда здогадається, що мова йшла про нього.

На моє здивування, він заговорив сам.

-Я перепрошую...

-Так, прошу, - сказала я.

-Якою ви мовою говорите?

-Українською.

-Скажіть ще раз?

-Українською.

-А, а я думав – литовською.

-Цікаво, чому, - сказала я.

-Не знаю, просто подумав, що, мабуть, литовською.

-Ні-ні, українською.

Ми із Дмитриком знову повернулися одне до одного.

-Ось тобі готовий чувак, - сказав мені Дмитрик. – Ти скаржилася, що тобі нема з ким спати – так на, користуйся.

-Таких чуваків хоч греблю гати. – Я знизала плечима. – Їх у кожному барі мільйон, треба тільки досить довго посидіти.

-Так чого ти тоді ниєш?

-Мені таке вже набридло. Мені двадцять сім років, я спала з різними чоловіками, але знаєш що? Я недавно усвідомила, що жодного з них я не любила. Я маю на увазі, я не була в них закохана. А ті, в кого я була закохана, як правило, були закохані в когось іншого... або одружені з кимось іншим, що є одне й те саме.

-Так, ясно, - сказав Дмитрик. – Може, ти мені розкажеш, хто це?

-Я можу розказати, - сказала я, допиваючи свій коньяк і відставляючи склянку набік, - проте від цього хрін що зміниться. В кожному разі він живе в іншій країні, і далеко, так що я навіть побачити його не можу.

-Так, ясно, - ще раз сказав Дмитрик. – Я піду візьму ще коньяку, бо я вже бачу, що справа запущена.

Дмитрик піднявся і почав порпатися в кишенях, шукаючи гроші.

Чувак зліва несподівано розтулив рота і заговорив знову.

-Народ, можна я вас пригощу чим-небудь?

Після секундних роздумів Дмитрик сказав:

-О'кей, давай. Нам по бренді... Що ми пили, Павліно?

-Карлос Перший.

-Нам по Карлосу Першому, дуже вдячні.

-Павліна – це тебе так звуть? – звернувся до мене чувак.

-Так, це моє ім'я.

-Дуже гарне ім'я, мені дуже подобається. Джеймс, - простягнув він мені свою величезну лапу. Я взяла її і як могла потисла. – Друзі називають мене Джим.

-Мені більше подобається Джеймс, - швидко сказала я.

-О'кей, без проблем. Джеймс, - він протягнув руку Дмитрику.

-Дмитрик, - не став надто напружуватися той.

Джеймс явно цього не розчув, і в мене склалося враження, що йому було по барабану, як насправді звуть Дмитрика.

-Дуже, дуже приємно, - сказав він і пішов до бару.

-Так те, що ми пили, виявляється, називалося Карлос Перший, - зауважив Дмитрик. – Я й не звернув уваги.

-Ну, якщо начистоту, то ми пили Карлос Третій. Перший утричі дорожчий. Але я так подумала, що все одно цей бугай тепер нам спокою не дасть, так хай потрусить мошною.

На цих словах у Дмитрика сталася істерика.

-Потрусить мошною! Ігігі! Мошною, а-хаха!!

-Ти чого?

-Уявив собі, як він трусить мошною!

-Припини. Тобі, підарасу, тільки одне на умі. Приїдь додому і подивися у словнику, що таке мошна. Це такий гаманець.

Джеймс повернувся із коньяком для нас і пивом для себе.

-Твоє здоров'я, друже, - сказали ми йому.

-Ваше здоров'я.

Ми чокнулися, зовсім по-українськи, і відпили по ковтку.

-Як там погода у Литві?

-Важко сказати, - відповіла я. – По-перше, ми не з Литви, а з України. По-друге, навіть і там я вже давно не була.

-То ви живете в Лондоні?

-Я в Лондоні, він приїхав у гості.

-Чим займаєшся, якщо не секрет?

-Не секрет. Він займається маркетингом, я журналіст.
-Як цікаво, - зауважив Джеймс. – Я теж журналіст.
-Серйозно? Де – телебачення, радіо?
-Ну, строго кажучи, я не зовсім журналіст. Я фотограф.
-Один біс, - сказала я.
Джеймс секунду помовчав, думаючи, казати чи ні.
-Я папарацці, - нарешті сказав він.
-О, цікаво, цікаво.
-Я гарний папарацці, - поспішив додати він. – Один із найкращих. Вони мене всі знають. Мені дзвонять із Америки, коли їм щось треба. Хеллоу, Джеймс, нам треба те-то і те-то. Я кажу – о'кей, народ, ви знаєте, скільки я коштую. Так, вони мене всі знають.
-Круто, - сказала я.
-У мене є веб-сайт, там уже побувало мільйон відвідувачів. Там є галерея моїх робіт. Ти маєш подивитися мій сайт, мені його зробив мій друг італієць, він веб-дизайнер. Там купа класних штук, флеш і все таке. У тебе є ручка і шматок паперу? Я тобі запишу адресу.
Я простягла йому свій блокнот.
-Пиши сюди.
Він щось нашкрібав у блокноті.
-Дякую, - сказала я, подивилася із ввічливості, що він написав, і сховала блокнот назад.
-Гарна ручка в тебе, - сказав Джеймс.
Ручка була справді гарна: Паркер із золотим пером.
-Це мені подарували на минулій роботі, коли я звідти йшла. Бачиш, мене дуже цінували, - пояснила я, - і досі шкодують, що я їх залишила. Такі професіонали, як я, на дорозі не валяються. Вибачте мене, джентльмени, мені треба попудрити ніс.
Я встала і обійшла Джеймса, який тепер присунувся до нашого столика.
-Чого ти ржеш, - сказала я Дмитрику крізь зуби українською мовою. – Якщо ти маєш щось заперечити, я тебе вислухаю пізніше.
Я гордо відкинула назад пасмо волосся, шкодуючи, що воно таке коротке (треба буде відпустити волосся подовше, подумала я. Коли відкидаєш назад довге волосся, воно ефектніше), і урочисто попрямувала до вбиральні.
Зупинившись біля дзеркала перевірити, чи все в порядку із губною помадою, я з неприємністю зауважила, що вигляд маю стомлений, очі червоні. Тиждень перебування Дмитрика в гостях і гоцання до ранку в підарських клубах дався взнаки, хоч як би мені не було тепер шкода, що він їде. Я подумала, що вже досить пізно, і час іти додому.
Повернувшись до столика, я застала Джеймса в суттєво кращому настрої, аніж коли я йшла. Дмитрик одразу піднявся, сказав, що тепер його черга, і пішов туди, звідки я прийшла.
-Чоловічий туалет там, - гукнув йому вслід Джеймс.
-Я не дискриміную туалети за статевою ознакою, - відгукнувся Дмитрик і щез за дверима зі схематичною жіночою фігуркою.
-Дуже гарний хлопець, цей твій друг, - радісно сказав Джеймс. – Гарний у тебе друг, справді.
Я дуже швидко здогадалася, що тут відбулося, поки мене не було.
-Ти спитав у нього, чи я його дівчина, і він сказав тобі, що ні?

Джеймс невільно зиркнув у сторону туалету, ніби перевірити, чи могла я звідти почути, про що вони говорили.

-Ні, я нічого не підслухала. Я просто знаю.

-Ти дуже розумна, - з повагою сказав Джеймс. – Я люблю розумних людей.

-Дуже дякую.

-Ні, справді. Ти справді дуже розумна.

-Так, я знаю. Я страшенно розумна. Є дуже небагато людей, які розумніші за мене. Проблема тільки в тому, що я хвора на голову. Розумієш? У мене маніакально-депресивний психоз, нав'язливі ідеї і галюцинації, я чую голоси і до того ж багато п'ю.

-Ти договорила? – спитав Джеймс.

-Практично.

- Ми можемо зустрітися ще раз?

-Ну, ми можемо спробувати.

-Як тебе знайти?

-Ну, навіщо ж мене шукати. Я сама тебе можу знайти. У тебе на сайті, мабуть, є твоя електронна адреса?

-Є.

-От я тобі на неї й напишу.

-Коли?

-Я знаю? Скоро. – Я подивилася на годинник. – Боюся, мені час додому. Завтра рано на роботу.

Дмитрик повернувся з туалету.

-Пішли додому, - сказала я йому українською, - цей перець мене вже стомив. Ми попрощалися із Джеймсом і пішли до виходу.

-Чекай, - він встав і наздогнав мене. Щоб дивитися йому в очі, мені довелося задирати голову. – Так ти мені напишеш чи ні? Може, краще я запишу твій телефон?

-Я не люблю телефон, - сказала я, і це була правда. – Електронна пошта – ось наше майбутнє. Па-па, спасибі за дрінок.

І ми пішли.

-Ну що, ти напишеш йому? – спитав Дмитрик, коли ми йшли додому, мружачи очі від опівнічної мжички.

-Ага, щас. Мені тільки його не вистачало для повного щастя.

-Потім, Стопудів, не скаржися, що тобі нема кого трахати.

-Ну добре, добре. Є кого трахати.

-Що, ти справді не можеш його забути, того, кого ти там любиш? Що ж у ньому такого є?

-Та нічого особливого. Ні, брешу. Все особливе. Він дуже вродливий. У нього усмішка, яку ти не можеш забути. Він подобається жінкам, що цілком очевидно, судячи з самого предмету нашої розмови. На жаль, одна з них із ним одружена. Живе він у Штатах. Грає на саксофоні.

Дмитрик зупинився і розвернувся до мене.

-Стопудів, це що, Біл Клінтон, чи що?

Ми обоє зареготали, як дурні. Ми реготали і реготали, у мене навіть виступили на очах сльози.

-Ні, ти скажи мені, Стопудів, - час від часу писклявим від сміху голосом вимагав Дмитрик. – Ти що, закохалася в Біла Клінтона?

І ми знову заходилися реготати.

Зрештою я витерла сльози і сказала:

-Все, досить іржати, щоб потім плакати не довелося. Пішли додому.
Ми пішли далі по Оксфорд-стріт, закиданий купою різноманітного сміття, як буває у суботу ввечері.
На другий день Дмитрик поїхав, і я одразу почала за ним скучати. З ним було весело.

САЛО

Замість Дмитрика, втім, невдовзі мене почав веселити старий хрич. Він повернувся з відпочинку з новою енергією і почав мене діставати просто з порогу.
Одного вечора я зайшла на кухню покласти собі бляшанку пива в холодильник. На кухні, схилений раком, уже стояв старий хрич, намагаючись щось витягнути собі з самого дна, як завжди.
Звичайно, коли ви маєте старий, маленький холодильник, повний мотлоху, такого як безкінечні шматки пармської шинки і вонючого синього сиру, і додаєте до цього старого хрича, ви отримуєте трагедію. Він вивалив півхолодильника на себе і на підлогу.
-Оооо! – зі щирим стражданням у голосі завив він. – Оооуу!!! – Хрич не переставав тягнутися рукою до дальньої банки йогурту, незважаючи на те, що одна така ж точно стояла просто біля його руки, а також на те, що він щойно вмоловив дві баранячі відбивні.
Це просто неймовірно, думала я, до чого людина любить створювати собі проблеми. Ну перед носом же в тебе той самий йогурт, ну чого ти з ногами залізаєш у холодильник? А потім, чого ти, блін, не візьмеш і не купиш собі новий, нормальний холодильник – гроші ж є?
Я мовчала, аби своєю порадою припинити клоунаду не спровокувати його на істеричу щодо того, що він старий і хворий.
-О!- продовжував старий прокладати свій шлях крізь завали салями. На довершення всього з однієї з полиць ляпнувся кульок із моїм салом.
Спочатку я мала твердий намір дочекатися, доки йому набридне цей цирк, і він закінчить його сам. Проте він вочевидь не збирався. Він завивав, як поранений барс.
Зрештою мені набридло, я підняла банку йогурту і віддала йому, попутно запихаючи в морозилку жерстянку пива.
-А що це? – не припиняючи страждань, спитав він, показуючи тремтячим пальцем на кульок із написом "Теско" і зі вмістом коштовного українського свіжого білого сала, яке на моє прохання контрабандою провіз до Англії Дмитрик.
-Це сало, - сказала я і стала в захисну позу.
-Що це за жадлива річ? Вона ж смердить! Що це таке взагалі? Що ти з ним робиш?
-Я його їм. Це такий український бекон. І воно зовсім не смердить.
-Ні, смердить, я його нюхав!
-А чому це ти, цікаво, нюхав моє сало?
-Я його нюхав, бо воно смерділо. Ти була на роботі, я поліз у холодильник, а там була ця жадлива річ. Для чого вона тобі? Я думаю, її давно час викинути. Вона зіпсувалася.
Я почала злитися. Вочевидь, саме на це він і розраховував.
-Вона не зіпсувалася. Я це їм, жеру я його. Це дуже свіже українське сало. Воно зовсім не смердить, воно в пластиковому кульку.

-Воно загорнуте у серветку!
-Я знаю. Це традиційний український рушник. А зверху воно загорнуте в кульок.
-Де ти його взяла?
-Мені привіз друг із України.
-Я думаю, його треба викинути.
-Навіть не смій про це думати. Це найцінніша річ у цьому домі.
Я повернулася і пішла до своєї кімнати, де грала гарна португальська музика, за якою майже не чути було старого хрича.
Мені раптом захотілося сала. Яка це чудова річ, думала я. Яке воно ароматне.
От би зараз зажувати шматочок. Я розуміла мишей. Проте мені не хотілося йти назад на кухню, різати сало і, можливо, зустрічатися з необхідністю ще раз вступати в діалог із цього приводу.
Проте діалог прийшов до мене сам.

ХРИЧ І МИША

Із кухні долинув жалібний зойк, голосніший, ніж завжди.
Ось зараз його принесе, подумала я. І справді, не встигло моє приречене зітхання досягти своєї кінцевої фази, коли у людини опускаються плечі, піднімаються до небес очі, і людина вже готова зустрітися з будь-якою жорстокістю, що її підготувало життя, коли хтось почав люто шарпати ручку моїх дверей.
Я встала і відкрила їх сама, не чекаючи чергового крику душі.
Переді мною стояв абсолютно розхристаний Девід із дикими очима і рештками волосся, піднятими сторч.
-Я бачив мишу на кухні. Прямо зараз.
Я притулилася до одвірка. Мені було зрозуміло, що бесіди не уникнути.
-Ну, я думаю, ми мусимо щось із цим робити.
-Що ми можемо із цим робити, коли на кухні лежить така жахлива смердюча річ, як оце твоє з України? Звичайно, у нас будуть миші.
Неможливо пояснити людині, яка хоче образити твоє сало, що воно лежить мало того що в холодильнику, так іще і в кульку, і що якби він не пхав туди свого носа, то існування сала зовсім ніяк не вплинуло б на життя у домі.
Я зітхнула. Йому цього було явно мало.
Я вирішила вступити в бій.
-Значить, твій смердючий сир може валятися на кухні, і це нічого? Жахливий, нестерпний сир, який смердить шкарпетками і я навіть не знаю чим іще?
-А що, ти залишила мій сир там, де він лежав?
-Ну звісно, я його залишила там, де він лежав. Твій сир, сам витяг із холодильника, сам і ховай.
-Так тоді й не дивно, що у нас миші! Сир валяється по всій кухні, а ти дивишся, що у нас миші!
Вважаючи, що бесіду вичерпано, я повернулася, щоб іти до своєї кімнати. Проте її було не вичерпано.
-Оце твоє так зване сало – якраз те, що наша митниця забороняє ввозити до країни.
-Ну так донеси на мене. Давай! Чому б не повідомити вашій митниці?
-Ну, я не збираюся повідомляти нашій митниці...
Я вирішила впасти в істерику.

-Давай, давай! Позбав мене від єдиної речі, яка мені дорога! Скажи, що для тебе це питання життя і смерті, що ти не можеш жити в одному приміщенні з цим салом! Скажи, і я заберуся з цього дому разом із ним!

Старий відступив назад.

-Ну, я не збираюся позбавляти тебе твоєї смердючої речі. Просто я вважаю це дуже нецивілізованим.

-Кожна людина в Україні, понюхавши твій сир, про тебе ще й не таке б сказала.

-А що, у вас це всі їдять?

-Так, у нас це всі їдять і дуже люблять.

-Я, як єврей, вважаю, що це жахливо.

-Вважай собі на здоров'я, тільки не чіпай мого сала.

Хрич повештався ще якийсь час по хаті. Було зрозуміло, що я не збираюся дивитися із ним жодного телевізора і слухати його коментарі.

Він вирішив прикинутися нещасним. Зникнувши на якийсь час у ванні, він простогнав коридором у напрямку до наших спалень, причому стогнав усе голосніше і голосніше, як старий привид, і зрештою ввалився до мене.

-Я йду спати. Я почуваюся надзвичайно погано, я старий і хворий, тому я йду спати.

-Ну йди спи. Сподіваюся, ти відпочинеш, а завтра підеш до лікаря, і це тобі допоможе.

-Мені нічого не допоможе. Хіба що перерізати горло.

-На добраніч.

Я було думала почитати якусь книжку, аби розширити свій світогляд, але нічого розумного читати не хотілося. Я плюнула і розгорнула журнал мод. І хто кине в мене камінь, нехай піде подивиться на себе у дзеркало. Я сама подивувалася хитромудрості свого фразеологізму.

Із кімнати старого почулося голосне хропіння. Завтра він мені буде знову розповідати, який він стомлений, подумала я. А я скажу, що чула, як він хропів, а він скаже, що оце були єдині півгодини, коли він взагалі спав, а потім він прокинувся і вже заснути не міг, і не відпочив, і не знає, як узагалі тепер бути, бо йому треба на ланч у його клуб, а потім в оперу, і таке інше.

Звісно, жити в домі, де жив колись Джим, було дуже гарно. Можна було собі уявляти, що від нього щось тут залишилося. Час від часу (тільки, благаю, нехай це залишиться між нами) я сиділа на підлозі в своїй кімнаті і уявляла, що досить озирнутися – і я побачу Джима, який заснув на ліжку, сяду біля нього і слухатиму, як він дихає.

Проте мотиви мого поселення в цей дім я вже почала забувати. Постать старого хрича розросталася і витісняла всю романтику.

ЧАС

Одного дня я встала з відчуттям, що настав час. Знаєте таке відчуття? От ніби раніше щось постійно заважало, збивало з толку, всі двері, які я відкривала так тяжко, виявлялися дверима в нікуди, а всі пристрасні молитви падали на землю, як камінь, не долітаючи до неба й наполовину. І от нарешті настав день, коли, як мені здалося, все буде зовсім по-іншому.

Я визирнула з вікна. Стіна шпиталю на Харлі-стріт нікуди не поділася, але, освітлена вранішнім неспекотним сонцем, виглядала куди привітніше. Ставши навшпиньки, я побачила за нею шматочок голубого неба.

Боже, допоможи мені знайти Джима і зустрітися з ним, подумала я. Це не так багато. Нехай це буде тільки раз. Несподівано я відчула, що щаслива. Ще трохи, ще раз зібратися із силами – і я його знайду.

Я прийшла на роботу. І там для мене був лист.

Лист виявився від Олега Метелика, знайти якого я вже й не сподівалася. Йому передали, що я його шукаю і чого саме я від нього хочу. Олег писав: "Дорога Полю, я маю тільки лондонську адресу Джима, ту ж саму, яку, очевидно, і ти. Єдине, чим я можу тобі допомогти, - це адресою його напарника, якого я особисто не знаю, але його адресу він мені залишав для листування, коли їздив у Бремен. Напарника звуть Томас Шварц, він, здається, піаніст. Сподіваюся, це тобі допоможе".

Я теж сподіваюся, подумала я, ховаючи листа до сумки.

Чи говорить англійською людина, яку звуть Томас Шварц? Можливо. А чи говорить німецькою людина, яку звуть Павліна Стопудів? Чесно кажучи, не дуже. Проте чого тільки не зробиш, якщо дуже треба.

У свою обідню перерву я сіла писати листа.

"Шановний пане Шварц".

Написавши перший рядок, я зітхнула. Рядок сиротливо чорнів на екрані комп'ютера. І що писати далі?

Я знищила рядок.

Колись давно, сім років тому, я несподівано зустріла те, чого не буває на світі. Я побачила чоловіка з чорними очима, погляд яких мені сниться досі. На шиї у нього висів шнурок від саксофона, і він не знав жодного слова моєю рідною мовою. У мене забрало сім років, щоб приїхати до міста, де він колись жив – тільки щоб збагнути, що його більше тут немає. Я стомилася від того, що його немає поруч, але готова витратити ще скільки завгодно років і змінити скільки завгодно країн, аби його побачити. Скажіть мені тільки, де його шукати. Його звуть Джим Барлі.

Ось такого листа зрештою й отримав Томас Шварц.

Відповідь прийшла несподівано швидко, десь за тиждень. Одного ранку я пішла за газетами для старого – він сам завжди стогнав, що не може спуститися сходами до скриньки, і це кожен раз викликало в мене запитання, як же він забирав газети, поки мене не було, - і принесла йому товстий жмут консервативної преси на кухню. Старий, крехтячи, почав вибирати, що читати за сніданком.

-Гей, тут тобі кілька листів, - сказав він здивовано. Кожного разу, навіть коли мені приходив лист із банку, старий висловлював величезне здивування, що хтось взагалі хоче мені писати.

Один з листів справді виявився з банку. Два інших були підписані іменем, яке я навіть не змогла спочатку прочитати. Тобто ні, я прекрасно розібрала ім'я, написане чітким чоловічим почерком, я тільки не могла повірити в те, що я бачу. Обидва листи були від Джима.

-Від кого листи? – поцікавився хрич.

-Від одного знайомого.

-Від якого?

-Від гарного старого знайомого.

-А хто він?

Я прикинулася, що не чую, і пішла до себе читати листи. Ноги чомусь раптом стали важкі, у вухах дзвеніло. Я зрозуміла, що у мене дрібно тремтять руки. Ну що, давай, сказала я собі. Відкривай, читай.

Перший лист був досить коротким – привіт, як чудово, що ти в Лондоні, мені написав Томас, що ти його знайшла, справді, дивно уявити, скільки років минуло, сподіваюся, тобі подобається в Лондоні. Я нечасто буваю там, але, можливо, буду рано чи пізно, то зустрінемося.

Другий лист був зовсім іншим. Наскільки мені вдалося зрозуміти, одразу після того, як Джим відправив першого листа, його перестріла знайома знайомого Джеррі з Сіетла, у якої в сумочці виявився папірець, що його я колись нашкрябала у джаз-клубі в Сохо.

Мені здалося, що цей шматок паперу справив на нього куди більше враження. У другому листі я прочитала, що він часто думав про мене всі ці роки, що він добре пам'ятає, як ми прощалися на залізничному вокзалі, і йшов дощ, і я постійно витирала зі щік краплі, а потім пішла, не озирнувшись, і він подумав, що справді озиратися не варто, адже ми, як нам обом здавалося, прощалися назавжди, а коли так, то для чого, справді, і... він також мав би якось спробувати мене розшукати, але... але йому б дуже хотілося зустрітися зі мною... я раптом зрозуміла, що літери розпливаються у мене перед очима, бо їх застилають сльози. Мабуть, оце те, що називається "плакати від радості", подумала я, кліпаючи очима, бо яка ще може бути причина?

Отож я дочитала листи, запхнула їх у сумку і пішла на роботу. По дорозі я кілька разів зупинялася, перечитувала листи і знову йшла. Проте перед самою роботою я не витримала, зайшла в перший-ліпший Старбакс, який трапився по дорозі, взяла чашку кави, всілася в шкіряне крісло, витягла свій скарб і почала перечитувати листи – перший сухуватий, напів-офіційний, здивований, другий сповнений емоцій, спогадів, шкодування, радості – вже вдесьте.

Перечитавши, я поклала їх поруч на столику. Цікаво, котрий із них справді передає те, що він хотів сказати. Перший чи другий? Що ним керувало?

Співчуття, ностальгія за чимось, бажання відповісти тим же?

"Я пам'ятаю, як ми прощалися на залізничній платформі, ми стояли під дощем, і його краплі стікали по твоїх щоках".

Якщо його пам'ять зберегла такі деталі через стільки років...

Коли я дісталася на роботу, говорити ні з ким не хотілося, я мовчки взялася працювати. Нарешті не витримав мій колега Еміль.

Еміль – людина, яка не може мовчати. Він постійно бурчить. Він постійно всім незадоволений - від цін на відпочинок до цін на нерухомість і начальства. Його страшенно дратує людська тупість. У нього немає тієї риси, що так вигідно мене вирізняє, - я визнаю за людьми право на тупість, у руслі теперішньої моди на політкоректність, а він не визнає.

-Стопудів, ти чого мовчиш? Погано після вчорашнього?

-Ніякого вчорашнього не було. Я думаю.

-Що ж ти, цікаво, можеш думати?

-Я думаю, кого ж ти діставав, поки мене не було? І кого ти діставатимеш, коли я зрештою піду звідси?

-Та я ж по-дружньому. Чи ти жартів не розумієш.

-Сам як думаєш?

-Сам думаю, що розумієш.

-Велике спасибі.

Може, розповісти Емілю про все, подумала я. Мені страшенно хотілося поділитися з кимось своєю радістю, поговорити з кимось про Джима, пороздумувати вголос, чи ми зустрінемося, і що буде, якщо так. Еміль з задоволенням вислухає, подумала я, і ще й поставитиме додаткові питання і

відкоментує... але ні. Хіба ж хто ділиться такими речами з чоловіками? Я подзвоню Оксані, своїй шкільній подрузі, ми з нею підемо на каву, і я їй все розповім.

Джим написав мені свою електронну пошту. Це означало, що мені навіть не треба було морочитися із конвертами – можна було писати йому хоч кожні п'ять хвилин. Гей, моя мила, сказала я собі, навіть не думай про це. Тобі ж тільки дай волю, ти набриднеш йому так, що він обходитиме тебе десятою дорогою, тим більше що він і так хтозна де. Пиши людині так, щоб їй хотілося отримувати від тебе ще листи.

ІМПРЕСІОНІСТИ І СКЛЯНКА ВОДИ

Долго лі, коротко лі, а на деревах пожовтіло листя, і осінь із календарної перетворилася на справжню. Робота йшла непогано, Девід діяв мені на нерви все більше, я взнавала нові райони в Лондоні, шахтарі не гинули вже якийсь час, і все ніби було більш-менш окей.

Одного дня я спустилася до їдальні на ланч. За одним зі столиків сидів пакистанець, на ім'я Асад, перед тарілкою смаженої картоплі, збоку лежало два рольмопси з оселедця. Він неохоче ковирявся виделкою в оселедцевому філе, наповненому цибулею. З Асадом ми познайомилися в готелі, де жили по прибутті до Лондона, та під час спільної боротьби з банками та британською бюрократією.

- Що, не подобається? - ехидно запитала я. Я люблю оселедці і не можу забути їхнє каррі, після якого у мене, здавалося, з вух ішла пара, а із ніздрів полум'я.

- Надто кисла штука, - сказав він і підчепив на виделку шматок картоплі.

- Як воно взагалі життя? Знайшов собі квартиру?

- Та ні, досі живу в Бомонті. Мірза виїхав, Саджіт виїхав, Акаш скоро виїде, - перераховував він наших спільних знайомих. - Я теж скоро виїду, вже знайшов собі кімнату, чекаю, поки вона звільниться, - назвав він адресу неподалік наших офісів.

- О, супер! Будеш пішки на роботу ходити, це ж дуже вигідно.

- Ти вже багато бачила в Лондоні?

- Ну як, - я почала перераховувати виставки, концерти, нічні клуби і так далі, які відвідала за ці кілька місяців. - А ти як?

- Та я мало що бачив. Хотів би ходити куди-небудь, так немає куди.

Швидше немає з ким, подумала я. Всі наші індійські та пакистанські колеги, з якими він працював, поприїжджали одразу з родинами і дітьми. Наскільки я встигла зрозуміти, у них одразу виробився колективний спосіб життя - на спільній кухні в тому готелі готувати каррі по черзі із продуктів, які вони умудрялися десь купувати за копійки, і дивитися індійські фільми на відеокасетах, які вони умудрялися десь брати напрокат. Дивовижна спроможність до виживання.

Там-то я і спробувала їхнього каррі, і все було б чудово, якби я тільки не була такою жадібною. Я наклала собі стільки соусу - зробленого по поняттям, а не так, як у ресторанах, - що у мене текли сльози з очей.

- Це я думаю про мою милу батьківщину, яка так далеко і за якою я так скучаю, - витираючи сльози, пояснювала я індійцям, які з мене реготали, аж трималися за пузо.

Ага, так про що я? Про Асада. Асаду було років тридцять три, він мав типову зовнішність пакистанця і переважно мовчав, хоча казав завжди по ділу і мав почуття гумору. У нього був повстяний пакистанський капелюх, який по черзі

носили усі його індійські друзі, він мав темну шкіру, дуже білі зуби і напівсиве волосся.

Якби не колір шкіри, - та й навіть незважаючи на нього, - він був би схожий на сільського полтавського дядька, для якого тридцять три роки - це зовсім інший вік, ніж для парижанина, скажімо. Англійською мовою він говорив дуже правильною і багатою, але зі страшним пакистанським акцентом. Це вперше він узагалі потрапив за кордон. Коли я його розуміла, виявлялося, що він каже цікаві речі.

- Ну, - сказала я Асаду в їдальні, відрізаючи шматок лосося і поливаючи його лимонним соком, - ти якщо захочеш сходити в музей, так ти мені подзвони, сходимо разом.

Я запропонувала музей транспорту і ще якусь бурду, не знаючи точно, як мій мусульманський друг ставиться до картин. Проте з'ясувалося, що саме вони його й цікавлять.

Ми зустрілися в неділю на Трафальгарській площі й пішли до Національної галереї.

- Із чого ти хочеш почати? Тут є середні віки, італійський ренесанс, гарні старі голландці, є цікава виставка імпресіоністів, - махала я руками в напрямку різних крил галереї із такою гордістю, ніби це все належало мені особисто.

- Мені все одно. Я цього всього не знаю.

- А як там в Пакистані з картинами? Взагалі це можна?

- Це можна. У мене двоюрідний брат художник. Він малював оголену натуру, робив виставку, і на цю виставку приходило дуже багато народу. Проте ніхто нічого не купував. Одна жінка підійшла до нього і каже: мені дуже сподобалося, проте я ж це не зможу купити, бо я його вдома не зможу тримати: релігія не дозволяє. Але дуже гарно.

Отож ми попрямували до Ренесансу. Я, як могла, намагалася коментувати картини, хоча сама на них знаюся з горем пополам.

- Оце Боттічеллі, я його дуже люблю. У нього гарні жінки. Я коли на неї дивлюся, розумію, що краса не стільки в тілі, бо більшість людей мають більш чи менш приємну зовнішність. - Я мала на увазі Венеру, яка виходила з морської піни і якої тут не було. Проте була інша Венера – з Марсом. - Якщо подивитися на риси цієї Венери, видно, що насправді вона не гарніша за мене, чи то пак я не гірша за неї. Але те, що робить її Венерою, - не в тілі, я так думаю, а в голові у Боттічеллі.

- У неї розумне обличчя. Цікавий вираз, - погодився Асад.

- А це Рафаель. Дуже відомий італійський художник.

- А чому так багато картин на релігійну тему?

- Бо художники були переважно іконописцями, я думаю. – Я сама толком не знала, чому. – А може, такі були замовлення.

Ми ще трохи поблукали між Ренесансом, пройшлися середньовіччям, яке я дуже люблю і яке Асад сприймав зі старанною студентською цікавістю.

Зрештою я подумала, що раз йому все одно, краще піти подивитися на імпресіоністів. Може, правда, він скаже, що це жахлива мазанина, але кого це хвилює.

- Ходімо дивитися на імпресіоністів.

- А що це?

- Це такі художники, майже всі французькі і майже всі жили сто років тому, - пояснила я якомога простіше. - Один із них відрізав собі вуха.

- Ага, це Ван Гог. Я картин його не бачив, але дивився про нього фільм по телебаченню.

Імпресіоністи викликали у мого пакистанського друга жваву цікавість, на відміну від усіх Мурільйо, яких ми щойно пройшли. До "Водяних лілій" Моне він підходив кілька разів і сказав, що теж би хотів мати сад із такими ліліями. Соняшники Ван Гога він хотів би бачити у дитячій кімнаті у своєму будинку, якби той у нього був, а якийсь забубенний пейзаж, на який я навіть не звернула уваги, викликав у нього екстаз. Пізніше він навіть купив собі годинник із цим пейзажем у магазині при галереї.

- Стільки почуття у цих картинах, - дивувався він, дивлячись на "Купальщиків".

СКЛЯНКИ З ЕМОЦІЯМИ

Пізніше в кафе ми говорили про журналістику.

- Я не хотіла вчитися на журфаці, - розповідала я. - Не бачила сенсу. Я завжди знала, що буду журналістом, але філологія дасть мені кращу освіту. Я вважаю, що або ти можеш писати, або ні.

- Журналістика - це не тільки вміння писати, - зауважив Асад. - Це те, що ти хочеш сказати людям, які новини хочеш їм розповісти. Журналіст може зробити різні речі з одного і того ж. Це так само, як імпресіоніст може намалювати оцю склянку, - він узяв склянку з водою, яка стояла на столі, і покалатав воду у ній, - і у нього ця склянка буде дихати емоціями, передавати його почуття.

Я пораділа, що Асад так швидко осягнув таємницю художників-імпресіоністів.

-Так і з новинами: хоч ми і передаємо незалежні новини, але все одно ти можеш вибирати, як їх подати: чи так, аби людина стала кращою, чи так, аби вона стала злішою, чи так, аби вона лишилася байдужою.

Я подумала, як я подаю новини. Ну звісно, аби людина стала кращою. Напевне. Інакше який у всьому сенс.

ЗНОВУ ХОЧУ В ПАРИЖ

Як тільки ми з Асадом розійшлися, всі мої думки одразу перескочили на Джима. Напишу листа Джиму, думала я, перестрибуючи через калюжі на Трафалгар-сквер. Випускаючи розповідь про те, як я дійшла до інтернет-кафе, адже ця подорож була дуже короткою і відбулася без пригод, скажу, що незабаром я вже сиділа за екраном комп'ютера і писала Джиму листа.

Привіт, як там у тебе справи у Сан Франциско? Що за погода? У нас погода непогана, правда, пару годин тому йшов дощ. Але я його не бачила, бо ходила в Національну галерею дивитися імпресіоністів із своїм приятелем - пакистанцем. Йому дуже сподобалося, хоча він бачив до цього усього кілька картин у своєму житті.

Я також дуже люблю імпресіоністів, найбільше Ренуара, хоч про нього і пишуть, що він попса. Може, він і попса, але якби я, скажімо, пограбувала Національну галерею, то Ренуара я б не продала, а лишила собі і повісила на стіні. Рано чи пізно прийде весна, в Парижі зацвітуть каштани, і я збираюся поїхати туди, в музей Д'Орсе, там також є Ренуар. Ну все, пиши. Цілую, Пола.

Дописавши листа, я задумалася про те, що, власне, не знаю, що я від нього хочу. Побачитися – так. Шоб що? Невідомо. Не стане ж він кидати свою жінку заради мене. Чи стане? Чи мені цього б хотілося?

А я – стану чи не стану я кидати все, що у мене є, і йти за ним, скажімо, на край світу, яким досить-таки буквально з моєї точки зору є Сан-Франциско? Ну, я

стану, подумала я. Я уже раз кинула все, що в мене було, погнавшись за приви́дом... Але уяви собі, казала я собі, що ти не гони́шся за приви́дом. Уяви собі, що він тобі каже: ми розійшлися із моєю дружиною. Хочеш жити зі мною? Або ні: він каже – якщо ти мене справді любиш, я кину дружину і буду жити з тобою. Тоді скільки завгодно дивись на мене, поки я сплю, готуй мені каву, чекай мене з гастролей, слухай, як я граю гами на саксофоні, терпи, коли я заводжу романи на стороні, а коли мене немає вдома, можеш іноді вдягати мої теніски. Моя дружина, звісно, не буде надто задоволена, але ж хтось та має страждати. Вона, звісно, хотіла б також прожити зі мною все життя, але ми на це зважати не будемо.

Про що ти думаєш, Павліно. Розмічалась одноглаза, як казали у нас у школі. Неві́домо навіть, чи ти його коли-небудь побачиш.

Я встала, взяла сумку і пішла звідти. Надворі знову почався дощ. Але я вирішила на нього не зважати. Натомість я придумала вірш. Ось він.

*Ти, звісно, дуже далеко; між нами половина планети.
Коли в тебе ранок, в мене день. Але що за причина?
Давай прикинемося, що ти – з того міста, де ти –
Бачиш те місто, де я, і стежиш за моїми очима.*

*Бачиш, як вони бігають, як вони просять,
Як вони перебирають юрму цю безкраю.
А раптом із юрми вирине знайома постать,
І це будеш ти, і скажеш: а я саме тебе шукаю.*

*І тоді в моїх очах зблиснуть сльози незгірше зір,
А в голові зашумить, як від міцного вина.
І я знатиму, що не дарма Господь дав мені зір,
І якщо я тепер осліпну, це не буде велика ціна.*

Я йшла додому пішки. У мене був дивний настрій, мені раптом згадалося, що життя коротке, і це стосується мене також, як би не хотілося думати, що смерті немає. Я висипала бомжам на Оксфорд-стріт увесь дріб'язок, який у мене був при собі, а було фунтів п'ять. Якби по дорозі сталася пожежа, я, напевно, полізла б у вогонь рятувати кого-небудь.

Я майже перевела якусь бабцю через дорогу: вона стояла, притулившись до ліхтарного стовпа. Проте коли я підійшла із наміром запропонувати свою допомогу, з'ясувалося, що вона не стоїть на ногах, бо випила зайвого. На цьому мій потяг до добрих справ закінчився.

Наступного дня я отримала листа від Джима. Його листи завжди були короткими, за винятком того, другого, де він писав, що пам'ятає, як по моїх щоксах стікав дощ.

Лист був, як я вже сказала, короткий. Привіт, погода у нас непогана. А якщо ти збираєшся в Париж, то ми цілком можемо там зустрітись не чекаючи весни, бо я буду в Парижі досить скоро – записуватиму диск. Ну тримайся, пиши, як справи, як ти там, у Лондоні. Цілую, Джим.

У мене загуло у вухах. Він приїде в Париж. Париж – усього за три години потягом. Я негайно почала рахувати дні до того, як він приїде.

Через приплив ентузіазму я навіть розповіла старому хричу, що я пишу вірші. Його це одразу страшенно зацікавило.

-Переклади свої вірші на англійську мову, я хочу подивитися, чи ти чогось варта, - вимагав він.

Тиждень тому я послала б його подалі. Яке там переклади вірші на англійську мову, я іноді так стомлююся на роботі, що не можу згадати, як у магазині нею хліба попросити. Проте якщо я скоро побачу Джима, значить, у житті нема нічого неможливого, а отже, і вірші можна було перекласти. І приємно було, крім того, що старий хрич цікавився моїми віршами.

ТЕРРІ

Проте до того, як поїхати в Париж, мало статися щось інше. Щось таке, до чого я рахувала дні.

До Лондона давно мав приїхати Террі.

Війна з Іраком виглядала все більше неминучою, і, звісно, не могла обійтися без Террі, який збирався в Кувейт. А на війну він завжди їздив через Лондон, де йому його агенція видавала нову телекамеру, бронжилет, робила щеплення і таке інше.

В один прекрасний день мені подзвонив Террі і сказав, що точно приїжджає. Я дуже зраділа.

-Коли? Коли ти точно будеш? – наполягала я.

-Завтра десь під вечір.

-Які в тебе плани?

-Ну, завтра і післязавтра я займатимуся робочими справами, а потім я вільний увесь вікенд. Я, власне, приїжджаю забрати бронжилет і деякі медикаменти від малярії, а потім лечу в Кувейт чекати на війну.

-Так давай пити віскі. Я поскасовую всі свої домовленості.

-А що, ти вже маєш плани?

-Ні, від цієї хвилини я вже не маю жодних планів. Я дуже рада, що ти приїжджаєш.

Я віддалася гарним думкам про те, як ми класно посидимо з Террі і поговоримо справді про все, що тільки захочемо.

У Лондоні важко знайти людину, з якою можна поговорити. Тобто підтримати розмову може будь-хто. Зайдіть у Вейтроуз, зайдіть у свій місцевий паб, і там ви зможете перекинутися парою слів про погоду чи якісь речі, які нічого не означають, із продавцем чи барменом. Але кому ви, наприклад, можете поставити таке питання: як ти думаєш, що таке любов? Мабуть, ці люди також живуть у Лондоні. Просто я не знаю, де їх знайти. Але на той момент це не мало особливого значення, тому що приїжджає Террі.

ТЕРРІ – ЛЮДИНА, ЯКА ЖИЛА МІЖ ВІЙНАМИ

Террі працював на війні. Він практично жив на війні. Більшість його розповідей – про одну чи іншу війну. Те, що він робив, ви бачили по телевізору, проте ви не знали, що по інший бік камери був саме він. Саме очима Террі ви бачили Кабул і Карачі, Єрусалим і Рамаллу, Чечню, Москву і Бог його зна що ще, де починають стріляти і вибухають бомби.

У нього була довідка, що він контужений, три паспорти і погляд людини, яка ніколи не стане циніком, хоча має для цього багато причин. Він багато пив і багато палив. Його нічим не можна було здивувати. Він міг стати найближчою тобі людиною усього за п'ять хвилин. У нього табунами закохувалися жінки. Я

його дуже любила, але тут не було нічого дивного, бо його любили всі. Кого любив сам Террі, було невідомо.

Террі любив сидіти на підлозі, і якщо він призначав тебе черговим по бару, треба слідувати, щоб у його склянці завжди щось було.

Він також завжди платив, аргументуючи це частково тим, що йому відшкодує його роботодавець, а частково тим, що він – мужчина. Після того, як ми на початку нашого знайомства трохи не посварилися за пачку цигарок, куплених мною за власні гроші (він тоді, мабуть, ледве знав, як мене звуть, але почував, що його особистою відповідальністю є всіх нагодувати і напоїти), я дозволяла йому платити скільки заманеться.

Це було в Києві, давно. Ми їхали до мене ночувати, хоча були ледве знайомі. Чомусь – тепер уже ніхто не пригадує, чому – йому не було де спати.

Ми поїхали до мене і до ранку сиділи на кухні, пили віскі і говорили. Ми говорили про те, що таке добро і зло, що таке смерть і що ти відчуваєш, коли людина, яку ти любиш, кінчає життя самогубством, і що ти відчуваєш, коли тебе хтось любить, а ти любиш іншу людину. Під третю ранку між нами утворився невидимий, але, вочевидь, дуже міцний зв'язок. Під шосту ми обоє – а може, тільки я - знали, що тепер наші життя будуть постійно переплітатися. Тоді ми вгатили дві пляшки віскі, проте це не мало жодного значення.

Тому я була дуже рада, що Террі приїздить.

Ми домовилися зустрітися у п'ятницю після моєї роботи коло метро Ковент-Гарден. Уже здалеку я забачила коротко стрижену потилицю і яскраво-помаранчеву отруйного кольору куртку. Самі собою мої губи розтягнулися в щасливу посмішку.

Ми обнялися, обмінялися своєю радістю від зустрічі і попрямували до найближчого пабу. Террі подобалися паби. Він із задоволенням їв те, що там давали, пив ель і віскі і насолоджувався потертою обстановкою чергових King's Arms.

-Коли ти сидиш в окопі в Чечні третій день, і тобі не те що немає чим помитися, а немає що пити, - пояснював він, - часом так хочеться в англійський паб. Тут нічого не відбувається, і слава Богу. За це ми й любимо стару добру Англію. Террі закурював чергову цигарку.

-А часом приймаєш душ із мінеральної води в пустелі. Наприклад, в Афганістані на військову базу, де ми знаходилися, завозили американську мінеральну воду. Це мене завжди вражало. Чому не завести мінеральну воду з Таджикистану – це ж настільки ближче? Але в кожному разі іншої води немає, і я час від часу виходив у пустелю із кількома пляшками цієї мінеральної води і мився нею. Просто іншої не було. А за пляшку віскі ми там готові були не знаю що віддати.

-Террі, а як ти бухаєш в Пакистані? Там же не можна.

-Ну, іноземцям можна. Тільки в готелі, і після того, як ти заповниш тисячу форм, де ти вписуєш, як тебе звуть і як звали твого батька і діда, і підписуєшся, що ти не мусульманин, і що ти точно знаєш, що ти хочеш пива. Тоді тобі продадуть, і ти йдеш у номер його пити. Але ось ти його випив – і знову треба йти підписувати й заповнювати ці всі форми. Я один раз влаштував скандал: що ви думаєте, що за час, поки я випив ці три пива, змінилося ім'я мого діда, чи я став мусульманином? Чому я не можу підписати ці форми одразу назавжди? Ні, не можна. Щоразу ти мусиш оце все вписувати.

-А тепер знаєш що, - казала я, - пішли в інше місце. Будемо водити козу.

Ми йшли в якийсь бар, звідки перебиралися в третій бар. Слава Богу, в Лондоні цього добра не бракує.

-Як твоє життя? Все так само?

-Все так само. Сину вже вісім років. Малий дуже класний. Та треба, зрештою, щоб ти якось приїхала в гості, познайомилася з моєю жінкою, з малим... Я думаю, ви з моєю жінкою знайдете спільну мову. Потім просто треба, аби ви познайомилися...

-Звісно, обов'язково.

Ми обоє замовкли. Навколо шуміли люди, голосно грала британська попса.

-Пішли звідси куди-небудь, - сказала я, - тут неможливо говорити.

Ми вийшли на вулицю.

-Я б тебе запросила в гості, я й живу поруч, але я знімаю кімнату у старого хрича, з яким треба буде говорити англійською про погоду; до того ж він расист. Але ми зараз знайдемо тихе місце.

-Тихе місце, Полю, буде називатися "мій готель". Там немає старого хрича, зате є пляшка віскі, а на другому поверсі стоїть автомат із кригою.

-А це далеко?

-Це взагалі дуже близько, на Фліт-стріт.

Ми зайшли в корнер-шоп, купили у якихось індусів чи пакистанців кока-коли і якихось – незрозуміло навіщо – шоколадок і пішли в готель до Террі.

БУХАТИ ПО-УКРАЇНСЬКИ – ЦЕ ЯК ЛЮБИТЬ ПО-РУССКИ

Бухати в готелях – це взагалі дуже українська тема.

Якщо ви десь в Україні на музичному фестивалі чи арт-хепенінгу, це загалом означає, що у вас немає грошей, бо ви митець, і єдине місце, де ви з друзями-такими ж митцями можете посидіти і випити, це готель. У цьому ж готелі ви курите траву, якщо вона у вас є, і любите осіб протилежної статі, якщо можете організувати так, щоб сусід із вашого зведеного номера кудись дівся на певний час.

Проте навіть якщо ви зустрічаєтеся з українцями поза межами України, наприклад, у Лондоні, Мюнхені, Парижі чи Нью-Йорку, і бабла у вас усіх достатньо, щоб напоїти пів-Китаю, вас усе одно тягне в готель.

-Ти звертав увагу, Террі, що українці в усіх країнах світу бухають у готелях?

-Так, справді. Але що тут дивного? В готелі ти можеш собі сісти на підлогу, ніхто не стоїть у тебе над душею і не підливає у склянку, ти п'єш собі сам скільки хочеш, допив один келих – сам собі налив інший, скільки хочеш льоду, стільки й поклав, ніхто не зачиняє в одинадцятій, можна слухати музику яку сам хочеш, можна нормально поговорити, а потім лягти спати і не лазити по дощу. Окрім того, я звик бухати в готелях. У такій країні, як, наприклад, Іран чи Пакистан, ти тільки в готелях пити і можеш.

На голову справді починав крапати дощ. Ми дійшли до Терриного готелю і піднялися на п'ятий поверх.

- Я тебе призначаю сьогодні на барі. Будеш наливати.

Я вже казала, що це тяжка робота?

Террі дістав якийсь компакт-диск зі своєї валізи, поставив його на комп'ютері і одразу всівся на підлогу. Залунали якісь східні наспіви, але не противні, а досить приємні.

- Це я привіз із Сирії.

Ми сиділи, пили і говорили. Поступово розмова якось знову зайшла про любов, або взагалі про стосунки між чоловіком та жінкою і про те, як це складно.

Ми вже були в стані, коли хочеться поділитися всіма таємницями і душевними сумнівами. Ми ділилися ними довго.

-Ось така в мене ситуація, - завершив нарешті Террі. - Тому краще я просто бухну. А чому це ти мені не наливаєш?

Я долила Террі віскі і докидала криги в склянку.

-А ти – у тебе є хтось?

-Ні, - сказала я.

-Чекай, а в тебе ж був цей, у Києві, непоганий хлопець... як же його...

-Так, був, - перебила я його, - ми з ним друзі.

Я трохи помовчала, долила нам віскі і розповіла Террі про Джима. Террі уважно слухав. Він завжди все розумів, і з ним можна було вживати такі слова, як "любов", "пристрасть", "смерть", "пам'ять", "ненависть", "шляхетність" – він знав їхнє значення, і йому ці слова не здавалися смішними. Вам, напевно, здається, що таких слів більше немає, і вони існують тільки в телевізорі, а в реальному житті від них лишилися тільки тіні. А от Террі знав, що означають ці слова, і за це я його також любила.

Ми з Террі не розлучалися майже три дні. Я відключила телефон, аби мене по ньому не діставав старий хрич своїми скаргами на життя, і ми ходили по Лондону, говорячи про різні речі. Я розповіла Террі, що мені часто сняться шахтарі, яких завалило під землею, і які помирають від нестачі повітря. Він розповів, що йому сняться чеченки - шахідки, яких йому довелося знімати в Москві після штурму театру на Дубровці. У них у лобах були дірки від куль, якими їх застрелили після того, як до театру запустили гази. Ці дірки Террі і снилися.

Мені, звісно, дуже не хотілося, аби Террі їхав, але він поїхав усе одно, забравши видане йому обладнання та нову телекамеру.

МЕРРІ КРІСТМАС

Наближалось Різдво, і старий хрич запросив мене поїхати разом з ним на різдвяний ланч до його сестри, яка жила за Лондоном. Я погодилася, однаково робити мені було нічого. Звісно, я знала, що старий сто разів встигне зіпсувати мені настрій своїми істериками по дорозі, проте якби я не захотіла поїхати, він зіпсував би мені його й так.

Різдвяний ланч відбувався не на саме Різдво, бо тоді не ходили потяги, а за кілька днів до того – в неділю. Мені здавалося дивним святкувати Різдво ще до того, як воно настане, але за великим рахунком уся родина все одно належала до іудеїв, тобто взагалі, як мені здавалося, мала святкувати якісь інші свята.

Уранці старий розбудив мене навіть раніше, ніж завжди. Втім, я вже не спала приблизно хвилин сорок, а прокинулася я о сьомій від щастя. Важко сказати, чому воно настало саме о цій годині, - можливо, мені щось снилося, і від цього в моєму тілі настала неймовірна легкість. Я лежала, закинувши руки за голову, і в голові моїй роїлися різні думки.

Про те, які гарні руки у Джима, особливо коли він тримав у них саксофон, довгі пальці, засмагла шкіра. Про те, що вчора було так тепло, і, можливо, сьогодні також буде тепло, і на Девоншір-стріт зацвіла сакура – божевільна японська вишня, яка цвіте узимку. Про те, як пахла його шкіра, і про те, що десь на вулицях Іслінгтона, де я вчора блукала до ночі, повз мене війнуло подібним запахом, - я посміхнулася при цій згадці. Врешті, вибравшись із ліжка, я залізла у ванну.

-Сорок п'ять хвилин у ванні – це не влезить у жодні рамки! – обурювався старий хрич, коли я врешті вилізла.

-Що, погано спалося? – спитала я.

-Жахливо спалося. Я старий і хворий, у мене все болить...

- Що саме?

-Все. Одного ранку ти встанеш, а я буду лежати мертвий у своєму ліжку.

-Не з моїм щастям, - сказала я. – Коли таксі приїжджає?

-Одинадцять п'ятнадцять.

До його сестри Елізабет ми, звісно, приїхали раніше, ніж нас запрошували, бо старий збирався сісти на поїзд раніше, на всякий випадок, і замовив таксі за сорок п'ять хвилин до поїзда, при тому що від до вокзалу було раз плюнути, а таксі також приїхало на чверть години раніше, ну коротше.

-Дай мені ту прокляту пекельну штуку, - Девід узяв мою мобілку, тут же віддав її назад із виразом огиди і сказав: - Набери номер, я не можу на цьому дурному апараті набрати номер. Альо? Елізабет, це я. Ми в поїзді 11:37 на Педдінгтоні. Я знаю, що рано, ми можемо почекати. Який сенс тут стирчати на вокзалі. Бай бай.

Їдучи в поїзді, я також думала про щось гарне. За вікнами пропливав західний Лондон, зрештою він змінився менш індустріальними пейзажами, на схилах залізничних колій плямами розсипалися зарості кущів, внизу яких проглядала сіро-зелена трава. Скоро прийде весна, і на цих схилах зацвіте терен.

-Цвіте терен, цвіте терен. А цвіт опадає. Хто з любов'ю не знається, той горя не знає, - наспівувала я про себе. А втім, любов – яке ж це горе? Це блаженство. Це світла радість, шум в голові, це найвище щастя, це благословення, яке так гостро дає відчуття, що ти живеш.

Я не згадувала й не думала ні про що тяжке і болюче, пов'язане із любов'ю. Я начисто забула, що воно існувало в моєму житті і мало шанс існувати знову. Якби я навіть згадала про це того дня, то щиро сама собі здивувалася б і подумала, що просто була дурна.

Навіть Девід поруч здавався мені не іпохондричним ексцентриком, яким він насправді був, а нормальною людиною, трохи не задушевним другом.

Втім, довго в ролі нормальної людини він не витримав.

-Вікна брудні, - заявив він. На його обличчі поступово з'являвся вираз обурення і водночас задоволення, що він так і знав, що вікна будуть брудні. – Нічого через них не видно. Ця країна зійшла на пси. Якщо уже ти не можеш помилуватися на красу за вікном, то не дивно...

Я перестала слухати. Мені через брудне вікно було видно достатньо краси.

Станція пропливала за станцією, і ми врешті добралися до місця.

-О, здрастуйте, добродію! – задоволено зустрів Девід свого зятя, що виліз із машини нам назустріч. Я ввічливо привіталася.

У зятя був не надто радісний вигляд. Неважко було здогадатися, чому: Девід мав бути нелегким гостем, наскільки я могла сказати. Проте в такий гарний день, як мені здавалося, на такі дрібниці не варто було звертати увагу.

Нас провели в кімнату. Елізабет була у ванні, куди, звісно, одразу помилково зайшов Девід, як тільки йому сказали туди не заходити. Мені іноді було цікаво, чи він спеціально це робив, чи це така цікава мозкова реакція.

Завжди, коли він виходив із дверей-вертушки, він одразу ставав як вкопаний, звісно, тут-таки важкі англійські двері били його по спині, тому що або продовжували крутитися по інерції, або хтось також робив спробу з них вийти. І навіть після удару по спині він не відходив, так ніби його настільки

несправедливо образили, що у нього аж віднялися ноги. Звісно, частіше за все він дочікувався другого удару.

Це ж саме стосувалося ліфтів у музеях чи театрах. Він виходив і завмирав так, що ніхто не міг ні зайти, ні вийти, а двері не могли зачинитися. Якщо хтось просив його пройти ще на крок, він сприймав це як особисту образу. Ми з ним кілька разів ходили разом на опери, виставки та на класичні концерти, і коли він так застрягав у дверях, мене це спочатку бісило, а потім я перестала звертати увагу. Я зрозуміла, що в його компанії я виглядаю не як його родичка чи взагалі людина, яка має до нього відношення, а як соціальний працівник чи медсестра, і люди, дивлячись на ці його фокуси, розуміють, що мені й так несолодко.

Зрештою Елізабет вийшла із ванни і привіталася з Девідом.

-Я ж тобі казала, що це зарано. Ще нічого не готово, я не знаю, чого ви так рано приїхали.

-Таксі прийшло раніше, і поїзд приїхав раніше.

-Все одно це рано. Ну, хрін з вами, зараз Джеральд запропонує вам чого-небудь випити. Ви хочете чого-небудь випити?

-Та я вмираю, так хочу чого-небудь випити, - ображено сказав Девід.

-Джеральд, у тебе що, руки б відсохли, якби ти зробив людям випити?

З виразом муки на обличчі до кімнати зайшов Джеральд.

-Що ти будеш? – запитав він Девіда.

-Джин з тоніком, будь ласка.

Я сказала, що буду те саме – просто щоб не морочити голову бідному Джеральду.

До кімнати забігла собака і почала гасати, радісно обнюхуючи гостей.

-Заберіть цю скажену псину, - заверещав Девід і почав махати на пуделя рукою. Джеральд покинув пляшку джину і взявся випроваджувати собаку за двері.

-Джеральд, - заскочила до кімнати Елізабет, - скільки раз можна тобі казати: якщо собака ніколи не бачить людей, коли у неї буде можливість навчитися вести себе пристойно?

-Це я попросив, щоб її прибрали, - поспішив сказати Девід. Елізабет пирхнула і вийшла з кімнати.

-Я постійно у всьому винен, - буркнув Джеральд. – Що не так – я завжди винен. Нарешті він змішав Девіду джин з тоніком.

-А лимон!?? – зарепетував Девід. У цьому крикові була вся скорбота всесвіту. – Невже, коли я приїжджаю в гості, не можна за мною доглянути? Коли ти до мене приїжджаєш, я завжди піклуюся, щоб усе було добре. Чому, коли я приїжджаю, я маю почуватися як зайвий?

-Я до тебе не приїжджаю, - слабо захищався Джеральд.

-Ні, ти приїжджаєш, - наполягав Девід, - ти приїжджаєш, і я дивлюся за тим, щоб усе було як належить. Чому я не можу дочекатися гідного джина з тоніком із скибкою лимона?

-У нас нема лимона...

-О Боже!

Девід закотив очі під лоба.

-Ось як мене Бог карає, - буркнув Джеральд. – Не треба було зв'язуватися із родиною Розенблумів. Проклята сімейка.

Він вийшов до кухні і повернувся із пляшкою лимонного соку.

-Я НЕ ХОЧУ ТАКОГО!! – істерично закричав Девід. У нас у дитячому садочку за такі крики одразу ж відвішували підсрачника. – Я хочу нормального лимона, чому я маю страждати, у мене болить нога, я проїхав таку відстань на поїзді, я

так погано спав, і нарешті мій зять не може зробити мені джину з тоніком! Ти зразу виглядав негостинно. Я відчуваю, що мене тут не хочуть бачити.

До кімнати зайшов старший племінник Девіда, швидко оцінив ситуацію і взяв склянку Девіда:

-Зараз я зроблю.

-О, будь ласка, - голосно сказав той, - бо твоєму батьку знадобляться на це роки. Очевидно, він уже надто старий. Скільки йому? Сімдесят? Таке враження, що вісімдесят.

До кімнати зайшла Елізабет.

-Твій син пішов робити нам джин з тоніком, бо твій чоловік виявився неспроможним за нами доглянути, - наскаржився Девід.

-Ланч готовий? – спитав Джеральд.

-Ще не готовий, чекайте, - сказала Елізабет.

-Раз на рік можна було б приготувати його вчасно, - зауважив її чоловік.

-А ти узяв би допоміг, якщо такий розумний.

-А я не допоміг? Я поїхав, скупився, забрав ще твого брата зі станції, який припхався невідомо чому так рано, і я, виявляється, не допоміг?

До кімнати забіг молодший племінник Девіда.

-Привіт, тату, привіт, я Марк, тату, я візьму твою машину і заберу бабцю.

-Тільки щоб коли ти її мені повернеш, вона була настроєна на те ж радіо, що й зараз.

-Тату, ти нудний. Це робиться натискаючи одну кнопку. І потім твій четвертий канал радіо – це нудота.

-Це не нудота, - зауважив Девід, - а дуже гарне радіо.

-Окей, окей, давай ключі, - Марк взяв ключі і вибіг.

По телевізору йшла погода. Зайшла Елізабет, сіла й запалила цигарку.

-Простолюдина, - одразу зреагував Девід, коли на екрані з'явилася ведуча прогнозу погоди. – Я б звільняв таких з телебачення, з її простолюдським акцентом. Тобі пощастило, - звернувся він до мене, - що ти живеш у домі, де говорять гарною англійською мовою. Можеш принаймні навчитися її в мене. Заберіть від мене цю трикляту собаку, йди звідси, придуркувате чудовисько!

-Так, я стараюся з усієї сили навчитися в нашому домі гарної англійської мови, - сказала я серйозно. Елізабет хікікнула. Девід суворо глянув на неї, але нічого не сказав. Після погоди почалися новини, на екрані з'явилася інша ведуча.

-Дурна корова, - задоволено сказав Девід. – Ти, дурна корово, закрий писок.

Ведуча змінилася кадрами прем'єр-міністра, що говорив щось про Саддама Хусейна. Що саме – нікому почути не вдалося через Девіда.

-Жаба! Рептилія! Потолоч! Смерть жабі!

З кухні зазирнув Джеральд.

-У чому справа?

-Наш улюбленик прем'єр-міністр щось знову говорить про Саддама. У них на Близькому сході щодня вибухи, там уже майже війна, я щодня дзвоню своїм друзям у Тель-Авів, щоб дізнатися, чи в них усе в порядку, а вони планують воювати з Саддамом! Чого їм дався той Саддам? Він собі мовчки сидить у своєму Іраку і нікого не чіпає, хоча легко міг би скинути на Америку пару бомб, особливо на Білий дім, а ці придурки замість вирішувати проблему на Близькому сході планують покінчити з Хусейном!

Тут-таки на екрані з'явився Шарон.

-Жахливий чоловік, - зі здивуванням сказав Девід. – Це страшний чоловік. Коли я дивлюся на нього, мені соромно, що я єврей. А він же сам і почав усі ці

проблеми. Кілька років в Ізраїлі було тихо, поки ці придурки не вдерлися в мечеть. Страшний чоловік, навіть гірший за Нетаньяху.

Шарон змінився кадрами Арафата.

-Смерть цій наволочі! Фу! Свиня!

Отож, як ви бачите, Девід зберігав свого роду нейтралітет. У нього всі були свині, придурки, суки і корови. Я не мала своєї власної думки з приводу британського прем'єра, навпаки, мені здавалося, що справи йдуть у Британії не так погано, особливо якщо порівняти з Україною. Проте Девіду здавалося, що Британія пропадає країна, особливо якщо порівняти її потяги із французькими. Щоправда, колись він побачив якогось ведучого по телебаченню і сказав:

-Це гарний чоловік, розумний. Учився зі мною в Оксфорді.

Якщо хтось не вчився з ним в Оксфорді, у того було дуже мало шансів здобути позитивний відгук від Девіда.

Нарешті прибула стара, тобто мама Девіда й Елізабет. Стара опиралася на візочок, їй було вже далеко за дев'яносто. Вона привіталася зі мною, напівсліпими очима намагаючись мене роздивитися.

Ми поговорили про погоду, про те, що вже тепло, хоча могло б бути холодно, і про те, як ми сподіваємося, що надалі також буде тепло.

-Ти єврейка? – раптом спитала мене стара.

О господи Ісусе.

-Наполовину, - збрехала я.

-Добре, - схвально хитнула головою стара. – А на яку половину?

-По матері, - збрехала я ще раз.

-Добре, - ще раз схвалила стара. -Як ви доїхали? – повернулася вона до Девіда.

-О, нормально, непогано. На поїзді з Педдінгтона.

-Він був бруднющий? – з задоволенням спитала стара.

-О, жахливо, через вікна не було видно геть нічого. Я не знаю, як нам пощастило вийти на правильній станції.

-Жах, просто жах.

Зрештою з кухні почали носити тарілки, виделки і ножі. Девід майстерно перелив пляшку вже відкупореного за всіма правилами вина до карафки.

-Я привіз дві пляшки дуже гарного вина, - вчергове сказав він Джеральду. – Я подумав, що у тебе був недавно день народження, і з цього приводу я вибрав дуже гарне вино.

Ми сіли обідати. Мені стало цікаво, чи зараз хтось із цієї єврейської родини не встане і не почне читати обідню молитву. Проте всі просто почали накладати собі їжу. Різдвяний гусак пах дуже смачно.

-Я сказав Поліні, що на обід буде тільки маца, - сказав Девід і сам засміявся з того, як він гарно придумав мене надурити.

-Я одразу не повірила, бо якби тут на обід була тільки маца, ми б сюди не приїхали, - зауважила я. Вино справді було дуже гарне, гусак також смакував, родина насолоджувалася їжею. Чудова властивість єврейських родин – плюватися одне на одного і кричати, а потім забути про все і мирно сісти обідати. Майже як українці.

-Мамо, чому ти нічого не їсиш? – спитала Елізабет і перестала жувати.

-О, я не хочу. Не те щоб ти погано готувала, я просто не хочу.

-Ти й вина не п'єш, я бачу, - підозріло сказав Девід. – Це гарне вино, якого чорта ти його не п'єш?

-О, Девіде, я не хочу.

-Могла б сказати, я б тобі не наливав.

Після м'яса з овочами подали десерт – пиріг і пудинг із вершками та смородиновим варенням. Було знову ж таки смачно, і я об'їлася десертом, аж довелося розстібнути штани.

-Це найкращий десерт у моєму житті, - віддуваючись після останньої ложки, насилу промовила я.

-Я його не робила, я його купила в Вейтроузі, - знизала плечима Елізабет.

-Тим не менше я їм його у вас у гостях, тому всі компліменти саме вам, - ввічливо сказала я і подивилася жадібними очима на залишок на таці. Проте я вже могла тільки дивитися – в мене не вліз би ні шматочок.

Стара сказала, що їй час додому. Що ж такого термінового там робити, подумалось мені. Молодший племінник Девіда встав і забрав бабцю.

-Чого твоя мати взагалі приходила? – запитав Девід у Елізабет. – Нічого не їла, нічого не пила, ні з ким не говорила. Могла б сидіти вдома.

-Я не знаю, - знизала плечима Елізабет.

-Вона живе сама? – поцікавилась я. – Як вона справляється?

-До неї ходить людина щодня, допомагає їй, - сухо сказала Елізабет. – Але вона сама може робити набагато більше, ніж вона каже. Не така вона й нещасна.

Девід узяв склянку вина, яке не випила їхня мати, і перелив собі.

-Таке гарне вино, шкода буде, якщо пропаде, - сказав він. – А Марк не допив своє вино? А, він же за кермом. Ну, передайте мені його келих також.

Старший племінник Девіда сів за рояль і почав грати джаз. Мені дуже подобалося: нарешті відбувалося щось таке, від чого я отримувала задоволення. Девід, проте, хотів їхати додому, бо ми вже все там з'їли. Ми зібралися, і нас відвезли на станцію.

По дорозі в Лондон Девід накричав на когось, хто випадково зачепив його ногу, потім притулився до стіни вагону і захропів.

Власне, треба, мабуть, сказати пару слів про Девіда. Це була досить освічена людина, яка розбиралася в музиці, особливо оперній, зналася на винах та французькій кухні. Насправді поміж своїми нападами від нього інколи можна було почути щось цікаве, він навчив мене готувати мідії в білому вині та петрушці і гріти тарілки перед тим, як подавати їх на стіл. Проте всі ці чудові характеристики просто тьмяніли перед тим, як Девід умів стогнати, скаржитися і прикидатися напівмертвим.

Час від часу я набиралася рішучості сказати Девіду, що я від нього переїжджаю і любитиму його на відстані, але це ніяк не виходило. То йому було погано, і мені треба було йти в магазин, а потім готувати йому обід, а потім він зачухував очі під лоба і казав, що тільки я про нього турбуюся, а всі решта покинули його напризволяще. Як після цього можна заявити, що ти також тільки і мрієш його покинути? Або йому було добре, і ми, наприклад, ходили разом у кіно, і мені починало здаватися, що Девід не такий безнадійний, і з ним насправді можна жити. Проте, звісно, за великим рахунком жити з ним було неможливо.

БИК І РОТ

У чергову п'ятницю – було холодно, купа роботи і взагалі я стомилася – Оллі покликав мене з собою в паб. Він зустрічався зі своїм другом, поетом-декадентом Ендрю і ще з якоюсь своєю знайомою. Я дуже зраділа.

-Паб називається Bull and Mouth, тобто бик і рот, - сказав мені він. Паб знаходився на Блумсбері вей. Де це, я не знала, проте за допомогою карти та

шостого почуття врешті дійшла до вивіски, на якій справді було зображено бика і пику зі здоровезною посмішкою. Почало моросити. Паб виглядав привабливо і тепло. Навіть на вулиці стояли люди з пінтами пива.

Мої сиділи біля вікна. Мені одразу було видано все, що треба людині після трудового дня, - стілець, пінта пива, я підгребла до себе попільничку, витягла свій "Жетан", бо "Голуаз" у мене скінчився, і одразу, миттєво провалилася у відчуття, що мені добре. Пиво було смачне і свіже, гарна компанія.

Латиноамериканка – її, здається, звали Маріель, а може, й не Маріель, - загравала до хлопців, на це було цікаво дивитися. Час, що минав, більше не приносив щохвилини новий стрес і нову інформацію, яку треба обробляти, можна було сидіти і просто говорити різні дурниці, здавалося, що настала вічність, вічне життя, повне спокою і неспіху.

ЖИЗНЬ УДАЛАСЬ

Ми сиділи і просто тріпалися ні про що, і це була розмова розумних людей, чия життя удалась. Розмова йшла англійською. Ми обговорювали якийсь фільм, якого ніхто не бачив, проте у кожного була про нього своя думка.

-Ти бачила цей іспанський фільм, такий, - не знаю, хто його зняв, такий, схожий на Альмодовара.

-Не бачила, але бачила рекламу, і він не іспанський, а мексиканський.

-Такий, схожий на артовий.

-Я так зрозуміла з реклами, що це мексиканська молодіжна комедія про траву, пляжі і пиво, а ще там двоє друзів закохуються в одну тьолку.

-Мексиканська? А я думав, що іспанська.

-Та ні, там говорилося, що мексиканська. Там купа сексу, я бачила на екрані голу жопу.

-Ну, це якраз те, що нам треба.

Всі зареготали.

На половині пинти мені все-таки довелося вийти зі свого ейфоричного стану – пріспіла потреба спробувати знайти туалет.

-Ти їх розштовхуй руками, як будеш пробиратися до туалету, - радив Оллі. - Тут повний паб німих, вони тебе не чутимуть. Бачиш, вони гасять бички в твою попільничку і мовчать, тільки посміхаються.

Порада виявилася слушною. Паб справді був заповнений людьми, що спілкувалися на мигах, і були вони які хочеш – чорні, жовті, білі, великі, маленькі... Гриміло техно середнього ступеня тяжкості. Майже ніхто його не чув, тому бармени могли вкручувати гучність як тільки їм самим буде завгодно. Я відвідала вбиральню, де намочила волосся і зализала його назад, щоб було не так жарко.

Повернувшись назад до пива і народу, я побачила, що наша латиноамериканка збирається йти. Давай-давай, подумала я, не фіг у мене перед носом строїти глазки чоловікам. Погодьтеся, не можу ж я строїти глазки чоловікам в той час, як цим самим чоловікам уже строїть глазки хтось інший. Встрявати у таке змагання – завідомий програш.

Латиноамериканку мучило питання, кому наостанок кинути більш промовистий погляд. Зрештою вона вирішила не крохоборствувати і овіяла своїми чарами обох. Узагалі симпатична дівчина, подумала я, і хід її думок мені цілком зрозумілий і прийнятний. На моєму місці так поступив би кожен, як казали радянські піонери, коли їх нагороджували медаллю за врятування потоплюючих.

Вона пішла, але в мене не було настрою підхоплювати знамено, і замість фліртувати ми почали теревенити далі і реготати з дурних жартів одне одного. На столі якось непомітно назбиралися гори порожніх пінт. Я спробувала порахувати їх, і не змогла, бо їх було дуже багато, і погано вірилося в те, що ми це все самі випили, бо люди стільки не п'ють.

ПОЕТ ШУКАЄ СВОЮ ЛЮБОВ

Раптом я згадала, що я журналіст і мені треба час від часу брати у людей інтерв'ю, бо це те, чим, власне, і займаються журналісти – беруть інтерв'ю. Переді мною сидів поет. Чого не поговорити з колегою, подумала я? Тим більше що він кілька хвилин тому натякав, що подумує про написання роману.

-Ендрю, скажи, так ти збираєшся писати роман? Ти розумієш, що публіка чекає?

-Публіка? Яка публіка? – дивувався Ендрю.

-Британська публіка, твої шанувальники.

-Нну, я цього не знав.

-Ти роман писати будеш?

-Буду, буду.

-А яка у нього буде головна ідея? Розкажи трошки, щоб заінтригувати.

-Ну, ідея його буде така, що... (Ендрю відсьорбнув пива і надовго задумався) поет шукає свою любов, і в пошуках своєї любові він мандрує...

-Чекай, ми що з тобою, один і той самий роман збираємося написати? – здивувалася я.

Оллі зареготав.

-Нну, - сказав Ендрю, - ти будеш мандрувати просто на захід, а я на захід, але ще і на... на сто вісімдесят градусів, якщо дивитися з одного боку земної кулі, а якщо з іншого – дев'яносто...

На цьому новому слові в стереометрії Ендрю почав перетрушувати коробочки з-під чіпсів. Ті були абсолютно порожні.

-Тьолка була голодна, чіпси схавала миттєво, - зауважив Оллі.

-Я хочу їсти, у мене зі сніданку не було ріски в роті, - сказав Ендрю.

-Я теж хочу їсти, - погодився Оллі.

-Я страшенно хочу їсти, - наголосив Ендрю.

Ми допили пиво і подалися чорт знає куди, де на нас чекав смачний і дешевий турецький кебаб у забігайлівці, куди можна і треба приносити своє вино. Їхали ми автобусом, і Оллі коментував:

-Зараз виїдемо з Сіті, і ти побачиш, як кінчається географія... Зараз білі будуть сходити з автобуса, а заходитимуть самі чорні. Ось, як ви самі чудово бачите, ми виїхали з Сіті, і зараз починається закордон. Слідкуйте уважно, тут скоро навіть вивіски англійською зникнуть. Зараз почнуться діти різних народів, як співалося в Гімні демократіческой молодьжи, добре відомому на Заході після Олімпіади вісімдесятого року.

Автобус справді почав потроху заповнюватися різнобарвними пасажирами.

Хтось із жакливими товстими дредами влігся спати на сидіння. Ззаду курила повновиди індійка з підведеними очима, її обнімав білий хлопець із волоссям, пофарбованим у рожеве. Зайшла якась східна родина з двома маленькими дітьми, мовчки проїхала пару зупинок і зійшла.

Поступово англійська мова вивісок поступилася турецькій, за вікнами почали мелькати магазини, у яких продавалося все по фунту, та цілодобово відчинені винні магазини, в той час як у центрі після одинадцятої випити можна тільки в ресторані або в клубі, за такими цінами, що хай мене покрасять розовим лаком.

Ми проїжджали такі привабливі місця, як Салон чорної краси та перукарня, де обіцялося заплести найкращі в світі дреди, а також салон пірсингу, майстри якого швидко проколюють вам будь-який орган, підозрюю, в тому числі і з внутрішніми.

Нарешті ми доїхали до цілі – у магазині на розі було куплено пляшку вина, ми завалили до забігайлівки, столи якої були вкриті клейонкою, а за ними сиділи одні турки і туркоподібні відвідувачі.

Нам принесли суп і на тарілочці три зелених перчика. Перчики виглядали невинно і досить апетитно. Я взяла один і обережно надкусила. Ендрю, як найгоłodніший, запхав собі до рота весь. Оллі дивився на нас із жадібною цікавістю.

Не минуло й двох секунд, як у мене почало підійматися волосся на голові. У Ендрю з очей котилися сльози. Я швидко почала ковтати густий гарячий баранячий суп.

Оллі узяв свій перчик двома пальцями і акуратно відкусив від нього крихітний шматочок, після чого так само елегантно поклав його назад на тарілку, прожував і посміхнувся, дивлячись на наші страждання.

-Зайдайте лавашом... Поля, кусай ще, чого ти... Воно, між іншим, викликає звикання...

І справді, у глибині моєї душі наростало східне скажене буйство. Сказавши слово "ех" і додавши все, що після нього належить, я доїла перець, підвела очі вгору, і там, через стелю турецького кафе та хмари в лондонському небі, далеко вгорі побачила метеорний потік Леонідів.

Ендрю навпроти, судячи з його обличчя, бачив також щось космічне, принаймні його очі мені нагадували за формою кільця Сатурна. Звісно, це банальна метафора, проте тільки до якоїсь міри. Якщо комусь захочеться також подивитися на метеорний потік Леонідів узимку замість серпня, звертайтеся, я дам адресу тієї турецької забігайлівки.

Коли ми вибралися звідти, було вже по другій ночі. Автобуса довелося чекати чортзна скільки, ми ще раз зайшли у магазин з алкогольними виробами і купили там по якійсь пляшці якоїсь бурди із кольоровою етикеткою. Саме ця пляшка, як я збагнула на другий день, і була зайвою. Доки я добралася до свого Марілебону, минуло третю ночі. Відчуття щастя і спокою не минало, ніч здавалася теплою і лагідною, хотілося сміятися і блукати вулицями до ранку. Очевидно, якісь енергетичні потоки у всесвіті підхопили це моє бажання, бо коли я полізла до сумки по ключі, з'ясувалося, що я їх забула вдома. Але замість розстроїтися я знову ж таки тільки засміялася.

Першою моєю думкою було піти кудись далі гуляти. Але згодом я усвідомила, що в мене в руках сумка із одягом, забраним із хімчистки, що надворі пів на четверту, що, може, мені зараз по п'яні й не холодно, але й не настільки тепло, щоб гуляти до ранку... Словом, я витягла телефон і подзвонила старому, щоб той впустив мене до хати. Хрич, на диво, не почав своє звичайне буркотання, а просто відчинив мені двері, посміявся з мене і пішов собі назад спати.

ПОЛА ЛЮБИТЬ ЕЛЬ

Минув десь тиждень, і я подумала, що треба було б зустрітися з Оксаною. Проте вона сказала, що у неї поки що немає вихідних найближчим часом. Ну тоді я зайду в паб, сказала я, коли ти закінчиш, десь об одинадцятій.

Коли я прийшла, все вже було зачинено. У пабі на мене чекали Оксана і Дональд.

-Іди сюди, - сказав Дональд і повів мене до холодильника в кутку бару. Там стояло десь із п'ять пинт пива. – Ми не знали, яке ти будеш, тому перед тим, як зливати все і зачиняти паб, налили тобі по одній пинті, щоб ти собі вибрала. Я взяла пинту Джон Сміт. Дональд забрав лагер, а Оксана сказала, що нічого не буде.

-Та перестань, випий щось, - ляснув її по плечу Дональд, аж вона заточилася. – Давай, я ж пригощаю. Ти сьогодні цілий день бігала. І взагалі ти щось ніколи нічого не п'єш. Треба насолоджуватися життям, поки є час.

-Я не можу, я п'ю таблетки. Ліки.

-Що за ліки? Ти що, хвора? – здивувався Дональд. Для цього червонощогого шотландця сам концепт хвороби, очевидно, знаходився поза межами реальності. Він сам, мабуть, хворів за все життя тільки на нежить і на похмільний синдром.

-По-жіночому, - сказала Оксана з притиском і подивилася Дональду в очі.

-А, все, зрозумів. У цих жінок завжди щось не в порядку.

Дональд пішов ставити музику.

-Він тільки про тебе й говорить, - сказала Оксана. – Коли прийде Пола, - він тебе називає Пола. Чи не дзвонила ти мені. Пола те, Пола се. Я сказав Полі те і те. Пола любить ель. Пола мені наворожила, що я буду багатим. Я ще ніколи не бачила, щоб він так до когось ставився. Але він тобі не подобається?..

-Ну, він добра людина. Але... ні. Окрім того, я люблю іншого чоловіка.

-А, так у тебе хтось є?

-Ну, на жаль, у мене його немає, він є у когось іншого.

Прийшов Дональд.

-Що ви тут по-українськи щебечете? Чи не мене обговорюєте?

-Звичайно, тебе, - сказали ми в один голос і розсміялися. Дональд також розсміявся. Він сів було з нами коло бару, проте багаторічна звичка взяла своє, і він якось швидко знову опинився на своєму робочому місці, тобто з того боку стійки.

-Будеш іще пиво? – звернувся він до мене. – Є ще темне, таке, як ти любиш.

-Давай, - погодилася я.

-Як тобі вдається пити стільки елю і не товстішати?

-Та де там, я товстішаю і товстішаю.

-Не розкажуй. Ось я справді потовстішав від пива.

Я перехилилася через стійку бару і ляснула Дональда по пузу.

-Ого! Ти справді товстий. Товстий шотландець.

Дональд склав руки на грудях і прийняв ображену позу.

-Ніколи, ніколи не називай мене товстим шотландцем. Я товстий старий лисий низький шотландець, до твого відома!

-Добре, - сказала я.

Оксана зібралася йти додому.

-Мені завтра рано вставати.

-Куди? – здивувався Дональд. – У тебе ж зміна починається о першій дня.

-Треба до лікаря. Ну, щасливо, дзвони. Весело вам посидіти.

Оксана пішла. Дональд дивився, як я п'ю пиво. Зрештою він сказав:

-Тут недалеко є дуже маленький затишний паб. Він відчинений до ранку. Пішли туди, там непогано, і вони варять свій власний ель.

І ми пішли. У барі справді виявилось дуже затишно, і, що мене здивувало, стояло піаніно.

ГЕНДЕЛЬ

-Бачиш, тут навіть стоїть піаніно, - гордо сказав Дональд, так ніби воно було його. – На ньому, правда, ніхто не вміє грати, і воно розстроєне, але воно **ТИМ НЕ МЕНШЕ** є.

-Зараз я перевірю, наскільки воно розстроєне, - сказала я і сіла за інструмент. Усі в барі миттєво повернулися в мій бік.

-Ти що, умієш грати? – здивувався Дональд.

Я підморгнула йому і взяла пару акордів. Піаніно справді було жахливо розстроєне. Проте у тому стані, в якому всі присутні блаженно перебували, це не мало жодного значення.

-Леді та джентльмени, приймаю замовлення. Хто що хоче почути?

-Я хочу почути Генделя, - крикнув хтось за дальнім столиком. Його компанія зареготала.

-Генделя не виконую. Тут вам не Вігмор-хол, а іст-ендівський гадюшник, правду я кажу? – звернулася я до чорнявої барменші в картатому фартуху. Вона потвердила:

-Правильно, нічого тут вимахуватися. Генделя він захотів.

Тепер більшість публіки була на моєму боці. Сентиментальний дядько за столиком коло піаніно, з великими собачими очима, затинаючись, сказав:

-А можна зіграти пісню Імеджін Джона Леннона?

-Оце можна, - погодилася я. – Дуже гарна пісня.

Дядько розцвів.

-Тільки я хочу, щоб ви її співали, - сказала я. – Бо я не можу одночасно грати і співати, я не Елтон Джон.

І ми з дядьком виконали пісню Імеджін. Звісно, його скрипучий голос і розстроєне барне піаніно – не найкраще, за допомогою чого можна виконати пісню Імеджін, але у нас іншого не було, і іншого нам було не треба. Після цього ми ще зіграли пісню Лет іт бі, потім я виконала кілька арій з рок-опери Ісус Христос суперзірка. Якийсь чоловік устав, підійшов до бару і купив нам зі співаком по пиву.

-Так, панове, останнє замовлення, бо ми з цим джентльменом заробили по пиву і збираємося його пити, для цього мені потрібні вільні руки, а йому вільний рот.

-А я хочу попросити пісню із кінофільму "Хрещений батько", - сказала барменша. – Оцю: ля-ля-ля ля-ля...

-Я зрозуміла. Зараз зробимо.

Я почала грати і співати. За мною підтягувало півбару, хоча слів, зрозуміло, майже ніхто не знав. Тільки де-не-де чулося напіврозбірливе:

-I feel your... words... the tender trembling...

Зрештою ми всі грянули фінальні рядки:

-My heart is yours... and all because... you came into my world with love, so soooooo-o-oftly looove!

Закінчивши урочистим мажорним акордом, я зняла руки з клавіатури і повернулася до Дональда.

Слова, які я збиралася сказати, застрягли у мене в горлі. Дивитися на його сяюче від щастя обличчя було нестерпно.

Незабаром я почала збиратися додому. Дональд не дозволив мені йти на нічний автобус, хоча той ішов майже просто до мого дому, викликав мені таксі і

заплатив за нього. Щедрість Дональда суперечила всім розповідям про скупість шотландців, які я чула раніше.

Я дала таксисту зверху на чай, тихенько зайшла до себе в кімнату і залізла в ліжко. Старий хрич хропів у себе в спальні. З Дональдом бачитися більше не треба, подумала я. Це для нього ж самого буде краще.

Вирішивши так, я заснула.

У бар Дональда я з того часу не заходила. З Оксаною ми бачилися в її вихідні.

ПЕРЕПИСКА

Тим часом ішли дні до того, коли я мала поїхати в Париж і побачитися там із Джимом. Ми із ним і далі писали одне одному десь раз на тиждень коротенькі листи, де повідомлялося, хто як поживає і як погода у Лондоні та Сан-Франциско відповідно.

Така акуратна переписка тривала вже пару місяців. Мені, звісно, хотілося писати інші листи. Але я знайшла вихід – я натомість писала вірші у блокноті, виривала сторінки і складала їх у конверт із його другим листом – тим, де він писав, що пам'ятає, як по моїх щоксах котився дощ.

Вірші я писала такі.

ВІРШ

*З мого вікна видно тільки лікарняну стіну,
І лише високо вгорі над нею – шматочок неба.
Піти туди, може; може, я там зустріну
Лікаря, який дасть мені ліків, яких мені треба.*

*Лікарю, змішай мені склянку якоїсь отрути,
Дай мені ліків, що тамують найсильніші болі.
У мене болить пам'ять; мені треба забути
Пару очей, без яких моє життя – як м'ясо без солі.*

*Вона саднить і ниє, вона плаче і просить,
І ніяк угамувати мені її, навісну.
Дай мені снодійного, лікарю. З мене вже досить.
Може, хоч раз за сім років спокійно засну.*

Ось від такого плану творів розбухав конверт із Джимовим листом.

Десять через два місяці після того, як він знайшовся, Джим не витримав і написав мені, що в нього є дружина. Він письмово бився головою об стінку й посипав її (голову) попелом. Він писав, що дружина в нього була трохи не завжди, і він не повинен був... і це було нечесно по відношенню до мене і таке інше.

На це я відповіла так.

Дорогий Джим, ти не маєш жодного уявлення, як сильно я хочу тебе побачити знову. Мені великою мірою по барабану (брехала я), одружений ти чи ні. Це твоє життя, і я не претендую на те, щоб ти його ділив зі мною. Я просто сподіваюся, що ми колись зустрінемося – наприклад, я прийду на твій концерт і буду дивитися, як ти граєш, бо розуміти я в такій музиці нічого не розумію. А крім того, я вже давно знаю, що в тебе є дружина, отож розслабся.

А в тебе є хто-небудь, спитав Джим.

Аякже, відписала я, і не один. Вірніше, то один, то інший. Любити я через тебе нікого не можу, але спати з ким попало мені це, дивним чином, не заважає. А може, навіть навпаки, я роблю це зі злості.

Що він подумав, прочитавши це, я не знаю. Більше до цієї теми ми не поверталися, зосередившись на погоді у містах Лондон та Сан-Франциско.

Я чекала на Париж. Париж – це романтично, думала я. Де ще зустрічатися через сім літ гіркої розлуки, як не в Парижі. Яюсь я прийшла на роботу і вирішила написати про це Джиму, проте, почавши листа, не знала, що далі з ним робити.

-Що це ти сидиш, втупилася в одну точку, - почувся за спиною голос Еміля. – Від коханця листи читаєш?

Я швидко згорнула лист на екрані комп'ютера.

-Тільки не треба ревнувати, дарлінг, - сказала я, встаючи із-за стільця. – У тебе жодних шансів усе одно немає.

-Дуже було треба, - пирхнув Еміль, - але цікаво, чому? Чим я тебе не влаштовую?

-Двома речами: унікальним за своєю нестерпністю характером і наявністю жінки, яка невідомо яким чином тебе витримує.

-Можна подумати, що одружений чоловік – це не чоловік.

-Ні, - сказала я. – Я дала лицарську обітницю, що не зазіхатиму на чуже.

Цікаво, чи це мені зарахується за брехню? Але ж я поки що не зазіхала. Але ж зазіхнула б, сказав мені справедливий внутрішній голос, якби була можливість.

Ну але ж не зазіхала, наполягав інший, хитрий внутрішній голос. Строго кажучи, зазіхала, зауважив перший. Так але я ж не знала, що він одружений, відбивався другий. Ну і що, спитав перший, тепер знаєш, і що? Зустрінешся з ним і що? Нічого, наполягав другий голос. Говоритиму про погоду і живопис Ван Гога. От цікаво, чи згадаєш ти хоч про який-небудь свій кумедний моральний принцип, якщо він, скажімо, ну от хоча б візьме тебе за руку, не говорячи вже ні про що інше. Ха-ха-ха, не смішіть мене, єхидствував перший голос. Другий голос не знайшов що відповісти. Перший також замовк.

У мене раптом закрутилася голова. Мабуть, від голоду, подумала я.

Так, я відчула, що страшенно голодна. Спустившись до їдальні, втім, я виявила, що вигляд їжі викликає у мене відразу. Накидані на тарілку шматки якоїсь біомаси, залитий майонезом салат, характерний запах смажених курячих ніжок, вигляд мутного чаю з молоком на чийсь таці – усе це разом спричинило у мене нудотний спазм у шлунку.

Я затулила собі ніс і рот долонею і втупилася в підлогу. На підлозі виднілася пляма від кави – машинної дешевої рідкої кави із металічним присмаком, який негайно з'явився у мене в роті. Я надсадно закашлялася. Кілька чоловік озирнулися на мене, думаючи, очевидно, що я чимось поперхнулася.

-Все нормально, - прохрипіла я крізь напад кашлю, схопила пакетик молока, кинула на касі кілька монет і побігла із кантіни. Забігши в туалет, я тремтячими руками розірвала пакетик молока і відпила звідти кілька ковтків. Мені трохи полегшало. Глибоко вдихнувши і облизавши губи від молока, я подивилася на себе у дзеркало. Очі були червоні; з правого ока скочувалася сльоза. Окрім того, очі були налякані.

Як тільки я це побачила, то усвідомила, що страшенно боюся, і навіть знаю, чого. Я боялася, що зі мною щось трапиться до того, як ми побачимось з Джимом. А раптом я потраплю під колеса вантажівки або бомба вибухне у метро? Або я полечу до Парижа на літаку, і на ньому буде терорист, і літак упаде в море?

А Джим чекатиме мене в аеропорту, а мене вже не буде, і літак лежатиме на дні. Сльози текли по моєму обличчю. Мені захотілося померти на місці прямо зараз, у цьому туалеті. З'явилося відчуття повної порожнечі всередині, стало дивно, для чого мені потрібні руки і ноги, якщо в мене всередині нічого немає, і цікаво, що знаходиться за очима в голові.

Сльози зупинилися. Я дивилася далі у дзеркало, аж поки від обличчя не лишилося тільки двоє величезних, нелюдських очей, а відчуття всього іншого тіла зникло цілковито. Зрештою я зрозуміла, що я ось так, як я стою, саме в цю секунду і в цьому туалеті, – це центр величезного всесвіту, який простягається без меж у всіх часах і вимірах, і окрім якого у цьому світі нічого немає. На цьому місці я витягла з кишені пігулку, кинула в рота і запила молоком. У мене завжди була в кишені пігулка на такий випадок.

ПРАВДА

Очевидно, доведеться все-таки вам сказати: я хвора. По-простому це називається "хвора на голову". Як це називається по-складному, я вам казати не буду, воно вам не треба.

Довгі роки я не знала, що зі мною відбувається, і думала, що це таке буває з усіма, тільки всі мовчать. Але зрештою я все-таки дізналася, що хвора на голову, але з цим можна жити. Особливо якщо на всяк випадок тримати під рукою ліки.

От я і тримала, у всіх кишенях, у кожній сумці (яких у мене багато, під колір усіх черевиків), просто на всякий випадок. Дуже корисно, скажу одразу, коли їде стріха, а особливо – коли серед ночі присниться мертвий шахтар.

Єдина проблема – після того, як я з'їдала пігулку, я не могла більше нічого робити. Ані писати новини чи вірші, ані думати, ані відчувати, ані хотіти чогось чи когось. Тому я пішла до офісу, забрала сумку і сказала, що у мене критичний день.

НАСЛІДКИ НАРОДЖЕННЯ У КРАЇНІ, В ЯКІЙ, З ТОЧКИ ЗОРУ ЗАХОДУ, КРАЩЕ НЕ НАРОДЖУВАТИСЯ

Нарешті настав час їхати в Париж. Я взяла собі відпустку на той час, що Джим мав приїхати до Парижа, замовила квитки на потяг, зрештою зібрала свою волю в кулак і пішла до французького посольства за візою.

-А, справді, тобі ж треба візу, - незадоволено сказав старий хрич. – Оце недолік народження в такій жахливій країні, як твоя. Тебе нікуди не пускають, і правильно роблять. Я думаю, і в посольстві тобі відмовлять у візі. Подивляться на тебе – і не дадуть. А якщо навіть дадуть, то тебе не пропустить митний контроль. Я б не пропустив на їхньому місці – навіщо їм у Франції таке ледащо? Тільки глянув би на тебе і не став би навіть дивитися паспорт, посадив би на потяг і відправив назад.

-Якби на митниці був фейс-контроль, - сказала я йому, - то тебе б і далі Ватерлоо не пропустили. Не дали б навіть на потяг сісти. Я б не дала. Подивилася на тебе і сказала б: Розенблюма завернути назад, наші пасажири мають право на спокійну подорож, а він репетуватиме всю дорогу, що те не так і се не так.

Старий реготав. Йому подобалося.

До французького посольства я прийшла о сьомій ранку. Моросило і було досить противно; незважаючи на те, що я вдягнулася, як капуста, у сто тисяч різних одєжин, холодний вітер пробирав до кісток.

Моя черга виявилася за кількома чоловіками індопакистанського вигляду. Я сказала їм "хелло"; вони шанобливо привіталися зі мною, склавши руки перед грудьми.

-Доброго ранку, міс, - сказав найстарший із них.

З чого це раптом, здивувалася я. Чи вони й дома до своїх жінок так говорять, чи як це розуміти? Але довго роздумувати я не стала на цю тему, а витягла парасольку, розкрила її і, притримуючи підборіддям ручку, дістала із сумки газету "Файненшл таймс". Кілька сторінок я витягла читати, а решту, подумавши секунду, склала вдвічі, поклала на асфальт і всілася на неї. При цьому мені довелося відмахуватися від внутрішнього голосу, який нив:

-Ти ж збиралася читати "Файненшл таймс" щодня. Ти ж ні хріна не знаєш про економіку, не відрізниш дебіту від кредиту і найменшого поняття не маєш, що таке котировка акцій. Як ти тепер будеш її читати, якщо ти кинула її в калюжу і всілася на неї?

-Прочитаю кілька сторінок, і поки що досить, - відбивалася я від внутрішнього голосу.

-Дуже мудро. Вибрала сторінки із міжнародними новинами і оглядом культурних подій. Дуже це тобі допоможе, коли у "Файненшл таймс" відкриється вакансія, ти подаси туди документи, а тебе не візьмуть.

-Мене й так не візьмуть, - заперечувала я. - я не знаю половини англійських слів, які там треба.

-Ну й не знатимеш.

-Ой, дай спокій. Я почитаю натомість Гардіан. Це гарна і шанована газета, і куди цікавіша. Так що йди в баню.

Поки я сперечалася сама з собою, небо посвітлішало. Мої сусіди по черзі – я вже вирішила, що це пакистанці, бо вони були вдягнені в традиційний шальвар-каміз, - куталися в свої піджаки. Дощ то зупинявся, то знову йшов. Я вирішила сходити пошукати відчинене кафе і випити там гарячої кави.

-Я відійду на півгодинки, ви не проти? – спитала я своїх сусідів.

-Ну звісно, міс, - сказав найстарший, сяючи білосніжними зубами, - скільки вам треба.

-Якщо хочете, потім я постою в черзі, а ви сходите щось поїсте.

-О, дякую, міс, у нас є з собою, - старий показав мені термос, який стирчав у нього із сумки.

-Тоді, якщо хочете, посидьте на моїй газеті.

Мною керувало не лише почуття братства і сестринства, а ще й чисто егоїстичне міркування. Якщо хтось із них сидітиме на газеті, є шанс, що вона не намокне, якщо знову піде дощ.

-Дякуємо, дякуємо, міс. А можна ми візьмемо її почитати?

Я здивувалася.

-Та хай їй чорт, вона брудна. Ось нате нормальну чисту газету, - я віддала їм додаток до Гардіан.

-Спасибі, спасибі.

Я пішла пити каву.

Хто коли-небудь стояв у черзі до французького посольства, той знає, як немилосердно довго стікають хвилини до відкриття і до моменту, коли почнуть пускати всередину. Коли вже почнуть, тоді інша справа: тоді можна зазирати в двері, рахувати, скільки ще людей перед тобою, прикидати, коли впустять тебе, і дивитися, щоб ніхто не вліз без черги. Але поки о дев'ятій не відкриють двері, хвилини, здається, крапають по тім'ячку повільно і регулярно, як китайська

тортура. Найкраще, що можна зробити, аби не з'їхати з глузду, - це справді кудись відійти погуляти.

Я знайшла кафе, де їли свій сніданок будівельники, і випила гарячої кави з булочкою, від чого сон дещо пройшов. Випила ще одну каву. У кафе було тепло, не хотілося повертатися в чергу, де треба було замотувати голову в шаль, аби між вухами не свистів вітер. Хотілося, аби раптом я подивилася на годинник, а там – не без чверті вісім, а без чверті дев'ять. Проте зрештою я встала, розплатилася і пішла назад.

Старший пакистанець спитав мене, чи мені потрібна газета, отримав відповідь, що ні, і завів зі мною ввічливу розмову.

-Ви, міс, їдете на відпочинок чи у справі?

-У відпустку на кілька днів. А ви?

-А ми їдемо відвідати моїх родичів. У мене багато родичів по всьому світу, є і в Парижі. Але я боюся, щоб не відмовили у візі. Боюся також, що ми можемо сьогодні не потрапити до посольства. Ми прийшли б раніше, але ми живемо у Брістолі, раніше просто нічим було приїхати. А завтра мені треба вже на роботу, у мене лише один вихідний.

-Чим займаєтеся у Брістолі?

-Я воджу таксі, вони (старий показав на двох молодших супутників) працюють на фабриці. Вони не дуже говорять англійською, але вони – діти мого старого друга, з яким ми разом вирости, тому я доглядаю за ними в Британії.

-Ви з Пакистану?

-Так, із Карачі.

-У мене є друг із Карачі, - сказала я. – Він каже, що там дуже гарно, коли встає сонце.

-О, так, - погодився старий.

-Ви сумуєте за батьківщиною?

-Я вже давно тут, міс. Я, звичайно, сумую, але вся моя родина вже або в Англії, або в Америці, або в Данії, або ось у Парижі. У Пакистані багато не заробиш, люди намагаються виїхати.

Нарешті час доповз до дев'ятої, і почали пускати всередину. Спершу здавалося, що черга рухається дуже швидко, проте незабаром приміщення посольства наповнилося, і рух надворі припинився. Всі раптом стали нервовими і почали підозрілими поглядами проводити перехожих, що йшли у напрямку входу до посольства – а раптом вони хочуть проскочити без черги?

Нахабні таки відшукалися. Дві дівчини десь мого віку, обидві в хустках, із-під яких вибивалося чорне волосся, і обидві з дуже яскраво наведеними губами рішучо проминули всю чергу і зробили спробу пробратися в двері. Їх зупинив охоронець, вказавши на те, що треба стояти в черзі і що місце іще не звільнилося.

Ні на мить не змінивши зверхнього виразу обличчя, дві нахаби стали прямо перед дверима. За ними, я побачила, ставши навшпиньки, аби краще було видно, виявилися кілька турків (або принаймні на турків вони були схожі).

-Дороженькі, треба стояти в черзі, - сказав один із них. – Вас тут не було.

Одна із них почала розповідати історію про те, що вона приходила дуже рано, а потім відійшла. Видно було, що вона сама в ту історію не дуже вірить.

-Нічого подібного, - сказав високий турок у шкіряній курточці. – Ідьте стійте в черзі.

-Ти мусульманин? – раптом спитала та, що раніше говорила.

-Звісно, - відповів той.

-Брате, мені дуже треба. Дайте нам пройти, заради Аллаха.

-Пройди у кінець черги, красуне, і там стій.

Так їй і треба, подумала я. Молодець. Знайшла брата. Воно звісно, Аллах допомагає тим, хто сам собі допомагає, але як ти така свята і божя, то в черзі треба стояти, а не розповідати казочки про те, що ти була, а потім відійшла. Британія взагалі позитивно вплинула на мої манери, я навчилася автоматично посміхатися людям і казати, що у мене все фajn, проте картина, як попереду тебе хтось нахабно лізе без черги і має шанс забрати останній шматок ліверної ковбаси, очевидно, все життя викликатиме в мене обурення і лють.

Дівчата, втім, не надто засмутилися і прилаштувалися в чергу трохи позаду мене, де не знайшлося їм гідного відпору. Мене це також уже не хвилювало, оскільки моїй позиції тепер нічого не загрожувало.

Мене впустили всередину разом із пакистанцями. Я здала паспорт, після цього почалася друга серія чекання. Раптом захотілося їсти, проте із приміщення посольства вийти уже було не можна, аж доки тобі не віддавали паспорт. Я спробувала приглушити голод кавою із автомата, проте це не надто допомогло.

-Міс, візьміть, - поплескав мене хтось по плечу. Це виявився старий пакистанець, який тримав половинку батончика "Снікерс".

Я подякувала, схопила її і жадібно засунула в рот.

-Дуже дякую, - проговорила я з повним ротом. – Я не подумала, що треба щось купити. Шкода, я не маю вас чим пригостити.

-Це пусте, - лагідно сказав старий. – Вам, міс, треба більше їсти, треба поправлятися, бо ви дуже худа.

-О, - засміялася я, - дякую, якщо ви так думаєте, то я не сідатиму тепер на дієту.

Зайшли і ті дві, що намагалися пролізти без черги. З почуттям великого морального задоволення я спостерігала, як їм одразу ж завернули документи і відправили втришя. Правильно. Аллах усе бачить.

Мені також видали паспорт із візою, а старий пакистанець зі своїми підопічними лишився чекати на свої документи. Я побажала їм гарної подорожі в Париж.

-Дякую, міс, - сказав старий. – Нехай у вас у житті все буде добре.

ЧОРТ ІЗ НИМ

Однієї ночі мені приснилося, що я приїжджаю до Парижа, а Джима там немає. Я блукаю вулицями, гукаю його, на мене озираються парижани, але все намарно, тому що його нема.

Звісно, після такого сну не може трапитися нічого доброго. Коли я прийшла на роботу і почала переглядати свою пошту, там, звісно, я знайшла лист про те, що він не приїде. Звукозаписувальний проект у Парижі не вийшов, грошей на Париж немає, і він записуватиметься в себе у Сан-Франциско.

Я навіть не здивувалася. Раз долі завгодно, аби я собі страждала далі, я страждатиму далі, подумала я. Мої очі наповнилися, як то кажуть, непроханими слізьми, проте я дала собі слово триматися і не впасти в істерику, а до Парижа поїхати все одно. Пішло все к чорту. Я вчергове дала собі слово жити так, як ніби Джима ніколи не існувало. Що я, врешті, прикута до нього, чи що? Я нічим йому не зобов'язана. Не приїде – значить, не приїде. До побачення. Знайдеться, хто приголубить.

Коли я прийшла додому, старий, звісно, побачив, що щось не так.

-Що таке? – незадоволено спитав він. Старий сам любив бути нещасним, конкуренція йому була не потрібна.

-Нічого такого, - відповіла я.

-Ти що, не можеш мені сказати, що сталося? Тебе нарешті виганяють із роботи, і ти позбавиш цю країну від своєї присутності?

Я вибухнула:

-Позбавлю із задоволенням, хоч зараз. Хоч завтра! Ви у мене всі ось уже де сидите, далі свого носа не бачите, поки вас годують кумберлендськими сосисками. Що ви знаєте про життя, капіталісти!

Старий збагнув, що справи кепські.

-Принести тобі, може, випити? Сядь оно в крісло, скури цигарку, я тобі принесу віскі.

Я сиділа, розминаючи у пальцях цигарку – де у мене взялася ця звичка? – поки старий бряжчав посудом на кухні.

-На, - він простягнув мені склянку зі скотчем, налитим поверх кубиків криги. – Може, все-таки розкажеш, чого ти тут дихаєш вогнем?

Я помовчала, потім вирішила, що все одно більше поскаржитися нікому. Хай вислуховує, сам захотів.

-Це через Джима. Пам'ятаєш, я розповідала...

-Так-так, якого ти збиралася зваблювати в Парижі.

Я вирішила не вдаватися в деталі того, що я саме збиралася робити, не в останню чергу тому, що мені самій це було точно невідомо.

-Словом, він мені написав, що не приїде в Париж.

-Що таке – його дружина не пускає?

-Ой, замовкни. І без того херово.

-Але ж ти все одно туди поїдеш, правда? Париж – дуже гарне місто. Я б тобі радив не піддаватися на емоції і все одно поїхати, тим більше що віза в тебе вже є. Я б сам із тобою поїхав. А власне, чому б і ні. Давай поїдемо разом.

Я мовчки виставилася на старого, не знаючи, що сказати. Його тим часом ідея захоплювала все більше.

-Давай поїдемо справді, якого біса. До речі, у моєму номері в готелі – там, де я завжди зупиняюся, біля ринку Сен-Жермен, - махав рукою старий, - мені завжди дають номер, у якому дві кімнати, і в іншій також стоїть ліжко. Ти зможеш жити там, не треба буде платити за житло. Слухай, чудова ідея. Я давно не бачив моїх паризьких друзів... Все, їдемо. Ти квитки вже взяла?

-Що?

-Квитки взяла, питаю? Ти що, з горя забула англійську мову?

-Нічого я не забула. Ні, ще не брала.

-Я візьму, потім мені гроші віддасиш. Чудово, чудово. Коли ти збиралася? За два тижні? Ідеально.

Старий повернувся до телефону, набрав якийсь номер, йому відповіли, і він почав щось стрекотати французькою. З усієї розмови я розібрала тільки слово "уї" і "шарман", бо він їх без кінця повторював.

-Уї, уї... шарман... значить, ви мені перезвоните, і тоді узгодимо, коли ми точно обідаємо, - завершив старий англійською.

Він радісно потер руки і став у цю мить страшенно схожий на ребе.

Ось так виявилось, що замість Джима я гуляла по Парижу зі старим.

ХРИЧ ПО-ПАРИЗЬКИ

Хоч він мене страшенно дістав, я була йому вдячна, що він зі мною поїхав. Інакше я злилася б і шкодувала, що все так вийшло, і думала б, як усе могло бути, і зрештою все закінчилося б тим, що я сиділа б на якому-небудь паризькому бульварі і ревла, і бурхливі потоки моїх сліз змивали б із асфальту недопалки цигарок, скурених і загашених повіями на пляс Пігаль. Зі старим на це не було часу. Треба було теліпати його багаж, бо він сам не міг підійняти валізу через слабкі руки, потім треба було бігати по інвалідний візок для нього, бо він раптом вирішив, що дуже слабкий і не може дійти до кінця платформи, потім у потязі вислуховувати його скарги на те, що сервіс зараз геть зійшов на пси, і таке інше.

Коли ми врешті дісталися до готелю, старий зайшов і одразу щось зажебонів по-французьки до консьержки, показуючи при цьому рукою на мене. Консьержка кинула на мене якийсь незрозумілий погляд. Вона ніби напів-посміхалася, і в той же час дивилася на мене прищуреними очима. Далі дивлячись на мене таким сумнівним поглядом, вона щось спитала у старого, і той залився сміхом, як той дзвіночок.

-Вона що, думає, що ти знайшов собі юну наложницю зі східної Європи?

-Напевно, напевно, - веселим голосом сказав старий.

-А вона англійською говорить? Я їй зараз про неї розповім таке, що вона й не сподівалася почути.

Старий відчув серйозну загрозу в моєму голосі.

-Спокійно, спокійно. Ніхто тебе тут не тримає за жінку легкої поведінки.

-Може, я і є жінкою легкої поведінки, - не здавалася я, - тільки це не її собача справа. Хай краще стежить, аби туалетний папір був у кожному номері.

-Пола, тут тобі не Росія, тут завжди є туалетний папір у кожному номері.

-Дуже добре. Скажи їй, хай витре оцю свою посмішку з писку, бо я їй зараз сама витру, по-українськи, як нас учили в школі на уроках воєнної підготовки. І без французької обійдуся, як дам в рило.

Старий дивився на мене у всі очі.

-Ти що, серйозно?

-Звісно, ні, - сказала я. До старого потроху дійшло.

-Га-га-га, - зареготав він. Я також засміялася. Дивовижним чином чим далі ми сміялися, тим смішніше мені ставало. Консьержка стояла собі далі на тому ж місці, не знаючи, що робити. Я сміялася, невідомо з чого, і мені поступово ставало легше, як ніби із цим дурним сміхом з мене виходила гіркота, образа і сум.

Класно, зрештою, подумала я. Париж. Щойно пройшов дощ, і повітря свіже. Старий збирається познайомити мене з якимись цікавими, принаймні він так каже, людьми. Мене прийняли за курву, і це теж, якщо вдуматися, непогано. Значить, я ще не зовсім засохла за комп'ютером. Ми насміялися, і я потягнула наші валізи в ліфт, а старий поплентався слідом.

КУЛЬТУРНА ПРОГРАМА

Гуляти зі старим, звісно, було важко, бо він страшенно шкутильгав. Отож ми переважно пересувалися із ресторану до ресторану на таксі.

-Не дивно, що ти такий товстий, якщо ми стільки їмо, - після однієї вечері з вустрицями і бургундським зауважила я. Старий платив за мої обіди, що було дуже гарно з його боку, але, з іншого боку, доводилося наїдатися до втрати свідомості.

-Ми не так уже й багато їмо.

-І не так мало, враховуючи, що ти майже не рухаєшся.

-Я не можу рухатися, бо я інвалід. Мій лікар якось сказав мені, що дуже мені співчуває, тому що мені треба скидати вагу, а я, у тому мізерному стані, в якому я знаходжуся, навіть не можу робити зарядку.

-Я з'їм твого капелюха, якщо ти мені скажеш, що колись у житті робив зарядку і мало їв, навіть коли не був інвалідом.

-Раніше мені не треба було, а зараз я не можу. Але в Оксфорді я непогано грав у гольф. Ти взагалі знаєш, що таке гольф? Мабуть, ні, це не та гра, яка була б популярною в українських мужиків. Гольф – це гра для аристократії.

-О'кей, я маю сказати, що мені треба рухатися після таких обідів. Я піду погуляю.

-Я теж піду погуляю, почекай, візьму свою милицю.

Я почекала, поки старий знайде милицю, потім капелюха, потім звалить на підлогу стос книжок, підняла все і поклала на місце, і ми пішли гуляти.

-О, - раптом загорівся старий, - а давай підемо до стрип-клубу.

-Та ну, я не хочу.

-Ну пішли, там тобі сподобається. Це мій улюблений стрип-клуб, і він зовсім недалеко. Там дуже гарні дівчата, усі мене знають, - старий засміявся, незрозуміло було, чи він жартує, чи говорить серйозно.

-Я не сумніваюся.

-Ти ж не можеш бути в Парижі і не бути у стрип-клубі. Напишеш про це вірша. Певна логіка в цьому була. Ми зі старим одягнулися і пошкандибали до стрип-клубу. Це виявилось напівпідвальне приміщення в районі Сен-Жермен. Коли ми прийшли, там уже сиділо з десяток різних поціновувачів жіночого тіла. Ми сіли. Кімната виглядала саме так, як ми з вами собі уявляємо бордель. Червоні потерті оксамитові канапи, червоні лампи, покриті шаллями, важке повітря, обтяжене ароматом мускусних парфумів. З нами одразу заговорив наш сусід – сором'язливий чоловічок років п'ятдесяти, на щоках якого від хвилювання чи збудження виступили червоні плями.

-Ви парижани?

-Ні.

-А, то ви не парижани.

-Ні.

-А звідки ви?

-А ми з Лондона.

-А... а я парижанин.

Тут до кімнати зайшли дві дівчини в костюмах, стилізованих під щось романтичне, і почали це все з себе під музику знімати. Мою присутність вони зауважили одразу. Дотанцювавшись догола, вони зібрали одяг, уклонилися публіці, побажали бон спектакль і вийшли. Одна була біла, фарбована блондинка. У неї були грубі руки та ноги з червоними п'ятками. Селянка, подумала я. Цілком може виявитися десь із Хмельницької області, бідолашна. Інша була також біла, але чорнява і краще складена.

Наступна пара була одягнена у шкільну форму. Ці сідали чоловікам на коліна, дозволяючи розстібати гудзики на блузках. Наш сором'язливий сусід поклав одній з дівчат руку на груди. На його обличчі з'явилася блаженна усмішка.

Дівчина діловито зняла його руку і повернулася до шеста.

Із цих одна була також біла, одна мулатка. Дівчата мали гарні фігури. Я подумала, що оголошення "Для поціновувачів краси жіночого тіла", в принципі, мало під собою певні підстави, хоча сам заклад відгонив публічним домом.

Дівчата танцювали довго, ретельно зависаючи на шесті, час від часу підходячи до чоловіків. Зрештою вони мені набридли. Старий хрич, натомість, веселився і радів. Йому, вочевидь, їхні нехитрі рухи не здавалися нудними.

Я сиділа і позіхала.

-Мені нудно, я пішла звідси.

-Та почекай, подивися, що вони витворяють, - казав старий. – це ж весело.

-Я таке сама можу витворити, якщо захочу. Що тут веселого.

-Нічого ти такого не можеш. Вони дуже гарно танцюють, так що сиди і вчися.

Якусь мить я обдумувала цю його заяву. Я дійшла висновку, що питання, змогла б я так чи ні, можна вирішити тільки експериментальним шляхом. Як мені здавалося, нічого не заважало: в Парижі мене ніхто не знав. Тим більше треба було займатися якоюсь фізкультурою.

-Зараз ми подивимось, - сказала я, встала і підійшла до чорнявої красуні, яка саме зависла на шесті.

-Можна я приєднаюся?

-Звичайно, звичайно, - радісно сказала та. Їй, очевидно, також було нудно.

І ми почали танцювати вдвох. Негайно ж аудиторія пожвавилася. Я при бажанні могла також зависнути на шесті на одній руці. Через кілька хвилин я подумала, що у мене, загалом, виходить не гірше.

Чорнявка мала дуже гарне тіло. Дуже худа і дуже мускулиста, вона нагадувала водяного вужа своєю неєвропейською пластикою. Темно-оливкова шкіра міцно обтягувала її неймовірну фігуру. Я також, хоча моє було одягнене в набагато більше одягу. На нас обох були схожі туфлі – на високих підборах, на мені червоні, на ній чорні. Її довге чорне волосся зміїлося по смаглявих плечах, моє біле стирчало навсід. Мені стало шкода, що я не бачу цього збоку; мало бути дуже красиво, як у Романа Поланського.

-Ти звідки? – спитала я, переводячи подих.

-Із Єгипту.

-Справді, ти нагадуєш мені Нефертіті.

Вона непевно засміялася, не знаючи, чи це комплімент, чи що. Вона всім своїм видом показувала, що їй подобалося зі мною танцювати. Зрештою вона витягла із волосся червону гвоздику і засунула мені за вухо. Аудиторія заплескала.

Старий хрич був у захваті.

-Приходь нагору, - сказала вона мені на вухо, - я тебе чекатиму.

-Дякую, - сказала я їй. Я чекала на щось подібне, - я маю йти. У мене побачення. Дівчина розстроїлася. Бідолашна. Мабуть, думала, що я порину з нею в безодню лесбійського кохання, а потім розплачуся за прейскурантом і ще й залишу на чай.

Я повернулася до хрича, захопила жакет і сказала, що час забиратися звідси.

-А чого, танцювала б собі далі, - сказав старий.

-Та звичайно. Вона вже мене запрошувала в окремий кабінет. Я сказала, що у мене побачення.

-Чого ти, пішла б із нею, - хіхикнув старий.

Я вилаялась.

-Що я, зовсім не дружу з головою? Я полізла туди танцювати просто від нудьги.

Все, забираймося звідси.

Ми пішли. Глядачі були явно цим незадоволені; мабуть, вони чекали, що я розійдуся і почну цілуватися із єгиптянкою просто на подіумі. Ага, зараз. Гроші вперед, думала я, зачиняючи за собою двері.

ПАПАРАЦЦІ

Ми повернулися до Лондона, і життя пішло собі та й поїхало. Правда, одного ранку я прокинулася, а навколо нічого мене не цікавить.

Для чого це все і як жити далі? Ось яке питання слабо спливало в моїй свідомості, але й відповідь на нього перестала мене з часом цікавити.

Такі часи треба просто переживати, і, як правило, тобі це вдається. Ти далі ходиш на роботу, щось там механічно робиш, але цікавості до цього немає жодної. У такі періоди ти також дуже багато куриш, бо тобі здається, що ти і до завтра не доживеш, не говорячи вже про якісь віддалені часи, коли в тебе теоретично може виникнути рак легенів. Узагалі тобі здається, що світ не сьогодні-завтра накриється мідним тазом.

Ситуація ускладнювалася ще одним. Мені бракувало чоловічини. Мені хотілося зайнятися з кимось сексом, обняти чиєсь тепле тіло, тертися об нього якомога більшою поверхнею шкіри, аби хтось торкався мого волосся і гладив мене по животу, хотілося хильнути чийогось життя – заснути в чиємусь ліжку, вдягти чийось футболку, витертися чийось рушником. Це бажання стало просто нестерпним.

Поки я йшла на роботу, я встигала побачити десятки гарних чоловіків, із якими можна було б переспати. Думка про чоловіка стала нав'язливою. Навіть Нік, мій співробітник, який постійно проводжав мене поглядом, почав здаватися чимось схожим на людину. Це була остання крапля. Я вирішила, що із цим треба щось робити.

Звісно, можна було піти в будь-який бар, посидіти там певний час і вийти із кавалером. Проте я не могла себе примусити це зробити. Я сама собі не подобалася.

Хто б міг подумати, що Павліна Стопудів у багатомільйонному місті не знатиме, з ким переспати. Але в мене не було абсолютно жодної енергії займатися пошуками об'єкта.

Стривай, подумала я, його не треба й шукати. Пам'ятаєш, ти сиділа із Дмитриком у барі, сказав мені хитріший внутрішній голос? – Точно-точно, згадала я, і там був цей Джеймс, який сказав, що він папарацці. – Ну так давай, сказав внутрішній голос. Тобі треба тільки написати імейл. Це зовсім неважко. Ця ідея навіть дещо підняла мені настрій: оскільки я не мала його телефону, то відпала необхідність дзвонити, чого я не люблю, а також і небезпека, що я трахну Ніка.

ЩО БУДЕ, ЯКЩО Я ТРАХНУ НІКА

Якщо кому малувато в житті проблем, найвірніший спосіб їх примножити – це переспати зі співробітником, який тобі самій здається жахливим.

Наступного ж дня з'являться такі проблеми: ти не можеш не залишити йому свого телефона, бо він його вже знає.

Ти не можеш зникнути з його поля зору, бо тобі треба відпрацьовувати свою зарплатню.

Ти не матимеш контролю за тим, що він розповідатиме іншим колегам, а поскільки ти взагалі вдаватимеш, що нічого не було, то його версія подій стане хрестоматійною.

І потім колеги жіночої статі будуть приховувати від тебе своїх чоловіків, думаючи, що ти голодна і ні перед чим не зупинишся. Бррр, мене аж зморозило.

НА БЕЗРИБ'Ї ЖОПА ПРЯНИК

Я полізла на сайт, адресу якого дав мені Джеймс. На сайті справді було багато флеш-прибамбасів. Я подивилася галерею його робіт. Судячи з усього, моєму майбутньому другу досить часто щастило. Серед його здобутків я зауважила по кілька перших шпальт таких газет, як Сан, Дейлі Міррор, Дейлі Експрес та інших. Чиясь смачна сідниця блищала на сторінці Дейлі Спорт. Я знайшла в куточку сторінки його електронну адресу і написала Джеймсу короткого листа, кажучи, що якщо він мені відпише і залишить номер свого телефону, то ми можемо зустрітись.

Наступного ж дня вранці мені прийшло кілька імейлів. Один із телефоном і проханням подзвонити якомога швидше. Інші просто із проханням подзвонити якомога швидше. Я подивилася на час відправлення – хлоп, подумала я, сидів усю ніч за комп'ютером, і йому було нічого робити. Мабуть, ще й випив до цього.

Я подзвонила одразу. Не колише, що він сидів усю ніч за комп'ютером. Нічого спати, подумала я. Оскільки я одразу мала намір використати його тільки з однією метою, то підсвідомо одразу почала налаштовуватися на те, що треба буде послати його, і щоб не було шкода, і все таке.

-Привіт, - сказала я.

-Привіт, - відповів чоловічий голос по інший бік – не дроту, а – як же це говорити у добу мобільних телефонів? – словом, по інший бік. – Привіт, Пола, я дуже радий, що ти подзвонила. Коли я можу з тобою побачитися?

-Та хоч завтра. Завтра п'ятниця. Ти робиш що-небудь?

-Ні... я зустрічаюся із одним своїм другом, він скоро їде в Америку. Ти пообідаєш із нами?

Друга можна буде сплавити, подумала я.

-Так, звісно.

Ми домовилися про зустріч.

Наступного дня я вийшла на станції метро Нотінг Хілл, роззираючись у пошуках свого майбутнього статевого партнера і одночасно дивуючись власному цинізму.

І ось я побачила їх – його і його друга. Я вже забула, як той Джеймс виглядав, і мене здивувало, наскільки він високий, - навіть на підборах я діставала йому тільки до плеча.

-Привіт, моя леді, - сказав він, обережно взяв мою руку в свою лапу і потиснув. Потім, очевидно, передумавши, нахилився і поцілував мене в щоку. Я мимоволі стала навшпиньки. Якщо до цього дійде, позиція "стоячи" відпадає одразу, подумала я і одночасно зауважила, що це дуже добре придумано, що думки не пишуться на лобі.

ГАНС

Його друг також подав мені руку.

-Ганс, - сказав він.

-Пола, - відповіла я. Цікаво, чи знає він, що Гансами звали практично всіх німецько-фашистських загарбників, негативними образами яких було щедро сповнено радянські фільми про війну? В будь-якому разі я не збиралася його просвітлювати на цю тему.

-Пола із Литви, - сказав Джеймс.

-Пола не з Литви, - заперечила я, - Пола із зовсім іншої країни.

Джеймс здивувався.

-А чому ж я думав, що ти з Литви?

-Мені самій цікаво було б знати. Люди завжди думають, що я із різних дивних країн. То з Фінляндії, то зі Швеції, то з Польщі, то ще звідкись, от тепер із Литви. Хоча, здавалося б, що може бути природніше, ніж походити з України. Ми пішли в якийсь баварський ресторан, який вони знали. Мені зовсім не хотілося їсти, я взяла собі пиво.

У Британії дуже цінують мистецтво світської розмови. Звісно, найбанальнішим її прикладом є розмова про погоду, але якщо ти вмієш говорити ні про що з достатньою вишуканістю, то це є дуже гарною ознакою. Ясно, що не можна зачіпати надто приватних питань, бо це не твоя собача справа, і треба триматися в межах англійської ввічливості. І треба також не забувати про позірну політкоректність, хоча за умов дотримання формальної політкоректності насправді можна обісрати всіх. За всіх цих умов британська світська розмова справді перетворюється на непросте завдання.

Ми почали говорити про німецьку кухню, потім про пиво, потім про те, хто скільки тут прожив. Ганс говорив англійською практично без акценту.

Тим часом навпроти нас встановили столик, за яким спеціальний баварський мужчина виставив мідні дзвіночки різного розміру. Він почав ними вигравати народну мелодію, беручи один дзвоник, видобуваючи з нього певну ноту, потім ставлячи назад, беручи інший дзвоник і видобуваючи іншу ноту. Нарешті він почав це робити на космічній швидкості, і публіка заплескала.

-Ти незабаром їдеш до Америки, я чула, - врешті сказала я Гансу.

-Він їде до своєї дівчини, - одразу заклав друга Джеймс.

При згадці своєї дівчини Ганс розцвів. Його губи розповзлися у посмішці. Я негайно почала їй чорно заздрити. Людина, яку вона любить, приїжджає до неї в Америку. А людина, яку я люблю, до мене з Америки не приїжджає.

-О, це дуже гарно, - сказала я, - то ви живете в різних країнах? Це, мабуть, тяжко?

-О, дуже, - відповів Ганс. Він далі цвів, і його голос не лунав аж надто сумно. – Ми тільки познайомилися два місяці тому. Вона приїхала до Лондона на тиждень – походити по музеям, всяке таке, - ми познайомилися через спільних друзів, і – вуаля. Ми дуже швидко закохалися. Потім вона залишилася ще на тиждень, потім іще на тиждень. Ми не могли розлучитися. І ось тепер я їду до неї в гості. Знайомитися з батьками.

Джеймс зареготав.

-Буде цікаве знайомство! Я тобі не заздрю.

-Вона з єврейської родини, - пояснив Ганс. - Можу собі уявити, коли вона їм сказала, що познайомилася з німцем. Із ким??? Із німцем?? Який жаж!

-Та ну, - сказала я, - двадцять перше століття. Уже досить цього, ні?

-Вона дуже гарна, - продовжував Ганс. – Я такий щасливий.

Та замовкни вже, подумала я. Мене душила страшенна жаба. Добре, хоч її немає поруч. Немає нічого гіршого, ніж дивитися, як двоє людей цілуються і зажимаються, коли тобі самому погано і самотньо. Я терпіти не можу вигляд закоханих парочок. До того ж закохані люди страшенно егоїстичні і абсолютно не розуміють, що почуття інших можуть якось відрізнятися від їхніх.

-Я ці три тижні був на сьомому небі, - далі говорив він. – Просто чекаю не дочекаюся. Післязавтра я її вже побачу.

-Вам, мабуть, треба ж буде якось з'їхатися в одну країну? Це ж не так просто – їздити туди-сюди. Вона чим займається?

-Вона художниця.

-А, тоді без проблем. Малювати можна і в Лондоні, нічим не гірше. Може, менше природного світла, а так усе одно.

Я – ВИШНЯ НА ТОРТІ

Поки ми говорили, коло мене на столі опинилося ще два пива. Коло Джеймса стояло три порожніх пінти.

-О, ти часу не марнуєш,- сказала я. – Я цього всього випити не зможу. Забери одне.

-Ти мені подобаєшся. Тобто ти мені і так подобаєшся, а тепер іще більше, - зауважив Джеймс. – Лондонські дівчата цього не роблять.

-Та не може бути.

-Ну, роблять, але недостатньо. Але ти – просто як вишня на торті.

Обидва хлопці засміялися. Я не зовсім, правда, зрозуміла, із чого.

Підійшла офіціантка і забрала Джеймсові порожні склянки.

-Можна забрати? – спитала вона. Навіть із цієї короткої фрази було чути різкий, незнайомий мені акцент.

-Звідки ти? – спитала я її.

-Я із Югославії.

-О, - заговорила я сербською, - дуже приємно.

-Говориш сербською?

-Трошки вивчала в університеті. Найкраще пам'ятаю діалог про ресторан, де відвідувачі замовляли смажену картоплю. А ти сербка чи хорватка?

-Моя мама була сербкиня, а тато хорват. А ти звідки? З Польщі?

-Ні, я з України.

-Ну, це поруч.

-Тобі подобається тут?

-Так, дуже. Різні люди, цікавий досвід, я вивчаю англійську мову. На жаль, ніхто нічого не знає про Югославію, люди знають тільки про те, що там була війна.

-Справді, - погодилася я. – Перепрошую, я перейду на англійську, бо запаси моєї сербської підійшли до кінця. Так от, взяти того ж Бреговича або Кустуріцу, які, до речі, досить популярні в Україні. Тут ніхто не має найменшого поняття, навіть освічені люди. А дивно. Люди можуть знати все про іранське кіно, і не мати поняття, хто такий Кустуріца.

-А тобі подобається Кустуріца?

Я вже майже поринула в аналіз фільмів Кустуріци, коли звернула увагу, що обоє моїх супутників прислухаються до нашої розмови.

-А якою мовою ви говорили до цього? – спитав Джеймс.

-Сербською, - сказала я.

-Ця пані дуже добре говорить сербською, - вирішила зробити мені комплімента дівчина.

-Я взагалі знаю дуже багато мов, - не моргнувши оком сказала я. – Англійську, німецьку, - процитувала я з Андруховича, чого, звісно, ніхто з присутніх не зауважив. – А ще іспанську і французьку. Російську, - я подумала і збагнула, що мене ніхто все одно перевірити не зможе, і додала: - а також польську і чеську. Із мертвих - також латину і білоруську. Ну й українську.

-Ого, - з повагою сказав Джеймс. – скільки мов. Добре мати інтелігентних друзів. – Він хитро посміхнувся, і я зауважила, що ця посмішка мені несподівано сподобалася. У нього був повен рот рівних білих зубів, гарної форми губи, і загалом здорове обличчя людини, яка не надто переймається

питаннями сенсу буття. Він непоганий хлоп, сказала я собі. Дай йому спокій, Стопудів.

Е ні, відповів мені інший внутрішній голос. Ти знаєш, що тобі треба. А може, не варто, засумнівалася я. Що, як він у мене закохається. Та хто у тебе закохається, кому ти треба, ха-ха, - сардонічно сказав інший голос. – У цьому місті прийнято спати з ким попало. Завтра раніше встанеш, закриєш за собою двері, він навіть не згадає, як тебе звать.

Дівчина-югославка нарешті схаменулася, що їй треба прибирати фортеці із порожніх пінт на інших столиках, і швидко вшила.

Ганс пішов у туалет.

Джеймс простягнув свою довжелезну, як мені здалося, руку через стіл, узяв мою долоню і сказав:

-Може, пішли в якесь інше місце?

-Окей, - сказала я, не даючи внутрішньому голосу знову роззявити рот.

Ми попрощалися із Гансом, коли той повернувся, і пішли кудись, у напрямку, мені невідомому.

-Куди ми йдемо? – поцікавилася я.

-Якщо в тебе немає інших ідей, ми йдемо до мене додому – у мене є гарні відео, подивимося відео.

ДИВИМОСЯ ВІДЕО

Фраза "подивитися відео" поступово витіснила у побуті лондонської молоді більш звичну для мене фразу "випити кави", коли хтось когось приводить до себе додому із явним бажанням затягнути або бути затягнутим у ліжко.

Мені доводилося чути цю фразу раніше. Підійде до тебе у барі який-небудь обділений жіночою увагою, ти п'ять хвилин із ним поспілкуєшся, не встигнеш навіть запам'ятати, як його звать, і він уже розповідає тобі, які в нього вдома гарні відео і як було б добре їх зараз подивитися.

Тобі що, немає з ким подивитися відео, хотілося мені їх запитати. Якщо в тебе такі гарні відео і ти так прагнеш їх пошвидше подивитися, якого трясця ти робиш у барі. Сиди вдома дивися відео.

Але в даному конкретному випадку, оскільки ми все одно ішли до нього додому, я не стала ніяк коментувати.

-Тільки в мене вдома немає нічого випити.

-Я можу зі впевненістю твердити, що ані мені, ані – особливо – тобі нічого більше й не треба.

-Ну в тебе й манери. Одразу видно, що ти не англійка.

-Ну і слава Богу, - пирхнула я. – Якщо видно, що ти синій, то я так і скажу. Але, якщо ти хочеш, я пограюся в англійську ввічливість іще трохи.

-Ні, будь ласка, не змінюйся. Будь такою, як ти є.

-Ото ж бо.

-Ти дуже сподобалася моєму другові Гансу.

-Як ти знаєш?

-Він мені сказав.

-Передай йому мої компліменти і скажи, що у нього гарний смак.

-Від скромності ти також не помреш.

-У жодному разі.

РИБНЕ МІСЦЕ З МОЛОКОМ

-А ось тут, - він показав на невеличке кафе, - нещодавно відкрився дуже гарний заклад. Вони подають гаряче молоко і свіжі булочки. Там дуже гарно всередині, дуже затишно і дуже гарний інтер'єр. І взагалі це район, як ти, мабуть, знаєш, вважається дуже гарним. Ми зараз ідемо поруч із Портобелло. – Джеймс раптом згадав, що я іноземка, і вирішив повторити для певності, дуже голосно і жестикулюючи при цьому: - Портобелло, знаєш?

-Та знаю я, знаю.

-Так от, це тепер моє улюблене місце. І ось що я тобі скажу: нещодавно я зайшов туди, при мені був фотоапарат, і дивлюся – Джордж Клуні сидить за столиком і п'є молоко із булочкою! А я знав, що він тоді якраз був у місті. Я думаю, Джим, - я аж здригнулася, коли він сказав це ім'я, - Джим, думаю я, це твій шанс. Оце за столиком сидить десять тисяч фунтів. Бо якби я його зняв, мені б заплатили за таку фотографію десятку штук. Я, звісно, не міг цього зробити прямо в кафе, бо мене б туди вдруге не пустили. Я допиваю своє молоко і йду робити засідку на тій дорозі, кудю, як я думаю, він піде. Але я бачу, що він іде іншою дорогою! Я тоді ловлю таксі і кажу: шеф, бачиш оту парочку? Бо він був із якоюсь блондинкою. Бачиш їх? Обганяй і ставай спереду, даю десятку. Ми на чорному кебі обганяємо цю парочку, я кидаю йому десятку, вискакую з фотоапаратом наготові і йду просто на нього: Тра-та-та! - Джеймсове обличчя скривилося в люту маску, він удавав, ніби строчить із автомата.

– Раз! Раз! Раз! А хлоп так здивовано на мене дивиться... і тут я підходжу і бачу, що це не Джордж Клуні, хоча страшенно схожий. От чорт, думаю я, пропало десять штук. Вибачте, кажу, сер, я прийняв вас за когось іншого. Але я все одно думаю, що це кафе із гарячим молоком може виявитися рибним місцем одного дня, бо це унікальне місце, воно цілком може стати дуже модним, так що я буду за ним приглядувати. А тепер ми зайдемо до ще одного місця, купимо пляшку вина.

-Як хочеш.

-Якщо не захочемо, ми її не будемо пити.

Ми дійшли до нього додому. Це виявилася невеличка, але затишна квартира неподалік Портобелло. На моє здивування, Джеймс – відкоркувавши куплену в якомусь підозрілому магазині, куди треба було стукати в вікно, пляшку вина, - справді почав ритися у своїх відео.

ДЖИН ХЕКМАН

-Ти коли-небудь бачила оце? Ні? А оце? Це все мої улюблені фільми, ось фільм із Джином Хекманом... Ти знаєш, хто такий Джин Хекман?

-Ні.

-Ти що, не знаєш Джина Хекмана? Це великий актор. Я хочу якось його спіймати і сфотографувати.

Ми подивилися початок якогось фільму. Джеймс цитував репліки героїв наперед. Очевидно, він дивився цей фільм мільйон разів.

-Ні, я не хочу тебе знуджувати своїми фільмами, - раптом вирішив він і налив мені вина.

-Та нічого, - сказала я і потягнулася за цигаркою.

-Чи можу я дозволити собі припалити тобі одну, моя леді?

Він запалив цигарку і простягнув мені. Просто якісь сорокові роки, подумала я.

-Ні, я все-таки тобі покажу початок іще одного фільму. Він теж один із моїх улюблених. Тільки початок; якщо тобі сподобається, то я тобі дам відео.

Я знизала плечима.

-Ну давай.

Ми подивилися початок ще одного фільму. Джеймс сміявся. Мені було погано зрозуміло, про що мова, бо герої говорили зі страшним американським акцентом.

-Ні, ні, це якесь божевілля, - знову сказав він і вимкнув відео. – Мені чомусь хочеться тобі показати всі свої улюблені фільми. Це якось дивно.

-Все нормально, - сказала я. – цікаві фільми, чого там.

Джеймс подумав якусь мить.

-А ще є такий цікавий серіал, називається "Тільки дурні і коні".

Нарешті мова йшла про щось таке, що було мені знайоме.

-Так, я знаю цей серіал, - сказала я. – Дуже прикольний.

-Хочеш подивитися?

-А давай, - сказала я.

Серія справді була смішна, до того ж я розуміла всі слова. Мені самій було цікаво її дивитися, і я майже забула, чого я сюди прийшла. Назагал було таке враження, що я справді прийшла дивитися відео.

Зрештою серія скінчилася. Я витягла і запалила чергову цигарку.

-Ти нервуєш, леді? – з надією в голосі спитав Джеймс.

Я знизала плечима. Джеймс зрозумів це так, як йому хотілося.

-Не переживай, не ти єдина нервуєш. Я також нервую.

Він зітхнув, встав зі свого крісла, підійшов до мене і потягнув мене за руку. Я встала, і знову виявилось, що я не дістаю йому навіть до плеча.

-У тебе найпрекрасніші очі, які я будь-коли бачив.

Мене переслідують привиди, подумала я. Я це вже чула.

Джеймс підняв мене і поніс на ліжко.

Ми зайнялися тим, заради чого сюди прийшли. Сказати, що з цього вийшов би гарний порнофільм, я не можу, але перебирати мені не доводилося.

-У вас там у Литві усі дівчата такі гарячі? – пробурмотів Джеймс.

-Угу... а в Естонії ще гарячіші.

Я вирішила, що мені досить, і спробувала заснути. Проте Джеймсу не спалося.

Він допив принесене вино, від чого остаточно сп'янів, і завів якусь нескінченну розмову на тему того, що голубі зараз повсюди, і це мафія, особливо в медіа.

-У мене, до речі, багато голубих друзів, так що я особисто люблю голубих, - зауважила я.

-Я теж нічого проти них не маю, - заперечував Джеймс, - але ж...

І далі починав викладати свої конспіративні теорії щодо мафії геїв. Я вирішила, що слухати це в мої плани не входить, і поклалася спати. Втративши аудиторію, Джеймс допив вино, а потім мимоволі також ліг спати.

ДЛЯ МОЄЇ КОЛЕКЦІЇ

Коли я вранці встала, він ще спав. Я швидко сходила в душ, одяглася і зібралася йти.

-Що, використала мене, а тепер кидаєш, як пса? – раптом почувся голос із-під ковдри.

-Я не хотіла тебе будити.

-Я тобі був потрібен тільки для сексу, правда? Ти мене зовсім не любиш.

Я не сподівалася такої кмітливості.

-Ну, якщо вже ти такий розумний, то немає сенсу це заперечувати.

-Окей, тоді йди. Я тобі залишив невеличкий сувенір на згадку, - сказав Джеймс, перевернувся на інший бік і вкрився ковдрою.

Я знизала плечима на цю нісенітницю, сказала "бувай" і вийшла. Надворі був гарний сонячний день, отож я вирішила піти погуляти на Портобелло, оскільки я вже виявилася в цьому районі.

І, звісно, не можна гуляти на Портобелло і нічого не купити. Перебираючи гори мотлоху, я натрапила на те, без чого тепер моє життя просто не можна було собі уявити, - вазу із кобальтово-синього скла, оправлену у сріблястий різьблений метал. Я здивувалася тисячам народу, які бачили цю вазу раніше. Адже абсолютно зрозуміло, що коли людина бачить таку красу, то вона біжить до неї з усіх ніг, розштовхуючи інших ліктями, і одразу ж її купує.

Ми швидко сторгувалися із шанованою старою англійською пані, яка все скаржилася, що в неї ніхто нічого не купує, і я полізла по гаманець. Проте, відкривши свою сумку, я знайшла щось таке, чого туди не клала. Я зі здивуванням витягла якийсь шматок чорного трикотажу і розгорнула його. Це виявилися чорні великі чоловічі труси із пришпиленою запискою: "Для твоєї колекції, моя леді".

Мені коштувало великих зусиль не розреготатися просто перед старою пані. Я витягла ту суму, яку вона правила за вазу, розплатилася, забрала покупку і пішла. Проте сміх мене все-таки розібрав. Я притулилася до стіни і заходилася реготати. А, подумала я, візьму подзвоню хлопцю.

-Привіт, - сказала я.

-Привіт, моя леді.

-Що накажеш робити із твоїми трусами?

-А... ну, я б їх просто викинув на твоєму місці. Викинь їх.

Я знову засміялася.

-Добре, я їх викину. І, до речі, номер, із якого я дзвоню, - це мій мобільний. Як-небудь набери мене, якщо буде бажання.

-Дякую. Дуже вдячний тобі, леді.

ТЕРРІ ЗАВЖДИ ВИДНІШЕ

До Лондона знову приїхав Террі. Це означало, що життя налагоджується, що можна пити віскі три дні, говорити про що завгодно і почуватися живою людиною. Мені було дуже приємно, що Террі також цікаво зі мною. Як я вже казала, його всі люблять, і йому є з ким бухнути в будь-якому місці світу, включно із афганськими горами – і, безумовно, у нього була купа друзів, старіших і ближчих за мене. Але я була йому дуже вдячна, що він дружить і зі мною також і говорить мені про речі, які йому важливі.

Ми знову пішли в його готель, де він завжди зупинявся, - той, де на другому поверсі стояв автомат із льодом.

Террі розповідав мені, як у нього в Москві поцупили всі речі, коли він прилетів туди у справах одразу після якогось чергового відрядження на війну. Там була камера, купа іншої апаратури, бронежилет, два паспорти, довідка про контузію, гроші, картки і таке інше.

-Я їхав з аеропорту серед ночі, і в мене закінчилися цигарки. Я і кажу водію: постій, я збігаю за цигарками. Ну, і не став витягати весь багаж із собою.

Вирішив зробити такий собі широкий жест: бачиш, я тобі довіряю. Приходжу від кіоска з цигарками, а цього мудака і слід простиг.

-І номера, звісно, ти не запам'ятав, - співчувала я.

-Та який там номер.

-І що?

-Ну що, пішов пішки, бо грошей не було. Потім зупинив якогось іншого мужика, кажу, так і так, підкинь до центру. Як не дивно, він мене підвіз. Ну, і я прийшов до своєї агенції і на стільцях там поспав до ранку, а потім поїхав до посольства відновлювати документи.

-Ой, це ж, мабуть, так довго, - співчувала я далі.

-Ні, це дуже швидко. У мене є люди, яким дається хабар, і все робиться за три дні. Навіть нова довідка про контузію. Але, на щастя, моя дружина випадково була в Україні і передала мені один з моїх паспортів, то все зробили ще швидше.

-Ну, наступного разу не будеш робити широких жестів, хай хоч це тебе втішає.

-Та який там хер, це вже втретє це зі мною трапляється, і всі три рази в Москві. Думаєш, щось це мене навчило?

Ми перевалили за півпляшки віскі просто миттєво. В компанії Террі це зовсім не відчувалося. Ніхто не був п'яний, навпаки.

Раптом у мене в сумці задзвонив мобільний телефон. Мені страшенно не хотілося відповідати: це майже стовідсотково мав виявитися Девід. Але проблема зі старим була в тому, що він не заспокоювався, доки не добивався свого. Легше було поговорити одразу, аніж потім ще довго пояснювати, чому ти не відповідала зразу. Якщо йому сказати, що ти пізніше передзвониш, він одразу починав питати: а що, ти зараз не можеш говорити, бо ти чимось зайнята терміновим? А чим? З шефом розмовляєш? І що він каже? І, це так терміново, що ти з ним і поговорити не можеш, і таке інше.

Я знехотя полізла в сумку по телефон. Без сумніву, це таки виявився старий хрич.

КЛАСИКА МОТАННЯ КИШОК

-У нас немає вдома хліба, - повідомив він. – Хліб закінчився, я не знаю, що я їстиму завтра на сніданок.

-Я сходжу завтра в магазин.

-Так, але що я їстиму на сніданок? А до того ж я почуваюся дуже слабким і не маю жодної енергії сам сходити в магазин.

-Девіде, зараз одинадцять ночі. Магазин зачинений, і ніякого хліба там немає. Ми можемо ці всі питання обговорити завтра вранці.

-Ну, я просто хотів тобі повідомити, що вдома немає хліба. А коли ти плануєш прийти додому?

-Не знаю. Рано чи пізно прийду.

-А ти з ким? Зі своїм другом? Ви де?

-Ми у нього в готелі.

-Ти не збираєшся додому? Ти не виспишся, а потім знову зачинишся у своїй кімнаті одразу після сніданку і там сидітимеш.

-Девід, ну яка твоя справа. Ну посплю довше.

У Террі на обличчі починав з'являтися здивований вигляд.

-Тоді ти не встигнеш у магазин до того, як мені треба буде іти на ланч у клуб, і я пропущу свій сніданок.

-Ну значить, встану раніше.

-А що це за готель? Де він знаходиться? Як ти доберешся додому?

-Девід, можна ми поспілкуємося вранці? Я доберуся додому пішки, це недалеко. Ми поговоримо завтра, окей?

-Окей, - сказав старий хрич і тут же пригадав ще щось:

-До речі, шпалери зі стелі таки відпали...

Я прикинулася, що не чую цього, швидко сказала у слухавку: "Добраніч, побачимося вранці".

Террі дивився на мене, ніби я впала з місяця.

-Хто це був?

-Це господар, у якого я знімаю квартиру.

-Він що, думає, що він твій чоловік? Чого ти йому дозволяєш лізти в твої справи? Яке його діло, з ким ти і де ти?

-Я, відверто кажучи, не знаю. Він якось виглядає таким нещасним, здається, він без мене просто помре. Я знаю, звісно, що він і без мене проживе прекрасно, але він до мене насправді дуже добре ставиться – постійно запрошує мене в оперу, таке інше. Тягає в ресторани. Не те, щоб мені цього було треба, - просто він якось намагається...

Террі слухав мою балаканину, аж доки я не видихлася.

-Я не знаю, чого ти це терпиш, - повторив він. – Кинь ти його на фіг. Що ти, прив'язана до нього, чи що? Жив він без тебе – і далі проживе. Я не розумію, чому деякі жінки дозволяють чоловікам вити з себе вірьовки, коли ті починають прикидатися нещасними. Іноді просто дивуюся.

А ВОНО Й СПРАВДІ

Коли ми докінчили пляшку, було вже близько першої. Ідучи додому, я розмірковувала над тим, що Террі правий. Чого я маю терпіти старого хрича і його принизливі дзвінки із стражданнями з приводу того, що немає хліба, в одинадцятій ночі? Це ж просто непристойно – така розмова, як, наприклад, та, що відбулася пару годин тому. Невже він настільки тупий, що не розуміє: так просто не робиться? Людина п'є з кимось віскі; це просто непристойно – вимагати доповіді, де ти, з ким і коли прийдеш додому. Ніби мені дванадцять років.

Коли я добралася додому, старий хрич іще не спав. Він сидів у фотелі у вітальні, чекаючи на мене. Я просто фізично відчула, як старий хрич зараз питиме з мене кров.

-Ну як, гарно провела час?

-Так, дякую.

-Я провів час жахливо. – Старий хрич пустився у детальний опис усіх тих низькопробних програм, якими тепер заповнене телебачення (як на мене, то людина, улюбленою програмою якої є Big Brother, мала б мовчати у тряпочку), потім як у нього цілий день усе боліло і як його життя скінчене, якщо у п'ятницю він мусив сидіти сам перед телевизором цілий вечір, коли решта цивілізованого світу з вишуканими друзями насолоджується дорогим вином.

-Девід, я хочу поговорити. – Я з дещо п'яною рішучістю сіла у крісло навпроти нього. – Мені сьогодні було дуже незручно, коли ти подзвонив із своїми захерами. Я мала все тобі розповідати по телефону – де я, з ким і таке інше. Так просто не роблять. Мій друг подумав про мене хтознащо. Я розумію, що ми з тобою великі друзі, але для інших це звучить дуже дивно.

Старий хрич здавався присоромленим, але він ніколи не здавався без битви.

-Я не розумію, в чому проблема. В чому був секрет? Що за таємниця? Що я спитав, у якому ви готелі?

-Секрету ніякого не було, але відповідь дуже проста: це не твоя справа, і все.

-Що значить – не моя справа? Я хвилююся за тебе.

-А не треба за мене хвилюватися. Слава Богу, мені вже двадцять шість. Я ці двадцять шість прожила без твого втручання, і якимось чином не скаржилася. І ти, до речі, також якимось чином виживав без мене. Я не розумію, чому взагалі ти мені подзвонив. Я ж сказала: я зустрічаюся з другом, буду вдома пізно.

-Я не розумію, чому стільки шуму через один нещасний дзвінок.

Я починала відчувати ентузіазм. Мабуть, я вже входжу в смак єврейських хатніх скандалів, подумала я.

-Стільки шуму через те, що я відчувала себе по-ідіотськи. Ми сидимо, говоримо, і раптом дзвонить мій лендлорд і каже, що немає вдома хліба! Тобі здається, це нормально?

-Я просто хотів тобі сказати.

-І це був єдиний можливий час.

-Ти стала абсолютно нестерпна. Я не знаю, що з тобою відбувається.

-Так, я стала нестерпна, і далі буде ще гірше. Я зіпсувалася, живучи тут. Все, кінець. Кінчилися дні, коли я була доброю. А не подобається – гуд бай, шукай іншого мешканця.

-Чого ти мене шантажуєш? Я не хочу ніякого іншого мешканця. Просто я тобі кажу, що з тобою неможливо жити.

-Зате з тобою дуже можливо жити. Особливо, очевидно, про це багато знає твоя колишня дружина. З тобою дуже можливо жити, через це від тебе всі жінки тікають, не залишивши адреси.

О! Я відчула, що влучила просто в яблучко.

-Яка ти зла... Які ти кажеш негарні речі... – простогнав старий хрич і патетично закрив очі руками.

-Мені дуже шкода, що я кажу негарні речі, - відповіла на це я. – Я ніколи раніше не казала негарних речей. Я дуже в погану сторону змінилася за час проживання тут, навіть не знаю, хто ж це мене понаучував такому. Тому на добраніч, гарних снів і побачимося завтра.

Старий хрич мені не відповів. Він далі сидів, трагічно завалившись у кріслі, мабуть, чекаючи, що я передумаю і прийду до нього миритися. Такого наміру в мене не було. Навпаки, я знала, що він зараз буде довго перевертатися з боку на бік у ліжку, пережовувати все те, що ми одне одному зараз сказали, і вранці почне миритися сам.

МІР МІР НАВСЕГДА А ВОЙНА НІКОГДА

Так і сталося. Старий хрич радісно привітав мене на кухні вранці, сказав, що вже засунув для мене в пічку круасан (яких я не люблю, але їм, щоб зробити йому приємно), совався, совався по кухні, коли нарешті сказав:

-Я думав про те, що ти мені сказала, вчора в ліжку...

(Йес! – подумки вигукнула я).

-Можливо, я справді не мав тобі дзвонити... я за тобою не наглядаю, я просто намагаюся допомогти... (цікаво, яким чином, хотіла я спитати, але не стала). Але ти маєш зрозуміти, що це все я роблю тільки тому, що я про тебе дуже турбуюся і ти для мене дуже дорога.

-Любий Девіде, ти мені також дуже дорогий, і я про тебе також дуже турбуюся, - заявила я, не змигнувши оком. – Давай не будемо одне одного засмучувати.

Після цього я набралася духу для заключної частини примирення – найбільшого випробування. Старий хрич повис у мене на шиї, притискаючи мене до серця і цілуючи мене в щоку на знак великого кохання. Зрештою мені вдалося його здихатися, і я з полегшенням пішла по хліб, а старий хрич лишився допивати

свою каву з відчуттям, що він правильний і справедливий: чесно визнав свою помилку, але всі навколо збагнули, що він і допустився її тільки через свою безмежну доброту.

Ні, старий, звісно, унікальний персонаж. Але Террі правий. Я вже провела з ним забагато часу. Треба міняти хвилю. Мені на мить стало шкода старого, але це ж усе одно станеться. Я ніде довго не живу. Я кинула країну і людей, яких любила куди більше, ніж його, заради якоїсь химерної мрії. Безумовно, життя, вільне від хрича, було варте того, аби перетерпіти пару неприємних годин.

ОПЕРАЦІЯ И

Сказано – зроблено. Одразу ж після прийняття цього рішення я почала шукати нову квартиру. І за тиждень мені трапилося на очі оголошення, котре мене влаштовувало. Це була крихітна квартирка на Піккаділлі.

Минув певний час, доки я наважилася сказати старому, що збираюся від нього виїхати. Я передчувала, що ця новина дасть йому непоганий привід закатати гидотний скандал з істериками і хапанням за серце. Проте я твердо вирішила не піддаватися на його хитрощі і впевнено довести йому, що я прекрасно знаю, що він без мене аж ніяк не пропаде.

Я ретельно вибрала день. Це був четвер. Старий дзвонив мені на мобільний кілька разів протягом дня, з інструкціями, що робити, якщо в магазині не виявиться баранячих котлет, і роздумами на тему, чи хотілося б нам у такому випадку свинячих відбивних, а також побажаннями купити спаржевої квасолі, бо вона гарно йде із баранячими котлетами, а якщо не буде спаржевої квасолі... і що, мабуть, велику пляшку вина відкривати сенсу немає, а нам вистачить маленької... І як йому доставили ящик вина у маленьких пляшках, але як доставка затрималася, і як він сварився із магазином по телефону...

Ну, постривай до вечора, зловтішно думала я. Ти почувеш щось таке, що забудеш і про спаржеву квасолу, і про сварки з магазином. Водночас думка про те, що я зараз матиму кричати і лаятися зі старим, була мені неприємна. Я вже передчувала, як він почне страждати, що я не хочу з ним жити, і розповідати, що він на межі бідності, і не може заплатити за хату... Брр. Я відчула, що мені потрібне віскі-друге.

Окинувши оком офіс, я зітхнула. Зі співробітників, яких можна було смикнути на віскі і поскаржитися на життя, був присутній тільки завжди готовий Нік, у якого завжди тьмяніли очі, коли він на мене дивився. Проте я вперто не вважала його за людину. Принаймні за людину, з якою можна вести осмислену бесіду.

Я вирішила спробувати набрати свою подругу Оксану з бару.

На щастя, у Оксани був вихідний, вона саме вибирала собі джинси неподалік, погодилася зустрітися з радістю, і, словом, усе склалося чудово. Ми пішли в затишний паб у Ковент-Гардені.

-А чого ти взагалі переживаєш? – запитувала мене Оксана. – Ну, хай він собі ридає. Ти його за місяць попереджаєш?

-За місяць.

-Ну і хай іде в баню. Можна подумати, він тобі родич якийсь.

-Ні, на щастя, ні.

-Ну тоді з глаз долой – із серця вон. Він тобі розповідає, що він нещасний, а ти у це віриш. Ну, перетерпиш ти кілька неприємних хвилин, якщо ти кажеш, що він має звичку влаштовувати скандали. І то, скажи йому, що ти не зобов'язана це вислуховувати. І все! Ти так переживаєш, ніби ти коханця кидаєш.

-Коханця, мені здається, набагато легше покинути, аніж старого хрича.

-До речі, твій Джим – ви досі так і переписуєтеся?
-Іноді. Не часто. Що толку? Це якби ми могли зустрітися – тоді інша справа. Та треба й його послати. Справді, я витрачаю своє життя незрозуміло на що. Все, зараз з усіма розпрощаюся, а ти мені знайди у себе в барі гарного хлопця. У вас же вся публіка із Сіті. Знайди мені стрункого, спортивного фінансиста, який би заробляв купу грошей і не знав, що таке саксофон. Я тоді його полюблю і вийду за нього заміж...
На мене, очевидно, трохи подіяло віскі, бо мене почало заносити. Ми розплатилися й пішли.

ЯК МИ ЛЮБИЛИСЬ ТА Й РОЗІЙШЛИСЯ

Розмова з Девідом вийшла насправді легшою, ніж я собі малювала.
-Мені треба з тобою поговорити, - заявила я з порогу, кинувши на кухні пакет із свинячими битками і спаржевою квасолею. – Словом, так. Я вирішила переїхати і жити окремо.
-Так. І скільки у мене лишається часу?
-Я переїжджаю через місяць.
Старий помовчав, пожував губами, видно, метикуючи, з якого боку почати істерику.
-Місяць, вибач мене, - це надто мало. Я на це не погоджуюсь. Я вимагаю три місяці.
-Я розумію твої почуття. Проблема тільки в одному: я тебе не запитую, я ставлю до відома. Я переїжджаю через місяць.
-Ні, так не піде. Місяць – це мало. Я категорично заперечую.
-Дорогий Девіде, проблема в тім, що заперечувати ти не можеш. Це по-перше. По-друге, коли я в'їжджала, умова була – попередити за місяць. Я попереджаю за місяць, от і все.
-Якщо ти будеш так зі мною поводитися, я вживу заходів.
-От цікаво, яких.
-Ти будеш дуже здивована.
-Ну-ну, я уважно слухаю.
-Я зв'яжуся із твоїми роботодавцями і розповім їм про твою негідну поведінку щодо мене!
-Ха-ха-ха. Як смішно. Людина виїжджає, попередивши за місяць і все заплативши; хто взагалі тебе буде слухати? Про яку негідну поведінку йде мова? І до того ж я попереджаю: спробуй тільки почати мені шкодити, і ти здивуєшся, на що я здатна.
Старий одразу скис.
-Я не хочу, щоб ми сварилися. Якщо ти хочеш переїхати і жити окремо – я розумію, я сам більше люблю жити окремо. Але куди ти так поспішаєш? У нас завжди були такі гарні стосунки. Чому ми не можемо залишитися друзями?
-Я дуже хочу, аби ми залишилися друзями. Але ми повинні погодитися з одним: я переїжджаю, і тобі треба шукати нового мешканця. Принести віскі?
-Принеси.
Я пішла по віскі і довго гриміла на кухні склянками і пляшками, даючи старому час отямитися.
Коли я повернулася до вітальні, він уже почав примирюватися із фактом. Проте на те він і був старий хрич, щоб так просто не здаватися.
-Я все-таки вважаю, що попередження за один місяць – це надто мало.
-Нічого не можу з цим поробити. Ми так домовлялися.

-Може, ми так і домовлялися, але це все одно нечесно. Я хочу мати хоча б два місяці.

-Навіщо? Все одно, якщо ти знайдеш нового мешканця, він захоче вселитися з першого числа.

-Ну хоча б півтора.

До цього я внутрішньо вже була готова.

-Добре. Домовимося ні по-твоєму і ні по-моєму. Півтора місяці я плачу, і на тому кінець розмові.

Здавалося, старий хрич радий, що щось виторгнував. Проте рот його від цього не заткнувся.

-Ти хочеш жити окремо? В окремій квартирі? А ти певна, що зможеш це собі дозволити?

-Нормально зможу.

-Ти ж стільки грошей витрачаєш на одяг, на свої парфуми, на косметику...

-Перестану.

-І що, не будеш зовсім ніяк розважатися?

-Ні, не буду. Буду сидіти вдома, набирати додаткової роботи і вечорами її робити.

-А колись же, я пам'ятаю, тобі тут так подобалося... Тобі подобалося, що тут стільки книжок... Ми так добре жили тут разом...

Ось почалося те, чого я боялася, подумала я.

Десь із півгодини ми разом пригадували, як нам тут було добре, які гарні часи ми тут переживали разом і таке інше. Девід переконався, що я з ним повністю погоджуюся, але від цього своєї думки не змінюю.

-Добре, давай вечеряти, - зрештою сказав хрич. - Хоча у мене після всього, що ти тут на мене вивалила, апетит пропав.

За вечерею ми обоє їли мало. Старий усе скаржився на відсутність апетиту, хоча не забув прискіпливо обговорити і якість свинини, і її недоліки перед яловичиною, і переваги почищеної спаржевої квасолі над непочищеною.

Проблему було вирішено. Лишилося тільки переїхати.

НІ – ВІЙНІ ЗА НАФТУ

В день, коли я переїжджала, поруч із моєю новою квартирою саме проходив марш на підтримку миру і проти війни. За моїми оцінками, народу було мільйон. За оцінками поліції – приблизно півторасти тисяч. Я спочатку думала також сходити і попротестувати проти війни, на яку, як тільки вона почнеться, поїде Террі, але потім зайнялася розпаковкою каструль.

Цілу ніч після маршу на площі під моїми вікнами тусувалися різні хіппі, пацифісти, ліві, зелені і такі інші. Вже задовго після того, як я лягла спати, чулися крики і скандування.

Десь о третій ранку до мене долинули звуки п'яної жіночої бійки. Очевидно, щось не поділили дві противниці війни. Я проти цього всього не заперечувала. Бійки хіппі під вікнами були все ж таки кращі, аніж стогони старого за дверима.

На якусь мить я подумала: от добре було б теж зараз бути у певній кондиції, спуститися вниз до них, почати рознімати, а потім запропонувати всім напиться російської горілки і таки її напиться. Ця приємна думка мене зігріла, я сонно посміхнулася і далі провалилася в сон. Уві сні я бачила якісь варіації на тему новинного повідомлення, що його прочитала напередодні в агенціях.

У ЧЕЛЯБІНСЬКІЙ ОБЛАСТІ П'ЯНА МОЛОДЬ ЗДІЙСНИЛА УГОН ЛІТАКА З ПІЛОТАМИ

У Челябінській області п'яна молодь здійснила угон літака з пілотами.

Цей незвичайний авіаінцидент стався на стоянці літаків біля селища Южне. Молоді люди напідпитку - п'ятеро хлопців і дві дівчини - "атакували" літак Ан-2, і, погрожуючи металевими предметами, примусили екіпаж "покатати" їх над рідним селищем.

Льотчики виконали їх вимогу, але в ході польоту повідомили про подію диспетчеру і місцевій міліції. Щойно літак приземлився, всі семеро хуліганів були затримані.

За фактом угону повітряного судна порушено кримінальну справу. Покарання може скласти від 7 до 12 років позбавлення волі.

"Повітряна прогулянка" цілком могла завершитися трагедією. Селище Южне знаходиться неподалік місця дислокації дивізії ракетних військ стратегічного призначення. Військові могли збити літак, що намагався несанкціоновано проникнути в секретний район.

КАРЛСОН ПРИЛІТАЄ ЗНОВ

Годі й казати, як я чекала на зустріч із Джимом. Цьому підкорялося все. Кожен крок, який я робила в напрямку роботи, чи дому, чи супермаркету, чи книжкового магазину, як я знала, був насправді кроком назустріч Джиму. Він мав приїхати у червні, а чекати його я почала в травні, як тільки він про це написав.

Лист був дуже короткий: "Дорога Пола, я, можливо, незабаром буду в Лондоні. Мене запросили пограти в одному барі. Думаю, я приїду десь незабаром на кілька днів. Ти будеш у місті?".

О Господи, ну звичайно, я буду в місті. Я одразу відмовилася від планів поїхати до моря в теплі краї. Море нікуди не дінеться.

З того дня я почала чекати. Проходячи повз який-небудь гарний бар із гарною музикою, я думала, що ми могли б сходити сюди. Якщо буде гарна погода, можна буде поїхати в К'ю Гарденз і пити вино на березі Темзи. А буде дощ – сидітимемо в якому-небудь затишному місці і говоритимемо про різні важливі речі – про музику, наприклад. Нам буде треба багато про що поговорити, думала я, адже ми вже сім років як не розмовляли одне з одним.

Ми і зараз тільки переписувалися. Із переписки я дізнавалася, щоправда, несподівані факти. Виявилося, що Джим проти глобального потепління, і через це йому соромно щоразу, коли він літає літаком, бо літаки додають до цього самого потепління.

Ця інформація була дивною, і я не знала, як на неї реагувати. Воно, звісно, всі проти глобального потепління, я теж проти. Але щоб було соромно літати на літаках?.. а як же тоді діставатися до інших країн?

Словом, про це також треба було поговорити, але краще вживу, а не в листах.

Важко сказати, що заважало мені зняти слухавку і набрати його телефонний номер. Можливо, тому, що нас розділяло кілька часових поясів. Можливо, тому, що десь біля нього в будь-який момент могла виявитися чортова дружина, і він тоді ухилявся б від якихось відповідей, прикидався, що я не знаю хто, і так далі. Але також я боялася, що нічого путнього не зможу сказати йому по телефону, розгублюся, забуду англійські слова і таке інше. Коли людина закохана, вона робиться дурною і боїться бозна чого.

І взагалі не люблю телефон. По телефону не можна подивитися людині в очі, наприклад.

Часто на мене находило бажання викинути Джима з голови, забути про нього, а ще краще – взагалі зненавидіти, щоб уже точно. Проте ці періоди невідворотньо минали, не принісши великих результатів, і я знову починала чекати на Джима. Чекання наповняло моє життя сенсом. Одразу, як він написав, що приїде, життя стало прекрасним, наче зітканим із рожевих пелюсток. Окрім того, стався приплив сил. Свою денну роботу я переробляла за кілька годин, і мені хотілося працювати ще, щось робити, створювати і таке інше. Мені зовсім не снилися шахтарі ночами – здавалося, що навіть українські шахти припинили завалюватися через те, що мені так добре.

ЕЙФОРІЯ

Кожного дня було сонце, і люди мене любили. Постійно дзвонив телефон, хтось мене хотів, з усіма треба було зустрічатися. Тиждень тому, здавалося, ніхто не пам'ятав про моє існування. І я їх чудово розуміла – кому треба пам'ятати про існування людини, яка тільки мовчить, бухає і думає, з ким би переспати, аби забути? Куди легше і цікавіше пам'ятати про людину щасливу, у якої світяться очі.

Мені приходила неймовірна кількість листів. Прийшов навіть один лист від хлопця з України, який мене ніколи в житті не бачив, окрім як на екрані телевізора, проте закохався в мене і написав роман про те, як він собі уявляв нашу зустріч. Мене розчулив цей лист. Я відписала, як могла, лагідно, щоб людина не відчувала, що все це було намарно.

Коли я писала йому доброго і сповненого розуміння листа, правда, мене на якусь мить вжахнула думка: а раптом і Джим, коли пише мені листи, так само робить це зі співчуття, думаючи, що я все-таки стільки чекала?.. Проте цю думку я одразу відкинула як нестерпну і таку, яка все одно нічого не змінює. Ось він приїде – тоді побачимо.

Перед моїми очима знову виникла сцена, яку я так часто собі уявляла. Як він стоїть на вулиці, а я підходжу, він обертається до мене і посміхається, і я нарешті наяву бачу його, свого Джима.

Те, що він не приїде, я дізналася по двох тижнях чекання. То була п'ятниця, проте замість іти пити я залишилася після роботи, аби закінчити чергову статтю. Під вечір розболілася голова. Мене трохи нудило цілий день. Я передчувала, що вичерпала всі запаси щастя, відпущені мені на найближчий час, тому, звісно, Джим не приїде. Не треба було так радіти.

Коли внизу на екрані комп'ютера з'явився значок, який сповіщав, що мені прийшов лист, я вже знала, від кого він і що там буде. Я не хотіла його відкривати. Все, чого мені хотілося, – це негайно просто зникнути з цього світу. Я зняла окуляри і закрила обличчя руками, аби хоч на мить відгородитися від екрану з листом, проте голос здорового глузду таки переміг, і я прочитала повідомлення. Джим писав, що його дружина раптово захворіла і він не зможе приїхати.

Я мимоволі почала думати, що з нею. Скільки їй має бути – десть тридцять п'ять? Які бувають раптові хвороби у тридцять п'ять? Багато, звісно, буває хвороб.

Щось, втім, у тоні листа говорило мені, що вона у відчаї, і тому йому треба бути із дружиною. Мабуть, втратила дитину або щось таке, подумала я.

Я змусила себе написати коротку відповідь, що мені дуже шкода, і я сподіваюся, що з його дружиною все буде в порядку. Я не бажала їй зла. Я його нікому не бажала. Якраз навпаки.

МАЛЕНЬКА СМЕРТЬ

Працювати далі сенсу не було. Я забула все, що збиралася зробити і написати, вдягнула жакет і пішла додому. Тіло раптом зробилося важким і неповоротким. Необхідність узагалі якось пересуватися видавалася мені знущанням. Який сенс рухатися, писати статті, вечеряти чи взагалі робити будь-що, якщо він усе одно не приїде.

Я змусила себе зайти до супермаркету і купити там чого було треба.

Безглуздість цього вчинку мене вразила. Ось я купую хліб, так? На цей хліб я завтра вранці збиралася намазувати якесь масло. Завтрашній ранок мав стати початком ще одного дня, який наближував мене до зустрічі із Джимом. Тепер цей ранок, цей день і цей хліб в одну мить втратили будь-який сенс.

Я відчула порожнечу в животі, під шлунком. Мені стало страшно, що зараз настануть порожні і страшні дні, позбавлені будь-якої радості. У мене закрутилася голова, я похитнулася і рефлексивно схопила за руку якогось чоловіка, що стояв за мною в черзі до каси.

-Ви в порядку? – стурбовано запитав він.

Я кивнула головою. Посміхнутися мені не вдалося, навпаки, від спроб посміхнутися я скривилася в жахливу гримасу. Я забрала свою пластикову картку і вийшла. Чоловік незабаром наздогнав мене на вулиці, взяв у мене кульок із хлібом і сказав:

-Я проведу вас додому. Де ви живете?

-Ву... – почала говорити я, проте в мене нічого не вийшло. Я відкашлялась і почала ще раз: - Вулиця білого коня.

Обережно підтримуючи мене під лікоть, він довів мене додому. Цей дотик, доки ми йшли, додав мені сил. Перед своїми дверима я повернулася, щоб узяти в нього кульок і подякувати.

-Ви лікар? – спитала я. Чоловік виявився років сорока, у гарному плащі, гладко виголений.

Він схилив голову, погоджуючись.

-У вас сьогодні помер хтось із пацієнтів?

-Так.

-Мені дуже шкода.

-Мені теж. Це була дівчина десь вашого віку. Успішна, робила гарну кар'єру, мала гарного нареченого – і зненацька отруїлася газом у гаражі. А вам треба берегти себе.

-Дякую, що провели додому.

-На все добре.

Чоловік пішов. Я тільки тут помітила, що почав накрапати дощ.

Кілька днів мені було дуже погано. Я нічого не їла і майже не пила, а також майже не спала вночі. За вікном ревів транспорт і чути було шум від людей, які виходили самі з пабів і яких викидали. Я лежала з розплющеними очима, доки не наставав світанок, потім вставала і йшла на роботу. На роботі мовчки сідала за комп'ютер і так само мовчки вставала по закінченню робочого дня. Протягом дня нікому не було до мене діла, доки я справлялася зі своїми обов'язками, а з ними я якимось чином справлялася. Мені перестали дзвонити вечорами, я теж нікому не дзвонила. Оллі був у відпустці.

У кутку моєї кімнати поступово збиралася гора брудного одягу. Я не могла себе примусити його випрати або хоча б прибрати. Мені не хотілося навіть коньяку, я зовсім не приймала ліків, як роблять хитрі божевільні, і за тиждень не промовила жодного слова. І так у цьому місті може тривати просто завжди, подумала я одного дня байдуже. Головне, що ти ходиш на роботу, а живий ти при цьому чи мертвий – це твої проблеми.

АНУБІС, ПРОВІДНИК МЕРТВИХ НА НЕБО

Одної ночі, у п'ятницю, мені приснився чорний собака. Худий пес із гострими вухами строго сидів і дивився на мене. Прокинувшись, я одразу збагнула, хто це – це був єгипетський бог Анубіс, провідник померлих на небо.

Я одягнулася і пішла в Британський музей. Там я знайшла Анубіса в сувенірному магазині і купила його. Він був точно такий, як уві сні, тільки з фабричним тавром на худому чорному фарбованому боці і з облупленим вухом. Здійснивши цю купівлю, я раптом вирішила відвідати експозицію музею. Раз уже я сюди прийшла. Виставлялися коштовності, які могли належати цариці Савській. Я підійшла до однієї із стін, де було написано: "Аравія – це країна, яка виробляє мирру, сандал, цинамон та ладан. Уся країна пахне неземними пахощами".

Далі стояла скульптура віслюка, під яким значилося: бронзовий віслюк із написом.

Я відчула, що голодна. Почуття голоду почало дуже швидко посилюватися. Затиснувши Анубіса в кулаці, я пішла шукати кафе, де можна було б поїсти. Я майже забігла в перше-ліпше, що впало мені в око і звідки смачно, до запаморочення, пахло кавою. Я з розмаху всілася за столик.

-Який-небудь бутерброд одразу і салат Цезар також якнайшвидше. І велику каву.

-Яку?

-Будь-яку. Латте. Велику. Я помираю з голоду, я не їла цілий тиждень. Я не жартую. Несіть що-небудь.

Мені принесли бутерброд із шинкою. Я одразу запхнула його до рота, прожувала і проковтнула. Від цього мені неймовірно полегшало. Я глибоко зітхнула і почала роззиратися навколо, чекаючи на салат.

На стіні висів перелік найрізноманітніших кав – найрізноманітніших для Лондона, безумовно. Таких як мокка, еспресо, капучіно, по-американськи, латте. Готувала їх, очевидно, повна чорнява дівчина у червоній спідниці, що апетитно облягала її пишне тіло нижче спини. Вона ж і принесла мені чашку пахучої кави з молоком.

Пожадливо всипавши туди два пакетики цукру, я зробила великий ковток і обпекла собі язика і горло. Це відчуття було мені майже приємне. Я швидко поверталася до життя.

Замість бару в цьому місці висів винний погрібок, на полиці стояв мідний, з одного боку начищений до блиску, з іншого – позеленілий, кавовий млинок.

Двері до кухні були завішені червоними пластиковими висюльками. Нічого в цьому місці не видавало, що я в Англії. У мене з'явилося відчуття, що мене перенесли до Мексики.

-Welcome to Tijuana, - уточнив голос із динаміка.

Зауваживши, що Анубіс досі затиснений у мене в кулаці, я поставила його на столик.

Троє, які сиділи поруч і говорили дивною сумішшю англійської та іспанської мов, раптом замовкли і всі повернулися в мій бік. Усі вони – дві дівчини і один хлопець – були чорняві і чорноокі. На якусь мить у їхніх поглядах мені привиділася загроза. Я присунула Анобіса ближче до себе.

Повітря, здавалося, згустилося; якось раптово сонце, проміння якого раніше падало через запилене вікно на підлогу кафе, зайшло за хмари, і в приміщенні різко потемніло. Десь на кухні лунко ляснули двері.

Музика на диску скінчилася. У мене раптом почало смикатися ліве око, і я потерла його кулаком. Тут же вся напасть пропала: почалася нова пісня, трійця за сусіднім столиком знову повернулася одне до одного і продовжила свою розмову англо-іспанським суржилом, увійшла гладка барменша у червоній спідниці і принесла мені мій салат.

Із кухні визирнув величезний, двохметровий індіанець і щось у неї запитав, притримуючи однією рукою висюльки, що правили за фіранки на кухонних дверях, і крізь них на якусь мить мені стало видно якісь млинки для перцю, мідні ступки, сіль у глиняному черепку, полотняні мішки з кавою, пляшечки табаско, білий пластиковий електрочайник, увімкнений до мережі. Раптом із-за спини першого індіанця показався і зник другий, іще вищий, у кухарському фартусі і з ножем у якихось темних плямах. Перший, не припиняючи розмови із барменшею, час від часу кидав пронизливі погляди на нас із Анобісом.

Зрештою, очевидно, він задовольнив свою цікавість, після чого зник назад у кухню. Пластикові висюльки із глухим стуком зайняли своє місце, знову закриваючи кухню, на якій, вочевидь, творилося багато чого цікавого, від моїх очей. Я так і не зрозуміла, що відбулося: чи справді ми з Анобісом викликали таку до себе увагу, чи це мені привиділося. Хотілося думати, що на тій кухні справді відбувається якась магія, і можна упроситися до них в учениці, роками товкти у ступі жаб*ячі кістки, і потім як плату за вірну службу тебе навчать літати на мітлі.

Як би там не було, я наїлася, напилася і навіть сказала якісь слова.

ПОТРОШКУ РОЗМИНАЄМОСЬ

Дещо прийшовши до тями, я учергове дала собі слово не думати про Джима, а щоб підкріпити це рішення якимось конкретними діями, вирішила подзвонити Джеймсу.

Наступного дня яскраво світило сонце, і я почувалася непогано. І навіть на роботу якось хотілося. І навіть перспектива подзвонити Джеймсу, а потім зустрітися з ним видавалася приємною. Принаймні хоч якийсь мужчина. Не можна ж зовсім засихати.

Польські будівельники на вулиці звично всі хором провели мене поглядом і засвистіли. Я махнула їм сумкою і показала язика, що викликало серед них пожвавлення.

Через секунду біля мене пригальмував Ролс-ройс, із якого висунулося чийсь товсте рило і сказало:

-Ух ти, гарні ноги.

Рилу я також показала язика. Словом, у мене справді був гарний настрій, і на мене озиралися практично всі, хто виходив із метро на Грін парку. Це також додало мені гарного настрою. Ви тут працюєте, а я тут живу, думала я. Так, я іноземка, мені тут усе чуже, я говорю іншою мовою і мене тут ніхто не знає, зате я живу на Піккаділлі, а ви – у якійсь дупі. Те, що за це мені доводилося платити рівно половину зарплати, на той момент не рахувалося. Ну, подумаєш.

Я – МАЛЕНЬКЕ КРОЛЕНЯ

Отож я подзвонила Джеймсу. Вже пару тижнів він дзвонив мені сам і залишав якісь туманні повідомлення на телефон, також я отримала від нього пару листів електронною поштою – дуже коротких. Джеймс, як виглядало, не був надто великим фанатом писемності. Із тих семи чи восьми слів, які разом складали два листи, всі, окрім слова уоу, були написані з помилками.

Отож я, як уже було сказано, подзвонила Джеймсу.

-Я скучав за тобою, кроленя, - одразу сказав він. - Я тільки вчора сидів у пабі зі своїм другом Мартіном, ми пили пиво, і я розповідав йому про тебе.

Невже у мені є щось схоже на кроленя, подумала я, а вголос сказала:

-Що ж ти міг йому про мене розповідати. Ти абсолютно нічого про мене не знаєш.

-Ну то й що, я все одно тебе люблю.

-От ви любите розкидатися словами, англійські люди. Бачив мене один чи два рази у житті, але язик у тебе повертається казати слово "любов".

-Коли я тебе можу побачити?

-Після шостої.

-Окей, де ти будеш?

-Я буду в Лондоні.

-Де саме?

-Я тобі подзвоню.

Ми зустрілися в одному з барів у Ковент-Гардені.

Коли я прийшла, біля Джеймса уже стояло кілька порожніх склянок від коктейлю, які чомусь не поспішав прибирати офіціант. Було досить тепло, отож я замовила собі мохіто – чудовий кубинський коктейль із рому з м'ятою та лаймом.

Джеймс завів розповідь про те, як йому набридли фанати Мадонни, за якою він сьогодні полював.

-Вони лізуть просто перед об'єктив зі своїми ідіотськими мильницями, кричать, підбивають руку. В основному голубі та тьолки. Повбивав би. Голубі дуже люблять Мадонну. Постійно лізуть, не дають працювати. Я заліз на дах будинку навпроти ресторану, де вона обідала сьогодні, а там уже була купа фанатів. І одна із них лізе мені просто під руку, коли саме треба знімати. ААА! Мадонна! Ееее! – кривляв Джеймс нещасну фанатку. – А я їй кажу: ану геть звідси, а то на фіг скину через перила, і розіб'єш собі чайник об бетон.

- А скільки тобі платять за фотографію? – поцікавилася я.

-Залежно за яку. Якщо, наприклад, зняти Девіда та Вікторію Бекхемів, і якщо це буде ексклюзив, то можна до десяти тисяч фунтів отримати. Залежно хто. Іноді хтось більше сотні не коштує. Хоча знову ж таки, от позавчора я зняв одну актрису, яка грає в "Істендерз", - назвав він популярний телесеріал. – Вона дорого не коштувала б, але там є один плюс: у неї на підборідді видно величезний прищ. Прищ підняв ціну до чотирьох сотень. Я тобі зараз покажу, я щойно купив журнал.

Джеймс витягнув дешевий журнал про знаменитостей, погортав його і відкрив на сторінці, де справді була фотографія пухленької блондинки із червоною плямкою на обличчі. Може, її ніхто і не помітив би, проте запопадлива редакція не лише обвела прищ червоним колом, але і збільшила його та надрукувала збільшену версію прища окремо поруч із обличчям.

- Високопрофесійна журналістика, - з відразою сказала я. – На якого чорта ти це робиш?

- Я насправді, - відповів Джеймс, піднявши палець догори, - роблю цим добро ближньому.

-Яким це, цікаво, чином?

-Люди люблять думати, що у знаменитостей також є прищі. Це покращує їм самопочуття. Робить їх більше схожими на цих самих знаменитостей.

-От цікаво, чи покращилося самопочуття у цієї бідолашної дівчини, яку ти ганьбиш на цілий світ.

-А не треба про неї переживати, - сказав Джеймс. – Вона торгує своїм обличчям по телевізору, отримує дві тисячі фунтів на тиждень і не знає горя. Чому це я не повинен заробити пару сотень також? До того ж зробивши подарунок бідолашним лондонським тьолкам. В чому проблема? Чи ти думаєш, що тільки ви, новинарі, маєте право на існування? Нам, бідним папарацці, також із чогось треба жити. Зате я не сиджу де-небудь у Багдаді і не ганяю бідних іракців під кулі, аби мені вдалося зняти гарний репортаж.

Я обурилася.

-Ти не надто тут патякай, - сказала я. – У мене друг зараз поїхав до Багдада, і він у сто разів краща людина, ніж ти.

-Ні фіга подібного, - заперечив Джеймс. – Я сиджу собі тихо в Лондоні, і мені не треба конвою водіїв та перекладачів, які замість того, аби ховатися від куль, мають їхати зі мною туди, де стріляють. Я не ставлю нічиє життя під ризик.

-О, так ми дуже шляхетні, - сказала я. – Може, ти й новини про війну по телевізору не дивишся, аби таким чином висловити свій протест?

-Чого це, новини я дивлюся. Війна – це цікаво, коли наші перемагають.

-Дуже послідовно. Значить, військовим журналістом бути не можна, а воювати можна, і кіно про війну дивитися можна?

-Правильно! І розбомбувати всіх чорномазих.

-Та пішов ти в жопу, - сказала я і встала.

-Е, чекай, - схвилювався Джеймс. - Я жартую. Не треба бомбувати чорномазих. Сідай назад, я більше не буду говорити дурниць.

-Расист проклятий, - сказала я, проте назад сіла. – Заткни свою пельку про речі, яких не розумієш. Ото знаєш, як знімати прищі, цим і займайся.

-Ще одне мохіто, - зарепетував Джеймс у напрямку бару. – А ти на себе подивися, хамиш мені привселюдно просто в очі. Гарно вас там у Латвії виховують.

Я отримала мохіто і почала розмішувати крихти льоду в склянці.

-Знаєш що, - сказала врешті я, - пішли до тебе трахатися. Говорити у нас погано виходить.

-У будь-який час, моя леді, коли тобі буде завгодно.

І ми пішли до Джеймса. По дорозі Джеймс знову, як і минулого разу, купив пляшку вина і пачку цигарок.

Ми прийшли, Джеймс знову почав ставити якісь фільми. Фільми були мені вже нецікаві, я витягла записник і почала перекладати якийсь свій вірш на англійську мову. Тим часом Джеймс відкоркував вино і почав його пити. Його швидко розвозило.

Випивши півпляшки, Джеймс вирішив, що він Джеймс Бонд.

Він заходив у кімнату і представлявся:

- Бонд. Джеймс Бонд.

- Офф. Фак офф, - відповідала я.

Після кількох циганочок з виходом Джеймс вирішив, що час відкрити мені кілька таємниць.

-Ти думаєш, хто я, моя леді? – питає він. – Ти думаєш, хто я? Я тобі скажу. Я секретний агент і все про тебе знаю. Тебе сюди послало КГБ. Ти працюєш на Москву. Зізнавайся.

-Іди на хер, - відповідала я. – Я з тобою спати не буду. Виклич мені таксі, я поїду звідси.

-Спочатку зізнайся, на кого ти працюєш.

-На радіо.

-Брехня! Ти працюєш на КГБ.

-Ну й пішов ти в жопу, - сказала я Джеймсу. Він мене дістав. Я вдяглася і пішла.

ВІДЛИГА

Одного дня я визирнула з вікна і побачила, що надворі гарна погода, синє небо. Відкривши те саме вікно, я з*ясувала, що то дого ж дме гарний прохолодний вітерець. Щоправда, похмурі постаті внизу так само кудись неслися, не підіймаючи голови і не завважаючи навіжене цвірінкання горобців на дахах. Я дійшла на роботу, протягом усієї дороги щосили намагаючись побачити на людських обличчях хоч якусь ознаку того, що хтось визнає зміну забарвлення неба в цьому місті. Якщо хтось і визнавав, то він мені не зустрівся або принаймні нічим себе не видав. Проходячи повз дзеркальну вітрину якогось відділення банку, я мимохіть подивилася на себе і збагнула, що по мені так само зовсім цього не видно.

На роботі телевізор показував якийсь безкінечний Сі-Ен-Ен із вимкненим звуком. Всі сиділи мовчки, втупившись у екрани своїх комп'ютерів. Я сіла і зробила те ж саме.

Робочий день у мене закінчувався зустріччю з пророком української літератури паном Андруховичем. Той приїздив на якийсь славістичний конгрес і мав там читати лекцію на тему "Як херово, або навпаки, як добре, чи взагалі як, бути письменником у країні, мови якої ніхто не знає, толком тебе перекласти не може, а в самій країні народ бідний і книжок не купує, і хрін зна що робити, але все-таки постмодернізм і загибель цивілізації, що є дуже добре", або на якусь таку подібну тему. Пан Андрухович ішов у пакеті із двома своїми знайомими, угорцем із Лондона і українцем з Нью-Йорку. З Андруховичем цікаво, він, коли почувається комфортно у твоїй компанії, може розповісти безліч дуже захопливих байок. У Андруховича приємний тембр голосу і цікава манера побудови фраз, проте у нього ще є і дар трансформації.

Найкраще він виглядає опівночі. Коли б*є годинник, з кожним ударом у ньому стає все більше видно Мефистофеля. Опівнічний Андрухович виглядає небезпечно і привабливо, як граф Дракула, і навіть іноді хочеться трошечки продати йому свою душу.

Вдень він інший, і, підозрюю, заклопотаний такими проблемами, як "де взяти грошей" і "як прогодувати родину". Що, звичайно, також дуже благородно.

Отож ми пішли у гарний паб Ліцей, колишню вбиральню театру Ліцей, і взяли там собі по пиву. Пророк української літератури запропонував – сказавши, що раз уже ми так далеко від батьківщини – перейти на ти. Пропозицію було із вдячністю прийнято.

Отож ми попили пива, поговорили про літературу, а ще про українські вибори, а ще про українців за кордоном, а ще про лондонські ресторани і про Шуберта. Врешті цього ж Шуберта компанія інтелектуалів і поїхала слухати у Вігмор-хол. Я якось не почувалася на Шуберта.

Попрощавшись із компанією, я допила пиво і зайшла в туалет. Треба сказати, що як тільки я туди зайшла, і з вух зникло гудіння пабу, нав'язливі голоси відвідувачів, цікаві голоси пана Андруховича з його друзями і мій власний пронизливий голос, який казав якісь дуже дотепні речі, - як тільки це все раптово вимкнулося, як часто буває, коли зайти в пабі до туалету, як перед моїми очима знову виникла картина, що зображувала Джима на сцені із саксофоном. Він грав свій сучасний експериментальний джаз, у якому я нічого не розуміла.

Нелегко жити нормальним життям, коли ти не можеш навіть спокійно зайти до туалету в пабі без того, щоб побачити свою нав'язливу ідею у фарбах. Мене аж зсудомило від бажання бути поряд із Джимом, я почала плакати. Які у нього яскраві темно-тернові очі.

Які у нього губи, як мені хотілося побачити знову, як ці губи торкаються моїх колін. Як він спочатку обережно, а потім швидко і, здається, навмання тисне пальцями клавіші саксофона, видобуваючи з нього якісь дикі, дуже сучасні прогресивні звуки. Згадуючи про це, я припиняла робити те, що я робила – якщо йшла, я зупинялася, якщо згадувала про це, коли писала щось, мої руки застигали над клавіатурою, я забувала, про що я хотіла написати.

Якщо переходила дорогу, докладала спеціальних зусиль, аби не потрапити під машину. Напасть. Коли я думала про нього, у мене робилося порожньо в голові, очі дивилися скрізь той об'єкт, на який вони були спрямовані, я забувала все. Більше не було навколо мене нічого – ні офісу, ні вулиці, ні їдальні зі столом, салатом та шинкою, ні стін, ні простору. Тільки картини з Джимом, уривки голосів, згадки про те, яке на доторк його неголене обличчя, запах його волосся.

Іноді я думаю, що добре, аби були ліки від нав'язливих ідей. Щоб їси пігулку – і думаєш про роботу, про поп-ідола, про Буша, про Теско, про рахунки за газ. І твоя голова не розколюється надвоє, і ти виринаєш зі свого таємного світу, якого насправді ніколи не існувало і не буде існувати, і перестають у тебе перед очима мелькати чийсь руки, і губи, і волосся, і очі, і якась флейта, і чийсь напівоберт, і ти знову можеш їсти і сміятися і таке інше.

Або, скажімо, мені полегшало б, якби я зустрілася із однією людиною на прізвище Васильєв – не той Васильєв, який займається цензурою в Україні, а інший, гарний Васильєв - і випила з нею горілки у корчмі поблизу Майдану. Він би сказав мені, що не варто вміщувати всі свої надії на щастя в одну людину, що все на світі придумано для чогось, що треба робити добро і не треба робити зла. Вже навіть я не могла пригадати, як та корчма називалася, навіть назву вулиці забула. Тільки пам'ятала, що там ріс осокір. Я, щоправда, Київ особливо добре й не знаю. Та я нічого добре не знаю. Вічно ходжу по планеті в пошуках невідомо чого, а вона проминає повз, залишаючи у пам'яті тільки якісь уривки картинок, які можуть колись, за кілька років, приснитися, а можуть і ні. Так було й зараз, перед дзеркалом у туалеті акторського пабу на Стренді, перед яким колись гримувалися актори. У дзеркалі виднілися не двері туалетних кабінок, а стояла луцька осінь. Луцьк мені запам'ятався тоді похмурим містом, яким він, безумовно, не є. Тоді постійно був дощ, як зараз у Лондоні. Під своєю убогою парасолькою я перебігала з театру, де були наші концерти, до готелю, де

відбувалися посиденьки українських та міжнародних митців і де не було того, чого мені так хотілося, - можливості зайти в якусь кімнату, заперти двері і більше не знати нічого, що відбувалося назовні, і тільки дивитися в ці очі. Треба сказати, що ми постійно в ці три недовгі дні дивилися в очі одне одному... Врешті, може, час розповісти, на що вони були схожі, ті очі, але я не переконана, що це в мене вийде.

Тернові очі, - коли ці очі дивилися в мої, я починала втрачати свідомість. Це, звісно, фігурально. Жодного разу в житті я не втрачала свідомості; я вважаю, що це не круто. Але ніколи я не почувалася так близько до цього, ніколи у мене так не крутилася голова, ніколи мій спинний мозок не мав так мало контролю над руками і ногами, а голова – над усім тілом. Мені здавалося, якщо він мене зараз торкнеться, я розсиплюся по підлозі на мільйони дрібних намистин.

Одну ніч, як я вже розповідала, ми провели разом. Ми цілувалися, я цілувала його губи, шию, руки. Я цілувала багатьох чоловіків з того часу, усі вони були молоді, вродливі, сильні, привабливі. Усіх їх я любила, і вони мене теж, і нам було більше чи менше добре разом.

Але й досі я пам'ятаю ті губи, що пахли чистою горілкою, яку ми щойно пили, - дивне відчуття. Горілка – не романтичний напій. Але, мабуть, навіть якби його губи пахли бензином, я згадувала б цей запах як щось близьке до щастя.

А ДАЛІ Я ЗАГУБИЛА МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН

Отож, провівши пророка української літератури, я пішла в туалет, там посумувала з приводу втраченого кохання, нарешті взяла себе в руки, вийшла з туалету і пішла собі геть. Дорогою мені трапився магазин Odd bins, у вітрині якого спокусливо стояло пиво – різне, гарне, - і мені його захотілося, але я подумала, що пиво, вдома, тіпа що я буду з ним робити. Але одразу ж з'явилося почуття, що це пиво стояло тут і чекало саме на мене, і воно образилося, що я його не захотіла.

Розплата не примусила себе чекати. На півдорозі до Черінг кроссу я зауважила, що ніби вранці поклала телефон у кишеню, а зараз він там більше не лежить. Ох ти чорт, чорт! Та скільки ж можна думати про всяку маячню і губити речі, ну це вже взагалі!

Я відійшла до стіни і почала виймати зі своєї сумки наступні речі: блокнот, книжку з картами лондонських вулиць, косметичку з дорогою косметикою, яка давала мені відчуття, що життя удалась, магнітофон, на який збиралася записати інтерв'ю з пророком літератури, але йому не хотілося його давати, а мені не хотілося його брати, ще якесь барахло, і виявилось те, що я і так зразу знала, - що телефон я забула на бачку із туалетним папером у пабі Ліцей. От чорт. Я пішла назад.

Коли я вже почну просто бути нормальною і звертати увагу не тільки на свою хвору уяву та припиню копатися у згадках семирічної давності, ну це ж ненормально. Ось практичний результат: посіяла телефон. Треба з цим покінчувати. Скільки можна.

А що, як мені доведеться купувати новий телефон, а це означає - треба буде економити, чого я не люблю, а потім знову втрачу кілька телефонних номерів, які давала ж собі чесне слово переписати на папір, і так цього і не зробила, і потім якось погано звучить, коли ти дзвониш і кажеш: пацани, я знову десь про, ну, як його, проглядила телефон, ось мій новий номер, просто на випадок, якщо ви в неділю вирішите піти на пікнік, то ось по ньому мені дзвонить і мене запрошують.

Це в Києві проходить на ура. Тут таке не роблять. Тут я навіть не знаю – з чорта близьким другом треба бути, щоб хтось тобі, або ти комусь, подзвонив і сказав: от щойно подумалось, а давай вийдемо десь погуляємо. У Києві у всіх більше часу, там моя перукарка могла мені подзвонити і сказати – пішли на Сінний погуляємо. І я не казала їй, що у мене всі вікенди розписані на наступні три тижні. Я не казала такої фігні, а ми просто йшли на Сінний, і купували там, наприклад, гобелен з оленями.

Тут хочеш із кимось випити кави – за пару тижнів зідзвонись, домовся, і то ще не факт. Усі особисті стосунки у мене були розписані у блокнотику з золоченим тисненням, який мені видали на роботі. Але там написано – подзвонити тому-то. А куди ж ти подзвониш, як у тебе якогось дня в голові був бардак, і ти загубила телефон у туалеті в пабі, а лінь було переписати його на папір.

Якщо хтось подумає, що після того, як я знайшла цей телефон, я переписала хоч що-небудь на папір, той помиляється.

Дійшовши до пабу, я все-таки зайшла до туалету. Звідти саме виходила якась, за товщиною схожа на Монтсеррат Кабальє, мадам, яка зачепила мене боком і сказала соррі. Я ще подумала, чи не спитати її, чи вона не бачила мого телефона, але це було б неввічливо і не мало б жодного сенсу.

Якщо саме вона його стирали, думала я, чи стане в мене нахабності вимагати від неї, щоб вона вивернула сумку? Ні. Отож, не знайшовши в сортирі свого телефона – а пройшло вже хвилин десять, напевно, - я підійшла до бармена і сказала, що забула телефона.

- Червоного? – аж радісно спитав він.

- Червоного, - відповіла я і вже збиралася давати всі технічні характеристики мого телефона. Проте він уже простягував мені мій дурний апарат, через який стільки проблем. О, слава Богу.

Знову з пабу я пішла до Черінг-кросу. І знову мені на дорозі трапився Odd bins, де самотньо – без мене – стояло пиво у вітрині. Зітхнувши, я зайшла досередини. Очевидно, це пиво таки мене хотіло. І справді, коли я почала переглядати, що у них було цікавого, я знайшла щось, що називалося Heather Ale. Я одразу згадала поему Стівенсона про піктів та шотландського короля. Якщо й було щось, чого я хотіла б випити в той момент, то це, справді, був вересковий мед.

Но мне огонь не страшен,

И пусть со мной умрет

Моя святая тайна,

Мой вересковый мед.

Я шизію від цього. Я купила пляшку цього елю і попрямувала додому. І дивним чином, чи це чергова пригода з мобільним телефоном подіяла на мене, чи справді вересковий мед грів мою душу через військову хебешну сумку, але вийшовши на поверхню на Грін-парку, я не просто помітила, а нарешті усвідомила, що в повітрі пахло весною, і що вона справді незабаром настане.

Отож, прощай, лондонська зима. Навіть цикламени, які виглядали так дико серед мегаполісної сірості і похмурого асфальту, відцвітали і виглядали сухими пенсіонерами. Натомість, і це було добре, у горщиках на кожному балконі розпускався ряст та інші весняні квіти. Вітер пах весною і першим побаченням, і навіть, не побоюся цього слова, випускним роком у школі, різнобарвні люди, що йшли на метро чи з метро, тримали свої піджаки чи плащі в руках і насолоджувалися цим повієм весняного повітря. Мабуть, він був несподіваним не тільки для мене, подумала я і зняла свою шкіряну курточку.

ЛЮБОВ

І якось несподівано я відчула, що люблю це місто. В одну мить я якось поділилася кров'ю з ним, із Лондоном. Чому це сталося так раптово – не знаю, може, досить було побачити квіти вишні навпроти готелю на Барклі сквер, щоб збагнути, що, може, пристрасть до цього міста тайлася в мені давно. Може, після довгої сльотавої, сірої, дощової, депресивної зими вітер із ароматом життя, яке ось-ось уже на підході, подіяв на мене так сильно.

Але так буває і з людьми. Буває, ти знаєш когось давно, і це твій друг, і ти тільки найкращі почуття – гарні, спокійні – відчуваєш до цієї людини, коли раптом він зайде до кімнати з морозу, із рум'янцем, посміхнеться, і ти вдихнеш його запах, і все – тобі кінець.

Мені захотілося доторкнутися до стіни будинку на Піккаділлі, погладити її. Оскільки мені ніщо не заважало, я так і зробила. Кострубата штукатурка дала мені таке ж саме гостре чуттєве задоволення, як, буває, неголене підборіддя чоловіка, від якого шаленієш і який уранці спить на твоїй руці. Може, хтось скаже, занадто для приміщення банку, та ще й не того, в якому мій рахунок? Ні, не занадто. Нічого не буває занадто, коли любиш. А я любила в ту мить Лондон. Якось усе ж поборовши раптовий напад любові до лондонських вулиць, я добралася додому, де взялася читати англійський переклад Майстра і Маргарити, хто не знає – це написав Булгаков.

Поступово мені ставало краще і краще, і пиво було гарне, і ще я знайшла в холодильнику французьку саямі, майже таку добру, як і наша, а потім висунулася у вікно і почала нахабно роздивлятися перехожих. Ну а шо. Мені так хочеться. А з часу знайомства із Джимом я чітко усвідомила одне – краще шкодувати про зроблене, аніж про незроблене.

ЗМІНА ПІОНЕРСЬКОГО КАРАУЛУ

Одного дня я несподівано знову зустрілася із Дональдом. На його дзвінки я не відповідала, і ми зіткнулися випадково, на вулиці. Я виходила із книжкового магазину і дивилася просто перед собою, думаючи про щось своє і, як завжди, не звертаючи уваги на те, що відбувається перед носом. Проте врешті я таки побачила, що прямо перед моїми очима стоїть Дональд і мовчки на мене дивиться.

-О, привіт, - вигукнула я. – Як ти поживаєш? Сто років тебе не бачила.

-Привіт, - розгублено повторив він. – Пола, де ти пропала?

-О, знаєш... то тут, то там.

-Я дзвонив тобі. А ти не брала слухавку.

Я не знала, що відповісти.

-Нарешті ти знайшлася. Ти кудись зараз поспішаєш?

-Ну... ні, нікуди.

-Пішли зайдемо кудись.

Ми зайшли до якогось напівпорожнього пабу. Я сказала, що буду чай, бо не так добре себе почуваю, аби пити пиво. Дональд мовчки, без своїх звичайних жартівливих коментарів з приводу жінок і здоров'я, пішов і приніс мені чаю.

Хвилину він дивився, як я його п'ю, а я, щоб не дивитися на нього, оглядала паб. На одній із його стін висіла дошка, де крейдою було написано:

*Мама Стелли проїхала свою дистанцію на велосипеді в 1053 милі за 14,5 днів.
Спасибі всім, хто спонсорував поїздку, а ті, хто ще не заплатив, прохання
здавати внески.*

Дональд певний час стежив за моїм поглядом, а потім узяв мене за руку і почав говорити. Мені хотілося забрати руку, але це здавалося якось жорстоко. Він розповідав, як я йому подобаюся, і як він не знає, чому, і як він багато про мене згадував, і як йому було кепсько, коли я зникла, і що йому ніхто ніколи в його житті так не подобався. І що якби я була не проти мати бойфренда-шотландця... Я відчула, що зараз заплачу, якщо він не припинить.

-Послухай, - нарешті сказала я йому, - мені шкода тебе розстроювати. Ти добра душа. Але я не буду твоєю дівчиною, бо я люблю іншу людину. Я саме тому й пропала, бо не хотіла, щоб ти страждав.

-Тоді можна я буду твоїм другом?

-Так, звичайно. Я б дуже хотіла, аби ти був моїм другом. Тільки давай більше про це не говорити. Мені це важко.

-Як ти хочеш, як ти хочеш, - відповів той, - але ти, будь ласка, більше нікуди не зникай. Давай іноді просто будемо ходити на дрінк, або вечеряти разом, але ти не зникай ось так незрозуміло куди. Домовилися?

-Окей.

Так ми знову почали зустрічатися з Дональдом. Час від часу ми йшли пити пиво, наші розмови мало чим відрізнялися одна від одної. Він розповідав мені, як у нього справи в пабі, як він грав у гольф на вихідних. Він планував заснувати невеличку фірму, яка налагоджувала б комп'ютерні мережі, і розповідав мені про те, як ідуть там справи, і ми обговорювали, як йому здобувати нових клієнтів і скільки він зможе заробляти таким чином. Одного разу ми домовилися піти в якийсь клуб, який він знав, і пограти в більярд. Проте під кінець робочого дня задзвонив мій мобільний телефон, і Дональд сказав у слухавку:

-Пола, я сьогодні не зможу з тобою зустрітися, бо я у Шотландії.

-Окей, - сказала я і збиралася додати: нарешті хоч згадаєш, як виглядає твоя батьківщина. Проте він продовжив:

-У мене померла мати, я на похороні.

-О Боже, - ахнула я, - я тобі співчуваю. Ну тримайся там, подзвони, коли прийдеш.

Дональд подзвонив через кілька днів. Ми зустрілися в якомусь черговому барі. Він не виглядав убитим горем.

-Важко було? – співчутливо спитала я його.

-Ну так, але ж вона була вже дуже стара і хвора. Можливо, для неї це було краще.

-Бачив свою родину?

-Ага, бачив усіх. Так дивно. У мене стільки нових племінників.

-У тебе є брати і сестри?

-Є, але... словом, вони мені не рідні.

-Тобто як?

-Я нерідний у своїх батьків. Тих батьків, які мене народили, я ніколи в житті не бачив. Мене всиновила одна пара, потім, коли мені було років чотири, - інша. Ось саме ця мама і померла, яка мене виростила. Дуже дивно: люди на похороні говорили про неї, що вона тому допомогла так, тому так, робила якісь добрі

справи. Я всього цього не знав, а зараз хотів би її розпитати – а вона вже померла. А мені раптом так захотілося з нею поговорити.

-Як же ти не знав, що вона робила добрі справи, якщо вона тебе всиновила і виростила?

-Не знаю. Якось про це не думав, а тепер усі кажуть – вона була такою доброю людиною.

-А своїх дітей з дружиною бачив?

-Ні. Їх я не бачив уже з десять років. Вона одружилася вдруге, діти мають інше прізвище. Якщо вони захочуть, вони мене самі знайдуть. Усі знають, де мене шукати. Мені так було б краще, щоб вони мене самі знайшли.

Ось як виявляється, подумала я. Не Дональд, а суцільна сімейна драма.

Ми трохи помовчали.

-До речі, через три тижні у мене день народження. Я святкуватиму в своєму пабі; буде караоке, море пива... ти прийдеш?

-Ну звичайно. А що тобі подарувати?

-Нічого. Ти, головне, прийди.

Я одразу забула про його день народження. Проте до того часу Дональд знову попросив мене вийти з ним на пиво і спитав:

-То ти прийдеш у середу на мій день народження?

Я мало не сказала: тю, а я й забула. Натомість я енергійно закивала головою.

-Так, звичайно.

-Ти ж дивись не забудь.

-Ні, ну що ти.

Спочатку я мала намір купити йому подарунок. Проте на думку нічого не спадало. Щось із одягу – нецікаво, та й розміру я не знаю. Туалетна вода – надто інтимно. Посуд – чого раптом? Зрештою я купила одну червону троянду і вирішила, що досить.

У пабі було повно народу. Чоловіки були в костюмах, жінки – у сукнях-коктейль. Я пошкодувала, що одягла джинси. Але, подумала я, не одяг прикрашає людину, а людина – одяг. Це, звісно, зовсім не моя філософія, проте коли ти у джинсах, а всі інші – ні, що тобі ще залишається.

-А де іменинник? – запитала я у якогось чоловіка, що потягував пиво.

-Зараз прийде. А ви його дівчина?

-Я його приятелька.

-Так ви, значить, не його дівчина?

-Ні, боюсь, що не зовсім.

Я подумала, що Дональд, можливо, розповів усім, що прийде його дівчина.

Ну...хрін з ним, подумала я, у нього сьогодні день народження.

-Принаймні поки що ні, - додала я. Чоловік із розумінням кивнув.

Із глибин бару показався Дональд. Я розцілювала його в обидві щоки і віддала троянду. Його щоки і троянда здавалися однакового кольору. Дональд представив чоловіка з пивом та мене одне одному:

-Це мій приятель Стів... А це – моя... - Дональд зробив значущу паузу, - моя подруга. Пола.

Після цього мене було підведено до численних людей, які всі намагалися купити Дональду дрінок, і представлено.

-Це Мері, моя перша клієнтка, я їй вечорами налагоджую комп*ютери. Вона порекомендувала мене ось цій леді, Сюзан, - тепер це моя друга клієнтка. А це – моя подруга Пола.

-Ну і що він, справляється? – запитала я.

-О, дуже добре, - Мері змахнула рукою, в якій знаходилася склянка, вибачте за каламбур, Кривавої Мері. – Він дуже добре справляється.

-Я найкращий, - проголосив Дональд, - тільки декому це довго доходить. Я промовчала, бо це "дехто", цілком очевидно, стосувалося мене. Ми обійшли практично весь паб, і з сотня людей дізналася про те, що я – подруга Дональда. Прийшов фахівець із караоке. Я одразу ж записалася виконувати пісню. Народ так само активно записувався. Я обрала сумну пісню про любов Unbreak My Heart. Мій голос мене саму вразив: від нього забриніли склянки у барі. Я вже не співала багато років.

Колись я думала, що з мене вийде бард. Я писала пісні і їздила на фестивалі. Одного разу на фестивалі сім років тому... але досить про це, все, тьху, хай йому чорт.

Доспіваючи останні ноти, я надто близько піднесла мікрофон до губів, і на ньому лишився слід моєї темно-червоної помади. Я вимкнула його і почала стирати помаду.

Голос ззаду мене сказав:

-Хочеш промочити горло після співів?

За мною стояв чоловік років тридцяти п'яти, з пронизливими сірими очима, які щось мені нагадували. Він не посміхався, а просто дивився на мене.

-Дякую, не проти.

-Що будеш?

-Лимонад.

Він приніс лимонаду і почав робити компліменти, мовляв, у мене такий гарний голос... і взагалі я дуже гарна. Таку леді нечасто зустрінеш у пабі. Усе це він казав без особливого ентузіазму. Мені захотілося, аби він припинив.

-Я абсолютно така сама, як і всі інші в цьому місці, - сказала я. – Звісно, при цьому в глибині душі справді дуже гарна, але у тебе поки що не було можливості про це дізнатися, так що не марнуй свого часу на компліменти.

-Ні, - сказав він. – Ти інша, бо ти жива. У тебе живі очі, тобі смакує лимонад, і ти натхненно мені хамиш. А у мене навіть не вистачає енергії і бажання намагатися затягти гарну жінку в ліжко. Зараз доп*ю своє пиво і піду спати, а завтра піду на роботу.

Тут я збагнула, що здалося мені знайомим в його очах. Це були втома і самотність.

-А чим ти займаєшся?

Він сказав, що працює в Сіті якимось фінансовим консультантом, і там у них є один дуже гарний бар на двадцять четвертому поверсі, до якого мені неодмінно слід зазирнути, бо там дуже гарний інтер'єр. Видно було, що думає він про щось інше.

-Може, тобі потрібна якась допомога, - сказала я і тут же пошкодувала: це дуже невічливо – пропонувати допомогу, як ніби він без мене не справляється.

Пропонувати допомогу – це образливо.

-Допомога? – здивувався мій співрозмовник. – Ні-ні, у мене все окей, я просто стомився.

Тут з іншого боку до мене підійшов Дональд і сказав на вухо:

-Ти хочеш їсти? Ми можемо звідсіля тихенько піти і повечеряти.

-Ага... зараз, я замовила ще одну пісню. Я її проспівую, і тоді підемо. А куди ми підемо?

-Вибирай, куди ти хочеш. До індійців, до китайців?

-До китайців. Хочу качки з ананасами. Чи, може, до індійців?

-Якщо хочеш до китайців, ходімо до китайців.
Знову настала моя черга співати. Під мій спів навколо розпочалися дикі танці.
Мені подобалося співати.
Фінансовий консультант із Сіті стояв, обпершись об бар, із пивом, дивився на мене і, як мені здавалося, навіть почав посміхатися в якийсь момент. Я йому підморгнула – просто так, від гарного настрою. Зрештою, пісня скінчилася, і я почала шукати свою сумку. Дональд пішов по мій плащ.
-Уже йдеш?- запитав хлоп із Сіті. – Тебе як звуть?
-Мене звуть Пола.
-А мене Річард. Якщо захочеш прогулятися барами в Сіті – подзвони мені, прогуляємося разом. Я в цьому пабі буваю нечасто, це мене приятель затягнув. Я взяла його візитівку.
-Добре.
Її я засунула в кишеню в сумці, де вже було більше ніж треба непотрібних візитівок. Треба повикидати весь цей непротіб, подумала я.
Прийшов Дональд із плащем. Сам він нічого зверху не вдягнув.
-А тобі не буде холодно?
-Я ж шотландець. Мені не буває холодно.
Ми прийшли до китайського ресторану. Дональд замовив собі ще пива. Я сказала, що більше не можу його пити, проте він усе одно замовив і мені.
-Я хочу купити тобі пиво, - наполягав він. – Будеш ти його пити чи ні – твоя справа.
З такими кавалерами недовго й без печінки залишитися, подумала я.
-Я тобі хочу дуже подякувати, - завів раптом мову Дональд. – Це був найкращий день народження в моєму житті. А все тому, що ти на нього прийшла. Це був найкращий подарунок.
-Ну, прошу, - я зовсім не відчувала, що заслуговую будь-якої подяки.
-Ні, справді, дуже-дуже дякую.
-Та на здоров'я.
Ми поїли. Дональд допив своє пиво. Я озирнулася навколо: ми виявилися практично єдиними відвідувачами, які лишилися в ресторані. Була вже північ.
-Може, пішли до мене в гості, - запропонував Дональд. – Я тут живу недалеко. У мене багато гарної музики, можемо її послухати.
Тільки не це, подумала я.
-Знаєш, якимось іншим разом. Мені завтра дуже рано вставати на роботу.
-Можеш у мене й переночувати, щоб не їхати додому.
-Ні, я все-таки маю їхати додому. Дуже тобі дякую за вечерю і за чудове свято. Мені дуже сподобалося. Проведеш мене на автобус?
-Пола, ти ж знаєш, що я не пущу тебе на автобус. Якщо ти маєш їхати, я тебе відвезу на таксі.
Ми вийшли з ресторану, і до нас одразу підвалила купа чорних водіїв мінікебів. Дональд домовився з одним – за п'ятнадцять фунтів до мене і назад, на Ліверпуль-стріт. Як на мене, це було несусвітенне здирство. Проте як на лондонські ціни, це були копійки.
Дональд сів у таксі разом зі мною, на заднє сидіння. Він уже досить готовий, подумала я. Він спробував знайти мою руку, проте я завбачливо сховала її в кишеню. Зрештою він заговорив.
-Пола, ти знаєш, що я до тебе відчуваю.
-Так.
-Ти ще не хочеш шотландського бойфренда? Може, у мене все-таки є шанс?

Я мала сказати – ні, жодного. Проте у нього все-таки був день народження.

-Давай про це якось іншим разом поговоримо.

Ця відповідь викликала у нього радість, якої я не сподівалася.

-Отже, ти не кажеш "ні"? Чудово! Ти не сказала "ні"!

Я зітхнула.

-Ще раз дякую, що прийшла на мій день народження. Може, запросиш мене на каву?

-Обов'язково, але іншим разом. Треба лягати спати.

Ми розцілювалися в щічку, і я пішла додому. Ніколи, казала я собі, доки підіймалася сходами до своєї шпаківні, ніколи в житті з Дональдом зустрічатися більше не варто. Він у мене закоханий, він упертий, він буде свого добиватися і, можливо, рано чи пізно доб'ється, наприклад, якщо Джим знову не приїде, і я випадково нап'юся з цього приводу. І тоді мені від нього взагалі не вдасться позбутися в житті. Я відчинила двері і гепнулася на ліжко.

А що, якби я жила в одному місті з Джимом, подумала я. Де гарантія, що я отак само не просила б його про любов. Хто поклявся б, що я не була б на місці Дональда, готова навіть стати на коліна, аби випросити хоча б одну ніч разом, та що там ніч – хоча б коротку зустріч у барі. А Джим, можливо, так само як я, лежав би у ліжку поруч зі своєю дружиною і думав би, що мене стало забагато, я забагато дзвоню і забагато від нього хочу, і що зі мною треба покінчити якомога швидше.

Наступного дня Дональд надіслав мені листа електронною поштою, подзвонив і скинув текстове повідомлення на мобільний. Я відповіла тільки на листа, написавши, що вечір був дуже гарний і що я йому бажаю всього тільки найкращого. Гуд бай. Якби він не був закоханий, подумала я, цього було б досить. Але закохана людина сліпа і глуха до таких нюансів, а іноді – навпаки, уявляє собі проблеми і страждання там, де їх немає.

Дональд дзвонив мені далі, проте я не відповідала і його повідомлення на автовідповідачі стирала не слухаючи.

ОКСАНА

Одного дня мені подзвонила Оксана.

-Мене попросив подзвонити тобі Дональд, спитати, чи ти жива і чи з тобою все гаразд, - сказала вона. – Я підозрювала, що все гаразд, просто ти не хочеш із ним зустрічатися.

-Так і є.

-Ну, тоді, може, зі мною зустрінешся, кави вип'ємо.

-З задоволенням.

Ми зустрілися і пішли пити каву. Але справа була увечорі, і я запропонувала випити трохи червоного вина.

-Я не можу, - сказала Оксана, - але ти собі пий, а я візьму кока-колу.

Я сказала, що тоді також не хочу, і взяла дві кока-коли.

-А чому ти все-таки ніколи нічого не п'єш? - запитала я. – Ти ж навіть у школі пила вино на спортмайданчику.

-Не можу, - повторила Оксана. – Організм не дозволяє.

-А що у тебе таке з організмом? – засміялася я. – вбудований моралізатор, який не дає пити і курити?

-Та ні, - сказала Оксана, - у мене ВІЛ, і мені треба берегти імунну систему.

-У тебе що? – не розчула я.

Оксана мовчала і дивилася на свою склянку кока-коли.

-Що у тебе? Я не почула.

-ВІЛ.

-О Боже.

Оксана зіщулилася, неначе чекала, що я її зараз ударю чи встану і втечу. Я намагалася осягнути ситуацію, переварити те, що вона мені сказала, зрозуміти, як так вийшло, що я раптом про це дізналася, і нарешті сказати щось у відповідь, проте у мене не виходило. Все це було надто несподівано.

Мені було її страшенно шкода. Оксана сиділа і мовчала. Напевно, вона давно хотіла поділитися цим, і зрештою випалила в мене цією своєю найбільшою таємницею, а тепер зі страхом чекала мого вироку, як ніби зізналася, що вкрала у мене щось цінне.

Що казати, було невідомо. Ми всі люди освічені і знаємо все про ВІЛ та СНІД, ми співчуваємо тим, хто із ним живе, і таке інше, і не хочемо, аби вони відчували, що їхнє життя закінчилося, хочемо показати їм підтримку, бла бла бла, і далі по тексту.

Але як ти маєш реагувати, коли твоя подруга тобі каже, що у неї ВІЛ?

Посміхнутися, ляснути їй по плечу і сказати, що це нічого?

Раптом я подумала, що я просто дурна. Як я переймаюся із приводу різних дурниць, всякої там любові і таке інше. Наскільки я не ціню того, що я не знаю, коли помру.

-А коли поставлено діагноз – давно? – нарешті спитала я.

-Десь три роки тому.

-Тому ти і виїхала?..

-Насправді так. Удома все одно рано чи пізно дізналися б. А тоді – що робити? Вішатися? Роботи не буде, родина тебе боятиметься, яка-небудь медсестра розпатякає на весь район. Полтава – місто маленьке, всі страхатимуться від тебе як від чуми.

-Справді, - сказала я. – У Лондоні краще. Тут доки ти не помреш, нікому до тебе немає діла. А в якій стадії хвороба, що лікарі кажуть? Я читала, що треба стежити за чимось у крові, не пам'ятаю, як воно називається, і пити вітаміни. Ти стежиш?

-Воно називається СД-4, - відповіла Оксана. Вона перестала дивитися у свою кока-колу і підняла голову від столу. Найважче вона сказала, я не злякалася і не втекла, все було начебто як раніше, і подальша розмова могла принести тільки полегшення.

Мені було дуже її шкода. Мені хотілося її обійняти, але я такого ніколи не робила, і це, здавалося мені, виглядало б дивно. Оксана подумала б, що я думаю, що вона скоро помре або що. Мені хотілося робити все правильно, реагувати так, як ніби це просто ще одна хвороба, така, як герпес. Ти ж не притискаєш до грудей людину, коли вона каже, що в неї герпес? Людей обіймають, коли у них горе. Але ж ВІЛ – це і є горе.

Чи я знову все переплутала у простих, найважливіших людських емоціях? Я у них не дуже розбираюся.

-Розкажи мені все по черзі, - сказала я. – Як ти дізналася?

РОЗПОВІДЬ ОКСАНИ

-Узнала я від мого чоловіка. Я тобі казала, що вийшла заміж на першому курсі, Стас був старший на три курси. Ми прожили два роки нормально, а потім він сколовся. Ми спочатку і не помітили з його батьками, а потім він перестав ходити на заняття, казав, що йому нецікаво, що все одно там нічому не навчать,

що життя не має сенсу і так далі. Він постійно пропадав зі своїми друзями, які так само казали, що все навколо фігня, світ несправедливий. Усі вони кололися – мабуть, аби зробити світ більш справедливим.

Я помітила, що Стас почав приходити додому із якимись масляними очима. Я кажу його мамі – він, мабуть, колеться. Вона почала на мене кричати, що як я можу таке подумати про її сина. Він якось знову прийшов із масляними очима, і я його спитала, чи він колеться. Він сказав ні. Я кажу, ану покажи руки. Він мені сказав, щоб я відчепилася від нього, сказав ні, значить ні. Після цього я точно знала, що він колеться, а його мама точно знала, що ні, бо він так сказав. Їм до останнього не хотілося нічого знати. Може, якби вони зразу зрозуміли, що у родині біда, щось можна було б зробити. А так вони відмовлялися бачити, що їхній син колеться. Коли не знаєш, воно легше.

Його спіймала міліція з маковою соломкою, і йому, щоб не сісти в тюрму, треба було пройти лікування. Він ліг у лікарню в Харкові, тоді казали, що там дуже гарна лікарня, і його точно вилікують.

Він виписався через місяць. Лікар казав, що він дуже свідомий, розуміє, що колотися не треба, і більше не буде. Через три дні Слава знову вколовся. Після того його знову піймали і посадили на два роки. Він вийшов через півтора і коловся в тюрмі весь час. Їм там приносять і ширку, і шприци, і все таке. Звідтіля він вийшов з ВІЛ. Мені він нічого не сказав. Я думала, що він у тюрмі зміниться. Ясно, що він таки й змінився, але тільки на гірше. Йому вже було насрати, Полю, на всіх – на мене, на своїх батьків і так далі.

Через місяць він почав колотися так, що я думала, що він помре. Він, мабуть, цього й хотів.

Йому було вже все одно, чи він мене заразить чимось, чи ні. Поля, це був жах. Ми жили з його батьками в Харкові, і він виносив з дому все – кришталь, золото, потім почав зривати і нести на базар килими, продавати батькові костюми. Я не витримала і поїхала в Полтаву до батьків. Його родині сказала, що більше не можу.

Вони мені – а що ж ти його не вберегла? А я кажу – а ви чого його не вберегли? Ви ж його ростили? Треба було не купувати йому дорогих цяцьок, не балувати і не розповідати, що всі навколо погані, а один тільки він гарний. А то отримає Стасік трійку на екзамені – викладачі винні. Вони йому тоді купують щось, аби він утішився. Не ходить на пари – значить, дитині там нудно. Став Стасік наркоманом – значить, жінка не вберегла.

Повір мені, наркоманів ростять їхні батьки. Коли він у них просив гроші, що вони, не знали, що він на них купить ширку? Знали. Чого давали? Я просила – не давайте йому грошей. Ні, кажуть, він же просить, як йому не дати. Їм, звісно, теж було дуже важко, особливо коли він почав виносити речі з дому. Але вони так і не зрозуміли, що відбувається. Думали, що він скоро сам перестане, він же завжди був такий найкращий.

Значить, я поїхала в Полтаву. Йому самому було все одно, хоч би я навіть померла у нього перед очима. Його друзі йому ширку більше на дурняк не давали, якби він мене міг продати за дозу, він не задумався б ні на секунду. Одного дня мені подзвонила мама Стасіка і сказала, що він при смерті у лікарні. Була зима, його десь підібрали у підворотті напівмертвого після ширки. Я поїхала в Харків його провідати. Все-таки чоловік.

Він, Полю, був уже геть ніякий. Сині руки і ноги із абсцесами, худий, його ламало... він мені досі сниться по ночах. Мені самій уже не хотілося жити. Всі мої надії на майбутнє, все, що я хотіла від цього життя, - усе забрала його

ширка. Мені було важко навіть повірити, що я колись любила цю людину, хотіла з нею мати дітей. От він там помирав, а мені його навіть не шкода було. Він забрав у мене півжиття.

Там мені лікар і сказав, що у нього ВІЛ. У самого Стасіка був уже не тільки ВІЛ, а й туберкульоз, і гепатит – усе, що іде разом із ВІЛ у наборі.

Я три дні просиділа вдома, запершись у себе в кімнаті, а потім пішла в анонімний центр і перевірилася. У мене також був ВІЛ. Я спитала лікарку, що це за хвороба, скільки я зможу прожити, які є ліки і скільки вони коштують.

Вона сказала, що я можу прожити ще років десять, доки не почнеться СНІД, що організм у мене поки що сильний, що треба стежити за імунною системою, і що ліки є, але вони дорогі.

Я тоді зібралася, позичила грошей, купила курс навчання англійської мови, мені пощастило – дали візу, приїхала сюди і ось тут і живу. Скоро треба буде продовжувати візу. Якщо не дадуть нової, доведеться лишатися нелегально. Що сталося з моїм колишнім чоловіком, я не знаю. Мабуть, помер.

Я тут не так багато заробляю, але в разі чого мені вистачить на лікування. А з лікуванням я зможу прожити ще довго. Якщо зможу тут прожити подовше і отримати громадянство, то, може, зможу отримувати ліки від держави. Я так і хочу зробити. Було б краще це зробити пошвидше, щоб я могла народити дитину, поки ще організм сильний і є великі шанси, що дитина буде здорова.

Я зараз великий експерт у медицині, знаю, що відбувається у мене у клітинах, що на мене чекає і таке інше. Але у мене немає якихось інших великих планів.

Усі плани – просто жити. Настане літо, якщо будуть гроші, поїду на море, відпочину.

Я їм вітаміни, фрукти, кинула палити. Це все позитивно впливає на імунну систему. Я ходила кілька разів у місцевий клуб для ВІЛ-позитивних. Там можна поговорити, всі підтримують одне одного.

Там є хлопець, який мені подобається. Я не знаю, як він заразився, і мені все одно. Можливо, ми з ним будемо зустрічатися. Це взагалі було б дуже добре, якби у мене хтось був, бо самій страшенно погано, немає з ким поговорити про це все, а воно знаєш як давить на груди? Але, звісно, на роботі у мене ніхто не знає. Не кажи Дональду, будь ласка.

-Що я, зовсім з глузду з'їхала, - сказала я.

Ми трохи помовчали, я перетравлювала всю цю історію.

-Наступного разу, коли ми зустрінемося, - нарешті сказала я, - будемо пити кефір. Мені це також піде на користь.

Ми ще трохи поговорили про те, що добре вже те, що є антиретровірусні препарати, які продовжують життя. А потім, можливо, і ліки винайдуть.

Нарешті був час іти додому. Найбільшою проблемою було виміряти точний час, скільки треба обніматися на прощання. Треба було так, аби все було як завжди. Не менше, як ніби я не хочу тепер із нею обніматися, але й не більше, щоб не здавалося, що я демонструю, яка я я класна і все чудово розумію.

-Я тебе так і не спитала, як ти поживаєш, - сказала Оксана, коли з обніманням було покінчено. Як мені здавалося, все пройшло успішно.

-Я поживаю більш-менш як завжди, але не буду прикидатися, що після всього цього у мене є натхнення розповідати, - зізналася я. – Давай як-небудь пошвидше знову зустрінемося, і я тобі скажитимуся на свої дріб'язкові проблеми, а то у мене зараз язик не повертається.

Оксана засміялася.

-Я дуже рада, що тобі все це розповіла. Так тяжко, коли нема з ким поговорити. Тільки я боялася, що ти злякаєшся мене.

Я спочатку подумала, що треба зробити вигляд, що мене обурює таке припущення. Проте думала я занадто довго, і інсценізувати обурення було запізно.

-Ніколи не знаєш, як люди реагуватимуть, - сказала я. — Звісно, страшно говорити. Я б, мабуть, мовчала.

-Ти собі просто не уявляєш, як тяжко постійно мовчати і думати: а якби оці люди знали, що у мене ВІЛ, усі б боялися мені руку потиснути.

-Чесно кажучи, заразитися справді страшно. Я знаю, - поспішила додати я, - що заразитися не так просто, але навіть коли ти розповідаєш про це, це страшно слухати.

-Ну, а я вже заразилася, - сказала Оксана. — Мені вже не страшно нічого. З Оксаною ми зустрілися через кілька днів. Я дуже намагалася, щоб усе було як завжди, і воно майже так і було. Потім ми ще зустрілися, і все було ще більше схоже на як завжди. На четвертий раз я вже не намагалася, щоб усе було як завжди, бо намагатися було не треба. Ми пішли в якийсь бар, узяти собі по кока-колі і стріли очки хлопцям у барі, а потім згадували старі добрі часи у школі. Нам було весело. А потім я забула, що в Оксани є якийсь вірус. Тобто я про це, звісно, знала, але тільки якщо спеціально пригадати або якщо ми говорили про здоров'я. Так ми з Оксаною перемогли ВІЛ, якщо не фізично, то морально.

Тільки після цього мені почало снитися, що насправді ВІЛ у мене, і я розповідаю про це Оксані, а вона сміється з мене, відвертається і йде. А я тоді простягаю до неї руки, а вона від мене йде, а я від цього беру і помираю. Досить неприємний сон, відверто кажучи. Таких снів нікому заводити не раджу.

ПОЛЮВАННЯ

Одного дня мені подзвонив Джеймс і почав пропонувати зустрітися. Робити мені було нічого, і ми зустрілися і пішли в якийсь бар. Там ми випили по коктейлю, потім пішли в грецький ресторан і повечеряли.

-Пішли до мене дивитися відео, - зрештою сказав Джеймс.

-Не хочу, - відповіла я. — Я вже знаю, як це. Ти сидиш бухаєш перед телевізором і дивишся якесь кіно по триста разів, а потім починаєш казати, що ти Джеймс Бонд. Це нудно. Сиди краще розважай мене. Розкажи мені, як ти знімаєш знаменитостей.

-Якщо тобі цікаво, то сьогодні пішли до мене, а я тебе завтра візьму на полювання.

-О, це вже краще. А за ким будемо полювати?

-Одна актриса, - Джеймс назвав ім'я, якого я не чула, - купила собі квартиру на Крауч Енд і відремонтувала там кухню. Якщо б удалося якось сфотографувати її на кухні, можна було б продати якомусь журналу про зірок за кілька сотень. А якщо пощастить, і з її дверей вийде якийсь чоловік, то і ще дорожче.

Я погодилася, і ми пішли до Джеймса дивитися кіно.

Кіно було знову із Джином Хекманом. Хекман виявився не просто улюбленим актором Джеймса, а ще й життєвим взірцем та ідеалом. Джеймс хотів завжди бути схожим на Хекмана. Я зауважила, що виходить у нього поганенько.

-Я хочу якось підстерегти Джина Хекмана і його сфотографувати. Навіть не на продаж, а для себе, - ділився Джеймс. — А потім я його надрукую і повішу он там, щоб закрити дірку в стіні.

Додивившись фільм, Джеймс перемотав його на початок, і ми почали дивитися його знову.

Мені набридло, і я лягла спати. Джеймс далі дивився кіно, час від часу брав гітару і намагався підібрати мелодію з фільму. Потім він її таки підібрав і після цього також ліг спати.

Уранці ми випили кави, і за Джеймсом заїхав його колега з машиною. Колегу звали Сід, йому було років п'ятдесят. Він стояв унизу і сигналив, поки ми спускалися сходами.

-Ми ділимо роботу так: він водить машину, а я знімаю. Бо він знімати не вміє, - настукав Джеймс на свого напарника. - Він взагалі трохи дивний, але ми з ним партнери і працюємо разом.

-Я б сказала, що ти сам досить дивний, - зауважила я.

-Я ні.

-Та й справді, що в тобі дивного. Звичайний алкоголік.

-Так, - без ентузіазму погодився Джеймс. - Треба кидати пити, а разом і курити, а їсти тільки салати, і взагалі стежити за здоров'ям, тоді в мене буде кращий колір обличчя. - Пролунало це непереконливо.

Ми поїхали на північ Лондона, по дорозі Джеймс вискочив до Прет-а-манже і купив усім по каві і по шоколадному круасану.

-Джеймс турботливий, як мама, - сказав Сід. - Завжди купує тобі каву з булочкою, ніколи не забуде про серветки і цукор.

-Так ти - мама, Джеймс? - здивувалася я. - Ніколи б не сказала.

-Так, - задумливо відповів Джеймс, - я, напевно, дуже ніжний і турботливий... Я сам не знаю, але якщо Сід так каже, то, мабуть, так і є.

Зрештою ми дісталися до будинку, де жив наш об'єкт. Будинок, за словами хлопців, коштував понад триста тисяч фунтів. Я ніколи не могла зрозуміти, згідно з чим визначалася ціна на британську нерухомість. Те, що мені видавалося похмурою коробкою, могло коштувати мільйон.

Сід припаркував машину так, аби здавалося, що ми тут ні до чого, а просто собі стоїмо.

-Вилазь, знаменита собака, - бурчав Джеймс. - Вилазь зі своєї нори.

-Досить ховатися, - підтримував його Сід, - вилазь, ми тебе сфотографуємо, адже ти сама цього хочеш. Ховатися марно!

-Га-га-га, - невідомо з чого реготав Джеймс. Сід приєднувався до його реготу.

-Вилазь, ми знаємо, що ти там. Усе одно не сховаєшся. Тра-та-та-та, - удавано стріляв Джеймс зі свого фотоапарата по дверях будинку. - Вилазь і покажи нам, хто твій хахаль. Ми і його клацнемо!

-Га-га-га! - реготали вони обидва.

Минуло кілька годин, і стало зрозуміло, що або нікого нема вдома, або вони є і знають, що надворі засіли папарацці.

-Поїхали звідси, - сказав Джеймс. - Поїхали до "Нобу". Зараз хтось вип'є пляшку вина за ланчем, перечепиться і впаде, і ми заробимо пару сотень.

"Нобу" - один із найдорожчих ресторанів у Лондоні. Настав час для ланчу, тому справді виглядало ймовірним, що там буде якась зірка.

-Чому не "Айві", поїхали до "Айві", - заперечив Сід, називаючи інший фешенебельний ресторан.

-Ти ж знаєш, я не можу працювати біля "Айві".

-Чому це? - поцікавилася я.

Джеймс повернувся до мене.

-А я колись напився в пабі неподалік і увірвався туди повз охорону зі своїм фотоапаратом і з криками: я вас зараз усіх клацну, собаки. Ну, мене, звісно, звідти викинули, і тепер охорона більше не дзвонить мені, коли там знаменитості. Раніше я давав їм на чай, і вони мені дзвонили, але зараз кажуть – вибачте, сер, ми більше не можемо вас пускати поблизу, бо ви буйний.

Сід і Джеймс знову голосно зареготали.

-У мене є своя людина в "Нобу", - продовжував Джеймс, - але він зараз у відпустці. Спробуємо просто наудачу.

Ми під'їхали до "Нобу". Звідти виходили якісь довгоногі дівчата, яких Джеймс клацнув просто на всяк випадок. Ніхто не знав, хто вони. Минула година, ніхто знаменитий з ресторану не вийшов, і двоє папарацці знову почали сперечатися, куди їм їхати далі на полювання.

Я сказала, що мені час їти, і пішла в Чайна-таун їсти китайський суп із качкою за три фунти. Може, за сусіднім зі мною столиком у тому китайському гадюшнику і не сидітиме Мадонна, проте принаймні суп буде дешевий.

РОБОЧІ ТРАВМИ

Тривала війна. У Багдаді горіли нафтові труби. Картинки, які звідтіля передавали, були схожі на пекло. Я читала всі новини про Багдад – на одній з ілюстрацій присмеркове криваве небо було затягнене масними чорними хмарами із фіолетовими полісками, вся земля горіла. Мені здавалося, що в цьому місті не зможе вижити ніхто. Навіть Террі.

Террі сидів у Багдаді і знімав війну. Його кадри знову заповнили екрани телевізорів. Він знімав, здавалося, бомби не просто одразу після того, як вони вибухали, а ще в польоті, і було дивно, як він сам залишається живим.

Але коли Багдад запалав, я почала сильно боятися, що Террі не повернеться, і на мене навалилося відчуття величезного тягара.

Одного дня я від відчуття власного безсилля мене почало нудити. Піду по чай, подумала я, і зараз же перестану думати про Террі, все одно це йому не допоможе. Раз, два, три... я напружилася в спробі перестати думати, аж очі заболіли.

-Поліно, що з тобою? – нарешті запитала одна із моїх співробітниць. – Якщо тобі погано, може, ти підеш додому?

-Ні, все нормально. Зараз тільки піду чайку собі візьму. Тобі взяти чайку?

-Візьми, - сказала співробітниця і полізла до кишені – дістати звідтіля двадцять два пенси, щоб дати мені на чай, тобто щоб я за них купила чай.

-Потім, потім, - відмахнулася я. Хай би він, той чай, коштував фунт, я б іще подумала, чи брати за нього гроші. Але двадцять два пеники – це тільки морока і брязкіт у кишені, а ще відчуття, що тобі не хочуть бути вдячними і зразу дають гроші.

Ні фіга. Я грошей із неї не візьму, а зате їй доведеться двічі сказати мені "спасибі". У нас на роботі "спасибі" коштує більше, ніж двадцять два пенси.

Поки я думала про чай, мене якось перестало нудити і кидати в холодний піт, і я дійшла до їдальні вже більш-менш щасливим працівником – в англійському сенсі цього слова.

-Ти з цим щасливий? – питають вони. Це означає: нормально? Все зрозуміло? Вони кажуть "щасливий" там, де треба казати б "задоволений", "без особливих проблем", "зрозумів".

Також вони кажуть "друг" там, де я сказала б "знайомий" чи "приятель". Зараз би підійшов до мене будь-хто із моїх знайомих у Лондоні і назвав себе моїм другом. Будь-хто, хоча би, скажімо, хтось із співробітників. Чи хоч найменшу паузу я зробила б перед тим, як відповісти: да, канешно, і я твій друг навіки? І оком би не змигнула. Тому що це інше слово.

АНГЛІЙСЬКИЙ ЧАЙ

Чай у нашій їдальні подавали у пакетиках. Для того, щоб про це не думати, легше всього залити його молоком. Як колись сказав старий Девід, єдине місце, де в Лондоні подають нормальний чай, це наша кухня. Це чиста правда, хоча я підозрюю, що і він не проти іноді сьорбнути водички з пакетика.

Протягом усього мого перебування у місті-герої я пила нормальний чай тільки коли робила його сама. Не вірте вікторіанським романам! Ніхто не п'є чаю о п'ятій, ніхто не цідить його через ситечко, максимум виловлює ложкою пакетик із чайника і викидає його до сміттевого відра, а файв-о-клок є тільки в готелі Рітц, де треба замовляти чай за три тижні вперед, платити гроші, одна думка про які вишибала у мене сльозу, і до того ж бажано бути при цьому групою японських туристів із великими фотоапаратами. І все одно жодної гарантії, що на дні чайничка ви не виявите потонулого принишклого чайного пакетика.

Ні, ні, фу. Краще залити молоком одразу і не думати про це. Навіть та водичка кольору дитячої несподіванки у склянці із металевим підстаканником, що її можна отримати у найстрашнішому поїзді, відомому людству, - поїзді Київ - Івано-Франківськ, - навіть ту субстанцію іноді я згадувала як Чай, коли, сховавшись вже електрикою до їдальні, я сідала до комп'ютера і підносила до губ рідину за двадцять два пенси, яка часом викликала у мене невротичний кашель. Але, щоправда, у Франції чай набагато гірший. Він удвічі дорожчий, ніж кава, і на смак не схожий навіть на помій, настільки він ніякий. Як у тому анекдоті – підходить офіціант до відвідувача і каже: "Чай чи кава, мсьє?". Мсьє каже: "Кава". Офіціант: "А от і не вгадали, чай".

Я встигла передумати все це, доки заливала два пакетика окропом. Раптом я знову згадала про Террі, який сидить у Багдаді посеред вогню, здригнулася і обпекла собі руку гарячим чаєм.

-Твою матір, - сказала я пошепки, хоча, мабуть, і так би ніхто не зрозумів. Біль від опіку нагадала мені про пекло, в якому сидів Террі.

Я бачила, чула і читала про стільки людських трагедій, а ще більше комедій і фарсів, що якби сприймала це серйозно, то збожеволіла б просто назавжди.

Мені й так снилися шахтарі, яких я все ніяк не могла навчитися сприймати як матеріал.

Але Террі – це не матеріал. Це людина, яка працює під кулями в Багдаді. Я спробувала підсумувати свої думки якою-небудь сентенцією і не змогла.

Приїхав ліфт, і, оскільки в обох руках у мене було по чаю, хтось, ввічливо посміхнувшись, натиснув на мій поверх.

-Дуже дякую, - сказала я нібито здивованим голосом, ніби не могла і сподіватися на таку шалену доброту, подивилася на нього і кліпнула віями. Хтось, хто являв собою молодого мужчину, розплився у задоволеній посмішці. Як же їм легко зробити приємне, подумала я.

-Полю, може, ти перевіриш новину про завал у шахті? Мені здається, там менше загинуло шахтарів, - сказав мені співробітник Нік, очевидно, просто щоб показати мені, що він теж має дотичність до журналістики.

-Ні, - коротко і досить грубо сказала я. – Я у шахтарях, слава Богу, розбираюся. Якщо я написала, що загинуло семеро, значить, загинуло семеро. І буде ще більше.

Спіймавши облизня, Нік пішов собі далі. Інформагентства передавали, що пошуки інших завалених шахтарів досі тривають.

Я взяла себе в руки і набрала номер супутникового телефону Террі. Номер не відповідав. Тоді я набрала номер його звичайного мобільного, проте він, звичайно, в Багдаді не працював. Тоді я твердо вирішила взяти себе в руки і думати далі про щось веселе.

Веселе не примусило себе довго чекати.

МАЛЕНЬКА РИБКА

- Полю, дивись, я знайшла цікаву історію про маленьку рибку, - сказала мені ще одна співробітниця, сьорбаючи чай. Звали її Кет. Ми познайомилися недавно, коли вона вийшла із декрету. Кет була дуже вродливою. Мені хотілося таке волосся, як у неї, - довге, каштанове, блискуче. Або принаймні поспробувати, яке на дотик волосся у неї. От було б добре, якби вона зі мною подружилася, думала я, ми б тоді ходили по магазинах у пошуках розпродаж, говорили б про дорогу косметики, про чоловіків і таке інше, а я б тоді якось звела розмову на фарби для волосся або щось таке, і тоді у мене була б цілком законна причина торкнутися до її волосся і не виглядати при цьому дивно.

Тому я намагалася сідати за сусідній з нею стіл, аби поступово з нею подружитися і потім дивитися скільки завгодно, як її волосся змійться по плечах.

-Про яку ще маленьку рибку? – буркнув зі свого кутка ще один наш співробітник, якого звали Юра.

-Про принцесу, яку називали маленькою рибкою, яка отруїла свого чоловіка і вийшла заміж за продавця каштанів.

-ЩО??. – сказали ми в один голос.

-Та ось, можете взяти почитати.

ІСТОРІЯ ПРО МАЛЕНЬКУ РИБКУ

У столиці Таїланду місті Бангкок суд ув'язнив на 6 років жінку, яка отруїла свого чоловіка, що належав до королівської родини, аби втікти зі своїм коханцем, продавцем каштанів.

Суд почув від прокурора, що Чаласай Югала додала отрути до чашки кави свого чоловіка, принца Тітафана Югала, аби зробити його непритомним на певний час і втекти з палацу.

Принц впав у кому і помер через 8 днів.

Принцеса Чаласай, відома у Тахланді під прізвиськом Маленька Рибка, довгі роки була коханкою принца до їхнього одруження, а отруїла його у віці 23-х років. Принцеві було 60.

Отруєння сталося 95 року, відтоді Чаласай вийшла заміж за продавця каштанів і народила від нього сина".

Прочитавши новину, Юра пожував губами і заявив:

-Усі жінки такі, ви всі однакові. Отруїла бідного принца, щоб вийти заміж за продавця каштанів. Оце показує вашу жіночу натуру.

Я зауважила, що щось тут не те:

-Так вона ж отруїла принца сім років тому, а посадили її тільки зараз. Це якась несправедливість.

-Ага, - погодилася Кет.

Юра багатозначно мовчав.

-Ну скажи вже щось, - дозволила я, - я ж бачу навіть по твоїй спині, що тебе розпирає від коментарів.

-Я не буду нічого казати, вона сама за себе все сказала. Всі ви такі. Всі жінки однакові. Вам вірити не можна.

Зрештою біля мене утворилася купа пінопластових стаканчиків, що в них продають пакетиковий чай у нашій кантіні. Я встала і згребла їх в одну купу, щоб викинути, коли в листах з'явилося ще дві новини з агенцій. Зі стаканчиками в лівій руці, схилившись над столом, я відкрила лист із новиною, і ця новина була про те, що на шахті такої-то рятувальники знайшли живого шахтаря, якого завалило під час вибуху метану вчора ввечері.

Я застигла коло комп'ютера, гарячково читаючи далі. Шахтар, писалося там, увесь цей час чув стуки рятувальників, які його шукали. Двадцять вісім годин він провів у завалі, де, на щастя, було досить повітря для нього одного. Якби живим залишився ще хтось, можливо, вони задихнулись би там обидва.

Новина була короткою – тільки повідомити, що він живий. Я швидко викинула пінопластові стаканчики і кинулася писати новину про вибух у шахті. Ще пишучи, я вже відчувала, що в мене все більше стискає нутрощі. В вухах почало дзвеніти все голосніше і голосніше, і зрештою я перестала чути голоси співробітників. Я люто писала новину, намагаючись ні на що не зважати, і в мить, коли я поставила останню крапку, в вухах почувся якийсь тріск, ніби від вистрілу, а перед очима потемніло.

Я швидко побігла в туалет. Там, незважаючи на присутність якоїсь мимри, що стовбичила біля дзеркала, я зірвала окуляри, відкрила холодну воду і гарячково хлюпнула її на обличчя. Струмочок потік мені за комір. Я хлюпнула ще. Це дещо привело мене до тями. Мимра зайшла в кабінку робити те, за чим прийшла. Слава Богу, подумала я.

Чому ж мені так погано? Мабуть, піднявся тиск, а може, впав, або ще що-небудь. Вуха й далі були закладені, в них щось дзвеніло. Із дзеркала на мене дивилися мої власні очі із широченними пульсуючими зіницями. Я закрила обличчя руками. В моїх вухах одразу залунав стук відбійних молотків, а сама я була шахтарем, що двадцять вісім годин чув стукіт рятувальників, то ближче, то знову далі, і вже почав втрачати свідомість.

Припини, істеричко, думала я. Зараз же оце припини, як це називається?

Перепрацювала? Піди почитай газету Сан, візьми кілька вихідних, купи собі нові панчохи.

Я вмилася знову і сказала вголос:

-Шла Маша по шосе и сосала сушку. Наша верба найрозкорчакумакуватіша.

Скоромовки вийшли у мене з першого разу, і поступово все почало повертатися до норми. Божевільні очі, від яких залишалися тільки чорні чоловічки, поступово ставали нормальними зеленими очима. Я ще раз умилася, цього разу

вже спокійно, і втерлася одноразовим рушником. А що ж та мимра досі робить у туалеті, подумала я? В ту ж мить із кабінки почулося довге і смачне пердіння, ніби на сніданок хтось об*ївся бобів на тості, і тепер його дме.

О'кей, час валити звідси, подумала я і пішла назад до свого комп'ютера.

За час, доки я повертала собі звання нормальної людської істоти, надійшло ще кілька повідомлень із агенцій. Одне з них повідомляло подробиці про врятованого шахтаря. Він розповів, що дуже змерз і обмотувався своїми онучами, щоб не померти від холоду. Він також сказав, що мало не збожеволів, доки слухав, як стук рятувальників, що його шукали, то віддалявся, то наближувався.

Я почала читати інші повідомлення агенцій. Залишимо бідолашного шахтаря його родині та дітям, подумала я. Реальність знову оточувала мене, сонце било мені в очі, треба було вставати і закривати жалюзі, після цього треба було йти ще по чай і, можливо, шоколад, а після цього закінчувався робочий день.

НІКОМУ НЕ ПОТРІБНІ ВОЛЬОВІ ВПРАВИ

Раптом мене відвідало гостре бажання написати листа Джиму. Мені хотілося розповісти йому: ось зараз я майже втратила контроль над собою, бо в мене неспокійно на душі, і мені раптом здалося, що я завалений під землею шахтар, і зараз це минуло, але я відчуваюся дуже слабкою, майже нічого не чую і не бачу навколо.

Але це не має жодного значення, адже навколо немає тебе, тому я можу з таким самим успіхом осліпнути й оглохнути аж до того часу, коли ми зустрінемося. А коли ми зустрінемося, то тієї ж миті, як я тебе побачу, я стану найвродливішою, найсильнішою, найздоровішою жінкою в світі.

Зрозуміло, що жодного листа із подібним змістом я не написала. Відклавши це на потім, я під кінець робочого дня заспокоїлася настільки, щоб згадати, що чуже самопочуття нікого не колише, і ніхто не захоче їхати за тридев'ять земель до жінки, у якої може в будь-яку мить поїхати стріха.

Ні, ні, нізачо.

ЗУБ ДРУЖИНИ ЕМІЛЯ

Робочий день невхильно наближувався до кінця. У нашому колективі прийнято зникати з роботи о шостій, як у казці про Попелюшку все зникало опівночі. О шостій мої колеги перетворюються на дружин та чоловіків, матерів і таке інше, як карета – на гарбуз.

Поруч по телефону почав говорити Еміль. Як впливало з його розмови, його жінка вставила у приватній клініці новий зуб. Цей факт, судячи з його балачки, потряс Еміля до глибини душі.

-Це скільки один зуб виходить? Чотириста фунтів? А погано не стане цьому лікарю від такої кількості грошей? Значить, треба було сказати, що не треба було це робити. Треба було сказати, що ти не це просила. Кого цікавить, який це метал, господи Ісусе. Значить, поганий лікар. Ну добре... добре... ні, ну це взагалі викликає...

Мене почало турбувати, що я робитиму після шостої. Мені потрібна була людина, в діогенівському сенсі слова. Хтось, із ким можна говорити. Звісно, мої колеги в будь-якому разі не підходили для того, щоб розповідати їм про те, що

мені муторно і недобре, і ввижаються різні дивні речі. Я вирішила піти в Сохо, а там буде видно.

Коли я вийшла, саме почав накрапати дощ. Можна було витягнути із сумки парасольку, але я облямувалася. Я дійшла до Сохо, зайшла до першого-ліпшого бару, яким виявився заклад під назвою Сохо Спайс, сіла за стійкою і почала гаяти час до ночі.

Після двох "Маргарит" я відчула певне полегшення. Бар потроху заповнювався людьми. Двоє арабів із білою вже досить п'яною дівчиною почали щось танцювати посеред бару. Тільки я подумала, що скоро в мене почнуться проблеми, як вони, в якомусь плані, почалися. До мене підсів красунчик араб із вологими губами і солодким поглядом і втупився в мене. Коли я повертала голову і дивилася на нього, він тільки посміхався.

Зараз би йому кальян поруч, а мені шальвари, подумала я, і щоб він награвав собі на музичному інструменті арабські мелодії, дивився мені в очі і посміхався, а потім замкнув би мене в гаремі і написав би про свою любов вірша в розмірі газель. Брр, мене зморозило при цій думці.

Я швидко допила третю "Маргариту" і вшилася з бару, одразу повернувши за ріг. Швиденько озирнувшись, перед тим як зникнути, я побачила, що він вийшов за мною і дивиться у протилежний бік. Ну і слава Аллаху, подумала я і пішла собі шукати іншого місця.

Нарешті стало зрозуміло, що ходіння по барах наодинці з собою не затьмарює того факту, що мені ні з ким поговорити, і можна з тим же успіхом піти додому спати.

ЗАМОК ТІНТАГЕЛЬ

Одного чудового дня я збагнула, що втомилася від Лондона. Я його, звісно, дуже любила, але він мене задовбав. Усе цвіло і розпускалося, але і це мене добивало. Чого це я повинна сидіти в Лондоні і милуватися нещасними трьома нарцисами в вазонках серед брудного асфальту. Я зібралася і поїхала в Тінтагель.

У Тінтагель я хотіла давно. Я про нього знала тільки те, що там одне одного покохали Трістан та Ізольда, а більше нічого. А мені більше нічого було й не треба. Тінтагель виявився в Корнуоллі. Про Корнуолл я також знала тільки одне – що там є море і піріжки.

Я довго їхала автобусом із пересадками. Поки я доїхала, з'їла корнуольський піріжок і знайшла свій готель, стемніло. Треба піти хоч подивитися на море, подумала я, а то весь день провела в автобусі.

Коли я вийшла прогулятися, було вже пів на одинадцяту. Я знала, що надворі буде холодно, а оскільки я збиралася до моря, то одягла светра під куртку. Але до моря я не дійшла.

Деся на півдорозі мою увагу привернув гамір і музика, що йшли з відчинених дверей якогось закладу. Я подумала буквально кілька секунд – і зайшла досередини. А всередині буяло нічне життя.

Одразу мені в очі потрапили промені стробу. Біля входу був бар, далі – танцмайданчик. І вже на цьому танцмайданчику було всякої тварі поштучно. Я почала роздивлятися навколо.

Три чверті відвідувачів бару були чоловіки, половина з них – геї. Біля мене стояла парочка, один вищий, із фарбованим волоссям, стрункий хлопчик, біля нього – корінастий мужчина із пивом в одній руці, а другою він тримав

хлопчика за сідницю. За стійкою бару сидів трансвестит, уже досить похилого віку, у білій перуці, з червоними губами і накладними віями. Він щось мурмотів до бармена, грубі чоловічі руки, затягнуті в білі рукавички, тримали келиха з коктейлем. Я взяла собі пляшку якогось блакитного напою, після чого почала рухатися вглиб.

Танцмайданчик біснувався. Я стала поруч, щоб було краще видно, і підперла стінку. Переді мною в обнімку танцювали дві подружки; то одна присідала, пристрасно проводячи долонями по ногах іншої, то друга відхилялася назад, закидаючи голову, облизуючи губи і беручи руками себе за груди. Ще одна панянка, піднявши руки над головою, ритмічно рухалася поруч спиною до мене. Її джинси були на неї замалі, досить пристойний шар сала вибивався з-під ремня, а коротка майка залишала добрих десять дюймів голої спини. На це, як мені здалося, була своя причина – на спині у неї красувався витатуюваний зелений дракон із парою червоних квіточок. Справді, якщо вже мати таку красу на спині, чого ж її не показати.

Повз мене в напрямку вбиральні пройшла парочка, тримаючись за руки. Очі в обох здавалися масними. Я мимохідь зазирнула в очі дівчині – вона була під героїном. Повільно, не випускаючи рук одне одного, вони зникли за дверима. Коло мене підійшли і стали двоє гоміків досить похилого віку. Вони не мали наміру танцювати, а стояли і ніби чекали на щось.

По підлозі стелився азотовий дим, стробове світло то вихоплювало чиєсь обличчя, чи руку, чи плече, то перестрибувало на щось інше. Коли я здогадалася глянути вправо, з'ясувалося, що діджей працює прямо поруч зі мною. Він помахав комусь рукою і послав повітряний поцілунок, і спочатку я подумала, що він також гей. Проте на гея він був не надто схожий, незважаючи на сережку в вусі і пірсінг на брові. Він помітив, що я дивлюсь на нього, і помахав рукою. Губи майже як у Джима, подумала я. Ну що ж. Я зауважила, що мій зовнішній вигляд не надто підходить до обставин. Доведеться провести певний час у туалеті.

Я штовхнула двері, за якими щойно зникли двоє героїнщиків, і піднялася сходами до вбиральні. Коло дверей з написом "Джентльмени" (що, можливо, не дуже відповідало тій публіці, яка в них ломилася) стояла величезна черга. Як я вже згадувала, чоловіків у цьому барі було куди більше, ніж жінок. Навіть коли я зайшла до жіночої вбиральні, з першої ж кабінки вийшов хлопець із відсутнім виглядом, як буває, коли скуриш забагато плану. Я зайшла туди і почала наводити порядок.

Спершу, звісно, я зняла светра, залишившись у футболці із значком фірми Найк і написом Just did it. Я зняла окуляри, акуратно склала їх до футляру, витягла контактні лінзи і їх вдягнула, намагаючись не впустити у брудну раковину.

Після цього я дістала тональний крем, подивилася на нього і поклала назад. При такому фіолетовому світлі ще невідомо, що краще, - з ним чи без нього.

Далі настала черга очей. Я намалювала густі чорні стрілки, потім темні тіні... вії я майже ніколи не фарбувала, бо вони й так завжди були чорні й довгі, але в таких випадках можна. Через хвилину із дзеркала на мене дивилися очі, які бачив мало хто з моїх знайомих, - просто блядські.

Справившись із цим, я перейшла до губ. Пару штрихів на контур, блискуча криваво-червона помада – рідна мати не впізнає. Гелю для волосся я, звісно, з собою в сумці не ношу, проте для таких випадків є вода з-під крану.

Зализавши волосся назад, я подивилася на себе у дзеркало і залишилася задоволена результатом. Порившись іще в косметичці, я знайшла малесенький флакончик парфумів і вилила на себе велику дозу.

Все-таки не вистачало якогось фінального штриха. Ну, звісно, я ж збиралася йти дивитися на нічне море і місячну доріжку, а не знімати ді-джеїв. Проте немає такої проблеми, яку не можна було б вирішити.

Я дістала манікюрні ножнички і акуратно надрізала горловину футболки, а потім її надірвала до середини грудей. Ось так, чудово. Тепер напис Just did it не залишав узагалі жодних сумнівів про те, що мається на увазі.

Ну що, тепер на танцмайданчик.

Я повернулася донизу, віддала сумку бармену і з розмаху кинулася в ритм музики. Поруч ошивався якийсь неприкаяний відвідувач із пляшкою такого ж напою, як і в мене. Я підійшла до нього, поклала йому руку на плече – ту, де не було пляшки, – і ми почали танцювати. Хотілося витворити щось незвичайне, але ж не можна чекати, що ти покажеш усім, де раки зимують, використовуючи першого-ліпшого партнера, якого вхопиш на танцмайданчику.

Музика входила в один ритм із моїм серцебиттям, я міцно притислася до свого випадкового партнера тим місцем, яким належить притискатися у таких випадках, час від часу перехилилася назад і ковтала свого напою із синьої пляшечки.

Музика змінилася, почалося техно. Я покинула свого партнера.

Навколо біснувалася юрма, строб знову вихоплював чийсь руки, коліна, пляшки. Хвиля звуку відлунювала в моїх нутрощах, і за якийсь час я забула про все на світі. Дим піднімався мені до колін, мене захоплював ритм, більше нічого на той момент не існувало.

Проте екстаз на данс-полі не триває вічно, хоча б тому, що тіло має свої ліміти. В якийсь момент я задихалася і відійшла перепочити, підхопивши свою пляшку із хімічним синім напоєм. Я знову підперла стінку коло ді-джея, він провів поглядом якусь пару гомаків і раптом зауважив мене.

-Гей, ти ж щойно була в окулярах. Ой, ні, це була не ти, – придивившись уважніше, сказав він, – просто схожа фігура.

-Окуляри недовго і зняти, – відповіла я, підходячи ближче. – Як працюється?

-Нічого, дякую, багато народу сьогодні. Жарко, та ще й цигарки скінчилися.

Я простягнула свою пачку Голуазу.

-Голуаз? У нас таких не продають. Ти французенка?

-Ні, звичайно, хіба у мене французький акцент?

-Хіба щось можна розібрати під ту музику, яку я зараз граю.

Він закупив голуазину.

-Що тобі поставити? Що хочеш послухати? Шакіра підійде?

-О, наша любіміца, – з задоволенням сказала я. Так її називав Оллі. – Підійде.

Але я дещо стомилася танцювати, якщо ти не проти, я тут постою.

-Звичайно, я не проти. Я Саймон, а тебе як звуть?

-Пола.

-І пиво в мене також закінчилося.

-Давай я тобі візьму, – запропонувала я.

-Ой, дуже дякую. Якщо тобі не важко, просто підійди до бармена і скажи, що в Саймона закінчилося пиво.

Я пробралася через групу гомаків, і, перекикуючи ревіння техно, крикнула бармену, що Саймону треба пива. Бармен подивився на мене, кивнув головою і розуміюче всміхнувся. Ззаду мене хтось узяв за талію:

-Пішли потанцюємо? – я обернулася і побачила голого по пояс юного пацана років вісімнадцяти, вищого за мене голови на дві. Пацан виглядав досить так нічого, але сильно юно. Я не вивчала законів у цій країні; мало що, може, потім пред'являть звинувачення у розтлінні малолітніх.

-Дякую, я відпочиваю, - крикнула я йому. Він миттєво змився в азотний туман шукати когось іншого.

Коли я з пивом виринула із юрми, Саймон енергійно замахав мені рукою. Я простягнула йому ще одну цигарку.

-Ти не місцева, правда? Ну, звісно ні. Що тут робиш? Чим ти взагалі займаєшся? Щоб не вдаватися в деталі свого працевлаштування, я сказала, що приїхала сюди на пару днів, що я пишу вірші мовою, якої ніхто не розуміє. Як усі герої Андруховича, додала я про себе і подумки хіхікнула.

-А я, як бачиш, працюю ді-джеєм. Але на сьогодні вже скоро все. Зараз дограю, а потім просто поставлю пару дисків, і пішли десь вип'ємо.

-О'кей.

Я зазирнула до бару і забрала у бармена свою сумку. Саймон запрограмував свою музичну машину, взяв куртку, і ми вийшли з клубу.

-Ну що, куди підемо? – сказав він, роззираючись довкола.

-Не знаю, я тільки сьогодні сюди приїхала. Єдине місце, яке я знаю, - це мій готель, де, до речі, у мене є фляга коньяку.

-Ну тоді пішли до твого готелю.

Ми піднялися по вулиці із довгою кельтською назвою до мого готелю.

-У мене тільки одна чашка в кімнаті, - вибачилася я. – Якщо ти не проти, я питиму прямо із фляги.

-Не проти, чому я маю бути проти.

Саймон роздивився мою кімнату, по якій були розкидані книжки і газети, на столі стояв комп'ютер.

-Ти справді на ньому пишеш? – здивувався він. – А що ти пишеш?

Я знизала плечима і налила йому коньяку у чайну чашку, яка проходила під графою "приладдя для приготування чаю та кави" у переліку приваб готелю. Англійські готелі не обов'язково повинні мати душ чи туалет, чи телевізор, чи шафу, чи будь-що. Проте якщо в англійському готелі не буде "приладдя для приготування чаю чи кави", то це означатиме, що час готуватися до кінця світу, бо він уже настає.

Ми випили. Було вже дуже пізно, і навіть чути було через трохи привідчинене вікно, як співають ранкові птахи. Я поставила свою склянку і підійшла до вікна. Із буйної рослинності на пагорбі виглядували якісь руїни, а за цими руїнами, звичайно, було море, яке досі на мене чекало.

За моєю спиною почулися звуки, які бувають, коли на столик ставлять чашку.

Саймон тихо підійшов до мене ззаду, поклав мені руки на плечі і торкнувся губами до шиї. Я взяла його праву руку і понюхала долоню. Та пахла тютюном. Пальці Джима не пахли тютюном, бо він не палив. А його губи пахли горілкою, бо ми пили тільки її, бо більше нічого не було.

Але тим не менше я віддалася тому, чим ми невдовзі зайнялися, з ентузіазмом. Ми займалися тим, що називається чомусь "коханням", незалежно від того, чи має воно до кохання відношення, чи ні, довго, аж доки над Тінтагелем не почало сіріти небо.

Зрештою сил не лишилося ні в мене, ні в нього. Саймон в якийсь момент заснув на моєму ліжку, тримаючи мене за коліно. Мені вдалося вивільнитися, не розбудивши його, і піти в душ.

З душу я вийшла в дещо іншому настрої. Хотілося спати, але якось не хотілося лягати й засинати поруч із цим гарним, загалом непоганим, але незнайомим хлопцем.

Я одяглася і вийшла з номеру, взявши ключ і зачинивши двері. Навряд чи він прокинеться раніше, ніж я повернуся, подумала я і пішла в напрямку моря, куди збиралася відпочатково.

МОРЕ БЕЗ БЛИХ ВІТРИЛ

На березі було вітряно і холодно. Скеля обривалася в море зненацька, я трохи не звалилася вниз. Там, звідки я прийшла, небо було вже зовсім блакитне.

Море виглядало сіро-зеленим.

Я знайшла якийсь камінь, струсила з нього росу і всілася на нього. Після цього витягла з кишені флягу з коньяком, де ще трохи залишалося, відпила з неї і закурила чергову цигарку, вже невідомо яку за останні двадцять чотири години. Одразу стало тепліше.

Якби я мала зараз номер Джимового телефона, думала я, можна було б подзвонити йому – у них там зараз, мабуть, десь обідній час, ото ж він не спить. Можна було б йому сказати таке: у мене випало пару вихідних, я поїхала на південь до курортного міста, тут дуже добре, я зайшла до місцевого диско, знайшла там ді-джея, зовсім трохи схожого на тебе, і півночі з ним трахалася, а потім не змогла заснути з ним поруч...

Я не записувала і не запам'ятовувала його номер, спеціально щоб не піддаватися подібним бажанням – подзвонити і щось таке розповісти. От ви були б щасливі почути такий текст по телефону від людини, яку мали необережність знати хтосьна скільки років тому? Я особисто не думаю. Може, звісно, він також самотній і нещасний, думала я, але є шанс, що ні, що він просто нормальна людина. Адже, власне, я зовсім не знала людини, на яку так давно чекала. Може, мені взагалі це все приснилося.

Перший промінь сонця визирнув із-за скелі і впав на мою ліву щоку. Я спіймала в долоню сонячний зайчик, погралася з ним, потягнула із фляги ще ковток коньяку. Море стало зеленим. Ось таким воно було, коли лицар Трістан, якого доїдала смертельна хвороба, насилу піднімався до вікна, аби подивитися на море – чи не пливе корабель із білими вітрилами, на якому до нього поспішає його ірландська принцеса Ізольда? Чи, може, вітрила чорні, а отже, вона не обніме його і не врятує від убивчої немочі, і тоді можна просто одразу здохнути і більше не мучитись від гангрені, яка з'їдає тіло ззовні, та іншого, сердечного болю, який підточує зсередини?

А зараз, подумала я, все було б не так. Ніхто на кораблях уже не плаває, всі літають на літаках. А літаки виглядають однаково. Усі вони Боїнги. Хоча мені це все одно. Якщо якийсь із них привезе мені Джима, я готова уявити собі білі вітрила. Легко.

Сонце підіймалося, і стало видно, що скелі і море Тінтагеля надзвичайно прекрасні. Над хвилями, що поступово ставали світло-зеленими, літали і кричали чайки.

Біля моєї лівої ноги сонце висвітило рожеву черепашку. Я підняла її, поклала в кишеню і через п'ять хвилин уже була в готелі. Не роздягаючись, тільки скинувши черевики, я лягла на край ліжка і провалилася в сон.

Коли я прокинулася, Саймона не було. Дуже добре, подумала я. Прокидатися вранці треба тільки з людиною, якого любиш. Якщо ти прокидаєшся, а поруч

тебе чоловік, підібраний учора в барі, це зайве свідчення, що з твоїм життям щось не так.

СТРАЖДАТИ ТРЕБА З ВИМИТОЮ ГОЛОВОЮ

Я знову пішла в душ. Я дотримувалася думки, що навіть страждати набагато краще після гарячого душу і після чашки чаю, і, звісно, набагато краще страждати в костюмі від Анн Демельмейстер, аніж у джинсах із китайського базару на Либідській. Принаймні страждаєш від чогось одного.

Особливо, думала я, допомагає помити голову. Яка б не була в тебе хвора голова, якщо вона свіжовимита і має гарну зачіску, то ти страждаєш благородним стражданням.

Якщо ж, наприклад, нещасна любов довела тебе до того, що ти валяєшся у спальному мішку на Піккаділлі під кеш-автоматом, то це вже зовсім погано. І, як казала одна мудра жінка, у таксі страждати краще, ніж у трамваї.

Я широко розчинила вікно, щоб краще провітрити після нічного куріння і розпиття спиртного. На підвіконні лежала записка із номером телефона, написаним великими чорними літерами моїм олівцем для очей. Готельний сніданок я, звісно, пропустила, тому одяглася, вийшла на звивисту бугристу вулицю, знайшла першу-ліпшу харчевню і поснідала там. Кава була гаряча, було її багато, бекон смачно пах, яйця здавалися свіжими, як каже Оллі, щойно витрушеними з курки. Життя мало свої безумовно прекрасні сторони, і з цією думкою я відправилася назад до моря. Може, думала я, там пропливе корабель із білими вітрилами, і тоді зі мною станеться щось гарне.

НЕСПОДІВАНИЙ ВИХІДНИЙ ДЕНЬ ВИБИВАЄ З КОЛІЇ

Якось я прийшла на роботу, і виявилося, що у мене вихідний, бо я працювала в неділю. Що тепер робити, було невідомо.

Ну, і я почала робити все, що тільки може зробити людина, заскочена зненацька вихідним. Я поплавала в басейні, потім пішла в картинну галерею і там по ній ходила, аж доки від митців періоду ренесансу не зарябило в очах, але треба було щось робити з вечором, а я не знала що.

З одного боку, я була не проти випити з кимось коньяку. З іншого, мені було страшенно ліньки комусь дзвонити, питати: що ти сьогодні ввечері робиш... Ні, бе. Одна думка про те, що я зараз пропонуватиму комусь свою компанію, викликала у мене внутрішній спротив. Чому б їм кому-небудь не подзвонити мені і не запросити на чарку коньяку? Я б погодилася.

Чому б, наприклад, не подзвонив мені Оллі, це було б узагалі ідеально. Пити коньяк із гарним мужчиною і при цьому мати можливість говорити будь-яку маячню, яка тільки спадає на думку, - це справжнє щастя.

Але у нього, наскільки підказувало мені шосте почуття, за всіма ознаками було побачення, бо він прийшов у нових блискучих черевиках. Ну, зловтішно подумала гірша, не християнська половина мене, твоя подруга тобі подзвонить і скаже, що не може з тобою зустрітися, ти ще мені подзвониш. За цю думку мені одразу стало соромно.

КУПІВЛЯ ЦЯЦЬКИ ПРИНОСИТЬ БАГАТО КОРИСТІ

Після зважених роздумів я вирішила, що правильно зараз буде піти в магазину і купити собі якоїсь гарної цяцьки.

Купівля цяцьки, як багато розумних людей добре знає, має майже такий самий ефект, як розпиття коньяку з гарним мужчиною або вісім годин гарного сну. Від цього людина вродливішає. Коли в тебе на шиї, вухах або на пальцях виблискує якийсь новий непотріб, або принаймні коли на тобі нова жакетка, життя, як тобі здається, все-таки має певний сенс.

Я пішла в Сохо, де можна надібати магазини із шизовими дизайнерськими шмотками. Дорогою я перебирала в пам'яті, чого ж у мене нема. Як мені тоді здавалося, мені була потрібна джинсова спідниця. Але яка-небудь обов'язково дуже прикольна, з дірками, наприклад, або зі вставками з іншої тканини... Розумієте, що я маю на увазі? Не просто шматок джинсури.

Раптом погода почала псуватися, як завжди в Лондоні, ні з того ні з сього. Я підняла комірець і зацібнула свою червону шкіряну курточку аж по горло. Повз мене почали проходити спочатку поодинокі, а потім, з наближенням метро Лестер-сквер, усе частіші і частіші дівчата в босоніжках, безумовно, на босу ногу, як впливає із самої назви, а також у якихось надзвичайно прозорих і з вигляду дуже холодних маечках та блузочках. В якийсь момент їхня маса стала критичною, і мене просто зморозило від їхнього вигляду.

СОХО – ЦЕ ВАМ НЕ ЦАЦКІ-ПЕЦКІ

Дівчата та хлопці заходили і виходили з розмаїтих пабів і барів. На вулицях почала з'являтися барвіста публіка, присутність якої вказувала, що я наближуюся до самого серця Сохо.

Голубі стали не просто собі голубими, яких повно і в Ковент-Гардені, а саме такими, як ви собі уявляєте в страшних снах, - у чорних "кажанах", що рипіли і ледь зацібалися на мускулистих торсах, із фарбованим волоссям, стриженим "каскадом", і з нафарбованими губами, приліпленими посеред триденної щетини.

Побільшало обідраних бомжів зі спальними мішками, тільки тут вони не лежали й не сиділи, як в інших районах, і не просили трошки дріб'язку, а ходили з пивом і запаленими цигарками і вочевидь почувалися частиною свята життя. Раптом одна з них, живописна досить гладка бомжиха підстаркуватого віку, явно алкоголічка, на протилежному від мене кінці вулиці закинула на плечі свій рюкзак зі спальним мішком, задрала спідницю і почала сцяти просто на тротуар Грік-стріт. Народ байдуже ковзав по ній поглядами і йшов собі далі в своїх справах. Пошуки особливої джинсової спідниці також штовхали мене вперед, і я попрямувала.

ЗНАЙТИ ТЕ, НЕ ЗНАЮ ЩО

На одній із вуличок я нарешті натрапила на невеличкий бутічок якогось молодого маловідомого дизайнера, у вітрині якого, як мені одразу здалося, висіло саме те, що мені було потрібно. Проте вже через мить після першого побачення з річчю я згадала, що таке у мене вже є. Це була червона джинсова спідниця з білою строчкою.

-Але ж вона у тебе довша, а ця коротша, - вмовляв мене один зі внутрішніх голосів.

-Полю, схаменись. У тебе вже й так чотири червоні спідниці, а ще одна червона в білих трояндах і одна біла в червоних. Ти хотіла синій джинс, ну так і шукай собі синій джинс, - казав здоровий глузд.

Але, можливо, червона спідниця висіла у вітрині для того, щоби вказати мені на необхідність відвідати цей магазин і добре його обдивитися, подумала я і зайшла досередини.

Навколо висіло багато гарних речей; азіатка-продавщиця сказала мені добридень і повернулася возитися з якимись новими надходженнями, за що я була їй вдячна. Діалог з приводу того, потрібна чи ні мені допомога, ні, спасибі, не потрібна, завжди висмоктував у мене до чорта енергії.

Одяг увесь був гарний, але мою увагу привернула вітрина із прикрасами.

Власне, мене притягнула одна прикраса – намисто із перлів з кількома срібними застібками у вигляді комет, ядром яких слугували діаманти огранки "принцеса". Цього у мене ще не було, і я все менше розуміла, як я взагалі могла раніше жити без цього намиста.

ЖИТТЯ БЕЗ НАМИСТА ПОСТУПОВО ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ НА ЖИТТЯ З НАМИСТОМ

Тільки тому, що я не знала про його існування. Нас із цими перлами звела разом сама доля, казали мені внутрішні голоси. Я дивилася на намисто. Воно, як мені здавалося, хотіло на мою шию і лагідно обійняло б її, нечутно замурчавши при цьому.

Зрештою я відродила в собі дар людської мови, підізвала продавщицю і попросила витягнути намисто. Вона дістала його з заскленої вітрини, підійшла до мене ззаду і зацібула його на моїй шиї. Доки її сухі теплі пальці розбиралися із зацібкою, час до часу торкаючись моєї шкіри, я лихоманково дивилася очима, де тут дзеркало.

Якось мені ніби вдалося піти, а не побігти до дзеркала. Із нього на мене дивилася людина, майже мені незнайома, змінена одним-єдиним перловим намистом до невпізнання і, безумовно, краща, ніж та, стара людина, до якої я звикла.

Звісно, жодної мови не йшло про те, що я зніму це намисто, а тим більше – що вийду звідси без нього. Думка про те, що вони можуть належати комусь іншому, була просто вбивчою. Як завжди за законами підлості, в мене саме скінчувалися гроші, і до зарплати ще було досить довго.

Але для чого ж тоді потрібна західна цивілізація, яка видала мені красиву сріблясту кредитну картку? Та звісно ж, для того, аби я могла собі на неї купувати перлові намиста.

Словом, із магазину майже нікому не відомого дизайнера я вийшла іншою людиною – вродливішою, навіть, здається, вищою на пару сантиметрів і, безумовно, легшою... десть на сто фунтів стерлінгів.

ПОЧИНАЄТЬСЯ

Якщо хтось думає, що, купивши перлове намисто, я заспокоїлася, той помиляється. Ідучи собі далі по Сохо, я згадала, що в мене немає сережок, які б до нього пасували. Потім виникало питання туфель та сумочки.

А може, послухатися поради Коко, яка рекомендувала кожній людині, що себе поважає, мати разок перлів та маленьку чорну сукню, і придбати собі останню?

А то в гардеробі одні спідниці.

Раптом мені стало треба все і одразу, мені почало здаватися, що в мене нічого носити і вже давно час купити нові парфуми, проте я вирішила взяти себе в руки і обійтися тими сімома, що вже були.

ЖІНКА ПЛАЧЕ

Я дійшла до Поланд-стріт і вирішила вже йти додому. Раптом мій погляд спіткнувся об молоду високу і повну жінку, що стояла на розі із мобільним телефоном у руках і плакала. Вона не просто плакала – вона ревіла.

Зворотнім боком долоні тієї руки, де не було телефона, вона витирала собі очі, від чого на обличчі залишалися чорні патьоки, розмазувала колись ретельно нафарбовані губи. Її завите каштанове довге волосся розлетілося по пухких плечах.

Вона голосно плакала, не звертаючи жодної уваги ні на перехожих, ні на те, що стоїть у калюжі у своїх божевільних, не по сезону сандалях, і її повні білі ноги вже були забрьохані болотом. Я зупинилася; мене тут-таки у спину штовхнув хтось, хто далі поспішав у своїх справах, вибачився і пішов собі далі.

Підійти до неї чи не варто? З одного боку, людина плаче. Можливо, їй потрібна якась допомога. А з іншого, хто я їй така, щоб узагалі втручатися? Я підійду зараз, а вона мені скаже, щоб я йшла в жопу і не заважала.

Може, в людини напад горя, і вона взагалі ні з ким говорити не хоче. А захоче – то подзвонить якимось своїм друзям, он і телефон у руці. Проте я зробила кілька кроків до неї, не знаючи, щоправда, що я їй скажу.

Але тут вона розвернулася і притулилася обличчям до стіни. Я зітхнула, також розвернулася і пішла собі своєю дорогою.

АЛЬО

Уже діставши ключі від дому, саме перед тим, як відкрити ними двері, я вирішила перевірити мобільний телефон. І справді, на екрані красувався значок "нове повідомлення".

Ну, подумала я, можна і до гадалки не ходити – прямо набирати номер Оллі і питати, де ж він, самотній, на мене чекає. Проте для вірняка вирішила все ж прослухати повідомлення.

Ось воно, дослівно: "Альо, Полю, привіт, зараз восьма... ні, сьома п'ятдесят. Якщо ти десь в центрі, то, може, давай десь зустрінемося... я тут зі знайомою зустрічався, але у неї з мамашею щось сталося, вона, бідолашна, десь поїхала... Так що якщо у тебе є сили і бажання, і здоров'я...".

Я знизала плечима. Звідки мені було знати, що у якоїсь невідомої мені знайомої Оллі станеться щось із мамашою. В будь-якому разі я цього не хотіла.

Бійтесь своїх бажань, як казав один мудрий чоловік, бо вони іноді збуваються. Ну і що тут такого. Єдине, що коли тобі дзвонять після того, як хтось не зміг чи не прийшов, то це... ну, словом. А я сама що роблю в таких ситуаціях? Також дзвоню комусь іншому, якщо я вже надягла нові туфлі і налаштувалася гарно провести вечір.

Я зайшла до своєї кімнати і подзвонила Оллі, сказавши, що зараз під'їду. Ми пішли гуляти і до ночі говорили про те, в якій країні що краще – вино, пиво, м'ясо, люди, море і так далі.

ЧОРНИЙ ВІВТОРОК

Зрештою настав день, якого я давно боялася.

Я прийшла зранку на роботу і заходилася читати стрічку новин. У одній з новин говорилося, що в готель у Багдаді, де знаходилися журналісти, потрапив танковий снаряд. Один із журналістів, говорилося там, отримав серйозні поранення.

Террі, подумала я. Це, напевно, Террі.

Стрічки новин не розраховані на друзів. Це інформація, яку треба переварити, перекласти, доповнити і оприлюднити. Це шматок роботи. А шматку роботи по барабану, що у тебе все всередині стислося від страшного передчуття... ні, навіть не передчуття, а знання.

Востаннє, думала я, пишучи новину, ми говорили по телефону. Террі приїжджав до Лондона, а я в цей час їхала кудись у відпустку. Навіщо мені була потрібна та відпустка, думала я, набираючи текст новини. Для чого мені було треба до того моря? Я хотіла побути наодинці з собою. Навіщо мені було бути наодинці з собою? Що було б цінніше в моєму житті – тиждень наодинці із, блядь, собою чи вечір з Террі? На жаль, я знала відповідь на це питання, і вже нічого не можна було зробити.

Я спробувала сказати собі, що журналістів багато, і це може бути будь-хто. У мене це вийшло погано. Ні, це Террі розірвав снаряд, і я вже не можу скасувати свою відпустку і провести з ним вечір.

У мене почали тремтіти руки. Я не хочу, подумала я. Я не хочу писати цю новину, хай її пише хтось інший. Втім, я продовжила те, що робила.

Доки я дописала новину з тієї інформації, що була, надійшли нові дані. Вони говорили, що мені з Террі вже ніколи не пити віскі.

А потім я почала бачити різні картини. Київ, осінь, золотий листопад. Ми ходимо з бару в бар, ми сміємося, нас багато, ми всі щасливі. Ми п'ємо за те, аби ми завжди були такі щасливі, як зараз.

Террі купує всім все, не дозволяє нікому платити. Дівчата з усіх кутків бару дивляться на нього. Мені приємно: це мій друг, мій друг подобається всім – чоловікам, жінкам, тваринам і таке інше. Ми говоримо про всілякі речі.

Потім Террі каже, що йому ніде ночувати, бо в його київській квартирі зупиняється якийсь його друг, і тому він буде ночувати у мене в гостях. Мені це надзвичайно приємно. Ми всі їдемо до мене, у мою чудову квартиру на вулиці Гоголівській, де були високі стелі, старі меблі, черемха за вікном у кухні, яка так гарно восени ставала жовтогарячою – ми говоримо про те, яка корисна рослина черемха, гарна і навесні, і восени. Ми сідаємо просто на свіжовимиту підлогу, п'ємо віскі і говоримо про те, як повинні писати журналісти, що працюють на війні.

Террі каже, що справжній журналіст, усе-таки, повинен бути журналістом до кінця. Його справа – повідомляти. Я не погоджуюсь.

-Я про це постійно думаю, і дійшов висновку, що якщо ти журналіст, і на твоїх очах когось убивають, ти тримаєш камеру і знімаєш це, на жаль, - каже Террі, - бо ти є журналіст, це твоя професія.

Я далі не погоджуюсь. Я вважаю, що треба брати зброю і захищати того, кого вбивають. Втім, мені цікаво слухати, що каже Террі, бо він має більший досвід, він знає, про що говорить, а я – ні.

-Що ти робиш, коли ти бачиш щось таке, від чого у тебе стигне кров у жилах? – питає Террі.

-Ну звісно, якщо ти це знімаєш, то одразу передаєш в ефір, - кажу я.

-Ні, - каже Террі, - ти чекаєш, доки не прийдеш до тями, і тільки тоді передаєш.

Ти маєш бути об'єктивним, а емоції можуть тобі завадити.

-Але ж...

-Ні, ти завжди маєш бути журналістом. Це твоя робота.

Террі багато розповідає про свою роботу. Я кажу:

-Я тобі заздрю. Навряд чи в цьому житті є щось цікавіше. Я також хотіла б це робити.

-Полю, сиди собі тихо і пиши вірші. Повір мені, роби як я кажу.

Вранці всі, хто лишився ночувати, прокидаються, встають і йдуть далі гуляти. В Києві чудова погода, небо синє, як ніде більше в світі, і ми знову бажаємо бути такими ж щасливими, як ми є зараз.

Я згадую інший вечір у Лондоні, коли Террі приїхав з Афганістану. Ми п'ємо віскі, Террі розповідає, як він приймає душ із мінеральної води в пустелі. У його викладі це лунає смішно, хоча я уявляю собі, що це не найкомфортніший із душів.

Террі збирається додому, і хоча він щойно повернувся із Афганістану, він уже хоче назад, на війну. Я відчуваю, що йому стає нудно з нами, з людьми, які ходять на роботу на десяту. Він нас любить, але його місце не тут. У нього в Афганістані загинув ще один друг.

-Террі, скільки у тебе друзів загинуло на війні?

-Багато.

-Я чула, що коли ти був у Чечні, убили трьох водіїв, які з тобою їздили?

-Так. Останній згорів у машині, поки я знімав. Я повернувся, а він був у позі, як ми називаємо, боксера. Знаєш, коли люди горять, вони притискають руки до грудей.

Ще один вечір у Лондоні. Террі приїхав щось робити з апаратурою – замінити її, чи забрати нову, чи те й інше, оформити якісь документи.

У нього дзвонить телефон. Він довго говорить.

-Загинув мій друг.

-На війні?

-Ні, йому просто не пощастило. Розбився на мотоциклі. Тільки повернувся з війни до Москви. Дуже гарний хлопець. Ми були разом у Чечні. Завтра підуть брати квитки до Москви. Треба буде його поховати. До речі, чому у мене порожня склянка? Я ж тебе призначив на розлив.

Ще одна розмова. Південь, я тільки прокидаюся в своїй квартирі. У мене була нічна зміна, і хоч я зазвичай сплю до третьої, мені не спиться, бо у Москві захопили заручників у театрі на Дубровці, другу ніч поспіль доводилося працювати як собаці, постійно дізнаватися останні новини, загинуло понад сто людей, у мене в голові гудять нещодавні сни, де лежать отруєні газом люди.

-Привіт, - каже Террі з телефонної слухавки, - угадай, де я.

-Не знаю, - сонно кажу я. – В Афганістані?

-Ні, звичайно, в якому в сраку Афганістані, - сердито каже Террі. – Я в Москві, на Дубровці.

Террі починає розповідати про те, що він бачив.

-Я бачу машини швидкої допомоги і вже розумію, що їх там більше ста. Я приїжджаю. Це молоді дівчата, чеченки, а прямо посередині лоба у них дірки від куль. Я бачив багато, але такого ще ніколи не бачив. Це просто пиздець.

Террі на межі, я це чую. Ми довго говоримо. Я хочу йому сказати, що йому вже досить цього, що він бачив занадто багато, але не можу. Террі сам знає, що йому робити.

Ще одна розмова. Я дзвоню Террі в Варшаву. Террі нудно.

-Страшно нудно у блядській Варшаві. Одна надія на Джорджа Буша і на Саддама.

Я сподіваюся, що війна ніколи не почнеться.

Потім я згадую ще один вечір, у Лондоні, ми сидимо з Террі і Оллі у мене в моїй маленькій квартирі.

Ми говоримо про туризм в арабських країнах.

-Вони стрибають тобі на спину, - каже Оллі, - і говорять якими тільки ти мовами хочеш. Навіть якщо ти їм кажеш українською, що ти не розумієш, вони одразу переходять на російську і вимагають грошей.

-Я знаю спосіб, - каже Террі.

-Я теж його вивчив, - каже Оллі, - ти кажеш: но туристо. Діпломат.

-А, це інший спосіб, - зауважує Террі. – Я знаю такий: - і Террі видає довгу тираду якоюсь незнайомою нам мовою.

-Що це було? – зрештою питаю я, повністю під враженням.

-Я ж ріс у Сирії, - пояснює Террі. – У мене батько працював там за радянських часів. Це така довга арабська лайка, яку я навіть не можу зараз перекласти, бо по-українськи це звучить занадто.

Ми сидимо і п*ємо до ночі і говоримо про що завгодно. Потім ми лягаємо спати, де хто може, бо місця дуже мало, і Террі не вистачає ковдри. Я даю йому що є – якесь покривало, і пропоную ще накрити пальтом. Террі каже, що це окей, і вранці встає з кашлем.

Яка я скотина, думаю я, чому я не віддала йому свою ковдру.

Чому я тоді не віддала йому свою ковдру, думаю я.

У мене перед очима – коротко стрижена голова Террі, який щось говорить по-арабськи.

Незабаром стало відомо точно, що Террі загинув по дорозі до лікарні. Хтось увімкнув телевизор. По ньому показували, як Террі помирав.

Террі знімав танк, який його застрелив. Очевидно, танкісти побачили відблиск і подумали, що він наводить на них оптичний приціл.

Я повернулася назад до екрану, кажучи собі наступне: хтось має повідомляти про це. Краще, якщо це буду я. Хтось має повідомляти про це. Я зараз зроблю новину. Треба про це повідомити. Це новина. Треба зібрати інформацію. Треба комусь задзвонити. У мене починалася істерика.

За півгодини повідомили, що дружині і батькам уже сказали, і можна передавати робити матеріал.

Роботи було багато, я взялася до неї. Поступово мені почало доходити, що Террі немає, і до Лондона він не приїде. Я визирнула у вікно, аби побачити, яка на вулиці погода, і не побачила.

Увечорі я пішла в паб, у якому ми якось сиділи, і там мовчки пила пиво до закриття.

Уночі мені приснився Террі. Що я нібито сиджу на своєму робочому місці і працюю за комп'ютером, а поруч коло мене – порожній стілець. Але він насправді не порожній, бо там сидить Террі, тільки цього нікому не видно, лише мені. І побачити Террі дуже просто – треба повернути голову, і ось він сидить, посміхається.

Вранці мене розбудив телефонний дзвінок. Мені розповіли, що вночі в автокатастрофі загинув Сашко Кривенко, який увечорі у Києві поминав Террі. "Я заздрю його смерті, він загинув на війні", - кричав Сашко, перед тим як сісти в машину до свого друга. "А моя війна тут!".

Я дослухала цю звістку, поклала слухавку і розревлася. "Я не хочу, - кричала я невідомо кому, - не хочу я цього!". Мені здавалося, що я маю право на те, аби Бог почув моє обурення і повернув усе назад. Я не давала своєї згоди на те, аби гинули хлопці.

Я не розуміла, чому це все відбувається, якщо я так цього не хочу? Адже, звісно, світ створено для того, аби все було по-моєму. А так не по-моєму ще ніколи не було. Я не хочу, знову заходила я в істериці. Мені здавалося, ще трохи, і я просто лусну від плачу і від нехотіння, аби так було.

Я дещо затихла і пішла на роботу, але посередині дороги мене знову здушили сльози, я відійшла до якоїсь стіни, аби не заважати стрімкому потоку населення, яке поспішало на роботу, притулилася до неї лобом і заревіла.

Повз мене далі акуратно проходили люди, але ніхто не заважав моєму горю.

Може, комусь і кинулася у вічі дівчина, що реве коло стіни будинку, але що тут зробиш? Милостині вона явно не потребує, тут своїх проблем купа, і на роботу запізнюватися нікому не потрібно.

Словом, ніхто не заважав моєму горю, і якимось мені вже й самій пригадалося, що на роботу запізнюватися не потрібно. Я витерла сльози і шмарки разом із тональним кремом, вдихнула багато повітря і пішла собі далі.

Діставшись на роботу, я подзвонила до подорожньої агенції і купила собі квитки на літак.

Хотілося комусь подзвонити, розповісти, що сталося велике горе, але про це всі знали й так. Пів-України плакало. Здавалося, що цей підступний удар хтось наніс спеціально, забравши людей, на яких інші покладали стільки надій.

Проте паралельно з цим в Україні почалося жадання американської крові.

Америка стала всім особистим ворогом. Добре, що Террі не чує, як його іменем вимахують з пропагандистською метою.

Террі самого завжди турбувала тільки Україна та її жалюгідний стан. Під час антипрезидентських протестів 2000 року Террі домігся, аби його послали в Україну, і цілодобово знімав демонстрації, протести, вишукував можливості показати світу, що відбувається. Якби не Террі, уваги міжнародної спільноти до України в той час було б набагато менше. Коли народ виявлявся пасивним, він матюкався і кричав:

-Кончені українці, що це за демонстрація? П*ять тисяч чоловік! Та зараз на вулиці має бути мільйон людей! Чому хохли завжди сидять і мовчать? Я до вашого сраного Києва більше не приїду.

Проте, звісно, він приїжджав і далі.

Террі просто терпіти не міг українську владу, звинувачуючи її в усіх бідах України. Зате тепер українська влада може полюбити Террі, бо той тепер нічого більше сказати не може.

За два дні я прокинулася із страшним головним болем від учорашнього намагання напиться, узяла торбу і поїхала до аеропорту, а звідти полетіла до Києва.

РІДНА ЗЕМЛЯ ЗУСТРІЛА ЩЕДРО

Одразу по прибутті – мене зустріли друзі і одразу сказали, що я поправилася – ми поїхали до ресторану їсти квашені помідори. Київ у квітні дуже гарний.

Київ, втім, завжди гарний.

Мені було все одно і навіть добре. Нірвана охопила мене тієї ж миті, як я сіла в літак. Я летіла додому. Моє тіло летіло додому, хоч із якого приводу, і йому

було від цього спокійно. А в Києві також усе було добре - друзі, весна.
"Поїхали водка пить, земля валяється", - сказала я.

Наступного дня я сіла на потяг, ми поїхали до Львова і поховали Сашка. Потім ми сіли на потяг, поїхали назад до Києва і поховали Террі.

На обох похоронах було дуже багато людей, особливо молодих дівчат, які, я підозрюю, були в них закохані. Були родини, близькі друзі, колеги, машини квітів, спеціально організовані літаки і потяги, відчуття безсилля і купа сліз. А що ще ти можеш зробити, коли ви ще не сказали одне одному якихось найважливіших речей, бо у вас не було часу, і вже не скажете? Я все більше розуміла, що дуже мало знала про обох загиблих. Ще тиждень тому це не мало значення – ну то й що? Все життя попереду, здавалося, ми встигнемо подружитися ще більше, будуть якісь важливі дні, розмови і плани, адже між нами так багато спільного. Але зараз усе змінилося, і насправді в їхньому житті мене було дуже мало, а були інші люди, важливіші, ніж я, і це вже тепер назавжди.

Мені далі здавалося, що якщо я ще трохи постараюся і поясню Богові, що це все неправильно, і це треба змінити, то він мене послухає, і все стане назад, як було. Цікаво, думала я, а чи взагалі існує така можливість? Може, якщо дуже-дуже сильно захотіти, щоб усе повернулося назад, то воно повернеться, просто ніхто не буде цього пам'ятати, але просто всі житимуть як раніше? Але чому тоді цього не стається зараз, адже більше хотіти вже нікуди?

Я починала знову старанно пояснювати небу, що я так не хочу, це неправильно, і це треба переробити. В результаті я знову ревла, мене трусило, алкоголь мене не брав, і наприкінці другого дня в мене від цигарок пожовтіли пальці.

В якийсь момент я зі здивуванням усвідомила, що мені страшенно хочеться з кимось переспати. І не просто переспати, а когось полюбити просто зараз і назавжди. Якби до мене хтось підійшов і запропонував одружитися, я б погодилася тієї ж миті. Втім, я була згодна і просто на секс, але було ні з ким. Похорони – цікава штука, подумала я, ти себе абсолютно не тямиш, бо ти весь убитий горем, і виявляється, що перше, що лежить у тебе на поверхні у підсвідомості, - це секс. Ну, ми це й так знали.

Нарешті похорон скінчився, ми випили по чарці, і тут з'ясувалося, що я кудись іду з якимось поляком, який каже, що він журналіст і друг Террі, і що я дуже гарна, і що він не знає, що робити.

Йому також хочеться того самого, подумала я. Ми зайшли ще до якогось бару, де нам принесли коньяку. У барі, окрім нас, нікого не було. Поляку хотілося затягнути мене до ліжка, але я передумала. Мене тягнуло поговорити. Раптом з'ясувалося, що я знаю польську мову, і з кожною чаркою цих слів стає все більше. Я довго щось говорила, але в якийсь момент мені набридло. Я сказала, що на мене чекає мама, і пішла.

П'ЯНИЙ МАКС

Дорогою я знайшла телефон Макса. Макса я не бачила давно. Я подзвонила йому і сказала, що треба зустрітися. Він, як мені здалося, не зразу зрозумів, хто це.

-Ти що, спиш? – спитала я.

-Сплю, - відповів закумарений голос.

-Подзвони, як прокинешся.

Макс подзвонив через п'ять хвилин.

-Ти готова бачити мене п'яного?
-Готова, якщо ти готовий бачити мене таку ж саму.
-А що ти взагалі робиш в Україні?
-Їжджу із похорон на похорони і завиваю.
-А.
-Але я вже про це наговорила сьогодні, я хочу просто з тобою випити, і в мене є справа.
-Де ми побачимося?
-Я вийду на Конtrakтову площу і зустріну тебе біля пам'ятника Сковороді. Коли я вийшла на Конtrakтову, була вже північ. Площа спорожня, народ із Подолу розбрівся хто спати, хто в інші райони міста до ресторанів, які ще працювали, тільки пара алкоголіків на лавочках допивала свій шмурдяк. Було відносно тепло, і коли я йшла по газону до пам'ятника, під ногами м'яко прогиналася стара трава, з-під якої пробивалися стрілочки нової. Все це разом, а також коньяк, змусило мене впасти в ностальгійний настрій. Над головою почулося гудіння літака.
Я підняла голову і побачила на чорному тлі, дещо скаламученому світлом навколишніх ліхтарів, маленький вогник, що повільно переміщувався по небу в бік аеропорту Жуляни.
Тепер пару слів про те, хто такий Макс. Ми з ним ніколи особливо часто не бачилися і, хоча ставилися одне до одного дуже тепло, особливої дружби не водили. Причиною цьому, як я думаю, були наші різні політичні погляди. Макс завжди був анархістом, який не вірив в перемогу анархії, а я вірила в національну демократію, від чого тепер мені смішно.
Наші з ним розмови складалися з його порад почитати Маркузе і прийти на анархічний пікет, або ж послухати групу Чумбавамба. Я переважно мовчала, бо мені здавалося, що йому буде смішно мене слухати, таку необразовану. Макс читав практично всіх філософів, і на перших курсах університету особливо любляв давньогрецьких філософів-кініків, за що отримав прізвисько Кінолог, яке протрималося кілька днів, а потім перетворилося на Собакевич. Я читала Толкієна, за що отримала прізвисько Галадріель. На Галадріель я була схожа як свиня на коня.
Кілька разів, коли у нашому студентському гуртожитку не було гарячої води, я приходила до Макса купатися, і його мама годувала мене варениками з картоплею. Кілька разів я приходила до нього працювати на комп'ютері, коли треба було підготувати щось до друку.
На останніх курсах університету у мене було забагато роботи, і ще більше після його закінчення, і з деякими університетськими знайомими я почала бачитися набагато рідше, а з деякими взагалі перестала і навіть якось дуже швидко забула, як кого звуть.
Проте з Максом раз на півроку ми перетиналися – то на якихось мітингах, то так, попити чайку, а згодом я переїхала жити в центр міста, і до мене щоп'ятниці почали ходити юрми народу без особливого запрошення. Заходив і Макс; як правило, тоді ми сиділи на кухні навіть після того, як усі розходилися, пили і говорили до ранку про різну маячню, а вранці він дзвонив на роботу і брехав, що хворий (чи, може, не брехав), а я вже на той час була у себе на роботі головно і просто вирішувала туди не ходити.
Отож, незважаючи на те, що між нами не було надто близьких стосунків, Макс був мені потрібен. У мене більше не було Террі, і мені ні з ким було говорити.

Я збиралася йому пояснити, що він повинен переїхати до Лондона, де ми з ним будемо так само сидіти до ранку і говорити. Мені не спадало й на думку, що в нього можуть бути інші плани. Які у кого можуть бути плани, якщо я хочу, аби вони переїхали жити в Лондон.

Макс виявився зовсім не таким, яким я його бачила востаннє. Я знала, що він мав гарну роботу, і в принципі була готова до того, що замість обтягнутого шкірою скелета в палестинській хустці і з чорними від неспання очима побачу людину, на яку принаймні не страшно дивитися.

Макс виправдав мої сподівання. Постать, яка вилізла з таксі і безперечно належала йому (три роки тому навіть уявити, що він вилазить із таксі, було неможливо), мала тверду впевнену ходу, була принаймні в півтора рази більшою за те, що я пам'ятала, і нагадувала нормальну людину, як ми з вами її собі уявляємо. Коли постать підійшла ближче, вона виявилася чоловіком цілком дорослим і гарного вигляду, хоча й досі в чорних шнурованих армійських ботинках.

Я була приємно вражена. Не відкладаючи в довгий ящик, я одразу про це так і заявила.

-Я приємно вражена. Ти нарешті схожий на нормальну людину, причому досить симпатичну.

-Що ми будемо робити? – запитав Макс.

-Відверто кажучи, я не бачу для себе особисто іншої альтернативи, як далі пити коньяк. Якщо це тебе влаштовує, звісно.

-Мене влаштовує, чому ні.

Ми пішли в одне з цілодобових місць на Контрактівій – критий павільйон. Заклад пропонував цілий вибір українських коньяків. Україна – благословенна країна в цьому сенсі. Місцеві коньяки є дуже непоганими за якістю і дешевими за ціною. Всі, кому я давала куштувати їх у Лондоні, лишалися задоволеними. Ми замовили випити.

-Бачиш, проблема в тім, що п'яна якраз я, а не ти. І з якоїсь незбагненої причини збираюся випити ще, - пояснила я, як тільки офіціантка відійшла. Слово "незбагненої" далось мені погано. – Тому одразу маю попередити про дві речі: по-перше, ти за мене відповідаєш і будеш нести мене додому, в разі чого. Щоб не трапилося несподіванок, ось тримай: оце мої гроші, а оце мої ключі від там, де я живу. Не загуби, будь ласка. По-друге, я зустрілася з тобою з конкретною метою, а саме якимось чином розтлумачити тобі, що ти повинен переїхати до Лондона і там жити.

Нам принесли наше замовлення.

-А чому я маю переїжджати до Лондона?

-Тому що мені без тебе там нудно, збагнув? Ти мені потрібен у зоні досяжності.

-Цікаво, а чому?

-А хрін його знає. Я не знаю. Не має значення. Суть в тому, що ти мені потрібен, я хочу, щоб ти там був. Слухай, але ти змінився. Ти знаєш, що ти виріс? – Я почала впадати в сентименти. – На тебе ж приємно дивитися. Те, що я пам'ятаю, це ж був якийсь кашмар. Ну, а як твоя робота?

Макс одразу почав відповідати на питання, складалося враження, що він його чекав. Він довго і пристрасно описував, як на телевізійному каналі, на якому я сама колись працювала, колектив односторонців бореться проти політичної цензури. Більшість із того, що він розповідав, була мені знайома, проте я мовчки кивала головою – людина хоче поговорити, якого біса. Хай розкаже. Одне слово, ми сиділи в порожньому кафе, Макс говорив і говорив, а я в певний

момент облизала губи і зрозуміла, що, власне, випитий алкоголь досяг своєї мети. Твереза людина облизує губи швидко і з тієї причини, що вони пересохли. П'яна робить це повільно, постійно забуваючи, що робить. Яюсь непомітно з виробничих проблем ми перейшли на особисте життя.

-Як у тебе з особистим життям? – запитав Макс.

-А ніяк... Особистого життя як такого в мене зараз немає. Навіть статевого як такого вже давно не було. Вже рік не бачила, як виглядає голий мужчина.

-Полю, ну ти ж перебільшуєш.

-Ну, перебільшую, звісно. Бачила. А в тебе як? Особисте життя?

-Б'є ключем. І все по голові.

Раптом мене осяяла геніальна ідея.

-Макс, слухай, а давай одружимося. Справді, давай я з тобою одружуся. По-моєму, я дуже класно придумала.

-Давай, нема питань.

-Ні, давай серйозно одружимося. По-моєму, дуже гарна ідея. Я дуже вигідна дружина – сама заробляю гроші, мене не треба утримувати, і ще я вмію варити борщ. Ти також дуже вигідний чоловік, хоча б з тієї точки зору, що всі інші – підараси, одні в гарному сенсі слова, інші в поганому.

-Одружимося за не фіг. Як два пальці об асфальт. Можемо навіть не розписуватися.

-Ні, от ми якраз візьмемо і розпишемося. Це буде дуже кайфово. Слухай, я, по-моєму, вже зовсім готова. Але я серйозно. Я з задоволенням з тобою одружуся. Слухай, давай за це вип'ємо. А потім ти приїдеш до мене в Лондон, і там будеш удень мити посуд у барі у Сохо, а ввечорі робити світову революцію.

Ми замовили ще по коньяку.

Незабаром мені стало зрозуміло, що час вкладатися спати. Водночас хотілося говорити далі. Як могла, я спробувала висловити цю думку.

-Давай я тебе доведу додому, - запропонував Макс. – Прямо під двері. Або поїхали до мене, я дам тобі рушника, ти підеш у душ, потім поспиш, я вранці йду у справах і не буду тобі заважати.

Настав неприємний момент, коли треба було щось вирішувати. Відверто кажучи, я завжди все вирішую сама – і за себе, і за всіх, кому самому в падло. Можу вирішити все, як то в пісні співається, я тучі разведу руками. Але от зараз мені вирішувати нічого не хотілося.

-Оскільки ми домовилися, що ти за мене відповідаєш, це значить, що ти везеш мене куди-небудь, де є ліжко і, можливо, ще коньяк. Я неспроможна зараз помножити два на два, - сказала я і хіхікнула. Мені здавалося, що я сказала щось смішне. – Давай я зараз заплачу і ми кудись дінемося. Тю, де ж мої гроші?

-Ти з самого початку віддала їх мені. Я зараз розплачуся.

-Бачиш, як добре, коли поруч є який-небудь мужчина. Це все ти винен, що я напилася.

Незважаючи на явну несправедливість такого твердження, Макс не протестував.

Якимось чином все організувалося так, що через буквально десять хвилин ми сиділи в якомусь таксі і їхали незрозуміло куди. Мені було все одно. Макс сказав, що у нього є зараз із собою останній альбом якогось дуже класного гурту, якого я ще не чула, і ми почали його слухати в таксі, поділивши його навушники між собою по одному вуху. Альбом мені подобався. Втім, на той момент мені вже подобалося все.

Діставшись у гості до Макса, я сходила в душ, де мені раптово сподобалося, як на мене ллється гаряча вода, і звідки я насилу вилізла. Макс оголосив мені, що

йому так рано вставати, що лягати немає сенсу, тому чому б нам не говорити натомість до ранку. Я подивилася на годинник – була шоста ранку. Макс сказав, що коньяку, мабуть, мені пити більше не варто. Я вже й забула, що хотіла його пити. Ми ще про щось говорили, але в якийсь момент я проголосила, що час спати. Ковдра виявився одна. Мене це нітрохи не стурбувало. Обнявши Макса за шию, я миттєво заснула. Коли я прокинулася, виявилось, що ми далі обнімаємося. Вранці це вже не здавалося такою іділією, як увечері. Страшенно боліла голова. Треба було вставати і їхати складати торбу, а потім замовляти таксі і їхати в аеропорт. Я почала панікувати і вимагати машину.

-Я запізнюся, - стогнала я.

-Не переживай, я поїду з тобою і скажу всім, що ми займалися сексом до обіду. Люди зрозуміють....

-Жодним сексом ми не займалися. Я все чудово пам'ятаю. Краще б ми займалися сексом, від нього немає такого похмілля.

Вже майже покидаючи Максову хату, я згадала, що вчора мені спала на думку геніальна ідея, і навіть згадала яка.

-Чуєш, - повернулася я до нього, стоячи в дверях, - пам'ятаєш, ми вчора домовилися одружитися? По-моєму, нам треба так і зробити.

-Говно вопрос, - відповів Макс.

-Ну давай, приїжджай до мене в Лондон. Я поведу тебе в Сохо.

ДЛЯ ЧОГО ХОДИТИ НА ТЕНІС

Я повернулася до Лондона і почала собі просто тихо жити далі. Мені геть нічого не хотілося, навіть думка про Джима не пробивала ту вату, яка мене окутала від часу повернення з України.

Одного дня Оллі запропонував мені сходити на якийсь тенісний турнір, і я зраділа. У тенісі я не розуміла нічого. Проте Оллі сказав, що у ньому розуміти нічого й не треба, і взагалі нормальні люди навіть не ходять на корт, а ходять у прес-бар, де наливають, а по телевізору, якщо сильно треба, можна подивитися і теніс.

Організацію заходу він узяв на себе.

Діставшись до місця події, ми зайшли до прес-центру. Оллі щось пояснював сек'юриті, показував якісь папірці. Нас пропустили всередину, де симпатична дівчина з довгим волоссям, запустивши руку в величезну коробку, витягла звідти моє і його посвідчення. На моєму було написано "Поллі Сент-Паунд" – щоб імовірніше виглядало, що я справді збираюся писати про теніс, пояснив він. Боже, як гарно, коли можна покластися на якого-небудь гарного мужчину.

- Я навіть не запитую, що ти будеш пити, - сказав Оллі і пішов до стійки бару. В інший день я стопудово почала б думати: а що ж малося на увазі? Що ж це я настільки стопроцентно маю пити. Проте я сиділа далі, зафіксувавши погляд на якийсь речі кольору хакі. На очах від довгого неморгання виступили сльози, від чого якимось сам собою покращився зір, і річ виявилася його ж сумкою із написом "Уїмблдон 1999".

Повернувся Оллі із двома величезними пластиковими склянками піммза. Це такий напій, який складається із власне піммза, лимонаду, огірків, малини, м'яти і ще чогось. Напій цей смачний.

- Ну давай, Поля, за нас з вами і, як ти знаєш, за хер з ними.

Я зробила великий ковток.

Щойно закінчивши першу склянку, я взялася за другу. На щастя, цього добра вистачало. Подіяла третя. Оллі приніс ще вина.

-Ну що, може, пішли сходимо на теніс, - спохватилася я в якусь мить.

-Завтра сходимо.

Поступово вималювалася перспектива упасти під стіл, тримаючи в руці сендвіч із огірками. Це було не зовсім те, чого я хотіла. Я відсърбнула ще і полізла до сумки по цигарки. Їх там не виявилось.

-Ну і мати їх так, - подумала я і виявила, що сказала це вголос.

Зрештою назріла потреба кудись іти, бо чого його сидіти? Ми вийшли і кудись пішли, в руках при цьому тримаючи ще по одній склянці вина.

-Зараз візьмемо ще по одному тістечку... - сказав Оллі, підхоплюючи на ходу тістечко із полуницею.

-Да берите уже целый поднос, - несподівано російською мовою сказав охоронець. Оллі змріяв його поглядом, підчепив ще одне тістечко, і ми розчинилися в темряві.

ПОХІД У НІКУДА

Ми швидко йшли кудись, куди нам було обов'язково треба. Мені не спадало й на думку спитати, куди ми йдемо. Мене це не хвилювало. Десь по дорозі ми купили ще вина.

Пішов дощ, який поступово перетворився на зливу. Моє волосся скоро намокло, струмочок потік за комір. Мені було начхати і навіть добре. Я спіймала ротом краплю дощу, проковтнула її й облизалася.

-Я нікому цього не кажу, але я люблю дощ, - вирішила я поділитися таємницею.

- Мені начхати, що він ллє. Хай собі ллє, я не заперечую. Ось немає парасольки - і не треба.

На доказ своїх слів я ще раз роззявила рота, спіймала ним краплю, проковтнула її й запила вином. Вина залишалося зовсім мало. Я допила решту і кинула пляшку в купу сміття, що трапилася по дорозі. Раптом прийшла неприємна згадка про те, що мені на роботу в нічну зміну.

-Зараз прийду на роботу, - змовницьки казала я, - там усе зроблю, новин понаписую, а потім додому поїду.

Оллі не заперечував проти такого плану.

Незадовго після цього ми виявилися за столиком у якомусь кафе, а ще незадовго нам принесли якусь їжу. На столі у нас стояла якась ще пляшка вина. Судячи з усього, ми також придбали її по дорозі.

Оллі почав проводити переговори з приводу коркотяга. Я знову подумала, що як чудово, коли поруч є чоловік, який бере на себе комунікативний процес. Мені абсолютно не хотілося говорити, тим більше іноземною мовою. Кафе виявилось мусульманське, і вина нам пити не дали. Мені було вже все одно, пити чи не пити. Я нанизувала на виделку шматки якоїсь ароматної й гарячої їжі, відправляла їх у рот, і вони плюхалися в озеро шардоне, що розлилося в моєму шлунку.

А потім я опинилися в метро, яке везло мене в напрямку роботи. Мені туди абсолютно не хотілося. Все, чого мені хотілося, - це завернути в один із провулків, які ведуть до Темзи, дістатися берега і прямо так, як я була, в плащі і черевиках стрибнути в воду. Мені здавалося, що чорні прохолодні води Темзи чекають на мене, як материнська утроба, вони хочуть обійняти мене і заспокоїти.

Звісно, ні на яку Темзу я не пішла, а пішла в офіс. Вже підходячи до ньюз-руму, я в'яло подумала, що треба б пожувати якусь жуйку, щоб колеги не здогадалися про мій стан. Але ця думка сама собою померла. До сраки карі очі, подумала я.

ЗБИЧА МЄЧТ

Тим часом якось непомітно настав день, коли до Лондона мав приїхати Джим. Я вже давно на нього не чекала.

Його лист про те, що він приїздить, іще раз підтвердив мою теорію про те, що все трапляється тоді, коли тобі не дуже треба.

От коли моє життя залежало від того, чи він приїде, що, приїхав він? Дзуськи.

Але я, звичайно, була дуже рада, хоча мені вже не хотілося ні виглядати еротично, ні говорити дотепні жарти, ні думати, що вдягти, аби йому сподобатися. Я була готова до того, що він знову не приїде в останню мить, або приїде з дружиною, або викине ще який-небудь подібний коник.

В день, коли він приїздив, я взяла вихідний і поїхала в аеропорт його зустрічати.

Як виявилося, літак дуже запізнювався. Ну, що робити, я сіла і почала чекати.

Чекала сім років, уже три години якось переживу.

Costa Coffee. L'amour Per Il Caffè. Єдиним способом убити час видавалося піти купити ілюстрований журнал і за кавою його читати. У залі чекання було надто багато народу і надто накурено, а я вирішила, що за останні тижні скурила забагато, і кинула курити взагалі.

Я попленталася до журнальної розкладки, по дорозі чіпляючись за чужі валізи з багажем і намагаючись подалі обходити дитячі візочки. Час тягнувся, як жувальна гумка або як потяг на Центральній лінії метро, коли на Ліверпуль стріт пропадає сигнал. Через те, що треба було чекати, я почала помічати різне, що навколо мене відбувалося.

Справа від мене, наприклад, у купі журналів із величезними голими цицьками на обкладинці порпався підтоптаний лисуватий дядечко. Він вибрав собі якусь порнографію до смаку і попрямував до каси. В його руках теліпався кульок із плюшевими ведмедями із магазину іграшок Hamleys.

Сива елегантна стара пані перебирала поштівки з видом Лондона. Я купила собі якийсь нудний нашумілий бестселер і пішла пити каву. Чи його взяти й поїсти, подумала я. Особливо не хотілося, але однак робити було нічого.

Заклад пропонував запаковані в целофан тістечка, круасани, чіпси та сендвічі.

Виглядало це все дубово і неапетитно, проте я нічого за цілий день не їла, і здоровий глузд підказував, що треба було б. Я взяла якийсь бутерброд, не особливо розбираючи, що там до нього напхано. В будь-якому разі він у пластику, і це зменшує можливість якій-небудь потворі на кухні плюнути всередину.

Я сіла за єдиний вільний столик, за яким уже стояла чиясь брудна чашка. Повз мене проходили пасажери літаків, які не затримувалися і прилітали вчасно, або які затримувалися, але все ж таки прилетіли.

До деяких пасажирів радісно бігли люди, які їх зустрічали. Деякі підходили до людей з іменами на табличках і чемно тисли руки. Дві чорні дівчини, яких я тут бачила вже годину тому, здавалося, зовсім не переймалися затримкою літака, з якого вони когось зустрічали. Вони голосно і весело про щось говорили і сміялися.

Чиясь коричнева рука майнула в мене перед очима і забрала зі столу чужу брудну чашку. Я підняла очі. Молодий індус прибирав посуд із сусіднього

столу. Я йому посміхнулася і подумала, що насправді я не так погано живу у світлі того, що не мені доводиться прибирати цей посуд, хоч зараз і нудно чекати на літак.

Справа почулося гудіння. Працівник аеропорту на автовозику віз бабулю з кількома валізами. Коли він проїхав, моїм очам відкрилася картина абсолютного щастя: попереду юрми пасажирів чергового літака бігла повненька чорна дівчина із короткими кучериками і спортивною сумкою за спиною, і вже за мить вона повисла на шиях обох своїх подруг, які так весело щойно сміялися. От, подумала я, якби тут був Девід, то він півгодини після того б коментував цей радісний сміх, який би став йому поперек горла.

Трійця зникла з очей, і поступово пройшла своєю дорогою юрма пасажирів із візками. Розсмокталася також групка зустрічаючих, залишивши лише одного – високого і худого, з табличкою, яка закликала озватися містера Брауні. Коли з дверей Arrivals вийшов останній пасажир, чоловік нарешті збагнув, що містер Брауні прослизнув повз нього, підсліпувато закліпав очима і подався шукати того серед відвідувачів Коста Кави та тих, хто сидів у залі очікування.

Марна справа, подумала я. Мабуть, містер Брауні переплутав дні польоту і зараз сидить десь і гадки не має, що на нього в Лондоні чекає високий худий чоловік в окулярах.

СОН В ВЕСНЯНИЙ ВЕЧІР

Що ще було навколо? Кілька телефонів-автоматів, табличка із рекламою tax-free shopping, стрілочка, яка показувала, де ліфт, а де ескалатор, стрілочка, яка показувала пожежний вихід, прибиральники у жилетах із сіро-зеленими смужками на спині, люди, які підходили і відходили від прилавку Коста Кави, купували собі еспресо чи капучіно, пили його і йшли собі далі.

Мені почало здаватися, що я народилася в цьому аеропорту, виросла в ньому і в ньому ж за столиком із чашкою кави з молоком проведу решту своїх коротких днів. Очевидно, якимось чином я задрімала, поклавши голову на розкриту книжку. Незабаром мені наснився сон: мені наснилося, що до мене підійшов Джим і гладить мене по волоссю. Це був гарний сон, і мені хотілося, щоб він мені снівся далі. Я посміхнулася, і раптом цей сон мені снитися перестав, і я прокинулася.

Я прокинулася і подумала, що, мабуть, відлежала собі щоку. Потерла її і тут зауважила, що за моїм столиком хтось сидить.

Цей хтось, побий мене грім, був живий, найсправжнісінький Джим.

-Бачиш, я тебе впізнав, навіть по одному волоссю, хоча воно й було зовсім іншого кольору, - сказав він замість "хелло". – А ти мене щось не впізнаєш.

Я хотіла щось сказати, але не змогла, а відкашлявшись, сказала:

-Я вже просто не вірила, що ти коли-небудь приїдеш. Ну що, поїхали звідси, я тут уже всім набридла.

-Вибач, що тобі довелося так довго чекати, я летів через Нью-Йорк, в аеропорту була якась чергова підозра на бомбу... – почав говорити він.

-Це не має жодного значення, - перебила я. – Добре, що ти безпечно долетів.

Сім років його змінили. Він, звісно, залишився тим вродливим чоловіком, фотографія якого лежала у мене в альбомі, проте щось безперечно змінилося.

-Що змінилося? – спитала я. – Звісно, окрім того, що ти набрав кілограма чотири і стомився від перельоту. Більше не мрієш про всесвітню славу, чи що? Ти задоволений своїм життям?

Джим засміявся.

-Зате ти не змінилася, - сказав він. – Ми тільки дві хвилини говоримо, а ти вже без зайвих реверансів сказала мені, що я розтовстів і розледащів. Краще скажи мені, як ти поживаєш у цьому місті.

-Уже десь дві хвилини, як я поживаю дуже і дуже непогано, - сказала я і також розсміялася. – Вибач, що я дещо збита з пантелику, я, мабуть, забагато разів собі уявляла нашу зустріч.

-І як ти собі її уявляла?

-Ну, найчастіше мені бачилося, що я приїжджаю до Лондона і просто натикаюся на тебе на вулиці, і ти радий мене бачити, і в цю мить припиняється дощ, і з-за хмар виходить сонце. Але я не уявляла собі, що я засну за столиком в аеропорту, а ти сидітимеш навпроти, коли я прокинуся. Я пропоную їхати до міста. Нічого тут сидіти. Поїхали в мій район, там багато ресторанів, ти, мабуть, голодний...

-Я не голодний, - сказав він, встаючи. – Але мені здається ось що: коли двоє людей зустрічаються після довгої розлуки, вони повинні кинутися одне одному в обійми і поцілувати одне одного. Тобі так не здається?

-Здається, - сказала я, підійшла до Джима і обережно обійняла його. І тільки тоді, мабуть, до мене повністю дійшло. Я повисла у нього на ший; сльози заливали мені очі.

-Я боялася, що ніколи тебе не побачу, - проговорила я, витираючи очі об його светр.

Він обережно повернув моє обличчя до себе, нахилився і легко торкнувся губами моїх губ.

-Твої губи такі самі на смак, як і сім років тому, - сказала я, розібравшись зі своїми сльозами і посміхаючись.

-Твої також... тільки зараз вони ще пахнуть аеропортовою кавою.

-Це було сказано дуже поетично, - зауважила я. – Я б це вставила у вірша. Ходімо на потяг.

Ми пішли до ліфта, який ішов на залізничну платформу.

-Я завжди шкодував, що не можу прочитати твоїх віршів, бо ти пишеш мовою, якою ніхто в світі не говорить, - сказав Джим. – Може, я краще зрозумів би тебе, якби мав змогу познайомитися із тим, що ти робиш. Бо ти завжди можеш послухати, що я граю, а з віршами справа інша.

-Боюсь, ти небагато втратив. Мої вірші досить специфічні, ліричні образи сумнівні, метафори інколи просто дикі, а рими, якщо перекласти їх англійською, десь із розряду shit – bullshit.

Ми сіли на експрес і поїхали до Лондона. Дорогою мова йшла про різні цікаві речі: про якийсь проект на радіо, який він зараз робить, про те, як змінилися технології звукозапису, про те, скільки людей в Україні в найкращому разі прочитає мою нову збірку віршів, якщо я її нарешті допишу і видам (я, забувши, що говорила кілька хвилин тому, переконувала його, що написала кілька віршів, які – побий мене грім – можуть вважатися перлинами української літератури), про те і се. Я перестала помічати ту зміну в ньому, яка кинулася мені у вічі в першу мить.

Ми обоє не торкалися питання, де він збирається жити. Жодного разу воно не спливало під час нашої переписки, і зараз також ніхто цю тему не згадував. Ми просто їхали до Лондона, а там я мала намір їхати до мене в гості, а вже потім подивимося.

Якусь мить ми мовчали. Вагоном пройшов хлопець із візочком напоїв та шоколадних батончиків.

-Хочеш що-небудь? – спитала я.

-Кави. У нас зараз тільки починає вставати сонце. Втім, я трошки поспав у літаку.

Мені нічого не хотілося; в ту мить, як він торкнувся моїх губ, до мене повернувся той стан, як сім років тому, коли я не могла ані їсти, ні спати. Щось стиснуло моє серце і заодно всі решту нутрощів. Я також відчувала, що мої щокки горять.

Ми нарешті доїхали до мене додому, так і не зачепивши тему, хто де живе. Я відперла двері; в кімнаті далі грало радіо Джаз-ФМ, яке я лишила, коли їхала в аеропорт.

-Аж не віриться, що ти тут живеш, - сказав Джим, визирнувши із вікна, з якого було видно елегантні кафе та готелі Мейфер. – Взагалі вся історія неймовірна. Подумати тільки, як ти мене знайшла...

-Так, це був шмат роботи, - погодилася я. – Ти отримав тільки два моїх листи із різних рук, а я навіть боюся сказати, скільки ти їх міг отримати, якби все, що я задумувала, спрацювало.

-Я, до речі, нещодавно отримав ще один – від джаз-клубу в Сіетлі, де говорилося, що ти мене шукаєш.

-У Сіетлі? А, це, мабуть, Джеррі або Алекс вирішили зробити добру справу. Джим підозріло подивився на мене.

-Ти, я бачу, справді часу не втрачала.

-Втрачала, втрачала. Кидай свою валізу, пішли, я поведу тебе вечеряти... Або ні, стривай. Ти ж, мабуть, стомлений. Може, тобі зробити ще кави, чи, може, ти хочеш скористатися ванною, чи...

-Пола, не переймайся. Я в порядку. Просто сядь поруч зі мною.

Я слухняно сіла. Джим узяв мене за руку, трохи потримав, потім перевернув долонею догори і підніс до очей.

-Я часто забавляюсь читанням ліній у інших, проте ніколи не можу прочитати, що написано у мене самої на руці, - сказала я. – Що ти там бачиш?

-Я бачу, що ти найпрекрасніша і найрозумніша дівчина на світі, яка пише найчудовіші вірші.

-Дуже дякую.

-А що у мене написано на руці? – спитав Джим і простягнув мені долоню. Я швидко накрила її своєю.

-Сім років тому було написано, що ми з тобою зустрінемося знову. Але зараз я боюся читати лінії на твоїй долоні. Може, я постаріла, або стомилася, або не знаю, що, але зараз навіть угадувати майбутнього не хочу. Взагалі не хочу знати, що буде завтра.

Джим притягнув мене до себе і обійняв.

-Я не привид, - сказав він. – Не бійся до мене торкатися.

Він погладив мене по плечу.

-Ти насправді також дещо змінилася. Я б сказав, що ти виросла. Коли ми познайомилися, ти була як підліток. Зараз тебе вже можна назвати дорослою жінкою.

-Ну, знаєш. Звісно, я змінилася. Але мені більше подобається бути такою, як зараз.

-Ти нарешті склала собі ціну, правда? Сім років тому ти ще сама не знала, хто ти і чого ти варта, а зараз знаєш.

-Так це добре чи погано?

-Тобі видніше.

-Бачиш, усі мої мрії збулися. Навіть остання і найшаленіша з усіх. Я, наприклад, спочатку мріяла заробляти на своє власне прожиття. Потім я мріяла про парфуми Ів Сен Лоран. Потім я мріяла, щоб вийшла книга моїх віршів і щоб вона сподобалася людям. Потім я мріяла, що коли-небудь зможу зайти в ресторан і просто там повечеряти, не думаючи про те, чи вистачить у мене грошей розплатитися. Потім я мріяла знайти тебе. З одного боку, всі ці мрії здійснилися, і це добре. Мало людей може про себе це сказати, правда? А з іншого, тепер треба заводити нові мрії. І, правду сказати, я боюся їх заводити, бо вони надто багато від мене вимагають. Наприклад, вибач, що я знову про це говорю, у мене була мрія побачити тебе. Що ми маємо в результаті цієї мрії? Я покинула свою країну і все, що там було, хоча, правду сказати, й непогано влаштувалася. Я не хочу більше жодних мрій, бо моєю наступною мрією, очевидно, було б...

Я замовкла, не договоривши. Я збиралася сказати, що моєю наступною мрією було б, аби він лишився зі мною назавжди. Але цього казати вголос не хотілося.

-Ні, все, жодних мрій.

Джим підійнявся.

-Я все-таки, мабуть, скористаюся ванною. Якщо я прийму душ, ти не будеш заперечувати? Після цього перельоту...

-Прошу, прошу.

Джим пішов у душ, а я відхилила фіранку і визирнула у вікно. За ним, як з'ясувалося, накрапав дощ. Очевидно, він щойно розпочався, бо сильнішав на очах. Незабаром залило як із відра. Ліхтаря над пабом навпроти, який саме загорівся, було майже не видно за стіною дощу. У кімнаті потемнішало. Я трохи підняла важке англійське вікно, аби вдихнути аромат дощу (у мене є така романтична звичка), і на підлогу тут же натекла ціла калюжа. Я швидко зачинила його. Не минуло й кілька хвилин, як над старими дахами блиснуло, і невдовзі почувся грім.

Коли Джим вийшов із ванни, блиснуло ще раз.

-Ого, - сказав він, - здається, наш вихід у місто відкладається.

-Насправді до найближчого ресторану надзвичайно близько: він на першому поверсі. Ми навіть можемо не виходити на вулицю, а постукати у двері, що виходять у загальний коридор.

-Ти голодна?

-Я – ні. Зовсім не голодна. Але ж я не летіла через Атлантику.

-Я не хочу їсти абсолютно. Я хочу сісти назад на канапу і тримати тебе за руку, якщо ти, звісно, не проти.

-Сідай, красунчику. Хочеш щось випити, може?

-Що в тебе є?

-Чесно кажучи, легше перерахувати, чого в мене нема. Є навіть невеличка колекція горілки, причому набагато кращої, ніж та, яку нам доводилося пити сім років тому. Я добре пам'ятаю, як нею пахли твої губи. Слухай, я схожа на сентиментальну стару діву.

-Нічого страшного.

-Може, коньяку?

-Було б чудово.

Я налила коньяку, простягнула один келих Джимові, і раптом збагнула.

-Ану скажи ще раз "було б чудово".

Він здивовано підняв брови.

-Було б чудово.

-Ось що в тобі змінилося. Ти говориш із американським акцентом.

-Так я завжди його мав.

-Але я цього раніше не чула. Ха-ха, справді. У тебе американський акцент!

-Наскільки я знаю, він зовсім не сильний, - почав захищатися Джим.

-Не в тому річ. Ти був першою людиною, з якою я говорила англійською мовою – крім, звісно, моєї вчительки в школі. Для мене англійська мова – це була така собі мова, якою говориш тільки ти, і довгий час після нашої зустрічі мені всі англійські слова нагадували тебе. А тепер я навіть можу сказати, з яким акцентом ти говориш. Це, на мою думку, величезний прогрес.

Я вдихнула аромат коньяку.

-Раз ми вже так романтично відрізані зливою від зовнішнього світу, то я запалю пару свічок, - і я тут же дотримала слова. Все стало взагалі як у кіно.

-У мене таке відчуття, що я в якомусь фільмі, - раптом сказав Джим.

-Знаєш, я щойно про те ж саме подумала.

-Чому ти стоїш? Сядь поруч зі мною.

-Боюся, що мене покине здоровий глузд.

-А навіщо тобі здоровий глузд, - сказав Джим, потягнувся і взяв мене за руку. Це були його останні слова на найближчий час – важко сказати, на який саме. Ми почали роздягати одне одного. Описувати те, що було далі, я не буду, бо це нічия собача справа.

І далі все також було чудово. Ми просто далі собі лежали, я уткнулася носом у його шию. Можна було так лежати завжди. Ось у чому різниця, подумала я. Мені не хочеться встати, одягнутися й піти додому. Навпаки, якщо так триватиме до кінця світу, я нітрохи не заперечуватиму.

-Знаєш що? – зрештою буркнула я.

-Що?

-Займатися сексом і займатися коханням – це два різні фізіологічні акти.

-А в тебе багатий досвід у цьому плані?

-О, дуже. Трахаю все, що ворухиться.

-Серйозно? – здивувався Джим і аж припіднявся на лікті.

-Та ні, звичайно. Але іноді, якщо щось пробігає повз...

-Ти справді переїхала до Лондона, тільки щоб зустрітися зі мною? – раптом спитав Джим тоном, у якому вгадувалося щось схоже на докори сумління.

-Ця причина нічим не гірша за будь-яку іншу.

-Ні, справді?

-Якщо тебе це нервує, я можу вигадати іншу версію. Мені не важко. Якщо хочеш, я захотіла зробити кар'єру у глобальному масштабі, і тепер збираюся йти по трупах і стати, наприклад... не знаю ким. Ким-небудь, ким усі мріють стати. Головним редактором газети "Файнешл таймс". Тобі легше?

-Мені не по собі від думки, що я заважав тобі нормально жити всі ці роки.

-Ти мені нічого не заважав. Ти не маєш уявлення, скільки радості я отримувала іноді просто від думки, що ти є, або від твого листа, наприклад. Іноді, звісно, бувало й навпаки, але я ціную всі ці моменти.

-Ти могла б уже давно одружитися із якою-небудь гарною людиною, якби не я.

-Ой, тільки не треба. З гарною людиною я можу хоч зараз одружитися, причому не з однією. Але я хотіла побачитися з тобою, ось ти на моїй каналі, я взагалі вважаю, що нема про що говорити.

-Ти мене любиш?

Я довго мовчала.

-Так, люблю, - нарешті сказала я.

-Ти не питаєш, чи я також тебе люблю?

-А що ти мені доброго можеш сказати. Не питаю. Якщо захочеш – скажеш сам.

-Тобі не цікаво, що б я відповів?

-Я боюся навіть подумати, що б ти відповів. У кожному разі мені це знання нічого не дасть.

-Чому?

-Слухай, ти просто як прокурор. Чому і чому. На ось, випий трохи коньяку. Я подумала, чи не закурити мені цигарку, і вирішила, що не варто. Хтось колись сказав, що цілувати жінку-курця все одно, що облизувати попільничку. Звісно, я вважаю, що слово "жінка" у цій сентенції пахає сексизмом, бо до чоловіків це також стосується. Але курити, подумала я, все одно не варто.

-Ти хочеш цигарку, як я бачу, - зауважив Джим.

-А ти, значить, простежив за моїм поглядом, побачив на столі пачку цигарок, потім подивився, як я вирішила її не курити, і думаєш, що ти Шерлок Холмс.

-Ні, я думаю, що я Джеймс Бонд.

Ого, від когось я це вже чула, подумала я.

Незабаром я вирішила, що треба постелити ліжко. Я встала і відіпхнула Джимову валізу в куток кімнати. Ось як легко і без зайвих розмов вирішилося питання, де він зупиняється. А уявіть собі, що я спитала б у нього: "А де ти будеш зупинятися?". Не може ж людина на це сказати – та ти знаєш, твоє ліжко мене влаштує. В кращому разі почне щось вигадувати.

-Я збирався жити у мого друга піаніста, - обізвався Джим. Він надяг свої джинси і стояв біля вікна, визиравачи на дощ. – Звісно, я міг здогадатися, що знайду гостинність у тебе вдома, проте розраховувати на це було б дещо самовпевнено з мого боку.

-Ти знову вгадав, про що я думала.

-Як це мені вдалося?

-Очевидно, коли я почала пхати твою валізу на те єдине місце, де вона не заважатиме пройти...

-Ти не даєш мені тебе вразити.

-Пів на десяту, - сказала я.

-Може, ти також знаєш, де я поклав свій годинник?

-Швидше за все, на полиці в ванні. Я пропоную припинити читання думок одне одного, а, як цивілізовані люди, послуговуватися даром мови, в даному разі – англійською, якою я, наважусь сказати, розмовляю.

-Прочитай іще одну мою думку наостанок, - сказав Джим, поставив келих на стіл, підійшов і підняв мене на руки.

-Ти якраз правильного розміру, аби тебе носити на руках, - прошепотів він мені на вухо.

Наступного дня, коли я прокинулася в обнімку із Джимом, він здався мені ще прекраснішим, ніж був учора. Він іще спав і рівно дихав. Я лежала і дивилася на його різко окреслені червоні губи, довгі вії, чорні, аж сині кучері... мені подобалося все, навіть його щетина.

Раптом мені на думку спало щось неприємне. Навіть якби я не знала, що у нього є дружина, можна було б здогадатися із того, як звично він обіймає тіло, що спить поруч. Самотні чоловіки так не сплять; вони підсвідомо відсуваються на якусь дистанцію.

Після цього мені на думку спало щось іще неприємніше. А раптом він зараз назве мене якимось не моїм іменем? Тут не буде нічого дивного; але я цього однозначно чути не хочу.

Я вибралася з ліжка і мала намір піти у ванну, досить гучно зачинивши за собою двері. Проте Джим прокинувся також.

-Доброго ранку, моя маленька.

Ну, принаймні це краще, ніж "Ліззі" чи "Мері" чи "Пеггі" чи як-небудь. Дуже зручний підхід, маю сказати.

-Доброго ранку, красунчику, - сказала я, нахилилася до нього і поцілувала у вухо.

-Мені сподобалося. Можна ще?

Я поцілувала його у вухо ще раз.

-Я тільки прийму душ, а потім зроблю нам купу ароматної смачної кави. А потім підемо куди-небудь снідати.

Я зиркнула у вікно. Від учорашньої бурі не лишилося й сліду, і під жалюзі пробивалися тонкі яскраві сонячні промінчики. Я підняла вікно, і кімнату залило світло.

Уже в душі, намиливши голову, я раптом почула різкі хрипкі звуки саксофона.

Я трохи не підскочила з несподіванки. Швидко закінчивши свій ранковий туалет, я вибралася з ванни. Джим сидів на ліжку в одних трусах і грав гаму.

-У тебе немає сусідів, які можуть викликати поліцію? – спитав він, на секунду перервавшись.

-Я сама на весь будинок. Його збираються переробляти на одну велику квартиру, яка коштуватиме мільйони три, і тільки через це мені по кишені орендна плата.

Я заходилася варити каву, а Джим продовжив свої вправи. Гама припинилася, почалися якісь хитрі рулади.

-Це що? – запитала я, визирнувши із кухні.

-Увечері у мене імпровізація. Я хочу підготуватися.

-Хіба до імпровізації треба готуватися?

-Ти ж знаєш, що чим краще все відрепетируєш заздалегідь, тим краща імпровізація.

Я стояла в дверях і пила свою каву, дивлячись на Джима. Ось та мить, яку я б хотіла зупинити. Найвродливіший мужчина в світі, якого я люблю і з яким ми прокинулися в одному ліжку, сидить на тому ж ліжку і грає на саксофоні, від якого на стелі стрибають сонячні зайчики, а я можу на нього дивитися і пити каву.

-А мені кави можна? – спитав він, нарешті припинивши свої вправи.

Він узяв своє горнятко і обережно його понюхав.

-Це що, кава по-турецьки?

-Я перепрошую, у мене в домі американська кава заборонена. Але в мене є молоко, якщо хочеш...

-Ні, я не проти. – Він ще раз понюхав каву. – Пахне гарно. Я просто звик, що каву подають у великих кухлях.

-Твій акцент справді не такий сильний; мене просто вразило вчора, що він узагалі є. Коли твій концерт?

-О сьомій, - він назвав відомий джаз-клуб у Іслінгтоні. – У нас є ще кілька годин, можемо піти погуляти.

Ми пішли гуляти. Лондон, коли сонце, дуже гарний. Ні, звісно, він на той час уже був для мене завжди гарний, адже я його полюбила, а значить, він мені подобався за будь-яких умов. Проте сонце робить його людянішим.

Народ весело валяється на галявинах, п'є біле вино, стає видно, що в місті є діти – зазвичай вони десь ховаються. Ми пішли у Ріджентс-парк, де, наполягала я,

ми заберемося в трояндові кущі, і це буде дуже романтично. Дорогою ми також придбали пляшку білого вина.

-Каліфорнійського шардоне купувати не будемо, - заявила я, - хоча я нічого проти нього не маю. Ти ним, мабуть, і так заливаєшся щодня. А візьмемо пляшечку шаблі.

Трояндові кущі виявилися на місці, ми згідно із планом у них забралися і попадали на суху траву.

-А як же ми це вино відкриємо? – спитав Джим, дивлячись на пляшку.

Я витягла із кишені джинсів складаний ніж із коркотягом, відкрила його і заходилася навколо вина.

-Ти тепер схожа на пацана-хулігана, - сказав Джим. – У цих кросівках і з цим коркотягом. Учора ти була схожа на дорослу жінку. Цікаво, на що ти будеш схожа завтра.

-Може, на курву, - сказала я. – Залежно від настрою. Обожаю містифікації.

Я понюхала вино і не виявила нічого особливого.

Джим також понюхав вино.

Від цього простого видовища мене знову обуяла спокуса віддатися роздумам про мету життя і причини всього, що відбувається на світі, проте я сказала собі, що для цього в мене ще буде час.

Ми знову почали говорити про музику.

-Те, що ти сьогодні грав, - ти це можеш повторити?

-Більш-менш. Можливо, не точно так само.

-Ти робиш записи? Я маю на увазі, ти пишеш ноти?

-Ні.

-А як ти записуєшся в студії з іншими музикантами? Як ти знаєш, що грати?

-Ми домовляємося.

-Тобто ти зовсім не записуєш свою музику на ноти? Що, як хтось інший захоче її зіграти?

-Мені здається, при сучасному розвитку звукозапису це досить мало ймовірно.

Навіщо комусь іншому її грати, якщо завжди можна купити мій диск.

-Я б не сказала, що твої диски так широко продаються.

-Можливо, не в найбільших музичних магазинах, але безперечно в кожному спеціалізованому магазині вони будуть.

Ми довго валялися на траві і їли виноград та вустриці, які я відкривала складаним ножом, від чого всі руки у мене були у солоній воді.

Увечорі був його концерт, на який я, звісно, пішла. Мені організували місце у першому ряду. Джим грав якийсь футуристичний джаз, що його він сам по ходу і вигадував. На ньому була біла сорочка, рукави закатані по лікоть, мені було добре видно, як грають м'язи на його руках під засмаглою шкірою.

Потім ми пішли в якийсь бар із іншими людьми, які прийшли на його концерт і яких він знав. Там ми говорили про те, що таке музика і чи можна в наш час написати щось нове, а також про інші важливі речі.

Словом, коротше кажучи. Через три дні Джиму треба було летіти додому.

В останній вечір ми довго гуляли містом і дійшли до іспанського бару, який працював допізна.

У барі була жива музика. Живу музику виконував старий іспанський дядько.

Ногою він натискав на педаль, включаючи електронні барабанні інструменти, а

паралельно грав на гітарі фламенко, а після фламенко співав іспаномовну попсу, таку як Беса ме мучо.

Якийсь час ми мовчали. Мовчанка ставала все тяжчою, і стало зрозуміло, що зараз почнеться небажана розмова, після якої все зміниться назавжди. Музика була гучною, і якусь хвилю я розмірковувала про те, що якби вона була ще трохи гучнішою, то можна було б зовсім не говорити, бо нічого не було б чути, а потім завтра він би собі поїхав, і я б собі далі на нього чекала, і все було б як було, до чого я вже звикла і що було не так погано, якщо зараз подумати.

Проте Джиму, вочевидь, потрібно було поговорити.

-Мені треба щось тобі сказати, - зрештою озвався він.

-Ну давай, говори.

-Ти знаєш, що я тебе люблю.

-Ой, будь ласка, не треба. Говори зразу те, що хочеш сказати після цього, а то буде тільки гірше.

-Ти знаєш, що у мене є дружина.

-Знаю я.

-Я хотів би залишитися з тобою, але я не можу.

-Ну, не можеш, то й не залишайся.

-Почекай, послухай мене. Мені також важко. Я одружений уже давно, і моя жінка завжди хотіла дітей.

Я мовчала.

-Вона довго лікувалася, ходила до найрізноманітніших лікарів, і ось я знайшов цього гарного лікаря у Сан-Франциско, у моєму місті, і ми переїхали туди. Вона пройшла ще один курс лікування.

Я намагалася перестати слухати, але Джим говорив голосно, і не чути мені не вдавалося.

-Це зайняло кілька років. Два місяці тому вона завагітніла. Ця дитина – це її життя, розумієш, я не можу її покинути, як би мені не хотілося бути з тобою. Мені сказати було нічого, тому я сказала те, що колись мені говорив мій друг Васильєв.

-Усе на цьому світі для чогось придумано. Може, ти придуманий для того, щоб бути з нею і щоб народити дитину. Їдь собі, роби те, що маєш.

-Я хотів би, аби ти знала...

-Я знаю, знаю. Я все розумію.

-Мені не хотілося робити тобі боляче.

-Так, так, звісно. Налий мені ще сангрії.

-Це були найпрекрасніші три дні у моєму житті.

-Ну, принаймні щось нас із тобою поєднує.

-Можливо, колись...

-Ні, ні, - перебила я і підняла руки перед обличчям, затуляючись від того, що Джим хотів сказати. – Не хочу нічого чути. Ніяких більше мрій. Скоро обвалиться ринок нерухомості, я тоді куплю собі дім, буду в ньому жити і одружуся з яким-небудь нудним англійцем. У мене постійний контракт на роботі, потім постарію, матиму британську пенсію і житиму на Мальті зі своїм чоловіком. Не кажи мені нічого, бо якщо я знову почну на тебе чекати, то нічого цього у мене не буде.

"Беса ме мууучо", - заливався іспанський гітарист. Ми допили криваво-червоний напій і пішли додому.

Уночі ми лежали в обіймах і мовчали. На вулиці було незвичайно тихо, і все, що було чути, - це моє і Джима дихання. Ми не спали.

Настав ранок, Джим узяв свою валізу і поїхав до аеропорту, а я пішла на роботу. Так я перестала мріяти про Джима.

ОТАКА ФІГНЯ, МАЛЯТА, СТАЛАСЯ З КОЛОБКОМ

Життя собі йшло далі. Я працювала, після роботи я йшла в басейн, потім ішла додому і лягала спати.

Наступного дня я вставала, йшла на роботу, потім у басейн, плавала там до втрати пульсу, потім ішла додому і лягала спати.

Потім далі я вставала, йшла на роботу, працювала там, потім плавала і лягала спати.

Я перестала відповідати на телефонні дзвінки. Усе одно ні з ким говорити сенсу не було. Одного дня у нас на роботі було якесь святкування якогось чергового ювілею компанії, я мовчки випила пляшку вина і пішла на Темзу. Дійшовши до середини мосту на Ватерлоо, я стала і почала дивитися у воду.

Раптом у мене забринів телефон. Моя компанія мобільного зв'язку прислала мені текстове повідомлення. Мені пропонувалася знижка, якщо я говоритиму з кимось понад двісті хвилин на місяць. З ким же я можу говорити двісті хвилин на місяць? Чи є в цьому апараті записаний номер хоч однієї людини, з якою можна поговорити? Я почала гортати список номерів. Зрештою я дійшла до Террі. З Террі можна поговорити. Але Террі загинув, тому, мабуть, не можна. А все-таки що, як я зараз наберу його номер, а він відповість? Що, як він просто сидить у Варшаві, а все це мені приснилося? Ось же, його номер у мене є. Я подзвонила і стала чекати на відповідь.

Террі слухавку не знімав і не знімав. Зрештою увімкнувся автовідповідач, який його голосом попросив залишити повідомлення.

Я тупо дивилася на екран мобільного телефона, який відраховував секунди чекання Терриноного автовідповідача. Террі не бере слухавку, і це не дивно, думала я, адже він загинув, і ми його поховали на Байковому цвинтарі. Я сама кидала землю в його могилу, а потім пила горілку за царство небесне. Террі не може зняти слухавку, бо його нема.

Ну що ж, раз говорити ні з ким, так навіщо мені взагалі телефон. Я розмахнулася і закинула апарат у води Темзи. Напевно, плюскіт води був єдиним звуком, що записався на його автовідповідач.

ЧАС ТІПА ЛІКУЄ

Одного дня на роботі я в відвела очі від екрану і наштовхнулася на погляд свого співробітника Ніка. Знову починається, подумала я, ввічливо, як усі роблять у цьому місті, посміхнулася йому і почала друкувати далі.

Клавіатура торохтіла під моїми пальцями. Нік продовжував на мене витріщатися. Мені стало дискомфортно, і я вирішила піти по чай.

Поклавши в кишеню двадцять два пенси, я встала і знову наштовхнулася на погляд свого співробітника. Ну чому ти такий нудний, подумала я.

Спохвativшись, що ми одне на одного дивимося і мовчимо, і це вже стає непристойно, я зітхнула і сказала:

-У тебе теж уже зелені чоловічки перед очима плавають? Це просто жах. Треба піти хоч чаю якогось узяти.

-Піду, мабуть, і я, - сказав Нік і задзеленчав у кишені грошима.

Виходячи з дверей, я озирнулася. У кутку мене їла очима Венді Сміт, середнього віку тьотя зі Східного Лондону, якій до всього було діло. Відьма, подумала я. Провалились крізь землю.

Доки ми їхали в ліфті з індійськими жінками у сарі та середньоазійськими чоловіками у вовняних светрах до їдальні, я мовчки обдумувала кандидатуру Ніка. Проти було багато. По-перше, спати з колегами – це погано. Потім, він рудий. Бувають гарні руді чоловіки, але це був якийсь не такий.

Нік був біло-рудий, у ластовинні і окулярах, і все на ньому сиділо як на корові сидло. Окрім того, у нього були світло-блакитні очі, оторочені рудими віями, і цими очима він раз по раз кліпав.

Але у Ніка були і плюси. Наприклад, він уже був поруч і готовий на що завгодно. Не треба було робити жодних рухів, нікуди ходити і нікого чіпляти на одну ніч. Я була стомлена, мені було вже все одно. Мені хотілося з кимось переспати і прокинутися разом, хотілося якогось відчуття людського тіла поруч, аби мене любили і жаліли.

Ми взяли по чаю, і, згідно з його ідеєю, не пішли пити його в офіс, як завжди роблять запопадливі співробітники, а з метою дати дещо відпочити очам сіли його пити в кафе.

Між нами зав'язалася невимушена розмова. Принаймні саме так мало здаватися збоку. Нік говорив за двох, мені лишалося тільки кивати головою.

Серед тем нашої розмови була його товаришка по квартирі, яка його заманала, бо вічно дивиться серіали, через що він не може подивитися футбол, а йому треба, бо він хоче стати футбольним коментатором, а ще вона його заманала, бо сидить у ванні. Те, що він розповідав, лунало більш-менш смішно. Тобто недосить смішно, аби сміятися, але принаймні не відразливо тупо.

Я подивилася на годинник – час було йти. Саме в цю мить почувся бадьорий голос Венді Сміт:

-Не чекали? Я теж вирішила чаю випити, бо щось голова розболілася.

Венді важко всілася на вільний стілець за нашим столиком. Я негайно піднялася і в тон їй сказала:

-Ні, абсолютно, треба відволікатися, бо можна збожеволіти. Все, біжу.

Нік також почав підійматися. Е ні, подумала я, сиди тут. Чого ти за мною валандаєшся.

-Ой, Нік, розкажи Венді оцей жарт про шотландців, мені дуже сподобався, - сказала я, щиро посміхаючись їм обом.

Нік з Венді лишилися сидіти удвох. Отак добро завжди перемагає зло, подумала я.

Сидячи в студії, я замислилася. Чого я, зрештою, хочу. Так, нехай я на нього не дивлюся широко розплющеними від захоплення очима. Цілком зрозуміло, що із нас двох, ясно, захоплюватися треба мною, а не ним. Але чоловіка, хоч будь-який, терміново потрібен. Так, можете всі тикати на мене пальцями і казати, що Стопудів не може жити без сексу. І це буде правда! От без кохання жити можу, і дуже пречудово, мало того – хочу і буду. Але постійно бути самій не можна. Треба мати когось, до кого можна прийти і заснути у нього в ліжку, а вранці випити у нього на кухні кави і піти. Має бути якась людина, від якої можна вкрасти трохи життєвої сили, коли своя закінчується.

ЗАВАЛ

-Пола, ти щось термінове робиш? – гукнув до мене Еміль. – Та ти тут просто сидиш, я бачу. Подивись там повідомлення агенцій з України. Там, здається, знову щось завалилося на шахтах. Як мене це все заманало – I can't believe it! Я тяжко зітхнула. Знову ці шахти, та скільки можна. Мене дістали шахтарі. Хай зараз усі заваляться, щоб уже не треба було щоразу про них писати. Чого вони взагалі там копаються. Дістали. Ніби їм за це гроші платять. Узялися б усі і набили морду тим, хто їх змушує лізти під землю, принаймні було б цікавіше про це повідомляти.

Що, шахтарі, оце завтра знову підете на зміну, і буде вас завалювати? Не набридло? Мені набридло. Уже зробіть що-небудь, аби мені тут у Лондоні веселіше жилося. Мені тільки ви заважаєте. Зарплата у мене гарна, страховка у мене є, ще візьму пересплю з Ніком, і все буде як у всіх, тільки перестаньте уже завалюватися в шахтах.

По електронній пошті мені прийшов лист від Ніка із запитанням, що я роблю завтра ввечері. Я вже було зібралася щось відписати, ще не вирішивши, що ж саме, але тут надійшло нове повідомлення зі стрічки новин, і я вирішила прочитати спершу його.

-Вибух на шахті. Чорт, чорт. Чотири хвилини до випуску новин.

Еміль підскочив.

-Де? В Донецьку?

-В Луганську, хай йому чорт. У нас там взагалі є якийсь кореспондент?

-Є, але такий собі. Шкода, що не в Донецьку, там у нас є гарний кореспондент. Я взялася до роботи. А цікаво, власне, що домінує зараз у моєму внутрішньому світі – співчуття до тих, хто втрапив у пастку і помирає або вже помер чи бажання написати новину з якомога більшою кількістю загиблих? А хто вони мені такі, ці загиблі. Вони мені ніхто. Вони тільки роблять новину гарячішою. Якщо загиблих немає, то на перше місце виходить інша новина – там, де вони є. А я, звісно, зацікавлена, аби першою новиною була та, яку роблю я. Якщо не буде загиблих, значить, моя новина буде нікому не потрібна. А я це не люблю. Я відкинулася на спинку стільця, склала руки на грудях і вилупилася на екран комп'ютера, на якому безперервно з'являлися нові повідомлення інформаційних агенцій. Що зі мною відбувається, подумала я, але ця думка якось в'яло промайнула в голові і розтанула.

Підійшов Еміль і почав дивитися телевизор, на якому рухалася тенісистка Олена Балтача. А оскільки він нічого мовчки робити не вмів, то мені довелося слухати його коментар. Коментар був на тему, яка вона негарна.

-Але Балтача хоч поки що не така зазнана, як та стерва. Слава Богу, що мені не треба робити вибір між ними двома. Ну я б, мабуть, вибрав Балтача.

Наскільки я зрозуміла, друга, про кого він говорив, була Курнікова.

-Еміль, припини. Балтача цілком симпатична. Якщо вже Курнікову оголошують секс-символом...

-Хто, британські журналісти, які пісяють від неї гарячим кип'ятком?

Так, зараз треба сконцентруватися і стежити за історією про шахту. Замість цього я ще глибше завалилася на стільці, до того ж склавши ноги на якусь коробку, що валялася під столом. А чого це я маю робити? Що, ніхто інший не може? Ніхто поки що не загинув, є час. Я взагалі хочу чаю.

Я окинула поглядом кімнату, щоб визначити, кого припахати, поки я піду до їдальні по чай. Очевидно, відчувши на собі мій погляд, Нік підняв голову. Я встала, підійшла до нього і тихо сказала:

-Послідкуй, будь ласка, за шахтою, я сходжу по чай. – Раптом я згадала, що він писав мені імейла. Його обличчя дивно змінилося. Ну, чорт з ним. – Ага, щодо завтра... ну давай якось пізніше поговоримо.

Я посміхнулася, дивлячись кудись у бік, і вийшла з офісу. Мені не хотілося бачити його вдячні світло-блакитні очі. Як ти можеш не бачити, хто я є, чи ким я стала, подумала я і аж знизала плечима. Невже не очевидно, що я – остання людина, в яку варто закохуватися.

ШЛІФУВАТИ ЦЕГЛИНУ

Повернувшись до свого столу, я перечитала новину, яку писав Нік, і виявила певну кількість пунктуаційних помилок, надто довгий і неапетитний заголовок... Ну чому я вмію зробити талановито і гарно, а ти не вмієш. Я тепло і сердечно подякувала Ніку за допомогу і сіла переписувати все ним написане. Взагалі, я думала, якби я могла все робити сама, все було б набагато краще. Але, з іншого боку, мабуть, всі так думають. Отож краще набратися скромності і тихенько собі шліфувати цеглину.

Шліфувати цеглину – це філософія одного мого колишнього шефа, який був помішаний на Японії. Він твердив, що на роботі треба працювати, навіть якщо нічого робити. Якщо геть нічого робити, то треба перекладувати папери з місця на місце, витирати пилюку з екрана комп'ютера і взагалі проявляти якусь активність.

Також у нього була оригінальна теорія з приводу субординації. Він вимагав, щоб ми дотримувалися певної дистанції, тобто щоб у жодному разі не говорили йому "йоб твою мати", а тільки "йоб вашу мати, пане Ярослав". Я не жартую. Можна тільки собі уявити, які веселі часи ми мали, працюючи на цій роботі. Згадавши про це, я вирішила пошліфувати цеглину і повикидати старі, непотрібні касети з невідомо навіщо взятими інтерв'ю, яких безліч завалилося на моєму столі.

Що оце, наприклад? Я поставила плівку на магнітофон. Це виявилось інтерв'ю українського поета. Він ділився наболілим: "А найкращий спосіб, коли переп'єш, і зранку прокидаєшся, тобі погано, але не настільки, щоби блювати, найкращий спосіб покращити свій фізичний і емоційний стан - це фаза на фазу, треба взяти стаканюру водки і випити. Якщо ти зможеш це все в собі втримати, то вважай, що тобі повезло. Ти продовжиш свій життєвий шлях із високо піднятою головою".

Плівка полетіла в смітник. За нею – кілька інших, такого ж змісту.

ПОГРІБ

Мені надійшов іще один імейл від Ніка. В ньому пропонувалося завтра сходити в якийсь винний погріб неподалік. Принаймні винний погріб – лунає шляхетно, подумала я, і кивнула йому головою. Якщо розмова не вийде, то хоч вип'ю гарного вина.

Наступного дня після роботи я якось примудрилася не втратити гарного настрою. А все не так погано. Зараз підемо пити гарне вино. Ми домовилися з Ніком вийти в різний час, щоб наші співробітники не вилуплялися, як ми кудись прямуємо в одному напрямку, і зустрітися перед баром. Здавалося, йому, навпаки, саме того й хотілося, аби наші співробітники все зрозуміли, але в мої плани це не входило.

Винний бар мені був знайомий. Колись я заходила сюди в намаганні купити пиво, аби випити його на набережній Темзи, але пива тут не виявилось. Власне,

вина тут було також не так багато, але пропонувалося, серед іншого, піно б'яно, і це мене цілком влаштовувало.

Ми потихеньку випили пляшку білого, намагаючись підтримувати розмову.

-А звідки ти взагалі? – питала я.

-Я тобі колись говорив – я із Манчестера.

Ну, може, й говорив, так хто ж буде пам'ятати, що ти там говорив.

-Ну, в тебе тут, напевно, є якісь друзі, знайомі, тобі вже не хочеться назад?

-Деякі друзі є, але небагато.

-А дівчину чому не завів?

Нік потупив очі.

-У мене була дівчина. Ми... недавно розійшлися.

Він підняв на мене погляд. Його світлі очі були густо облямовані безбарвними віями і час від часу беззахисно кліпали. Тільки не кажи, подумала я, що ви розійшлися, бо ти мене оце покохав.

Пляшка закінчилася; я встала і оголосила, що піду по другу.

-Ти можеш не пити, якщо не хочеш.

-Ні-ні, я себе чудово почуваю... Давай я принесу, справді.

-Ні, ти сиди тут.

Я принесла ще пляшку, цього разу – піно гріджо. Мені чомусь хотілося італійського. Сівши за стіл, я збагнула, що найкращий спосіб розважитися – це розважати самій себе. Я почала розповідати цікаві історії зі свого життя. Час ішов непомітно, я говорила й говорила. Врешті я позіхнула і подумала, що час іти спати.

-Ну що, давай розбігатися. Де ти живеш?

-У Чізвіку.

-Ну, дуже дякую за приємний вечір. Побачимося завтра.

-Мені дуже сподобалося... що ти робиш у п'ятницю? – гарячково запитав Нік.

-Ой... я зараз просто не пригадую. Треба буде подивитися в записник. Здається, у мене щось заплановане. Завтра поговоримо.

Я посміхнулася, дивлячись кудись крізь нього, і вийшла. Про існування Ніка я забула тієї ж миті, як він зник із моїх очей. Дивовижна здатність – така невидимість. Пізніше, вже лягаючи спати, я згадувала, що відбулося за день, і спробувала відтворити нашу розмову за цілий вечір. Все, що я пам'ятала зі сказаного ним, - це що він був Манчестера. Про Манчестер я знала тільки те, що це не Ліверпуль. Я лягла і швидко заснула.

Нік виявився тихим, але наполегливим. Протягом наступних кількох днів він добився моєї згоди зустрітися з ним у суботу ввечері.

В суботу, збираючись до кафе, де ми домовилися зустрітися, я фарбувала губи перед дзеркалом і думала: чого я збираюся витрачати час на цю людину? Що мені, цікаво з ним спілкуватися? Ні. А тоді чому? А тому, що я маю намір з ним переспати, бо просто треба з кимось переспати, хоча абсолютно точно про це пошкодую. То тоді чого тягнути kota за хвіст? Значить, треба пошвидше так і зробити, таким чином скоротивши нікому не потрібне спілкування.

Коли я добралася до місця, Нік уже там сидів. Забачивши мене, він зрадів, зіскочив із місця і почав пропонувати мені стілець, питати, що я буду, і таке інше. Я сказала, що буду... що я буду? Я не знаю. Я буду шеррі.

Випивши своє шеррі і трохи поговоривши ні про що, я вирішила, що витрачати часу далі не варто. Я прийшла сюди за одним, і я маю намір це отримати.

-Твоя сусідка по квартирі вдома?

-Ні, поїхала з Лондона на вікенд.

-Тоді поїхали до тебе. Я не бачу сенсу тут сидіти.
Нік явно не сподівався такого повороту подій. У нього дещо затряслися руки, він почав посміхатися і заїкатися.

-Дуже класно, дуже... це недалеко... у мене є багато фільмів, ми можемо їх подивитися...

-Прекрасно. У тебе курити можна?

-Ну, взагалі-то ми не куримо, але можна.

Нік нарешті осягнув думкою той факт, що я йду з ним додому. Мені знову вся ця витівка почала здаватися поганою ідеєю. Я подивилася в глибину своєї склянки. Там нічого не було. Може, випити ще один коньяк, перед тим, як іти до нього в гості, подумала я. Ні, не буду. Одного коньяка все одно тут мало.

Ми нарешті прийшли додому до Ніка. На диво, це виявилось досить приємне місце. Його власна кімната була невелика, проте вітальня виглядала пристойно. В одному кутку стояла велика софа, в іншому – також великий телевізор з відеомагнітофоном.

-Хочеш щось випити? – запитав Нік, який вочевидь не знав, що робити зі своїми руками, своїми очима і загалом із собою.

-Хочу. Маєш коньяк, бренді, шеррі або щось таке?

-Маю, на жаль, тільки портвейн і ось, ще, здається, щось... горілка. Вибач, я не знав, що ти прийдеш, я б купив щось краще.

-Були б українські солоні огірки, я б із задоволенням випила горілки.

-Українських у мене нема, - сказав Нік і нервово хіхікнув. – Але є якісь інші, здається, польські. Із місцевого німецького магазину.

-Тоді давай горілку. Може, в тебе ще й сало є?

-Сала нема, але є бекон.

-А чорний хліб?

-Якраз також є.

Мені подумалося, що, можливо, цей Нік не такий уже безнадійний.

-Так давай.

Я випила горілки, закусила беконом, потім укинула до рота – ну, звісно, польський, але кращий, ніж нічого, огірок. У будь-якому разі вечір не минув намарно.

Нік метушився по хаті, не знаючи, що мені запропонувати.

-Може, хочеш подивитися якийсь фільм?

Я підняла голову і подивилася йому просто в очі. Очі, з цими його безбарвними віями, безпорадно кліпали на мене.

-Може, й хочу, - сказала я, дивлячись просто на нього.

Він застиг посеред кімнати, не знаючи, що йому робити.

-О, Господи, - зітхнула я. – Іди сюди.

Я взяла його за руку трохи вище зап'ястка і притягнула до себе. Мені не хотілося його цілувати, тому я почала розстібати гудзики на його сорочці. Він почав гладити мене по волоссю, - вочевидь, все, що йому спадало на думку. Мені почало заважати світло; я не хотіла цього бачити, тому підійшла до світильника і ввімкнула його, потім вимкнула горішнє світло. Після цього в кімнаті стало видно лише туманні образи, і все стало набагато легше.

Врешті ми таки зайнялися сексом. Щоправда, перед цим довелося у нього спитати, чи він має презервативи, після чого він кудись зник на якийсь час і з'явився з ними. Мені було цікаво, чи це його, чи його сусідки по квартирі.

Проте менше з тим, добре було вже те, що мені не довелося пропонувати свої власні.

Закінчивши, певний час ми лежали мовчки. Особисто мене влаштовувало, щоб так і лишалося. Проте Ніку явно нейнялося. В його свідомості багато питань лишилося нез'ясованими, і йому сильно хотілося мати на них усі відповіді.

-Поліна.

-Так.

-Тобі було добре?

-Ну так, безумовно, більш чи менш, так. Добре.

-Ти... ти... мене любиш?

-Знаєш, це питання, на яке я відповідати не готова. Відверто кажучи, якщо ти добре подумаєш, то сам знатимеш відповідь.

-Тобто ти мене любиш?

Все-таки, звісно, цього робити було не варто, подумала я.

-Послухай. – Я потягнулася за пачкою цигарок. – Ми просто не будемо про це говорити. Я не люблю нікого, нікого ніколи не любила і не любитиму. Я не маю і не маю наміру мати жодних стосунків із будь-ким. – Нарешті з кишені своїх джинсів я здобула запальничку. – Мене взагалі не існує. Розумієш? Мене нема, я тобі приснилася. – Я закурила цигарку. – В тебе є ще що випити?

Нік приніс мені ще якоїсь рідини в склянці.

Я докурила, встала й почала одягатися.

-Може, ти лишишся? Вже досить пізно. Я, звісно, проводжу тебе додому, якщо хочеш, але краще лишайся. Я не буду тебе турбувати, я можу спати в вітальні.

Було справді вже досить пізно. Мені насправді не хотілося нікуди. Мені хотілося лягти, і щоб мене накрили ковдрою. Я вирішила, що лишаюся.

-Добре, я лишаюся. Поклади мене де-небудь. А краще налий мені ще що-небудь випити.

Нік налив мені портвейну. Це так по-українськи, подумала я. Ну добре. Я сходила в душ і лягла там, де мені сказали. Вже мені почали ввижатися чийсь очі, дорога через пшеничне поле з волошками, синя річка, на дні якої видно було пісок і водорості, коли я відчула, що коло мене хтось є. Цей хтось тримав мене за руку і стримував подих, як ніби боявся мене розбудити.

Прокинувшись, я усвідомила, що ситуація далека від тієї романтики, яка мені щойно майже снилася, проте краща, ніж нічого. Принаймні коло мене знаходилася особа протилежної статі, готова на будь-що. Я перестала прикидатися, що сплю, і ми знову зайнялися сексом.

Потім мені не спалося і не спалося, я переверталася з боку на бік, і я почала собі уявляти, що тримаю руку Джима. Це допомогло, і коли сон уже почав сплутувати думки у мене в голові, мені почало справді здаватися, що він лежить поруч, і навіть що я чую його дихання. Потім десь віддалік продвенів якийсь сміх, мені почали ввижатися люди, що йдуть безкінечними вулицями, і, словом, я заснула.

Вранці я встала і одразу зрозуміла, що це все неправильно. Я написала записку, що нічого не вийде, бо я люблю іншого, і ще додала якусь жакливу брехню з приводу того, що мені дуже шкода. Мені було ні фіга не шкода, хоча, може, і дещо соромно.

Після того життя пішло тією ж чередою, як і раніше, тільки ще краще. Не треба було чекати на Джима, не треба було боятися, що завалиться чергова шахта, бо мене це більше не хвилювало

Я собі плавала в басейні після роботи, потім ішла додому і розкладала пасьянс на комп'ютері. Віршів також можна було не писати, нарешті зрозуміла я. Ну і слава Богу. Ну скажіть, кому воно взагалі було треба. Так на фіга напружуватися.

ДИЛЕРИ

Моїм улюбленим заняттям стало спостерігати за людьми у квартирі навпроти. Щодня об одинадцятій тридцять вони починали рахувати гроші. На стіл, який мені було дуже добре видно, з якихось полотняних мішків висипалися гроші, клалися пачки купюр, вагітна дівчина з цигаркою в зубах починала щось клацати на калькуляторі.

Поруч із нею то з'являлися, то зникали якісь чоловічі постаті латинського та близькосхідного вигляду.

Я дійшла висновку, що у квартирі навпроти відбувається щось потаємне і жахливе. Наприклад, торгують наркотиками, або, ще краще, тобто я маю на увазі ще гірше, дитячими внутрішніми органами. А увечері підраховують виручені за день піастри.

А рано чи пізно, думала я, аби себе розважити, вони збагнуть, що я все це бачу, і почнуть за мною ганятися з ножами і сокирами, а я буду тікати і всіх їх повбиваю. А щоб знали, як торгувати наркотиками і дитячими внутрішніми органами.

Ця думка мене дещо звеселяла.

Проте і ця розвага скоро закінчилася. Таємничі мафіозі виявилися працівниками пабу на першому поверсі, які рахували виручку за день після закриття, тобто якраз після одинадцятої.

Із Києва час від часу надходили листи про те, що мої друзі одружувалися, у когось народжувалися діти. Для когось життя ішло, треба було міняти памперси, шукати підробітки, прокидатися ночами. Мені цього всього робити було не треба. Говорити також ні з ким було не треба, бо телефон потонув у Темзі.

Одного прекрасного дня мені у двері подзвонили. Я виглянула з вікна. Унизу на порозі стояв старий хрич Девід Фінкельштейн і роздивлявся вікна нагорі.

-Поліна! – заревів він, знову тиснувши на дзвінок.

Я тяжко зітхнула, взулася і спустилася вниз.

-Ти чому не береш слухавку? – замість здрастуйте почав старий хрич. – Скільки я можу залишати тобі повідомлень? Чому тебе ніколи не можна застати? Де твій телефон?

-Де-де, - похмуро сказала я. – На дні морському.

-То що, я так і стоятиму на вулиці? Може, ти мене запросиш до себе?

-Так, звісно, - я пішла нагору. Хрич кректав і насилу долав сходинки.

Дорогою я вирішила, що раз уже він приїхав сам, то треба поводитися з ним якомога чемніше. Можливо, навіть треба внутрішньо приготуватися до спільного візиту до ресторану і згадок про старі добрі часи.

Ми нарешті докrexтали до моєї квартири.

-Сідай, будь ласка, - я підсунула Девіду крісло. – Що тобі налити випити?

-Не знаю. На вулиці так жарко, що я не знаю, що мені й налити.

-Я зроблю нам мохіто.

-Мо що?

-Прохолоджувальний коктейль із м'ятою.

-Ну давай. Якщо я вже сюди притягся, буду задовольнятися другорядними сучасними напоями.

Поки я робила нам коктейлі, старий роздивлявся мою крихітну квартирку і дійшов висновку, що вона жажлива.

-Як ти тут поміщаєшся, - дивувався він, - тут же нема де повернутися. А кухня? Це не кухня, це знущання. А коли ти йдеш у туалет, де ти діваєш ноги? Краще б було далі жити зі мною, принаймні там була вітальня, більше місця.

Ага, подумала я, тільки у вітальні ти сидів постійно.

-Але ти ніколи не слухаєш доброї поради, - вів далі старий.

Я видала йому склянку з мохіто, він відсморбнув і – о чудо! – йому сподобалося.

-Непоганий цей коктейль, як там його, - сказав хрич. – Мені подобається, що у ньому є м'ята.

Наступні п'ять чи десять хвилин Девід у хронологічному порядку розповідав мені про всі медичні пригоди та операції, які він пережив, доки я не брала слухавку. Їх набралось чимало.

-Але у мене є для тебе гарна новина, - нарешті сказав він.

Мабуть, йому знову немає з ким іти в оперу, і він хоче піти зі мною, подумала я.

-Пам'ятаєш мого друга Девіда Нельсона?

-Ні, я такого не знаю.

-Ну як, я скільки разів про нього розповідав. Ми навчалися разом в Оксфорді, я багато разів тобі розповідав. Мій друг, директор видавництва, - старий назвав досить відоме видавництво.

-Ну, так, пам'ятаю, - збрехала я.

-Він хоче з тобою познайомитися.

-Зі мною?..

-Він до мене приходив, і я йому показував твої вірші, які ти колись переклала. Він мене спитав, чи ти пишеш далі, а я йому сказав, що дам твій номер, і ти з ним сама поговориш. Але твій проклятий телефон ніколи не відповідає.

Довелось мені брати таксі і приїжджати, я думав, може, ти тут померла вже.

Я ніяк не могла зрозуміти, про що мова.

-Навіщо йому мої вірші?

-Навіщо видавцям бувають вірші? Може, хоче видати посібник, як не треба писати. Я не знаю. Ось тобі його телефон, будь ласка, подзвони йому. Твоя гостинність закінчилася на одному оцьому мохіто чи як його, оцьому коктейлі, чи ти все-таки візьмеш до уваги, що я сюди приїхався заради тебе, і зробиш мені ще одне?

ЯК СТАТИ ЗІРКОЮ

Все організувалося якось дивовижно швидко. Ми зустрілися із видавцем, він сказав, що хоче видати мої вірші, бо у нього якраз є спонсор для такого роду неприбуткової літератури, попросив мене перекласти йому ще кілька, зауваживши, що мої граматичні помилки додають їм навіть якогось шарму. Я не знала, як реагувати, бо до цього я думала, що граматичних помилок там нема. Незабаром я вже тримала в руках книгу. Мені погано вірилося в те, що я маю дотичність до цих англomовних віршованих текстів із дикими римами. Вірші були про любов. У те, що вона колись була, також вірилося погано.

Незабаром відбулася і презентація, на якій десятки з три людей із фуршетним шардоне в руках ходили туди-сюди, чекаючи на офіціантку із тацею канапок. До мене підходили різні незнайомі пані та панове, із якими ми говорили про абсолютно недотичні до поезії речі, наприклад, про те, як, живучи у Лондоні,

іноді страшенно хочеться борщу. Щоправда, досвід у цій сфері мала тільки я, але поскільки це була все-таки моя презентація, люди зі мною погоджувалися. Старий хрич шкандибав навколо і стогнав.

Хтось мені говорив, що моя поезія продовжує якусь традицію, яка, своєю чергою, заперечує якусь іншу традицію. Хтось інший мене питав, чи це тільки моя героїня приїхала до незнайомого міста в пошуках кохання, чи це базовано на моєму особистому життєвому експерієнсі. О, так, казала я. Я приїхала сюди шукати своє кохання, але не витримала конкуренції з його дружиною, тому з горя написала цю збірку. Всі чомусь дуже сміялися, і мені самій здавалося, що це весела історія, зовсім не болісна, і взагалі моя біографія сповнена барвистих моментів, про які цікаво розповідати.

І, дивовижно, раптом серед усього цього шардоне, канапок і презентаційної суєти я раптом відчула, що до мене повертається якесь дуже важливе, цінне відчуття. Відчуття того, що я і далі живу, що кожна мить неповторна, що все можливо. Ну звичайно, все можливо.

Світ існує для мене. Ну, і для вас, звичайно, також, він для всіх існує, і для Джима, і для Дональда, і для Оксани, і навіть для Ніка, і для всіх українських шахтарів, і для хрича. Але також і для мене.

ВИ ЗВАЛИ? Я ПРИЙШОВ

Із презентації я поверталася пішки і ще віддалеку помітила коло дверей свого будинку одягнену в чорне фігуру, яка сиділа на асфальті і пила пиво із бляшанки. На фігурі були чорні армійські черевики.

-Прямо як Макс, - подумала я.

Фігура також мене побачила.

-Ти що, телефоном принципово не користуєшся? – гукнула мені фігура. – Я тобі дзвоню вже хтозна скільки. Довелося самому прийти.

Я остовпіла.

-Що, не сподівалася?

-Що ти тут робиш? – сказала я.

-Приїхав тебе розважати.

-Мене розважати?

-Ти ж мене кликала, аби я тебе розважав.

-Ні, справді?

-Що справді? Те ж саме роблю, що й ти. У мене тут нова робота. Але це тільки в понеділок. Ти маєш мені все показати в цьому місті.

Далі розмовляючи, ми піднялися в мою квартиру, кинули його валізу і пішли на пиво. І я йому все розповіла – як я сюди приїхала, як знайшла Джима і що з цього вийшло, як мені бракує Террі, як тут іноді самотньо, як мою книжку віршів надрукували в Лондоні і як добре, що він приїхав. Ми говорили і говорили, потім паб зачинився, і ми пішли до мене далі говорити, пили чай у моїй студії на Піккаділлі, як колись у добрі часи на київській кухні, а коли нарешті почало вставати сонце, лягли поспати – адже попереду був новий гарний день, можливо, без дощу, і треба було йти гуляти по Лондону, і при цьому говорити – скільки завгодно і про що хочеш.

Світлана Пиркало, 2004, Лондон і багато інших місць